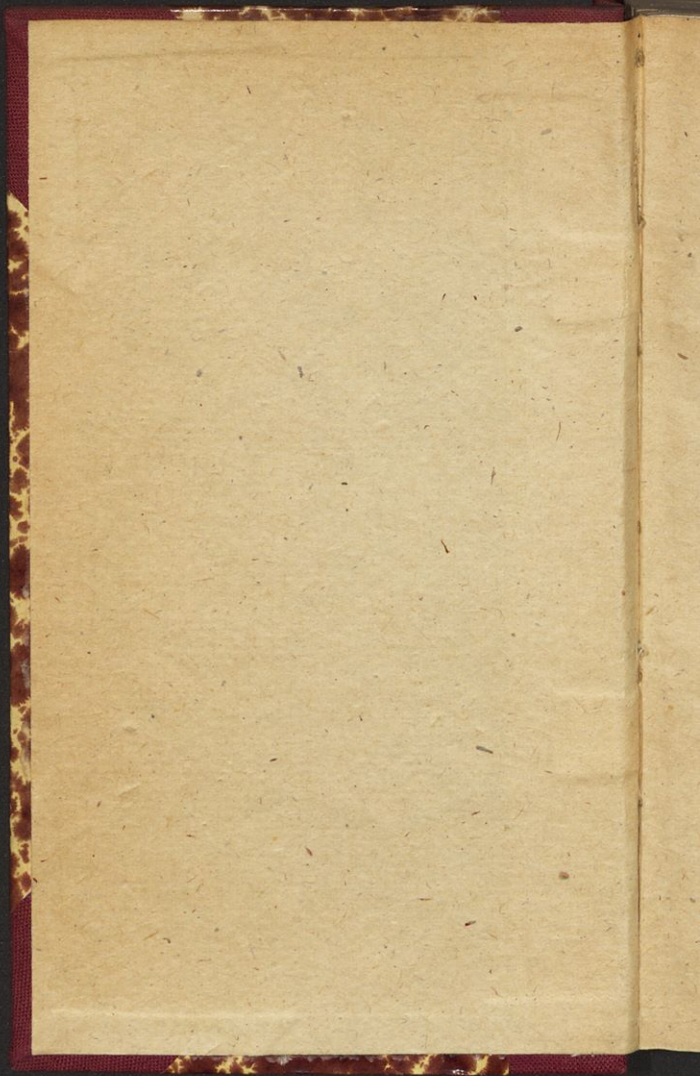

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

103521

SVETIGA
FRANCIŠKA ZALEZJA
NEKDAJNIGA ŠKOFA V GENEVI
FILOTEJA

ALJ

PRIJAZNA ROKA
POBOŽNO ŽIVETI.

POSLOVENIL INO Z MOLITVAMI ZA
CERKUV IN NEKTERIMI DRUGIMI
POMNOŽIL NEKI DUŠNI PASTIR
LAVANTINSKE ŠKOFIJE.

PREGLEDAL INO PRIPOROČIL

ANTON SLOMŠEK,

Vozeniški fajmošter.

Zu haben bei

J. Giontini

Hauptplatz Nro. 237 in

Laibach.

✓

Joch. Hess

Die allerheiligste Dreieinigkeit.

24

SVETIGA
FRANCIŠKA ZALEZJA

NEKDAJNIGA ŠKOFA V GENEVI

FLOTEJA

ALJ

PRIJAZNA

ROKA POBOŽNO ŽIVETI.

POSLOVENIL INO Z MOLITVAMI ZA CERKUV
IN NEKTERIMI DRUGIMI POMNOŽIL NEKI
DUŠNI PASTIR LAVANTINSKE ŠKOFIJE.

PREGLEDAL INO PRIPOROČIL

ANTON SLOMŠEK,

Vozeniški fajmošter.

V GELOVCI

NATISNIL INO ZALOŽIL JANEZ LEON.

1851.

J. natis. 248

103521

103521

D 7453 / 1950

(8)

REPRODUCED FROM THE NATIONAL ARCHIVES

Preljube duše Kristusove! Slovenci in Slovenke!

„**B**odite popolnoma, kakor je popolnoma vaš Oče v nebesih:“ nas vsmileni Jezus opomina, nam pobožnost priporoča, po Bogi se ravnati nam veli.

Dosti imamo že pobožnih bukev, starih ino novih, ki nas pobožno živeti učijo, to de so spisane veči del le za mlade ljudi, ter kažejo, tako rekoč, le perve stopinje proti nebesam; za odrašene pobožne duše nam še v slovenski besedi bukev pomankuje, ki bi jih k viši pobožnosti ravnale.

Odrašeni ljudje zlo radi pobožno živeti mudijo, ter se jim zgodi, ko malopridnemu drevju, ki v vigredi

(spomladi alj valički) lepo cveti, ob časi poletne vročine oslabi, in nobeniga sadja ne prinese. Nekateri mož, ki je v svojih mladih letah prav goreče Bogu služil, se je ohladil, ino ves posveten postal. Marskatera žena je v pobožnosti celo oslabela, ki je deklica vsa Bogu vdana ino pobožna bila. Iz žlahniga cvetja mladih dni sadu čednosti per možih ino ženah ni — in to je žalost, ker Jezus govori: Drevo, ki dobriga sadu ne prinese, bo vsekano in vogenj verženo.“ — Lepe bukve Filoteja naj bojo torej posebno odrašenim Kristjanam izročene, ktérjih za nebeško kraljestvo ino njega pravico kaj skerbi.

Imenitne ino nikolj dosti prebrane bukve pobožnosti so Tomaža Kempenzarja: Hoja za Kristusam. One dušo bogaboječo storijo, in bogaboječost je začetek keršanske modrosti. Bogaboječost pa nektire duše preveč bojéče ino strašlive stori, jim marskateri, tudi nevárn, strah dela, ki jih v prevelike dvome ali cvible zakople,

iz katerih si pomagati ne véjo. Takim dušam je Filoteja prav ljubezniva prijatelca ino svetvavka; ktira jih, iz bogaboječosti nevarniga strahu v presrečno ljubezen božjo pelja ino pokaže, kako človek vsakiga stanu, tudi imeniten ino premožen, lahko pobožno živi, ne posvetno, naj si je ravno na sveti. — Oh, kako je tega potreba! —

Pobožna duša hodi na zemli vedno pred Bogam, in Bog ji daja tudi v posvetni britkosti okušati nebeške sladkosti: Brez pobožnosti bi bile tudi nebesa le pekel.

Ne dajte se motiti torej, ljube duše, od posvetne modrosti, ki vam pobožnost rada ostuda. Kakor živo plamno človeku obličje razsvetli: tak razdení prava pobožnost kristjana, de je ljub Bogu ino vsim pravičnim ljudém: „Pobožnost je za vse dobra, pravi sv. Pavel, ker obljubo sedajnega ino prihodniga življenja ima.“ Ino to je prava modrost.

Dolgo dolgo so že želeli skerbni dušni pastirji, sosebno pa pridni spovedniki, prelepe bukve svetiga Franciška Zalezja, ktirim je Filoteja ime, bogoljubnim dušam v roke dati; zdaj so nam jih dober prijatelj poslovenili. Hvalo jim vémo za to! Nar bolji hvala pa bo, de bukve skerbno béremo, se po ljubeznivih naukah ravnamo, pa tudi molimo eden za drugiga.

Tako bo tudi Slovenci in vsaka Slovenka živa Filoteja, to se reče, duša ki Boga ljubi. „In kdor mene ljubi, govori Jezus, tega tudi jaz ljubim, pa tudi moj Oče njega ljubi, in bova prišla ino per njemu prebivala.“ Amen.

Anton Slomšek,

Vozeniški fajmošter.

U v o d.

Ljubljeni bravec!

Beri, prosim te, leta uvod, k svojim kakor k mojim veselju.

*V*ertnarica Glicera je cvetlice, iz katerih je vence in snopke pledla, tako umno verstiti in zlagati, zastopila de so se, če ravno zmeraj ene ino tajiste vnder tako zlo med sebo razločile, de imeniten obraznik Parzanja z vsimi svojimi farbami prijetno različne zlege ni zamogel posnemati. Tako tudi sveii Duh, ki nam skoz pisme ino besede svojih služavnikov toljkajšne nauke od pobožnosti daruje, v njih podučenje tako čudno različnost razliva, de se nam nauk, če ravno eden in tajisti, zavolj svoje zlege vnder silno razločen kazuje. Jaz tedaj ne morem, pa tudi nočem in nesmém v téj vodbi kaj družiga učiti, kakor drugi, ki so pred menó od te reči pisali. Podam ti, ljubi bravec! ravno tajiste cvetlice ko drugi, vnder je šópik, kateriga sim iz njih spledel zavolj različne zloge, od njihovih čisto drugačen.

Vsi skoraj, ki so od pobožnosti pisali, so jiskali tajiste podučiti, ki so se za vsim svetu odmaknili; vsáj so takšno pobožnost učili, katera popolnoma odpovedi svetá pot napravlja. Moj namen nasprot je pa, tajiste, učiti, ki per posvetnih opravilih v sredi svoje zlahte, ja celo tudi tiste, ki v mestih in na kraljevih dvorih živijo, pa zavolj

svojiga stanu enokoljko pristojnost (imenitnost) v zunanjim kazati morajo, in se zgovarjajo, de zavolj okoljšin svojiga stanu na pobožnost še misliti ne morejo; ker namreč menijo, de, kakor od zeliša, ki ga vertnarji palmo Kristusovo imenujejo, po perpovedi nobena žival se jagode okusiti ne sme, tako bi tudi nobeden po palmi keršanske pobožnosti segati ne smel, dokler v stiski posvetnih opravil živeti mora. Jaz pa hočem takim pokazati, de, kakor ostrige v sredi morja rojene in izrejene, nobene kaple morske vode v svoje zaklepnice ne dobijo; de, kakor je kolj morska voda grenka ino slana, se vendar v kelidonskih otokih (ki so v sredi morja) sladki studenci znajdejo, in zadnič, de kakor neke mušice skoz ogenj in plamen letajo, in si vendar svojih perutnic ne zasmodijo: tako tudi serčna in stanovitna duša zamore v družbi z svetam živeti, brez de bi kalne valove pila, de zamore studence sladke pobožnosti celo v obilnosti posvetnéh grenkób najti, ino v sredi skoz žareči plamen svetoviga poželenja tekati, brez de bi si perute svetiga poželenja s katerim po pobožnosti hrepeni, vžgala. Težko je to zares; pa rarno zato želim, de bi si nekteri bolj goreče, kakor se je doslej godilo, k temu perzadevali, — kakor si tudi jaz sam per vsi svoji slabosti perzaderam, skoz to spisanje, dobro voljo tajistih podpirat, ki so terdno sklenili, se na pot pobožnosti spustiti.

Te vodbe pa nisem z namenam pisal, de bi vtisnjene na svetlo peršle, ampak k temu delu sim bil tako le napeljan: Še ni dolgo, de je neka dobra ino poštena duša, od milosti božje perganjana bila, pot pobožnosti nastopiti. Zato me je prosila, de bi ji vodnik ino pomočnik bil; in kér sim že dolgo popréj veliko nagnjenje k pravi pobožnosti per njej zagledal, sim jo, kar sim zamogel, skerbno učil. In kedar sim jo že skoz vse vodbe pobožnosti po njenih željah ino po njenim stanu prevodil, sim ji nekatere nauke spisane zapustil, de bi si ona sama v sili

svetovati zamogla. Ona je pa poznej nekimu imenitnimu, vučenimu ino svetimu duhovnimu te pisme pokazala, kater je spoznal, de bi tudi drugim dušam k pridu bile, in me je zlo nadlegoval, naj jih vtisniti dam. Lohka mu je bilo, me pregovoriti, ker je njegova perjaznost čez mojo voljo, ino njegova učnost čez mojo zastopnost veliko zamogla.

De bi te pisma k večim pridu služile, ino za branje prijetniše bile, sim jih pregledal zverstil ino z enokoljkimi opombi ino nauki pomnožil, kakor se mi je potrebno zdelo: pa v resnici, skoraj se vse to ni tako pustilo storiti, kakor bi bilo potrebno. Zatorej ne najteš v tih bukvah ničesar do kraja zdelaniga: najdeš le zberó naukov, katere z resnično dobro voljo davam, ino razložno in zastopno razlagam, koljker se je dalo. Na lepoto besedi še mislil nisem, ker imam družiga dosti opravi.

Filoteja je, h kateri v celim podcučenju govorim, kër, kar sim v začetku le za eno dušo pisál, za vse obrniti želim, ino h tem perimka potrebujem, ki se vsaki duši perleže, katera pobožno živeti želi: imé Filoteja pa pomeni bogoljubno dušo.

Ker tedaj v celim tem spisu dušo pred očmi imam, ktera se skoz goreče želje po pobožnosti k ljubezni božji vzdigniti želi, sim to vodbo v petere bukve razdelil. V prvih sim skušal skoz nektere opombe ino vodbe to edino poželenje duše v terdni sklep pobožniga življenja preobrniti; kar se tudi po spovedi čez celo življenje skoz resnično obljubo zgodí. Zatem pride presveto obhajilo, kjer se duša svojimu nebeškimu Izveličarju, ki ga prejme, zavsím izroči, ter vsa srečna v njegovo sveto ljubezen stopi. Potem jo peljam k viši popolnosti, kër ji pokažem dva velika perpomočka, se čedalje bolj z božjim veličastvam skleniti. Pervi tih perpomočkov je sveta molituv, po kateri nas ljubeznivi Bog k sebi vleče; drugi prejemba svetih zakramentov, po kterih k nam pride. Ino v tem obstojé druge bukve. Tretje bukve obsežejo vse, kar je Filoteji k spolnenju tajistih čednosti pō-

treba, katere jo k hitri dozegi popolnosti perpeljajo, razlagam ji pa le bolj to posebno, kar bi sama ne bila lahko najdla, in tudi ne v svojim sercu zapazila. Šterte bukve imajo namen, ji nektére zanjke sovražnika njeniga zveličanja odkriti, in jo učim, kako se jih zamore zогibati, de bi v sredi tih zanjki svojo sveto pot práv varno in srečno hodila. V petih bukvah zakličem Filotejo v samoto, naj si tamkaj počije, se oživi ino si novo moč pridobi, dalej in dalej po stezi pobožnosti hoditi.

Čudno je, posebno pa v naših časih, de se po navadi reka: Le kloštarčanam in takim duhovnim, ki so pobožno živeti očitno obljubo storili, se spodobi posebne, izbrane raje alj regelce pisati, kako se pobožno živi; tiga škof ne vtegne, ki mu je toljka škofija v skerbi, kolika je moja. Toljka skerb človeka raztrese, de se kaj takiga ni vstan lo'iti.

Pa vender ti povém, preljubi bravec, kar imeniten sv. Dionizi govori, de so posebno škofje dolžni sa duše skerbeti, kako naj v pobožnosti rastejo ki so, kakor Zerafini nad Angele, oni nad vse ljudi povišani, in svoje dni nar boljše k timu obernejo, de duše pobožno živeti učijo. Škofje ino cérkveni učeníki prvih časov so svojo službo gotovo toljko ljubili, ko mi, pa vender niso mudili dosti pobožnih duš še posebej voditi, ki so se njih prijazni skerbi priporočile, kar se iz njih listov alj pisem vidi. Apostelne so v tem posnémali, kateri, če so ravno imeli žetvo vsiga sveta v Gospodovo žitnico spravljati, so si vender prav skerbno ino z posebno radostjo nektire klase izbrali. Kdo bi še ne vedel, de so bili Timotej, Tit, Filemon, Onezim, sveta Tekla, ino Apia posebno ljubleni duhovski otroci imenitniga svetiga Pavla kakor sveti Marko ino sveta Petronila tudi svetiga Petra. Sveta Petronila je kakor spričujeta imenitna učénika Baroni ino Galoni, samo duhovska hčer svetiga Petra. Ali ni tudi sv. Janez pobožnej gospej Elekti pisal, kaj?

V resnici je težavno, duše posebej vediti; pa vendar je to le tolažbe polna težava, kakor ženjam na polji ino bravcam v vinogradi, ki so le tistokrat prav dobre volje, kedar imajo dela dovolj. Per tim opravili se delavcam serce od ljubeznivosti oživlja ino pokrepča, ravno kakor se v srečni Arabji tistim godí ki, imajo dišavo cimet nositi. Perpovedajo, de če tigrovka eno svojih mladih na poti najde, ki ga je lovec na pot vergel, de bi starko pomudil, z drugimi pa odisel, ga hitro zadene, naj bi še tak težko ino veliko bilo, ino ga v svoj berlog skrije, ker jo ta teža v teki clo ne pomudi, ter ji ljubezen materalna težo polajša, ino še bolj priganja. Za koliko večí ljubezen ino veselje bo očetno serce občutilo, za dušo skerbeti, ki po pravici popolnoma živeti želi. Sprijeto jo bo, kakor ljubezniva mati, ki svoje dete v naročji pestje, ino teže svojiga ljublenca še ne občuti.

Očetniga serca je pa vendar le k temu potreba. Za to apostelni ino vsi pravi apostolski možje svoje učence ne le otroke, ampak otročiče imenujejo, de bi z tim imenam pokazali svojo ljubeznivost do njih.

Verh vsiga tiga rad spoznam, ljubi bravec, de še pobožen nisim, naj si ravno od pobožnosti pišem, pa vendar v resnici iz serca želim pobožen biti, ino ravno ta moja znotrajna želja mene priganja, tudi tebe učiti, pobožno živeti, zakaj neki visoko učen ino imeniten mož pravi: „Dobro je, ako se hočeš sam navučiti, de študiraš; še bolji, če poslušáš; nar boljši pak, ako sam druge učiš.“ „Dostikrat se perpeti, govori sv. Augustin v nekim pismi k svoje duhovski hčeri Florencji, de ravno s tem zaslužimo sami prijeti, če drugim dajamo, in kedar druge učimo, de se sami skoz to zvučimo.“

Aleksander, neki nar imenitnejših kraljev, je dal zalo Kompatro, ktero je sosebno rad imel, Apletu, nar imenitnejimu obrazniku alj malerju izobraziti. Njo prav izobraziti alj zmalati, jo mora prav pogosto pogledati; in ravno skoz to se je v njo sagledal ino toljko aljubil, de se je Aleksander njega

vsimlil, ker je njegovo živo ljubezen spoznal, ino mu je nar ljubezniviši prijateljco svojga serza za ženo dal. „De je Sander to storil, govori imeniten pisar Plini, nam lepši priča, koljka duša je Aleksander bil, kakor še toljko imenitne vojske, v katerih je svoje nasprotnike premagal.“

Po tem torej jez mislim, ljubi bravec, ker sim škof, de tudi Bog hoče, naj preljubeznivo podobo, ne samo čednosti sploh, ampak nja nar bolj ljublene prijatelce, svete pobožnosti, v človeškim serci vpodobim, alj zmalam. Ino prav prav rad se tija lotim, nekaj za to, de svojo dolžnost pokorno dopolnim; nekaj za to, de se bo svete pobožnosti podoba tudi v moje serce vtisnila, dokler jo drugim popišujem. Ali dober Bog ljubezen do pobožnosti, v mojim sercu zagleda, morde jo bo tudi mojmu sercu vekomaj za družo dal.

Kedar je zala, sramožliva Rebeka Izakove kamele alj velbljude napojila, je postala njegova nevesta, ter je prijela zlate uhane ino perstane, ktire je poslal. Po tej pripodobi tudi jez zavupam od neskončne milosti božje, de bo dober Bog mojo dušo milo pogledal, ino za svojo nevesto izvolil, ker njegove drage ovčice k potokam pobožnosti vodim, de mi bo zlate besede svoje svete lubesni v moje ušesa govoril, in moji roki moč dal, srečno zgotoviti. Samo v tim obstoji prav za prav resnična pobožnost, katiro meni ino vsim sinam ino hčeram nja svete cirkve dati, Boga prosim, ter vse svoje pisma, svoje dela ino besede, svoje želje in misli za vselej njej izročim.

V Anezi na svete Marije Magdalene v leti 1609.

Izporočanje sv. spisavca Franciška Zalezja.

● Jezus vsmileni, moj Gospod, moj Odrešenik ino moj Bog! Pred noge tvojiga veličastva se veržem, ter liste tih bukev tvoji slavi posvetim ino darujem. S svojim blagoslovam vse besede v njih oživljaj; de se bojo duše, katerim sim jih pisal, skoz moč tvojiga blagoslova po njih razsvetlile, kar jim, posebno pa to preserčno želim, naj bi za mene tvoje neskončno vsmilenje naprosile, de bi jaz, ki na tim sveti drugim pot pobožnosti kažem, saj na unim sveti vekomaj ne zaveržen ino vsramoten ne bil, ampak naj bi z njimi sklenjen vekomaj tebi visoko hvalno pesem pel,

besedo, ki jo per vsaki težavi ino
 stiski sedajnega življenja, pokazati
 tebi svojo zvestobo, iz celiga serca
 na ves glas zaženem, rekóč: **Jezus!**
naj živi! Naj živi Jezus! živi le
ino kralj v naših sercah od vékoma
do vékoma. Amen.

Perve bukve.

**Potrebne opominbe ino vadbe,
ktere dušo od njeniga perviga
poželjenja popobožnim življenji
noter do terdniga sklepa, prav
bogaboječe živeti, vodijo.**

PERVA POSTAVA.

Popis prave pobožnosti.

Kaj ne ljuba Filoteja! de bi bila rada pobožna, ker po keršansko izrejena, dobro veš kako prijetna de je čednost pobožnosti pred očmi božjiga veličastva? Ker pa tudi mali spregledi v začetku kaciga opravila po malim v nezmérno izrástejo tako de se véasi popravititi več ne dajo, tako ti je narprej potreba vediti, kaj de je prav za prav čednost keršanske pobožnosti, zakaj ko bi ti bilo to nesuano, bi se ti lahko zgodilo, de bi si zajšla, in po poti kake neumne alj prazne pobožnosti, hodila kakšnih je veliko, desi je ravno prava pobožnost le ena sama.

Avreli *) je izobrazil vsako obličje svojih podob po lici tistih žensk katere so mu bile narbolj všeče; tako si v podobu tudi vsak pobožnost po svojim nagnjenji ino po svojim dozdevanji. Kdor se rad posti, misli de je pobožen, de se le posti, naj mu bo serce tudi polno nar grenkejiga sovraštva. Z gole zmernosti si ne upa jezik v vino, še v vodo ne

*) Avreli, neki stari obraznik alj malar.

pomočiti, ne boji se pa, ga z obrekovanjem in opravljanjem v kri bližniga vtopiti. Drugi se brunniga méni, ker vsak dan lepo število molitev izmoli, če ravno kmalo po tem svoj jezik odveže, de se v ojstrih, prevzetnih in zaničevavnih besedah čez domače in ljudske razlije. Ta deli obilno milošno iz svojiga varžeta (žepa), alj ne perpravi se, krotkost iz svojiga serca deliti. Uni nasprot rad odpusti razžalnikom, alj le ojstrost pravice ga perpravi, de plača izposojeno posodnikom. Vsi ti ljudi se sploh za pobožne deržijo: pa niso. Savlovi hlapci so Davida v njegovi lastni hiši iskali: Mihola pa, ki je kládo v posteliz Davidovim oblačilam zakrita, jih je oslepila, de so menili, de David bolen počiva tamo. Tako se jih dosti z zunanjimi pobožnimi deli pokrije, in svét jih ima za resnično pobožne ino brumne, alj té ljudjé so lé podoba in senca pobožnosti.

Prava ino živa pobožnost, moja Filoteja! je le na ljubezen božjo zozidana; in prav za prav tudi pobožnost družiga ni, kakor prava ljubezen, do Boga, pa ne kakoršna si bodi ljubezen, zakaj božja ljubezen, ki našim dušam lepoto delí, se imenuje gnada, to je, dopadljivost: ker nas očém božjigá veličastva stori dopadlive. Ako nam ta ljubezen moč podelí, dobro storiti, potém se ji delavna ljubezen pravi; če se pa na to višino popolnosti vzdigne, de nas ne podbada lekar dobro storiti, ampak de tudi skerbno, pogosto in urno opravljámó vse, kar je po volji Božji, potem dobi imé, pobožnost. Štruci *) ne letajo nikdar, kokiši le malo kedaj, in še tačas težko ino na niskim, golobi in lastovke pa letajo velikokrat, hitro ino visoko; tako se tudi gréšniki nikdar ne vzdignejo do Bogá; zméraj se vertijo na niskim, blizo zemlje, le iz ljubezni do zemlje. Ljudjé sploh dobri imenovani ki se še pobožnosti niso prijeli, se vsdignejo sicer skoz dobre dela do Boga, pa le malokdaj, in tedaj še težko

*) Nar veče tice, po 2 — 3 cente težke; tudi Štravsi imenovane.

ino počasi; pobožne duše pa se golobam in lastovkam vzdignejo enako v pogostim in visokim letanji vse vesele k svojimu Bogu. V kratkim, pobožnost ni ničesar družiga, kakor duhovna urnost in bistrost, po katerih delavna ljubezin svoj opravik v nas dopernesese, alj pa ga mi z vso ljubeznijo dopernesemo. Kakor je delavni ljubezni lastno, nas k spolnovanju vsih in vsake zapovedi božje napeljevati, tako je tudi pobožnosti lastno, nas spodbabati, de bih ji zvesto in urno spolnovali. Toraj se tudi tajisti, ki vsih zapoved božjih ne spolnuje, dobriga in pobožniga imenovati ne more; zakaj, če hočemo v resnici dobri in pobožni biti, potrebujemo razen delavne ljubezni še žive in bistre urnosti, toliko dobriga storiti kar koli zamoremo.

Ker tedaj pobožnost v goreči ljubezni obstoji, ne stori le samo, de smo v spolnovanji vsih božjih zapoved hitri, delavni ino skerbni; temuč nas tudi podžge k dopernešbitistih dobrih del, ki niso zapovedane ampak le svetovane, alj iz znotranjiga razsvetlenja pokazane. Zakaj, kakor človek, ki je še le ozdravel, le tako daleč gré kakor daleč mu je potreba, in še tudi to le počasi ino težavno. tako stopa grešnik, ki je še le od svoje krivice ozdravel, le tako daleč kakor daleč mu Bog zapové in še tako daleč le težavno ino kesno, dokler duha pobožnosti doseže. Potem pa, kakor popolno zdrav človek, ne hodi le kar ampak tudi téka in skaka pa poti božjih zapoved. Ino v svoji serčnosti pa še dalej gré in nastopi steze, ki se drugim pretežavne, zdijo, na katere ga je gnada božja alj po zveličavnih svétih ali po znotranjim razsvetlenji pripeljala. Sploh réči, se delavna ljubezen od pobožnosti tako malo loči kakor plamen od ognja; posebno, kér je delavna ljubezen duhovni ogenj, ki, če visoko gori pobožnost postane. Delavna ljubezen potem takim od pobožnosti ničesar ne perdobí kakor le plamen, kateri stori de je v spolnovanji božjih zapoved, zveličavnih svetov in nebeškiga vdanja hitra, delavna ino skerbna.

DRUGA POSTAVA.

Od lastnost in imenitosti prave pobožnosti.

Tisti ki so Izraelove otroke hotli zestrašiti, de bi se v obljublenu deželo ne podali, so jim pravili, de tista dežela svoje prebivavce požira; to se pravi, de je zrak alj luft v' njej tako strupen, de bi ne bilo mogoče v njej dolgo živeti, ljudje so pa tako strašni ino veljki, de druge ljudi kakor kobilce zobljejo. Tako ljuba Filoteja! svet obrekuje sveto pobožnost, kar jo kolj more, popisuje pobožne s kislim žalostnim in zopernim obrazam, in glasno oznanuje, de pobožnost stori žalostne in vse zoperne ljudi. Kakor sta pa Jozue in Kaleb očitno pričala, de obljubljen dežela ni le zdrava in vsa prijetna, ampak njo imeti, sladko ino veselo: tako nam tudi sam sv. Duh spričuje, in naš Zveličar sam skoz svoje božje usta nas uči, de je pobožno življenje prijetno, srečno ino prijazno življenje.

Res vidi svet pobožne se postiti, molíti, zaničevanje voljno nositi, bolnikam streči, vbogim darovati, čuti, jezo krotiti, se s slabim nagnenjem vojskovati, se prepovedaniga veselja zderžati in še družih takšnih del veliko dopernašati, ki so same na sebi težavne in zoperne; alj znotranje in serčne brumnosti svet ne vidi, ktera vse te dela polajša in poslajša. Pogledj čebele na timsi, *) grenek je sok kteriga iz nje dobijo, ali po svoji lastnosti ga v sladk med spremené. O posvetnež! res res, veliko britkiga najdejo pobožne duše v vadbah svojiga premagovanja, alj celó v tih vadbah spremenijo bridko premagovanje v sladkost in prijetnost. Plamen in goreče baklé, kolesa ino meči so se zdeli prijetne cvetlice in dišave mušencam, — zato, ker so bili pobožni. Zamore pa moč pobožnosti nar grozovitniši muke in tudi samo

*) Timsa, timian, dišeča roža.

smert s prijetnostjo. slajšati kaj vze ne bo v deli čednosti zamogla? Sladkor (cuker) stori nezreli sad sladek, in oduzame zrelimu vse grenko ino škodljivo. Pobožnost je pravi duhovni sladkor, ki delam pokorjenja bridkost, in veselja vse škodljivo odzame: ona odžene, od bolnih otožnost, od bogatih lakomnost, od stiskanih maloserčnost, od srečnih prevzetnost od pušavnih žalost, od perljudnih razvujzdanost; vročina je po zimi, rosa po léti; ona vé z obilnostjo ravnati, pa tudi revšino poterpeti; čast kakor zaničevanje ji je enako zveličevavno; in skoraj zmeraj prejema z enakim sercam veselje in žalost, in nas napolni s prečudno prijetnostjo.

Poglej Jakobovo lestvico (lojtro); (zakaj čisto prilična je pobožnemu življenju). Dve ratne po strani, med kterima se na kviško hodi, in v kterih so klini vdeleni, ti zaznamvajo molituv, ki sprosi božjo ljubezen; — in Zakramente, po katerih nam dojde. Klini družiga niso, kakor stopnje delavne ljubezni, po katerih se od ene čednosti do druge stopa, alj skoz dobre dela, k pomoči in prenešbi bližniga doli gré, alj, celo tudi skoz sveto premišlevanje noter do prijetniši sklenitve z Bogam povzdigne. Glej tedaj Filoteja! na tiste, ki so na lestvici; ljudje so z angeliskimi serci, ali angelji včlovéških telesih. Če ravno tudi ne mladi, se vendar vsi mladiški svetjo, ker duhovna moč in urnost v njih gospoduje. S peruti so obdani, za letati in se vzdignejo s svetim premišljevanjom k Bogu nakviško; tudi imajo noge, de se v svetim ino prijaznim zaderžanji z ljudmi sprehajajo. Lep in vesel je njih obraz, ker pohlevno in prijazno vse na se vlečejo: gole so njihove noge, roke in glava, ker konec njihovih misel, nagibov ino djanj le v tim obstoji, Bogu dopastí. Drugi udje telesa so pokriti, vendar le z vso lepo in lahko obleko, ker tud ta svét, in posvetne reči vživajo: ali vendar le vse priprosto, ker le kakor memo gredoči vživajo, kar jim je po njihovim stanu potrebniga. Tako so pobožni. Veruj mi, ljubljena Filoteja! pobožnost je prijetnost

vsih prijetnost, kraljica vsih čednost, popolnost delavne ljubezni. Je ljubezen mleku enaka, tako je pobožnost sladkoba; je ljubezen drag žlahen kamen, tako je pobožnost ognjen liš: če je ljubezen imeniten palzam, tako je pobožnost njena dišava, ki krepi ljudi, in angelje razveseli.

TRETJA POSTAVA.

Pobožnost se da z vsakim stanam in publicam skleniti.

Ko je bog drevje in zeliša vstvaril, je zapovedal, de naj vsako po svojim plemenu sad rodi; tako tudi vkaže kristjanam, živim drevesam, zelišam v svoji čerkvi, de naj vsak po svojim stanu in poklicu sad pobožnosti pernese. Drugači mora za pobožnost žlahnik, umetnik, rokodelec, drugači hlapec, vajvoda, drugači dekle, omožena, vdova skerbeti; in ne le to, obudba k pobožnosti ali vadba v tajisti se mora močem, opravkam in dolžnostim vsakiga posebej prileči. Ljuba Filoteja! ali bi se spodobilo, ko bi škof, kakor pušavnik samotno živeti hotel? če bi si zakonski po kapucinarsko nobeniga premoženja ne zbirali, alj ko bi rokodelec menihu enako, cel dan v cerkvi tčal; menih pa celi dan bližnemu na službo stal; alj bi ne bila takšna pobožnost smešna, napčna, neprenesliva? Vendar se večkrat, ta narobnost pergodi, in svét, ki pravo pobožnost in takšno nerodnost vse eno derži, godernja, in čmeri pobožnost, če ravno ona vsih tih napak kar nič ni kriva.

Ne, ne Filoteja! pobožnost ničesar ne strati, če je le prava, ampak le še vse bolje naredi; in če se poklicu, kakšniga človeka vstavlja, gotovo je napčna. Čbela, pravi Aristotel, *) seza iz cvetlice svoj med, cvetlico pa kar nič ne poškodje, ampak kakor jo je

*) Aristotelj nekdamni imeniten modrijanec.

vso cvetečo najdla, tako jo pusti. Še več storí prava pobočnost; ne le, de nobenimu poklicu alj opravilu ni nasprotna, ampak olepša ino ozaljša še vsaciga. Verzi kakšen žlahen kamen ako hočeš, v mét, še le bolj lišeč bo; tako postane tudi vsak v svojim poklicu prijetnej, bolj ko pobožnost ž' njim véže. Zakonski se serčneji ljubijo, podložni so gosposki podložniši, vsak stan je prijetniši ž' njo.

Učiti alj térditi, de pobožnost ne sliši v šotore vojakev v jispe rokodelcov, v dvore kraljev in v hiševanje zakonskih, bi bila grozna zmota, in celó krivovera. Ne rečem, Filoteja! de bi se meniška pobožnost z rečenimi stanovi družila, pa razen meniške pobožnosti jih je še dosti, tistim priličnih, ki v posvetnih poklicih živijo. Tega so nam priče v stari zavezi: Abraham, Izak ino Jakob, David, Job, Tobija, Zara, Rebeka in Judita; in v novi zavezi so živeli sv. Jožef, Lidja in sv. Krišpin popolno sveto per rokodelstvu; sveta Marta, Monika, Akvila, Priscila per hiševanju; Korneli Sebastjan, Mavrici pod vojaškim orožjem; Konstantin, Helena, Ludovik, Amadej in Edvardi na svojih tronáh. In še to se je zgodilo, de so nekteri v samoti, katira je k dosegi popolnosti tako prilična, pobožnost zgubili, in de so jo potem v sredi sveta zopet nazaj dobili, ki se za popolnost tako nevarn vidi. Lot, v mestu čist, je v samoti v nečistost padel, pravi sveti Gregor. Bodimo si tedaj, kjér hočemo, po pobožnim življenji zamoremo in moramo hrepeneti.

ŠTERTA POSTAVA.

Od potrebniga vodnika na pot in po poti pobožnosti.

Ko je mladi Tobija povelje dobil v Ragez se podati je rekel: „Pota ne znam.“ „Tak idi,“ mu odgovorí oče, „pa si pojiši koga, de te bo spremljal.“ Ravno to rečem tebi, moja Filoteja! imaš resnično

voljo, na pot pobožnosti stopiti, pojiši si spremljavca, v čednosti dobro vterjeniga, de te bo vodil. Nauk naukov je ta. „Iš si kar zamoreš voljo božjo spoznati,“ pravi pobožni Avila, ne boš jo vender nikjer tako gotovo spoznal, kakor na poti ponižne pokoršine, ktere so se vsi pobožni svoje dni terdno deržali, in jo skerbno perporočali.“ Ko je sv. mati Terezja vidila, kako oestro se brunna žena Katarina Kordovanka pokori, jo je željela posnemati, de ji je ravno spovednik prepovedal: in zlo je jo mikalo, ga ne vbogati. Ker mu je pa per vsem tim vender pokorna ostala ji je enkrat Bog rekel: „Moja hči! ti hodiš po dobrim in varnim poti. Ti scer gledaš na pokoro, ktero una dela, pa ljubši mi je tvoja pokoršina.“ In od tega časa je čednost toliko ljubila, de ni le samo svojim vikšim zveste pokoršine skazovala, temuč se je še poverh s posebno obljubo zavezala, vodbi nekiga velikiga služabnika se podvreči in ga v vsih rečeh vbogati. To ji je zlo rasti v dobrim pripomoglo, ji je pa tudi veliko tolažbo prineslo. Tako so pred njo in za njo mnoge pobožne duše, de bi Bogu veči pokoršino skazovati zamogle, svojo voljo volji njegovih služabnikov podvergle; katero ponižnost sveta Katarina iz Ziene v svojih pogovorih visoko hvali.

Svéta vajvodnja Elizabeta se je za vsim vdala v pokoršno in vodbo svojiga učenika Konrada: in imenitniših naukov eden, ktire je imenitni kralj, sveti Ludovik pred svojo smertjo svojim sinu dal, je ta: „Pogosto se spoveduj, zberi si učeniga spovednika, ki te bo učiti zastopil, kar ti je v prid.“

„Zvest prijatelj“ pravi sveto pismo. „je močna bramba; kdor ga je najšel. Zvest prijatelj je zdravilo življenja in nevmirjočnosti; ki se Boga boje, ga najdejo.“ Te božje besede kakor vidiš nevmirjočnost posebno zadenejo, h kateri pred vsim drugim, zvestiga prijatla potrebujemo, de nam svetuje, nas opominu. ino skoz življenje varno vodi, de ne pademo, alj v zanjke hudobniga sovraznika ne zajdemo. Kakor zaklad modrosti, nas bo v naših težavah, nadlogah in

padcih varval; kakor zdravilo bo naše serce v duhovnih boleznih krepčal in tolažil, pred nesrečo nas obvarval, našo dobro v boljše spreobračal; in če nas kakšna bolezen naletí, vbrani, de nas ne bo k smerti peljala, zakaj on nas bo iz njé rešil.

Pa kdo bo tega prijatla najšel? „Tisti,“ odgovori modri, „ki se Boga boje;“ to se pravi, ponižni, ki v duhu rasti resnično želijo. Kér je tedej toljko na tém ležeče, Filoteja! ta sveti pot pobožnosti s kakim dobrim vodnikom nastopiti, tako prosi Boga prav goréče, de ti eniga po svoji volji podelí; in nikar ne dvomi, ko bi ti moral tudi, kakor mlajšimu Tobijatu, angelja iz nebes poslati, dobriga in zvetiga vodnika ti bo podelil.

Pa v resnici ti mora zméraj angelj biti, to je, če si ga najšla, ga ne imej kar kakor človeka; in ne zanašaj se toljko na-nj in na njegovo učenost, kakor veliko več na Boga, ki bo po svoji milosti skoz téga človeka s tabó govoril, in mu v serce in usta položil vse kar ti je k zveličanju; ne poslušaj ga torej nič drugači, kakor angeljá božjiga, ki z nebes stopi, de bi tebe v nebo vodil. Združi s svojim zavupanjem do njega tudi resnično odkritoserčnost; odpri mu svoje serce, in odkrivaj pred njim zvesto vse kar imaš dobriga alj hudiga nad sebo, brez vse hinavšine ino zvijačnosti. Tako bo dobro, — kar imaš, prejiskano, ino okovarjeno, hudo pa poboljšano ino ozdravljeno; on te bo v žalosti krepčal in tolažil, v veselji te prederznosti varval. Veliko zavupanje imej na-nj, sklenjeno s pobožnim spoštovanjem, tako de spoštovanje ne bo zavupanja manjšalo, savupanje paspoštovanja nevstavljaló. Zavupaj mu s spoštovanjem hčére proti očetu; spoštuj ga z zavupanjem sina proti materi. V kratkim ta prijaznost mora močna ino sladka, vsa sveta, vsa pobožna, mora vsa božja, vsa duhovna biti.

„Torej, izvolji si eniga, izmed tavžent,“ pravi Avila; jaz pa pravim, z med deset távžent; zakaj, manj jih je, kakor se da povedati, ki bi bili za to

opravilo. Napolnjen mora biti z delavno ljubeznjo, z učenostjo ino modrostjo; bi ene téh lastnost ne imel, bi že bilo nevarno. Torej ponovim: Prosi zdihovaje, za njega; in, če si ga préjela; potem zahvali božjo veličastvo za-nj, ostani mu stanovitna, in ne jiši si družiga; ampak hodi priprosta, ponižna ino zavupliva, zakaj tvoja pot bo vsa srečna.

PETA POSTAVA.

De se z čišenjem duše začeti mora.

„Cvetlice so se v našim kraji perkazale,“ pravi ženin v visoki pesmi, „čas snaženja in žetve je prišel.“ Kaj so cvetlice našiga serca družiga, moja Filoteja! kakor njegove brumne želje? Kakor hitro se torej te prikažejo, mora roka za serp prijeti, de se vse mertve in nepotrebne dela z naše vesti požanjejo. Po Mojzesovi postavi je mogla vsaka hči ptujcova, ktera se je sinu Izraelca zaročiti hotla, oblačilo sužnosti isleči, nohte porezati, in lase ostriči. Tako mora duša, ki po časti hrepeni, nevésta božjiga Sina postati, stariga človeka isleči, in gréh zapustivši, noviga obleči, potem vse zaderžike in napotleje, ki jo v ljubezni boži motijo in vstaljajo, obrezati ino izpota spraviti. Začetek ozdrave obstoji v očišenju kervi.

Popolnoma očišeni kar na enkrat so bili sveti Pavel, sveta Katarina iz Genua, sveta Magdalena ino Pelagja, in še nekaj malo družih. Ali takšno očišenje sliši med čudeže, in je tako malo navadno v kraljestvi gnade, kakor vstajenje mertvih v kraljestvi nature; ne smemo se torej na-nj zanašati. Navadno čišenje ino zdravljenje trupla kakor tudi duha gre le počasi, in sicer od stopnje do stopnje naprj.

Perute sicer imajo angelji na lestvici Jakobovi vender ne letajo, ampak po verstih stopajo iz stopnje na stopnjo gorj in dolj. Duša, ktera se iz greha k pobožnosti vziguje, je enaka juterni zarji, ki v svojim

izhodu ne prežene na enkrat teme, ampak le počasi. Zdravje, le počasi zadobljeno, je varniši in stanovitiši, pravijo zdravniki. Prigovor pravi, de telesne bolezni na konji in po pošti perderejo; odlezejo pa le k nógam in prav počasi. Ravno tako je tudi z dušnimi bolezni. Serčna tedaj, in pa vsa poterpežliva, moraš v' začetki tega dela biti, moja Filoteja! O kakó škoda je za tiste duše, ki so se enčas v pobožnosti vadile, pa še slabosti nad sebó vidijo, zavolj teh vse serce zgubijo tako, de skoraj od začetiga pobožniga življenja odstopiti mislijo! V enaki nevarnosti se tudi znajdejo, ki se po nasprotni škušnji jisejo pregovoriti, de so svojih pogrěskov že prvi dan čisenja prosti postali, se torej za popolne deržijo, in še brez perut letati začnó! — O Filoteja! zares v veliki nevarnosti tečijo, nazaj pasti, kér svojiga z dravnika prehitro zapustijo. „Ne vstani, popréj, de se zdani“ pravi prerok, „vstani, kedar si že sêdel.“ Pač je on sam ta nauk dobro spolnil, kér, če ravno očišen ino omít, vnovič za čišenje zdihuje.

Dušo čistiti, moramo le s smertjo nehati. Ne zgubimo serca zavolj svojih pogrěskov, zakaj naša popolnost obstoji v tem, de se ž njimi vojskujemo; vojskovati ž njimi se pa ne moremo, če jih ne vidimo, pa tudi premagati jih ne, če jih ne srečamo: In naša premaga ne obstoji v tim, de bi jih ne občutili, ampak v tim, de v nje ne pervolimo.

Ne pervolimo pa v nje, dokler smo od njih nadlegvani; in tudi moramo v tim duhovnim boju včasí ranjeni biti, de ob ponižnost ne pridemo; pa vendar premagani ne bomo, drugači, če življenje alj serčnost zgubimo. Pa per vsim tim nam ne morejo ne nepopolnosti ne odpustlivi grehi duhovno življenje odvzeti, le skoz smertni gréh se zgubi. Le to nam mora torej v skerbi biti, de nam zavolj malih pogrěskov serce ne opade.

„Reši me, o Gospod,“ je klical David, „boječnosti in maloserčnosti!“ Koljka sreča za nas v tim boju, de vselej premagati zamoremo, če se le vojskovati hočemo!

ŠESTA POSTAVA.

Od perviga čišenja duše, ali od čišenja smertnih grehov.

Pervo, silno potrebno čišenje, je čišenje greha, in perpomocik k timu sv. Zakrament pokore. Pojisi si torej boljšiga spovednika k timu, ko moreš; ino vzemi v roke ene tistih bukvic, ktere so nalaš v to zložene, včst k čisti spovedi perpraviti. Takšne bukve so pisali Ludovik Granaški, Bruno, Aria, Augeri in drugi. *) Pazno beri ene alj druge tih bukev, in obderži si v spominu, na kar te spomnijo, de bi bila kdajstorila, od perve mladosti noter do denašniga dneva. Čé se pa na svoj spomin ne zaneseš, si pa zapiši, kar si hudiga nad sebo najšla. In kedar si tako vse grehe vkup spravila, zaničuj tajiste in odpověj se jim z nar večo grivengo, katero zamore tvoje serce obuditi, in premisli zraven, de si skoz greh gnado božjo zapravla, svoj del v nebeškim, kraljestvi zgubila, se sužno pekla storila, in se večni ljubezni božji odpevedla. Saj vidiš, Filoteja! de od spovedi celiga življenja govorim, katero scer vsakimu potrebno ne deržim vendar pa terdim, de ti bo v tim začetku k velikim pridu, in zato ti jo perporočim, kar zamorem. Dostikrat so navadne spovedi tajislih, ki po splošni šegi sveta živijo, polne nar večih pregreškov; velikokrat se ne perpravijo, alj sáj ne dosti skerbno; večkrat nimajo potrebne grivenge, in še z skrivno voljo se podavajo k spovedam, se po spovedi zopet k grehu poverniti, posebno, če se nočejo priložnosti greha zogibati, in potrebnih perpomocikov k pravim pobolšanju življenja prijeti. V vséh téh okoljšinah je spoved celiga življenja k po-

*) Za Slovence se v noviših molitnih bukvah, kakor v dušni paši, življenja srečni poti za mladenče, v keršanskim divištvu, v duhovnim tovarši i. t. d. dobri nauki k spravevanju vesti najdejo.

tolaženju duše silno potrebna. Razen tega nam še pa spoved od celiga življenja veliko perpomore, de sami sebe prav spoznamo, de se pretečeniga življenja sramujemo, in božjo milost občudujemo; katera je tako dolgo z nami poterpljenje iméla, potolaži naše serca in nam podéli dušni mir; obudi v nam dobre sklépe, da perložnost našimu duhovnimu očetu, nas opomniti in nagovoriti na to, kar je naši duši nar bolj potrebniga, in nam podéli serčnost, de se mu v prihodnih spovedih z vsim zavupanjem odkrijemo.

Kèr od popolniga ponovljenja našiga serca, in celiga spreobernenja naših duš k Bogu govorim, tako lahko spoznaš, ljuba Filoteja! de ti splošno spoved od cétiga življenja perporočiti moram.

SEDMA POSTAVA.

Od drugiga čišenja, namreč čišenja nagnjenja h grehu.

Izraelski otroci so sicer vsi šli z egipške dežele, to de ne vsi radovoljno in vesélo, torej jih je tudi nekaj od njih že v pušavi po zapušenim čebulu (luku) in mesenih loncah Egipta nazaj hrepenelo. Ravno tako se tudi spokorniki znajdejo, ki so sicer greh zapustili, nagnjenju pa se ne odpovedó; sklenejo, ne več grešiti, pa le nekak otožno vzamejo od grešniga veselja slovó. Serce se odreče grehu in se v resnici loči od njega pa vendar se še večkrat po zapušenim kraji ozirajo, kakor Lotova žena po Sodomu. Zderžijo se greha, kakor bolniki dinjih buč, katerih le zato ne jedó, ker jim je zdravnik s smertjo protil; vendar jim to zderžanje, težko de; radi od njih govorijo, in premišlujejo, ali bi res bile tako nevarne, jih želijo vsáj poduhati, in za srečne imajo tiste, ki jih, jesti smejo. Tako se boječi in leni spokorniki zderžijo en čas greha, pa vsi žalostni; radi

bi grešili, ko bi le večnemu pogubljenju odšli. S serčnim veseljem od greha govorijo, in grešnike za srečne deržijo. Mož, ki se je mislil maševati, spreobrne sicer per spovedi svoje naprejevzetje, pa v kratkim ga vidimo med svojimi prijatli, in slišimo, s kacim veseljem od svoje pravde govori, in pravi, de ko bi ga strah božji ne zaderžal, bi bil to alj uno storil; de je postava božja tako težka, sosebno kar odpušanje zadéne, in zdiuhje, de bi vendar bilo perpušeno, se maševati. Ta mož je že sicer zunaj greha, alj od nagnjenja h grehu je še ves omrežen, zunaj Egipta, ali po svojim poželjenji še noter, in zdiuhje po česnu in luku, kateriga je tam do sitiga vžival. Ravno tako je tudi z ženstvam, ki svojo pregrešno ljubezen scer zaničuje, pa vendar z veseljem nesramne perlizovavče okolj sebe vidi. Ah! v koliki nevarno sti takšni ljudjé téčijo!

Moja Filotcja! ker si sklenila. pobožno življenje začeti, se ne smés le kar grehu odreči, ampak moraš tudi svoje serce od vsake grésne ljubezni zavsím osnažiti; zakaj razen nevarnosti, zopet v gréh nazaj pasti, bi to kalno (motno) nagnjenje h grehu znalo še kako dušno zaspanost in duhovno otožnost v tebi pustiti, per kterih bi ti skoraj nemogoče bilo, svoje dobre dela urno, goreče ino pogosto opravljati, desiravno v tim življenje pobožnosti obstoji. Duše, katere so pot pregrehe zapustile, pa se še niso zavsím grésniga nagnjenja zuebile, so po moji misli bleličnim deklétam podobne; cé ravno niso bolne, so vendar v vsih svojih delih vse otožne, jed jim ne diši, nimajo pokojniga spanja, se smejijo brez veselja, in bolj lazijo kakor hodijo. Zakaj ravno tako opravljajo une duše dobro z toliko zopernostjo in z toľko duhovno zaspanostjo, de svojim redkim in porednim dobrim delam vso lepoto odvzamejo.

OSMA POSTAVA.

Od pripomočkov k drugimu čišenju.

Pervi pripomočnik in podloga tega čišenja je, da si prav živo pred oči postavimo neizrečeno škodo, ki iz greha izhaja. To nam bo pomagalo, pravo ino resnično grivengo v svojim serci obuditi, ktera nas, naj bo še tako majhina, de je le resnična, vsih grehov očistiti zamore. posebno, če jo z svetim Zakramentam pokore sklenemo. Je grivenga pa velika ino živa, tedaj nas ne očisti samo vsih grehov, ampak tudi nagnjenja k tajistim. Tako, postavim, vidimo že človeka, ki ga nekoliko sovražimo težko, ter se ga radi ogibamo; — če ga pa hudo sovražimo, potem se ne zогiblujemo in ne zaničujemo le kar njega, ampak tudi njegove tovarše, zuanee in prijatle, in vse, kar nas na-nj spomni, nam je zoperno. Tako tudi spokornik, če svoj greh le nekoliko, pa prav zgriva in sovraži, sklene scer resnično, ne več grešiti; če ga (greh) pa zlo sovraži in z veliko grivengo objoka, tedaj ne sovraži in ne zaničuje le samo greh, ampak tudi grešno nagnjenje, in vse, kar grehu prijetnost in priložnost daja. Torej moramo, moja Filoteja! svojo grivengo ino žalost, kar bo mogoče v sebi množiti, de se bo tudi čez vse, kar h grehu šliši, razširila. Tako je spodila velika spokornica Magdalena per svojim spreobrnjenji vse veselje in dopadenje, katero je kdaj nad greham imela, tako za vsim od sebe, de se še več spomniti ni hotla na-nj; tako je pokazal David, de mu ni le kar greh, ampak de so mu tudi vsi poti ino steze greha zoperni; in v tim obstoji pomladienje duše, katero ravno ta prerok ponovljenju orla primerja (perglihuje),

De si to grivengo perdobiš, skerbno nasledne resnice premišljuj, katere bodo, če jih boš skerbno premišljevala skoz pomoč božje gnade ves gréh in vso pregrešno ljubézen v tvojim sercu zaterle. Z tega namena sim jih zložil. Vsaki dan eno tih resnic

v preišljevanje vzemi, in po versti, kakor so tukej; nar boljši je zjutraj, zakaj ta čas je za vsako opravilo duše nar bolj priložen. Ponovi ga tudi večkrat čez dan. Če pa od znotrajne molitve še praviga zapopadka nimaš, beri poprej, kar je v drugih bukvah od njé pisaniga.

DEVETA POSTAVA.

PERVO PREIŠLJEVANJE.

Od stvarjenja.

P r i p r a v a.

1. Spomni se, de se v pričejočnosti božji znajdeš.
2. Prosi Boga za rasvetljenje.

D e l i p r e m i š l j e v a n j a.

1. Premisli, de te pred malo lét še ni na sveti bilo, in de je to bitje, katero si zdaj ti, eno zgolo nič hilo. — Kje sva midva tedaj bila, moja duša! — Tako dolgo je že svet stal; — in od na-j ni bilo-še sledú ne!

2. Bog te je iz tega nič potegnil, de te je vpodobil k bitju, kakoršno si zdaj. To je štoril, ne kakor de bi te bil potreboval; — le z goliga vsmiljenja in dobrote.

3. Premisli svoje bitje, katero ti je Bog dal; nar imenitniši je med vsimi vidnimi stvarmi, namenjeno za večno življenje in večno zveličanje, katero ima moč, se z božjim veličastvam popolnoma skleniti.

Občutleji ino sklepi.

1. Ponižaj se globoko pred Bogom, in reci iz dna serca s kraljevim pevcam: „O moja duša! vedi, de je Gospod tvoj Bog, de te je on sam vpodobil, in nisi sama od sebe svoje bitje dobila. Gospod, moj Bog! jaz sim delo, tvojih rok! Gospod! jaz sim pred tebo kakor golo nič; kako si na-me mislil, de si me stvaril?“ O moja duša, pogreznjena si bila v brezen večniga nič! in še zdaj bi v njem bila, ko bi te ne bil Bog z njega potegnul; in kako bi v tim nič s tebo bilo?

2. Zahvali Boga, in reci: O moj veliki, moj dobrotlivi Stvarnik! Kako se ti zamorem zadosti zahvaliti, de si me iz nič vzdignil, in po svoji milosti vpodobil k bitju, ktero sim. Kako zamorem tvoje sveto ime vredno častiti, ino tvoji brezkončni dobroti se zahvaliti?

3. Osramotise. Pa oh! moj Stvarnik! namesto, de bi se bla v ljubezni s tebo sklenila ino v pokoršini tebi služila, sim se z napčnim poželjenjem zoper tebe spuntala, se od tebe ločila, tebe zapustila. Grehu sim se vdala in krivici, na tvojo večno dobroto tako malo porajtala, kakor de bi ti nikdar moj stvarnik ne bil.

Ter dno naprevzétje.

Nič več toraj nočem sama sebi dopasti, ker sama iz sebe čisto nič nisem. Zakaj se povzdiguješ prah in pepél? De se svoje prevzetnosti iznebim, hočem k svojimu ponižanju to ino uno storiti, — hočem to, in takšno zaničevanje prenesti, — spreobniti hočem svoje življenje, in posihmal svojimu stvarniku zvesto služiti, in ga hvaliti, de mi je imenitno bitje človeka podelil. Zavsim hočem svoje življenje na zvesto dopolnjenje njegove svete volje obrniti, in sicer skoz pripomočke, kateri se mi bodo pokazali, in za katire hočem svojiga duhovniga očeta vprašati.

K o n č a n j e.

1. Zahvali Boga. Poveljčuj, moja duša svojiga Boga, in vse, kar je v meni naj njegovo sveto ime hvali: zakaj njegova milost me je iz nič potegnila, in njegova dobrota me je stvarila.

2. Darovanje. Tebi o Bog! darujem svoje življenje, katero si mi podelil: iz celiga svojiga serca ti ga darujem ino posvetim na vselej.

3. Prošnja. O Bog! poterdi me vtih občutljih in sklepih. O visoko počešena Devica! priporoči jih vsmiljenju svojiga Sina, kakor tudi vse tajiste, za katere imam dolžnost moliti. Oče naš. Češena Marija.

Po dokončanim premišlovanju si naberi snopik žlahnih cvetic pobožnosti iz opravljeniga premišljevanja, in si ga hrani, de ti bo cel dan prijetniga duha pobožnosti dajal.

DESETA POSTAVA.

DRUGO PREMIŠLJEVANJE.

Od namena h katerimu smo stvarjeni.

P r i p r a v a.

1. Misli se v pričo Boga.
2. Prósi Boga sa razsvetljenja.

D e l i p r e m i š l o v a n j e.

1. Ni te Bog na svet postavil, kakor de bi tebe potreboval, ker mu celo k nobenimu pridu niši; ampak, de bi ti svojo milost in veličastvo podelil ter svojo dobroto nad tebé razodel. Zato tí je dal um, de bi ga spoznala; spomín, de bi na-nj mislila;

voljo, de bi ga ljubila; moč domišljenja, de bi njegove dobrote premišljevala; oči, de bi čudeže njegove vsigamogočnosti gledala; jezik, de bi ga hvalila, in zato tudi vsako drugo moč duše.

2. V tim namenu stvarjena in na zemljo postavljena, bi se morla vsih temu koncu nasprotnih del zderžati in zогibati, in tajiste, ki h temu nič ne pripomorejo, kakor prazne in nepotrebne zaničovati.

3. Premisli, kako nesrečen je vender svét, ki na to ne misli; kakó nesrečni ljudje, ki napréj živíjo kakor de bi mislili, de so le zato stvarjeni, de bi hiše zidali, drevje sadíli, bogastva zbirali in neumnosti počenjali.

Občutleji in sklepi.

1. Osramoti se in očitaj svoji duši njeno revšino ino slepoto, ktera je bila doslej tolika, de je na te rešnice malo mislila ali celo nič. Govóri ji tako naprej: Oh; na kaj sim mislila, moj Bog! ker na tebe nisem? Česa sim se spomnila, če sim tebe pozabila? Kajsim ljubila, če tebe nisim ljubila? Oh, z resnico bi sé bila iméla nasititi, in sim se napolnila z nečimurnostjo; svetu sim služila, kteri je le zato, de bi meni služil.

2. Daj slovo svojimu popréjšnemu življenju. Odrečem se vam, misli, vsiga pomena in prida pražne! odpovem se vam, guasne in nečimerne opombe! sovražim in préklinjam vas, nezveste in hudobne tovaršije, zapravljene ino nesrečne službe, nehvaležne plačila, sitne prijaznosti!

3. Spreoberni se k Bogu. Le ti o moj Bog, moj Zveličar, boš v prihodnje začetik in konec vsih mojih misel. Nikdar več nima moja duša kaj misliti, kar bi ti bilo zoperno. Vse dni mojiga življenja ima moj spomin velikost tvoje milosti pomniti, ktero si tako dobrotlivo meni delil. Ti si veselje mojiga serca, ti prijetnost moje ljubezni!

Zaničevati hočem toraj te in une neumne kratkočase, ki so me dosihmal tako veselili; te in une prazne opravke, s katerimi sim svoje dni zapravljala, te in une nagibe, ki so moje serce vklenjeno držali, in v resnici hočem te in une pripomočke nasproti obračati.

K o n č a n j e.

1. Zahvali se Bogu, ki te je k tako visokimu koncu stvaril. Za se si me o Gospod stvaril, de bi vekoma nezmernost tvojiga veličastva vživala. Kdaj bom tega vredna, in tebe po vrednosti častila?

2. Darovanje. Tebi, o dobrotlivi Stvarnik! te občutleje, in sklepe z vso svojo dušo in z celim sercam v dar prinesem.

3. Prošnja. K tebi zdihujem, o Bog! sprejmi milostlivo moje zdibleje ino želje. Blagoslovi s svojim svetim blagoslovam mojo dušo, de bo po zasluženji predrage kerví, ktero je tvoj Edinorojeni na stebru svetiga križa prelil, te sklepe spolnila.

Naberi si zopet duhoven snopik cvetic pobožnosti.

EDNAJSTA POSTAVA.

TRETJO PREMIŠLJEVANJE.

Od dobrót božjih.

P r i p r a v a.

1. Misli se v pričo Bogá.
2. Prosi ga za rasvetljenje.

Deli premišljovanja.

1. Premisli telesne darove, ktere ti je Bog podelil, kakšno telo, in kakšne pripomočke, lahko živeti, in ga ohraniti, ti je dal; kakšno zdravje in pripušeno veselje, kakšne prijatle in pomoči. Premisli vse to dobro, in poglej, koliko jih je, ki so gotovo boljši nad tebe, de tih dobrot niso prijéli; ker nekterim popolno telo, zdravje, ali kakšen ud manjka; koliko jih med temi najdeš, ki so vsi zapušeni od svojih prijatlov in znancev, ki se v zasramovanji, zaničevanji, v zgubi poštenja in v dolgih boleznih znajdejo; še drugi bridko vboštvo terpijo; de bi se pa ti v enaki nesreči najšla, ni pripustil.

2. Premisli darove duhá. Koliko bedastih, neumnih in norih ljudi je na tém sveti! Zakaj nisi tudi ti v njihovim številu? — Zato ker ti je Bog posebno milost skazal. — Koliko jih je, ki so vsi nevedni brez vséga dobriga zaderžanja izrasli, božja previdnost je oskerbela, de si ti bila pošteno izrejena.

3. Premisli še dobrote, ktire je tvoja duša prijéla, O Filoteja! Otrók cerkve si, od otročjih nog te je Bog v svojim znanju učiti dal. Koljkokrat ti je ganil tvoje serce, in te je klical skozi znotrajno rasvetljenje, predčutke ino nagibe k spreobrnjenju? Kolikokrat ti je tvoje gréhe odpustil? Kolikokrat te

je rešil iz nevarnosti večniga pogubljenja? Ali ti ni dal v pretečenih letih časa in priložnosti, za zveličanje svoje duše skerběti? Preglej pridno vse leto, in vidila boš, kako poln milosti ino dobrote je Bog proti tebi bil.

Občutleji ino sklepi.

1. Občuduj dobroto božjo. Oh kako dober in ljubezni poln je moj Bog proti meni! Oh kako mil je! Kako bogato, o Gospod! je tvoje serce vsmiljenja, in kako obilno perzanašenja,! O moja duša, oznanuj z veselim glasam dobrote, k ti jih je skazal Gospod!

2. Obžaluj svojo nehvaležnost. In kdo sim jaz, o Gospod! de si name mislil? Kako velika je moja nevrédnost! Oh tvoje dobrote sim z nogami teptala; tvojim gnadam nečast delala; v slabo obračala in zaničevala tvoje nezmérno dobroto; velikosti tvoje gnade ino vsmiljenja sim velikost svoje nehvaležnosti nasprot stavila!

3. Oserči se k hvaležnosti. Zbudi se, moje serce, in ne bodi več tako nezvesto in nehvaležno proti svojimu dobrotniku. In kako bi ne bila odslej moja duša Bogu podložna, ki je toliko čudežev ino dobrot nad meno skazal!

4. O Filoteja! Zderži tedej svoje telo od téh in unih slad, in darúj ga v službo svojiga Bogá, ki je toliko za-nj storil. Oberni vse moči svoje duše k timu, skoz te ino une potrebne pripomočke ga spoznati, in v hvaležnosti na-nj misliti. Obračuj skerbno vse pripomočke, ktere tí cerkov ponuja, se zveličati in Boga ljubiti. V resnici, stanovítna hočem v molitvi biti, svete Zakramente velikokrat prijeti, božjo besedo poslušati, in dopolniti, kar me zveličavno svetovanje in znotranje rasvetljenje učita.

K o n č a n j e.

1. Zahvali Boga za znanje, katero ti je od tvojih dolžnost podelil, in za vse dobrote, ktere je kdaj prikazal.

2. Daj mu svoje serce z vsimi njegovimi sklepami v dar.

3. Prosi ga, de bi te pokrepčal, de bi jih skoz smert njegoviga edinorojeniga Sina dopolnila. Zdihuj za priprošnja prečiste Device ino Svetnikov.

Naberi si zopet snopek cvetic pobožnosti.

DVANAJSTA POSTAVA.

ŠTERTO PREMIŠLJEVANJE.

Od greha.

P r i p r a v a.

1. Misli se v pričó Boga

2. Prosi ga za razsvetljenje.

Deli premišljevanja.

1. Misli, kako dolgo je že, de grešiš, in glej kako so se od tistiga perviga začetka pregrehe v tvojim sercu namnožile; kako si jih vsaki dan proti Bogu, proti sami sebi, in proti bližnimu z djanjem, besedami, željami ino misli množila.

2. Premisli svoje grešno nagnjenje! in kako si se po njem ravnala. In iz tih dvéh delov premišljevanja boš spoznala, de velikost tvojih grehov število lasov tvoje glave in celó peska v morji preseže.

3. Premisli sosebno greh grehov, namreč svojo nehvaležnost proti Bogu, ki se čez vse druge grehe razliva ino jih v nezmérno povikša. Pogledj

tedaj, koliko dobrot ti je Bog podelil in kako si vse zoper svojiga dobrotnika v hudo óbračala. Pogledj sosebu, koliko znotranjih opomb si zaničevala, koliko dobrih nagibov si v nemar pustila. In celó še, kolikokrat si prejela svete Zakramente, in kje je njih sadje? Kaj bo iz tistih žlahnih kamnov, s kterimi te je tvoj nebeški ženin olepšal? Vse to si z svojimi pregrehami stratila in oskrunila; in s kakšno pripravo si jih prijela? Misli na svojo nehvaležnost, de je Bog tolikokrat tebi naprot prišel, željen, te rešiti, ti si pa le daleč od njega bežala, svojimu pogubljenju naproti.

Občutleji ino sklepi.

1. Osramoti samo sebe zavoljo svoje revšine. O moj Bog, kako se smém prederzniti pred tvoje obličje stopiti? Oh, družiga nisem, kakor izveržik svetá, polna nehvaležnosti in hudobije! Kako sim mogla tako neumna in nehvaležna biti, de ni le eniga počutka, le ene moči moje duše; katire bi ne bila skazila, oslabila, onemarla? Tako se cló en dan v mojim življenji ne najde, kteriga bi ne bila v hudo obernila? Ali sim z tem plačevala dobrote svojimu Stvarniku? Sim tako svojimu Zveličarju povernila?

2. Prosi za odpušanje, in verzi se kakor zgubljeni sin, kakor Magdalena ali kakor una prešestnica k nogam svojiga Gospoda. O Gospod! vsmili se te grešne duše, o sveto serce Jezusovo, živi studene vsmiljenja, in krotkosti, vsmili se téga nevedniga serca!

3. Skleni, svoje življenje poboljšati. Nikdar več, o Gospod! zdaj in nikdar več nočem s pomočjo tvoje gnade, se grehu vdati. — Oh le preveč sim greh ljubila: alj zdaj ga sovražim, in te objamen, oh Oče vsmiljenja! Le tebi hočem živeti ino vmreti.

4. Pred Jezusovim namestnikam se hočem vsih svojih grehov z ponižnostjo in resničnim sercambrez

zadržka in hinavšine obložiti, in jih hočem do nar manjšiga iz svoje duše izpoditi.

5. Kolikor zamorem, si hočem perzadjati, vse izrastike tajistih iz svojiga serca popipati, sosebno te in une, ki me nar huje nadlégvajo.

6. Torej hočem vse pripomočke, ki mi bodo svetovani, pridno v to obračati, in nima se mi kedaj dosti zdéti, naj storim kolikor hočem v popravo tolike krivice.

K o n č a n j e.

1. Zahvali Boga, ki je noter do te ure nate čakal, in te zveličavne misli v tebi obudil.

2. Podaj mu v dar svoje serce, de svoje dobre misli v djanje spreoberneš.

3. Prosi ga, de bi te pokrepčal. i. t. d.

TRINAJSTA POSTAVA.

PETO PREMIŠLJEVANJE.

Od smerti.

P r i p r a v a.

1. Misli se v pričo Boga.

2. Prosi ga za njegovo gnado.

3. Postavi si naprej, kakor de bi na smertni posteli ležala, brez vsiga upanja, zopet ozdraviti.

Deli premišljevanja.

1. Premisli, de dneva smerti nihčer ne vé. O moja duša, gotovo pojdeš enkrat iz tiga tvojiga života.

Alj kedaj? Po zimi, po leti? v mestí, na deželi? Po dnevi, ali po noči? Neprevidama ali previdama? Skoz kako bolézen ali skoz hitro naključbo? Boš iméla čas se spovedati, ali ne? Ti bojo tvoj spovednik alj duhovni zdravnik pričajoči ali ne? — Oh, od vsega tega nam ničesar ni znano; le eno vémo, de vmerli bomo, in brez razložka prej kakor menimo.

2. Pa dobro premisli, de potem bo svet za tebe na vselej konec vzél; nobeniga svetá ne bo potem več za te. Pred tvojimi očmi bo zginil! In ravno tako je! zakaj v tistim trenleji se nam bo vse veselje, nečimurnost, posvetni kratkočasi, bogastvo čast, in prazna ljubezen kakor senčne podobe in megle zdelo. Oh! boš takrat zdihovala, jaz neumna duša! za kakšne čenčarije, za kakšne neumnosti sim svojiga Boga razžalila! Vidila boš tečas, de si Boga za prazno nič zapustila. Nasproti pa se ti bodo takrat pobožnost, pokora in dobre dela silno prijetne ino imenitne zdéle. O zakaj nisim po tim srečnim in prijetnim poti hodila! Takrat se bodo gréhi, ki se ti zdaj tako majhini zdijo, kakor gore pred tebo vzdigovali, in majhina bo le tvoja pobožnost.

3. Premisli žalostno slovó, ki ga bo tvoja duša na véčno zemlji dala. Na véčno bo slovo vzela od bogastva in nečimurnosti, od tovaršij in kratkočasov, od veselja, od prijatlov in sosedov, od žlahte, od otrok; žena od svojiga moža, mož od svoje žene in od vsakiga vidniga bitja; zadnič celo od svojiga lastniga živóta, kteriga bo vsiga blediga, suhiga, neznaniga, gerdiga in smerdliviga zapustila.

4. Premisli naglost z katero bojo to truplo vzdignili in ga pokopat hiteli; in de, kedar bo vse to storjeno, svet malo več na tebe mislil bo, de bo nate tako malo pomnil, kakor ti tajistih, ki so že vmerli, Bog mu (njé) daj véčni mir! se bo reklo, in s tém bo konec. O smert, kako potreba te je premišljevati, kako nevsmiljena in grozovitna si!

5. Premisli, de bo duša, potem ko bo enkrat od tvojiga telesa ločena, na dešno ali levo iti začela.

O moja duša! po katerim poti se boš iz telesa spustila? — V resnici, po nobenim drugim, ko potistim, po katerim si tukaj hoditi začela.

Občutleji in o sklepi.

1. Zdihuj k Bogu, in verzi se v njegove Očetove roke. Oh Gospod! vzemi me tisti strašni dan v svojo sveto brambo. Daj, de mi bo tista ura prijetna ino mila, in ogrênimi raji z bridkostmi vse druge ure mojiga življenja.

2. Zaničuj svét. Ker ne vém ure, v kateri se bom od tebe, o svét, ločiti morala, tudi nočem več na tebi visiti. O dragi prijatli in znanci! pripustite, de vas posihmal le s sveto prijaznostjo ljubim, ktera celo večnost terpeti zamore. Zakaj bi se z vami tako zavezala, de bi ta zaveza enkrat na večno mogla razvezana biti?

Pripraviti se hočem k resni zadni uri, in si iz vse moči perzadevati, de storim stopinjo v večnost k svojímu zveličanju. Okovariti si hočem svojo vest, kar se bo dalo, in ta in un pogrešik, dokler je čas, popraviti, ter se z vsim dobro preskerbeti, kar mi je k dolgim in srečnim popotvanju potrebniga.

K o n č a n j e.

Zahvali Boga za dobre sklepe, ki si jih z njegovo gnado storila; daruj jih božjimu veličastvu, in vnovič k Bogu zdihuj, de bi ti po zaslužeuji Jesusove smerti srečno smert dodelil. Kliči tudi na priprošnjo deviško Mater ino svetnike. O če nas . . . Češena Marija . . .

Naberi si duhoven snopik cvetic za svoj pokôp.

ŠTIRNAJSTA POSTAVA.

ŠESTO PREMIŠLJEVANJE.

Od sodbe.

P r i p r a v a.

1. Misli se v pričo Boga.
2. Prosi ga za rasvetljenje.

Deli premišljevanja.

1. Zadnič, kedar bo čas pri kraji, kateriga je Bog tej zemlji odločil, in po velikim številu strašnih predznaminj, pred katerimi bojo ljudje od strahu in trepetu odreveneli, bo ogenj iz nebes na zemljo planil, se po celi njeni poverhnji vodi enako razširil, bo vse pokončal in v pepel spremenil, tako, da nobena vsih vidnih stvari ne bo strašnimu njegovimu žertju odšla.

2. Po tim valu plamna in bliska bodo vsi ljudje cele zemlje iz pokopališ vstali, razen tistih, ki so že poprej jstali; in prikazali se bodo na trobentini glas velikiga angelja v Joze fatovi dolini. Pa jemnasta! kako razločni! obdani z čestitlivimi in svetlo lišečimi telesi eni, z gnusobnimi in pregerdimi drugi.

3. Premisli svetlobo veličastva, v kateri bo narvikši sodnik prišel, obdan od vsih angeljev ino svetnikov. Pred njim se bo lišal, svetleje ko sonce, križ, kakor bándér gnade pravičnim, kakor znamenje stermerja hudobnim.

4. Per pogledu tega znamenja in na strašne besede Sodnika se bodo ljudje na enkrat v dve versti ločili; na desno stran pojdejo eni, in ti so izvoljeni, na levo drugi, in ti so zaverženi. O večna ločituv! po kateri se nobena tih trum celo večnost več z drugo ne znide! —

5. Po tej ločitvi se hnkve vésti odprejo in zdaj je vse očitno, kar je bilo kedaj storjeniga, dobro ali hudo. Vidi se tam hudobija grešnikov in zaničevanje, ki so ga proti Bogu skazovali; pa ravno tako se liši pokora pravičnih in pomoč gnade božje v njih; zakaj ničesar ne bo te čas skritiga. O Bog! koliko osramotenje za ene, kolika tolažba za druge!

6. Zaslišaj zdaj pazno (zamerklivo) zadne in strašne besede obsojenja, ki jih bo pravični Sodnik čez hudobne izrekel: „Proč, vi prekleti, v večni ogenj, ki je hndiču in njegovim angeljam pripravljen.“ Téhtaj dobro te besede, ljuba Filoteja, katerih teža bo hudobne v peklenški brezen potegnila! — „Proč!“ jim veli. Že samata beseda nam kaže neizrečeno zgubo, ki jo Bog čez hudobne izgovori, ktire na večno spred svojiga obličja pahne! O beseda večne, zaveržbe! „Proč,“ nad njimi zagromi, vi prekleti! Kakšno prekletstvo, o moja duša! Prekletstvo, ki vse hudobno obseže, in vse zlo zapopade. Prekletstvo, ki ne bo nikdar nazaj vzeto, ki vse čase, oh! celo večnost obseže. — „U večni ogenj!“ še pridéne. Razglej jo, moje serce! to veliko večnost terpljenja, kako strašna si!

7. Poslušaj pa tudi nasproti obsojenje dobrih. „Pridite“ veli Sodnik. O sladka beséda zveličanja, s katero nas Bog k sebi vabi in v naročje večne milosti kliče! „Pridite blagoslovljeni mojiga Očeta!“ O zveličavni blagoslov, ki vse blagoslove v sebi imaš! „Posedite kraljestvo, ki vam je od začetka sveta pripravljeno.“ O neisrečeno velika milost, mojiga Boga zakaj, nobeniga konca nima to kraljestvo.

Občutleji ino sklepi.

1. Tresi se moja duša! kedar to premisliš. O Bog! kdo me bo zakrival tisti strašni dan, ko se bodo celo stebri nebes od sterménja tresli!

2. Prekolni svoje grehe; zakaj le grehi bi te znali tisti strašni dan pogubiti. Oh sama se hočem zdaj soditi, de ne bom enkrat obsojena. Sprašati hočem svojo vest, se obtožiti in poboljšati, de me ne bo enkrat sodnik pogubil. Spovedati se hočem, in zveličavni nauk k sercu vzeti! i. t. d.

K o n č a n j e.

1, Zahvali Boga, ki ti je pripomočke dal, de boš tisti dan brez skerbi, in ti je čas pokore dodelil,

2. Daruj mu svoje serce, de bi se tukaj spokoriti zamogla.

3. Prošj ga za pomoč, de bi se dobro spokorila.

O č e n a š. Č e š e n a M a r i j a.

Naberi si snopek pobožnosti.

PETNAJSTA POSTAVA.

SEDMO PREMIŠLJEVANJE.

Od pekla.

P r i p r a v a.

1. Misli se v pričo Boga.

2. Ponižaj se, in prosi za božjo pomoč.

3. Misli si mésto, vse temno od žvepla in smerdlive smole, žerečo, polno strašnega dima in obupnih prebivavcov, katerih nobeden vjiti pa tudi vmreti ne more.

Deli premišljevanja.

1. Pogubljeni so v globočini peklenkiga brezna, kakor nesrečni prebivavci v tem mesti, polnim strahú in trepeta zaperti, kjer na vsih svojih občutkih in udih neizrečene muke terpijo. Zakaj, kakor so vse

počutke in ude h grehu obračali, terpijo tudi na vsih svojih počutkih štrafengo, ktera je gréhu namenjena. V štrafengo za krive in pože'ljivne poglede morajo zdaj njih oči, nar ostudniši pošasti hudičeve ino pekel gledati. Njih ušesa, ktire so nekđaj s tolikim veseljem pregrešne besede poslušale, ne slíšijo zdaj družiga, ko jok, krik in zdiho vanje obupa. Ravno tako drugi počutki.

2. Pa razen tih marter terpijo pogubljeni tukaj še nezmérno večí od vsih družib, zgubo namreč svetlosti božje, od katere vekomaj ločeni, je nikdar gledali ne bojo. Je že Absolonu, obličja svojiga prijazniga očeta ne gledati, težej padlo, kakor iz dežele izgnanimu biti, o Bog! kako neskončno težka bo še lé ta štrafinga, na vekoma od gledanja tvojiga prijetniga in miliga obličja odločenimu biti!

3. Premisli sosebno večnost tih štrafnig, kar samo pekel prestrašen stori. Oh! če nam zé bolha v ušesu, ali vročina kakšne male bolezní noč tako dolgo in tako težavno stori; kako strašna še le bo noč brez vsiga konca v tolikanjih težavah? Večno obupanje, preklinjanje ino breskončni togot rodí ta večnost.

Občutleji ino sklepi.

Postraši svojo dušo z besedami preroka Izaía: O moja duša! ali bi zamogla ti vekoma živéti v téj breskončni žerjavki, v tem žerečim ognju? Ali bi hotla Boga vekoma grešati?

Spoznaj, de si te štrafinge v resnici zaslužila in kolikokrat! — Zatorej si hočem pa zdaj boljši del izvoljiti in na drugo pot se podati, po kateri nisim dozđaj hodila; zakaj bi šla dolí proti timu breznu?

Posiliti se toraj hočem v tih in unih okolšinah, de v gréh ne padem, kir on mi večno smert pernesti zamore.

Hvali, daruj. prosi i. t. d.

SESTNAJSTA POSTAVA.

OSMO PREMIŠLJEVANJE.

Od svetiga raja.

P r i p r a v a.

1. Misli se v pričo Boga.
2. Prosi ga za njegovo pomoč.

D eli p r e m i š l j e v a n j a.

1. Misli si mirno in jasno noč, in glej, kako prijetno je, nebo z brezštevilnimi in lepo razločnimi zvezdami gledati. Misli si k tej lepoti še lep jasen dan tako, da narlepši sončna svetlôba zvezdine in mesečne lepote ne skrije, in vendar smés misliti, da vsa ta lepota skupej proti visoki prijetnosti svetiga raja kakor prazna reč zginе. Oh! kako vreden je ta kraj naših želj! O sveto mesto Božje! kako lepo, kako veličastno si!

2. Premisli žlahnost, lepoto in veličastvo vsih, ki tukaj v ti sveti družini živijo; milijone in milijone angeljev, Kerubinov, Zerafinov, vse trume apostelov, mučencov, spoznovavcov, divic in toliko drugih svetnikov. Brez vsega števila je ta družina. Oh, kako srečna je ta tovaršija! nar zadnji med njimi je lepši viditi, kakor vse lepote sveta; koliko veselje še le, jih vse na enkrat viditi! Ino, o Bog! kako srečni so! Vsikdar pojó sladko pesem večne ljubezni; brez preneha se sprehajajo, napolnjeni z večno radostjo! Eden drugim delijo sladkosti, ki nimajo imena (niso za izreči), in živijo v neiznurnim veselji presrečne ino nerazločlive zaveze.

3. Premisli zadnič njihovo neizrečeno srečo, aedno Boga vživati, ki jih vekomâ z svojim silno pri-

jaznim in milim obličjam razveseljuje, in skoz to razveseljenje neskončno sladkost v njihove serca vliva. Oj sreča, vekoma s svojim Začetkam sklenjenim biti! Veselim ptičicam enako majajo in pójejo tamkaj v sapi večniga božanstva, ki jih od vsih strani z neizrečenim veseljem obdaja. En družiga premagujejo v ljubežni Božji in hvalnicah, pa brez vse nevošljivosti, svojimu Stvarniku v čast. „Bodi nam vekoma hvaljen, o naš mili, naš previsoki Stvarnik in Odrešenik, ki si tolike ljubezni poln do nas, in nam svoje veličastvo takó dobrotno deliš!“ In nasproti blagosloví Bog z večnim blagoslovom vse svoje svetnike: „Bodite vekomaj blagoslovljene, vi moje drage stvari! ki ste mi toliko zvesto služile; zato bodete pa tudi zdaj, s svojim Gospodam v večni ljubezni združene, mu brez prenehanja veselo hvalno pesem prepevale.“

Občutleji ino sklepi.

1. Občuduj ino hvali svojo nebeško domačijo. Oj kako lep si, moj nebeški Jeruzalem in kako srečni so tvoji prebivavci!

2. Očitaj svojimu sercu, de je bilo doslej tako mlačno, in je tako daleč od tega preslavniga prebivališa zajšlo. — Zakaj, oh, sim se tako daleč odmaknila od moje nar vikši sreče? O jaz réva! za takó prazno, za tako kratko veselje sim zapustila jezero in jezerokrat tiste večne in breskončne sladkosti! Kjé sim iméla pamet, de sim, nečimurne in zaničevavne želje spolniti, večnih želj vredne bogastva zaničevala!

3. Oživi zopet svoje upanje in zdihúj iz dna svojiga serca po tistim presrečnim prebivališi. O moj dobrotljivi, moj nar vikši Gospod! ker je tvoji milosti dopadlo, moje stopinje na tvoje pote napoljati, se nočem nikdar in nikdar od njih nazaj overniti. Vzigni se duša moja! in bali kje gori k neskončnim pokoji, hiti gori proti objubljeni deželi zveličanja; kaj hočeš dalej v tim revnim Egiptu?

Ogibati se hočem tih in unih reči, ki me od tige pota odvrtačujejo alj nazaj vlečejo. Nasprot hočem te in une reči storiti, ktere me v tej presrečni hoji podpirajo.

Zahvali, daruj, prosi.

SEDEMNAJSTA POSTAVA.

DEVETO PREMIŠLJEVANJE.

V kterim si duša nebésa zvoli.

P r i p r a v a.

1. Misli se v pričó Boga.
2. Ponižaj se pred Bogam, in prosi ga, de te razvéti.

D e l i p r e m i š l j e v a n j a.

1. Misli si, de bi bila na kakim travniki, čisto sama s svojim angeljem varham, kakor nekđaj mladi Tobija na poti v Ragoza, in tvoj angelj bi ti na kviškim pokazal odpert paradiž z vsim tim veseljam, ktero je bilo v poprejšnim premišljevanji od sv. raja popisano; od zdol pa bi ti pokazal pekel z vsimi tajistimi strašnimi rečmi, ktíre so bile v premišljevanji od pekla popisane. Kedar si se v duhu na tisti kraj podala, in pred svojiga angelja pokleknila, potem premisli.“

2. Kako resnično je vender, de dokler živiš, v sredi med svetim rajam ino peklam stojiš, in de oboje mesto odperto stoji, te sprijeti po tem kakor si izvoliš.

3. Premisli, de bo izvolenje, ktero za eniga alj drugiga ti dveh krajev zdaj na tém sveti storiš, tam na unim sveti vékomaj terpelo.

4. Premisli, de če ravno oboje tih dvéh krajev odperto stoji, te po tvojim izvolenji sprejeti, in de si je ravno Bog perpravljn, eniga ti iz pravice, družiga iz milosti dati, vendar neizrečeno želi, de bi si ti sveti raj izvolila; tudi te tvoj angelj z vso močjo kje sili, in vedno Boga za-te prosi, de bi ti gori pomagal.

5. Jezus Kristus gleda iz nebéških višav z očmi gole milosti na te, ino te preserčno kliče: „Bali, o draga duša, ki sim te bolj ko svojo lastno kri ljubil, k ve'nimu miru! Pridi v naročje moje milosti, v prebivališče nevmerjoče sladkosti moje ljubezni!“ Poglej z notrajnimi očmi svojiga daha prečestito Devico, ki tvojo dušo po materno vabi: „Oj moja hči! ne zaničuj vroče želje mojiga Sina, tudi ne tolikanj mojih zdihlejev za-te, ker ž njim v preserčnih željah za tvoje zveličanje gorim.“ Ozri se gori k svetnikom, ki te tako preserčno opominajo; k milijonom svetih duš, ki te tako milo vabijo, tako serčno želijo, de bi tvoje serce, enkrat ž njimi sklenjeno, Boga vekomaj poveljevalo, in ti kažejo, de pot v nebesa ni tako težek, kakor ga svét popisuje.

„Veruj gotovo, ljubljena prijatelca!“ kličejo k tvoji duši, „kdor pot pobožnosti dobro pogleda, po katerim smo mi semkje prisle, bo vidil, de smo skoz neizrečeno sladkeji veselje v domovino sladkosti došle, kakor ga koli svét dati zamore.

I z v o l j e n j e,

1. O pekel, sovražim te zdaj ino vekomá; sovražim tvoje štrafinge ino martre, sovražim tvojo prestrašno večnost, in sosebno sovražim tvoje preklinjevanja in kletve, ktere vekomaj proti svojimu Bogu vzdiguješ. Moja duša je za nebesa vstvarjena, in moje serce si gori želi.

O prijétni paradíž, o večno veličastvo, o vedna sreča! Na vselej si zvolim svoje sêlo ino prebiva-

liše v tvojih lépih in svetih prebivališah, v tvojih nebeških ino zvoljenih šotorih.

2. Hvalim, ino objamem, o moj Bog! vsmiljenje, ki mi ga toliko dobrotlivo ponujaš. O Jezus, moj Zveličar! z hvaléznim sercam objamem tvojo večno ljubezen, in vzamem selo in prebivališe, ktero si mi v presrečnim Jeruzalemi pripravil, in sosebno zato si ga izvolim, de te bom tamkaj vekoma hvalila ino ljubila.

3. Vzemi gnade, ktere ti prečista Devica ino svetniki ponujajo; obljubi jim, de hočeš po poti k njim hoditi; podaj svojimu angelju varhu roko, de te bo vódil, ino serčno nagovarjaj svojo dušo k tej izvolitvi.

OSEMNAJSTA POSTAVA.

DESETO PREMIŠLJEVANJE.

V katerim si duša pobožno življenje izvoli.

P r i p r a v a.

1. Misli se v pričo Boga.
2. Ponižaj se pred Božjim obličjem, in prosí Boga za njegovo sveto pomoč.

Deli premišljevanja.

1. Misli si, de bi spet bila na kakim prostornim travniku, sama s svojim angeljem, in na levi poleg sebe bi vidila satana, sedečiga na prav visokim troni od trum peklenških duhov obdaniga, okoli in okoli njega bi pa stala v lika množica posvetnjakov z odkrito glavo, ki bi mu zdaj s tem, zdaj s unim greham vstreči jiskali. Preglej jih dobro — vse nesrečne dvornike tega gausobniga kralja. Od sovraštva, ne-

vošljivosti in jeze kakor stekli se penijo eni; drugi en družiga vbijajo. Od lakomnih želj vsi goreči hrepenijo in premišlujejo drugi, kako bi si prav veliko bogastva na kúp navlekli; — uni le nečimurnosti in lenóbi vdani, nobeniga veselja ne poznajo, zvnaj neumniga in grešnega; ti se skoz nezmernost v jedi in pijači podivjajo in poživinijo; uni so od napuha vsi prevzeti, ki jih pooblastne, krivične in nepreneslive stori; drugi lé v meseno poželjenje zamišljeni, gnijejo od živinskih želj. Glej, kako so vsi brez redi, brez modre umnosti. Glej, kako vsi endružiga čertijo, preganjajo, mesarijo, pogublajo, morijo, in se le po zunanje, na golufiv videž med sebo ljubijo. Tukaj vidiš nesrečno, ino od tega prekletiga kralja stiskano kraljestvo, ki te k pomilovanju gine.

2. Na desnim poglej nasproti Jezusa križaniga, ki z neizrečeno milim obrazom, poln preserčne ljubezni in vsmiljenja, za te revne satanove sužnike zdihuje, ter svoje prošnje in svojo kri Bogu, svojemu Ocetu daruje, jih iz te grôzne sužnosti rešit in zbudit, de bi satanove verige od sebe vergli in na njegovo ljubeznivo klicanje k njemu pribézali. Glej, velika truma pobožnih duš s svojimi angelji je okoli njega. Premisli lepoto tega kraljestva pobožnosti. Oj koliko prijeten je pogled téh deviških duš obojiga spola; poglej jih, sale trume blišeče čes lilije, poglej te družne vdovskih, ki so se posvetile skoz življenje polno zatajevanja, keršanske ljubezni, in ponižnosti. Glej verste tolikanj skoz zakrament zvezanih zakonskih, ki toliko mirno in v nasprotnim spoštovanji med sebo živijo, kar bi brez velike djanske ljubezni mogoče ne bilo. Glej, kako te pobožne duše skerbno za časno hišo s skerbnoostjo za znotrajni tempel, ljubezen do sozakonskiga z ljubezno do nebeškiga ženina sklepajo. Poglej, kamor koli hočeš, vtila boš vse v svetim, pohlevnim, lepim in prijaznim deržanji, kako Jezusa svojiga zapovedavca poslušajo, kteriga vsak v svojim serci imeti želí.

Tudi se veselijo, pa v mirnim, ljubezni polnim in modrim veselji; ljubijo se med seboj, pa v sveti, brezmadežni ljubzni. Kdor je zmed tega brunniga ljudstva s težavami obožen, ni preveč otožen in ne zgubi ser'nosti. Glej zadnič oči Zveličarja, ki jih tolazi, in kako vsi po njem hrepenijo.

3. Zapustila si dones sicer skoz pobožne in terdne sklepe, ki si jih z gnado Božjo storila, satana in njegovo nesre'no derhal, vendar še nisi do kralja Jezusa prišla, tudi se še ne z njegovo sre'no in sveto družno pobožnih duš sklenila, zakaj zmeraj se še meziš v sredi med obema.

4. Pre'estita Devica, sveti Jožef, sveti Ludovik, sveta Monika, in jezer in jezer družib, ki so nek-daj na sveti pobožno živeli, te vabijo, in ti serce dajajo.

5. J zus križani kralj te kliče po tvojim imeni: „Bali o preljubljena duša! pridi, z častjo te bom kronal.“

Z v o l i t u v.

1. O golufni svét! o slepi množica! Ne, nikdar več me nimaš pod tvojim banderjem viditi! Za vselaj sim se tvoji neumnosti in tvoji slepoti odpovedala. Tudi tebi, satan! kralj prevzetnosti kralj vse nesreč, paklenski duh! se odpovém z vsim tvojim napuhom, prekolnem te z vsim tvojim djanjem.

2. K tebi se obrnem, o sladki Jezus! kralj zveličanja in večne časti! tebe objamem z vsimi močmi svoje duše; tbe molim iz celiga svojiga serca; tebe izvolim za zdaj ino za vselej svojiga kralja ino ediniga Gospoda. Tebi prisežam stanovitno zvestobo, tebi se za vs l j podveržem, čisto se podveržem s pokoršino tvojim svetim postavam in narédbam.

3. O presveta Devica! moja ljubezniva Gospa! izvolim te za svojo vodilo. Pod tvoj bander se vstopim, in ti obljubim posebno češenje.

4. O sveti angelj varh! vpelj me v to sveto zbirališe, in ne zapusti me, dokler ne perhodom do te srečne množice, s katero zdaj ino v komaj hočem klicati: Najživi Jezus! Najživi Jezus!

DEVETNAJSTA POSTAVA.

Kako se spoved čez celo življenje opravi.

Te so ted j, ljubi Filoteja! k našemu namenu potrebne premišljevanja; ako si jih skončali, se serčno ino v duhu ponižnosti podaj k spovedi čez celo življenje; in na serce ti položim, ne daj se od nobeniga straha ali boječnosti motiti. Škorpion je, če nas pikne, strupen; če je pa v olji rastajn, potem je dobro zdravilo zoper njega lastni strup. Gréa je le tedaj gerd, kadar ga storimo, če ga pa v spoved ino pokoro spremenimo, poté njo spoloben ino zveličaven (to se pravi, de nam ne more več škodvat). Grivenga ino spoved st tako lepe, in toliko prijetniga duhá, de greh v kraj spravite, in njegov smrad odpodite. Šimon gobovi Magdaleno zove grešnico; božji Odrešenik govori pa ravno nasproti, ter le prijetno dišavo v misli vzame, katero je razlila, ino le od velikosti njene ljubezni govori. Če smo v resnici ponižni, o moja Filoteja! tako nam bo naš gréh néizrečeno zopern, ker je Bog skoz njega ražaljen; obtožba naših grehov nam bo pa sladka in veséla, ker se skoz njo Bog ča tí, tudi občutimo neko polajšanje, čé zdravniku svojo bolezen, ki nas stiska, razločno odkrijemo. Kedar se svojimu duhovnemu o'etu bižaš, misli te čas, de se na griču Golgate, pred nogami Jezusa Kristusa križaniga znajleš, kteriga predraga kri te od vsih stzani rosí, de bi te od tvojih grehov omila. Zakaj, desí ni prav za prav prava kri Odrešenika, tako je vender zasluženje njegove prelite kervi, ktera spokornive duše okoli spo-

vednice obilno škropí. Odpri torej resnično svoje srece, de bos svoje grehe skoz moč spovedi iz njega izgnala; zakaj po méri, kakor grehi zginjejo, gre zasluženje božjiga terpljenja v naše serce, ga s svojimi blagodarí polnit.

Povéj pa vse po resnici, brez ovinkov in brez zvijač, in spravi svojo vest k resničnemu pokoju. Potém poslušaj opomine in vkažila božjiga služabnika, in reci v svojim serci: „Govori Gospod, zakaj tvoj blapeč (tvoja dekla) posluša.“ V resnici, večniga Boga samiga slišiš, moja Filoteja! ki je svojim služabnikom rekel: „Kdor vas posluša, mene posluša.“ Vzemi torej nasledno, visoko poterjenje v roke, in skleni ž njim svojo grivengo. Vender ga poprej preberi in premisli. Preberi ga pazno, in kar se da, s sercam.

DVAJSTA POSTAVA.

Visoko potejenje, s katerim se sklep Bogu služiti duši vtisne, in pokora storiti sklene.

„Ker sim jaz spodaj podpisana duša v pričó večniga Boga in celiga nebeškiga dvora premislila nézmerno vsmiljenje božje dobrote proti meni, svojí nar nevedniši in poredniši stvari, ktero je iz nič stvaril, obderžal, obvarval, iz tolikih nevarnosti rešil in s tolikimi dobrotami obdaroval; — ker sim dalej sosebnó nezapopadljivo poterpežljivost pretehtala, s ktero me je dobrotlivi Bog celo v mojih hudobijah prenosil, me tolikokrat in tako prijazno razsvetil, k spreobrnjenju vabil, in me noter do tega, . . . — tiga leta mojiga življenja s toliko poterpežljivostjo na grivengo in pokoro čakal, de sim si ravno skoz preveliko nehvaležnost, zvijačnost in nezvestobo svoje spreobrnjenje od dneva do dneva odlagala, in njegovo gnado zaničeváje, ga tako neumno žalila; — ker sim dalej najdlja, kako sim dan

svojiga svetiga kersta svojimu Bogu za vsim darovana in posvečena bila, de bi bila njegova hčer, in de sim vender, pri vsi obljudi, ki je bila tisti dan v mójim imeni dana, svoje srce tolikokrat, tako nesrečno in tako ostudno ogerdila, omadeževala, in ga zoper božje veličastvo vzdigvala in spridila, — se zdaj poslednič spet sama v se obernem; in ker se z celim srcem pred tron božje pravice veržem, spoznam, de sim hudobije razžaljeniga veličastva božjiga in smerti Jezusa Kristusa kriva, ki je le závoljo mojih grehov na križi vmerl, in de sim toraj zaslužila, na večno zaveržena in pogubljená biti.

Ker pa zdaj vse grehe svojiga preteženiga življenja iz cele duše in iz vsih moči obžaljujem, se spet k tronu milosti ravno tajistiga večniga Boga povernem, in prosim: O moj Bog! dodeli mi gnado in vsmiljenje, in popolno odvezo vsih mojih grehov v imeni Jezusa Kristusa, tvojiga Sina, ki je za odrešenje in zveličanje moje duše terpel in vmerl. In ker na tebe vse moje upanje stavi, ti tudi, o moj Bog! ponovim tisto sveto zavézo prave zvestóbe, ki je bila pri sv. kersti v mojim imeni sklenjena z terdno obljudo, se hudiču, svetu ino mesu odpovedati, ino vse peklensko vdajenje, nečimurnosti ino mesene sladi tukaj časno in tamkaj večno sovražiti.

K tebi pa, svojimu milosti in ljubezni polnimu Bogu se povernem, ter želim, izvolim in sklenem za vselaj: zdaj in vekomaj te ljubiti, tebi samimu služiti; ti izročim toraj, posvetim in darujem svojim z vsimi njegovimi močmi, svojo dušo z vsim njenim premoženjem, svoje telo z vsimi njegovimi počutki: in obljudim, ne zdaj in nikdar več nobeniga počúčka svojiga bitja zoper njegovo narvikši veličastvo obračati, ter se volji božji v dubu darujem ino v last dam, de bi vekomaj njéj vdana, pokorna in zvesta stvar bila: tudi nočem tega svojiga terdniga sklepa nikdar in nikoli več razdreti ali obžalovati. Pa, oh! ko bi se meni skoz vdajanje sovražnika, ali iz človeške slabosti kdaj pergodilo, de bi timu svojimu

sklepu in tej vdaji, kakor si bodi, nezvesta postala, tako sklenem ino obljubim, skoz moč gnade svetiga Duha, se kar nagloma vzdigniti, kakor hitro bom svoj padeč zagledala, in se brez odloga v božjo milost obrniti. To je moja volja, moja misel in moj nespremenljiv ino terden sklep, kteriga brez vsige zadržka in razločka storim in poterdim, in sicer v presveti pričejnosti svojiga Boga in v obličji premagavke in vojskovavke svete cerkve, svoje matere, ktera po svojim služabniku to mojo visoko obljubo poslušaj ino sprejme. O večni, vsigamogočni in predobrotivi Bog, Oče, Sin ino sveti Duh! krepčaj me v tim mojim sklepu, in daj to mojo serčno in znotranjo darituv v prijetni dišavi k sebi gori puhteti. In kér si me v svoji milosti rasvetil, in mi vojo k timu sklepu dodelil, dodeli mi še moč in gnado, ga srečno speljati. O Bog, ti si moj Bog, Bog mojga serca, Bog moje duše, Bog mojiga duhá; takiga te spoznam ino molim zdaj ino vekoma. Naj živi Jezus!

ENINDVAJSTA POSTAVA.

Končava tega perviga čišenja.

Po letej visoki in terdni obljudi čakaj mirno in pazno poslušaj, ter odpri oči svojiga serca, de boš besede svoje odveze zaslišala, ki jih sam Odrešenik tvoje duše iz sedeža svoje milosti, gori v nebesah, pred vsimi angelji ino svetniki zgovori, ravno tedaj, ko te v njegovim imeni mašnik na zemlji grehov odvežejo. In glej! v veselji čez tvojo srečo vzdigne v nezreženi radosti cela truma nebeških duhov vesele, duhovne hvalnice, ino voši tvojimu posvečenimu sercu, ki je gnadi spet vdano, po bratovsko ljubi mir.

O moja Filoteja! kako čudna in srečna zaveza je ta, po kateri se z večnim Bogom skleneš, ker se ti Njemu, — On pa tebi v večno življenje daruje! Potem ti družiga ni storiti, kakor de peró vzameš, to zaobljubo voljno podpisesh in stopiš pred altár, kjer bo tudi Bog tebi dodeljeno odvezo in storjeno obljubo nebeskiga paradíza podpisal, in jo skoz svoj Zakrament, kakor presveto znamenje, na tvoje serce položil in zapečatil. Tako bo, ljubljena Filoteja! po mojih mislih tvoje serce od greha in od vsake ljubezni do greha ali od grešniga nagnjenje očišeno. Kér se pa vender to nagnjenje, ki ga zavolj svoje slabosti ino pregrešne željnosti, dokler tukaj živimo, sicer slabiti, berzdati, in k večim premagati, nikdar pa za vsim zatreti ne moremo, silno lahko v naši duši spet vcimi, ti hočem tukaj še nektere nauke ali svéte podeliti, ki bojo, ako jih dopolniš, tvojo dušo v prihodnje od smertniga greha in vsake ljubezni do tajistiga obvarvali, de ne bo nikdar več prostora v tvojim serci najdel. In kér ravno ti svéti tudi k popolnemu dušnimu čiševanju vodijo, ti hočem popréj, ko ti jih podelim, nekaj od tega višiga čiševanja povedati, h katerim te želim napeljati.

DVEINDVAJSTA POSTAVA.

De se je tudi od nagnjenja do odpustljivih grehov čistiti potreba.

Jasneji ko je dan, bolj razločno nam kaže serkalo (špegel) vse madeže na našim obrazi; ravno tako tudi, bolj svetlo ko ljuč svetiga Duha našo vest razveti, razločniši vidimo vse grehe nagnjenja ino slabosti, ki naše stopinje od prave pobožnosti zaderžavajo. In ravno ta ljuč, ki nam te pregreške in slabosti kaže, tudi željo v nas vžge, de jih čistimo ino odpravljamo.

Najdla boš torej, ljubljena Filoteja, de razen smertnih grehov in nagnjenja k tajistim, od katerih si se skoz zgorej razložene vodbe očistila, še marske-ro nagnjenje in mnogi nagib do odpustljivih grehov v tvoji duši teči. Zavaljo tega pa ne rečem, de boš prave odpustlive grehe, vender pa, de boš nagibe in nagnjenja do tajistih najdla. Zakaj, prav velik razloček je per tem: čisto in za vsim brez odpustljivih grehov biti nemoremo, vsaj ne bomo dolgo za vsim brez njih ostali, vender pa zamoremo brez ljubezni do odpustljivih grehov biti. In zares je velik razloček med tim, ali kdo enkrat ali dvekrat iz veseliga serca in le v majhnih rečeh laže, ali pa dopadenje nad lažmi imá, ino v serci vedno nagnjenje do tega greha redi.

Torej pravim, de se mora duša od vsake ljubezni do opustljivih grehov čistiti, to se pravi: nikdar ne smemo iz naprejzvetja v kakšnim grehu koli si bodi ostati, in ga še dopernašati. Čez vse to bi bila v resnici velika nezvestôba in vtraglivost, ko bi hotli vedno kaj Bogu tako zoperniga, kakor je volja, njemu ne dopasti, v sebi ohraniti. Odpustlivi gréh, naj bo majhin kakor hoče, je vselej zopern Gospod-Bogu; de si ravno ne tako zlo, de bi nas za to vekomá pogubiti hotel. Če mu je pa odpustliv gréh zopern, tako volja in ljubezen do odpustliviga greha družiga niste, kakor naprejzvetje, se božjemu veličastvu zameriti hoteti. Ali je pa mogoče, de bi se dobra duša ne le Bogu zamerit' hotla, ampak de bi clo veselje nad tim iméla, se mu zameriti?

To dopadenje nad opustlivim graham se po-božnosti ravno tako vstavlja, kakor se dopadenje nad smertnim graham ljubezni vstavlja, slabi moči duše, odganja božje tolažbe, odpre duri skušnjavam, in desiravno duša od njega ne vmerje, vender prav zlo bolana postane. „Vmirjoče mušice spridijo pri-jetnost žlahniga mazila,“ velí moder. Skoz te besede kaže, de mušice, ki dolgo na mazili ne ostanejo, ampak le čez leté, nekaj od njá vzamejo, pa nič

več ne spridijo ko to, kar vzamajo, ker drugo celo ostane; če pa v mazili vmerjejo, mu vrednost vzamejo in ga spridijo. Ravno tako je z odpustljivimi grehi. Če se v dušo vlezejo, pa se hitro zopet iz nje spodijo, je ne poškodvajo preveč; če pa skoz dopadenje, katero duša nad njimi ima, dolgo v njej ostanejo, jo obropajo prijetnosti lepiga duha, namreč svete pobožnosti.

Pajki sicer čebel ne vmorijo, vendar njih med poškodvajo, in s svojimi mrežami medne celice tako omotajo, da če dolgo ondi ostanejo, čebele svojiga dela dokončati ne morejo. Tako tudi odpustlivi greh naše duše ne vmori, vendar ji pa brumnost spridi, in omoti skoz slabe navade in nagnjenja dušne moči tako zlo, da se v spolnjenji svojih opravkov hitre ljubezni, v kateri pobožnost obstoji, več deržati ne more: to se namreč zgodi, če skoz dopadenje, kteriga uad odpustljivim greham imamo, tajisti (odpustlivi greh) v naši vesti zastaja. Malo ima v sebi, moja Filoteja! če kako majhno laž izrečemo, ali če se v besedah, v djanji, v pogledih, oblačilih, v snagi, igran ino rajh nekoliko prevzamemo, če lete duhovne pajke, kakor v vest zajdejo, zopet izpodimo ino odžénemo, kakor čebele z natornimi pajki počnejo. Jim pa perpustimo, se v našim serci zaploditi, in še povérh nad tim dopadenje imamo, jih poderžavati in množiti, kmalo bomo svoj vestni med s panjem vred ves ostrupnjen in razdjan vidili. Še ponovim: Ali je mogoče, da bi dobra, serčna duša dopadenje v tim najšla, svojimu Bogu biti zoperna; da bi jo veselilo, kaj taciga ljubit in poželjati, od česar vé, da je Božjim očem ostudno?

TRINODVAJSTA POSTAVA.

De se je od nagnjenja do nepridnih in nevarnih reči čistiti potreba.

Igre, rajanje, gostarije, igrokazi (komedje) ino lišp ni samo na sebi nič hudiga, so le reči, ktere postanejo dobre ali hude po tem, kakor se jih poslužimo; nevarne so pa vendar le, in še nevarniši je, nagnjenje do njih iméti. Rečem ti torej, Filoteja! de, ako se ravno igrati, rajati, lišpati, spodobne igrokaze gledati, gostarije napravljati, ali poleg njih biti sme, je vendar pobožnosti nasproti, in zlo nevarno ino škodljivo, dopadjenje nad tém iméti. To ni kaj hudiga, če se zravno le pametno in spodobno nosiš, pa zastopi me dobro, dopadenje nad tim iméti je budo in grešno. K veliki škodi nam je, če na njivo svojiga serca tako prazno in neumno nagnjenje zasejemo, ker vtiskam izveličanskih resnic prostor vzamejo in nam dušo tako preraste, de nima več ne moči ne veselja za čednost in svete reči.

Tako se nekdej Nacarejci niso le vsiga tega zderžali, kar vpjani, ampak tudi grozdja in še celó nezreliga; ne kakor de bi se od grozdja vpijanili, ampak ker bi bili, z zobanjem nezrelih jagod v nevarnost prišli grozdje jesti, in po grozdji narberž ravo ali staro vino piti. Torej ne pravim, de bi se unih nevarnih reči nikdar poslužiti ne sméli, vendar pa rečem, de serca nikdar na-nje obesiti ne smemo, če pobožnosti raniti nočemo. Kedar se jeleni preveč trave nadérzajo, se v gosti les skrijejo, ker čutijo, de jim je debelost na poti, hitro béžati, ko bi kjé preganjani bili. Ravno tako tudi človeško serce, če se preveč z unim praznim in nevarnim nagnjenjem otéža, ne more hitro, lahko in serčno proti svojim Bogu, pravimu koncu pobožnosti tekati. Mali otroci letajo za metulami, de jim je vroče, in nihče jim ne

zaméri, pa kako bi bilo sméšno, ali veliko več žalostno, ko bi odrašeni ljudje s serčno željo po toliko porednih igračah, kakor sim jih gori imenoval, koperneli, in se zravno še v nevarnost spačénja in pogubljenja postavili? Torej ti rečem, ljubljena Filoteja! de se je treba od takšnih nagnuj-nj čistiti, in de si ravno tiste djanja niso vselej pobožnosti nasproti, tako vender veselje do njih imeti vselaj škodo pernese.

ŠTIRNODVAJSTA POSTAVA.

De se je od slabosti čistiti potreba.

Razentega, moja Filoteja! imamo še nekatere natorne nagnjenja, ki prav za prav niso ne smertni, ne odpustljivi grehi, ker ne izhajajo iz djanskih grehov. Imenujemo jih nepopolnosti, in njih djanjam rečemo pogreški in slabosti. Tako je bila, kakor pové sv. Hironim, sveta Pavla tako zlo k žalosti in otožnosti nagnjena, de je ob smerti svojiga moža ino svojih otrók bila v nevarnosti vmreti. To je bila nepopolnost, in nobeden greh, ker je to nagnjenje zoper svojo voljo v sebi čutila. Najdejo se ljudje, od natore lahkoserčni, drugik prepiru nagnjeni, še drugi svojo-glavni, kedar bi menili družih misel poterčiti; ti so k nevolji, uni k jezi, drugi k ljubezni nagnjeni, in sploh jih je silno malo, v kterih bi se kakšna nepopolnost ne najšla. De so pa ravno takšni pogreški vsakimu kakor prirojeni in lastni, se vender le dajo skoz skerbnost in nasprotno nagnjenje boljšati in manjšati, in celo ispot spraviti ino pregnati. Posihmal ti ljuba Filoteja! praviti hočem, kaj nam je treba v ta namen storiti. Se je vender pomoč najdla, drevesa, ki grenke mandelne rodé, zboljšati, de sladke nosijo, če se namreč pri korenini toliko prevertajo, de sok iz njih, izteče; zakaj bi ne bilo tudi nam mogo-

če, svojiga napčniga nagnjenja iz duše |pregnati in boljši postati? Nobeden nima tako dobre nature, de bi se skoz slabe navade ne mogla spa'iti in hudobna postati, pa tudi nobeden takó hudobne; de bi se z gnado božjo in potem skoz lastno pridnost in perzadevanje vkrotiti, spreoberniti in požlahniti ne dala. Hočem ti torej nektere nauke in vodbe popisati, s kterimi boš svojo dušo od nevarniga nagnjenja, nepopolnost in od vsiga dopadenja do odpustljivih grehov očistiti, in tako svojo vest čedalje bolj pred vsakim smertnim greham okovariti zamogla. Bog ti podeli gnado, jih dobro oberniti.

Druge bukve.

**Nekteri nauki skoz molituv
ino svete Zakramente dušo k
Bogu vzdigniti.**

PERVA POSTAVA.

Od potrebnosti molitve.

1. Ni reči, de bi naš um od njegove nevednosti, ino našo voljo od njenih pregrešnih nagibov tako gotovo očistila, kakor molituv, ki našo zastopnost s svitlobo božje ljuči razsveti in našo voljo z ognjem nebeške ljubezni vžge. Ona je voda obilniga blagoslóva, s katero oroseni sadeži naših dobrih želj zelenijo ino cvetijo, ki našo dušo od njenih nepopolnosti opere, in kalne strasti našiga serca posuši.

2. Pred vsim drugim ti pa priporočim znotranjo molituv serca, sosebno tisto, ki življenje in terpenje našiga Gospoda in Zveličarja zadene. Ako ga velikokrat v premišlovanji gledaš, bo tvoja duša čisto od njega napoljena: njegovo življenje se ti bo odperlo, de boš lahko njegov izgled posnémala. On je ljuč sveta; v njemu torej, skoz njega in sa voljo, njega mormo razvetleni biti. On je drevó poželjenja v kteriga senci se naj krepčamo. On je živi student

Jakoba, v katerim se morjo vsi naši madeži oprati. Ker otroci zmeraj svoje matere poslušajo in za njimi besede izrekati skušajo, se navučijo njihovi jezik govoriti. Tako bomo tudi mi, če se skoz premišljevanje svojimu Odrešeniku bližamo, in njegove svete besede, djanja in nagnjenja premišljujemo, skoz moč njegove gnade, kakor on, govoriti, delati, misliti ino željeti se učili. Njega (Jezusa) se moramo deržati, in veruj mi, Filoteja! le skoz te vrate zamoremo priti k Očetu. Zakaj, kakor nam steklo alj ogledalo ničesar vidniga ne pokaže, če ni od zadej z listam cina ali svinca obloženo, tako bi tudi mi božanstva ne zamogli tokaj gledati, ko bi ne bilo s presvetim človeštvam Odrešenika sklenjeno, kteriga življenje ino smert je nar priložniši, prijetniši in zveličavniši reč, ki si jo k navadnemu premišljevanju izvoliti zamoremo. Ni se zastonj Zveličar kruh imenoval, ki je iz nebes prišel; zakaj, kakor vsakošno jed s kruham jesti moramo, tako moramo tudi svojiga Zveličarja v vsih svojih molitvah in djanjih premišljevat, pregledovati in iskati. Njegovo življenje ino smert je bilo od mnogoterih duhovnih učencov popisano in v dele za premišljevanje razdeljeno; ino katire ti sosebno priporočim, so: Sv. Bonaventura, Belintani, Bruno, Kampilia, Ludovik Granaski in du Pont. *)

3. Oberni vsaki dan eno uro k tim premišljevanju, * *) in če je mogoče prvo juterno, ker ob tim času še tvoje serce ni razneseno, in je zavolj nočniga počitka bolj urno in mirno, ko drugači. Pa tudi več ne oberni na to ko eno uro, če ti tvoj duhovni oče na ravnost drugači ne zapovejo.

*) Ti še niso poslovenjeni. Do zdaj imamo od celiga življenja Jezusoviga le ene bukve: Zgodbe svetiga pisma od G. Mat. Ravnikerja, od njegoviga terpljenja križove pote, in razlaganje od G. Veriti, ter postne pridge G. Pekeca.

***) Kedar ti dolžnosti stanu pripustijo.

4. Ako to preišljevanje v cerkvi opraviti zamoreš in tankaj več miru najdeš, ti bo, mislim, nar priro niši, ker ti nemorejo ne oče, ne mati, ne zakonski tovarš ne tovaršica, in nihčer drugi po pravici braniti, eno uro v cerkvi ostati; ker domá, če pod pokoršino stojiš, težko eno tako priložno uro najdeš.

5. Začni vsako alj znotrajno alj zúnajno molituv s spominam na pričejo nost božjo, in to vselej, in v kratkim boš spoznala, h kolikimu pridu ti bo ta navada.

6. Če mi hočeš verjeti in me vbogati, moli Oče naš, Češena si Marija ino Vero po latinsko, *) vendar se pa vadi vsako besedo v svojim maternim jeziku dobro zastopiti, de, če jih ravno v splošnim cerkvenim jeziku moliš vendar prečudni sladki pomén tih svetih molitev z ustni svojiga serca okusiti zamoreš. Prav pazno besede zgovarjaj, in obr čaj vse občutleje na tajistih zastopik. Tu i nikar ne hiti, de bi jin velikokrat omolila, ampak iši, kar moliš, iz dna serca moliti; zakaj en sam Oče naš, pobožno zmoljen, je močnejši, kakor veliko hitro, brez preišlika žebranih.

7. Molituv sv. roženkranca ti bo k velikimu pridu, če ga prav moliti zastopiš; torej bi bilo dobro, ene tistih bukvic imeti, ktere učijo, kako se moliti mora. Tudi litanije od našiga Zveličarja, od prečiste Device, od svetnikov in druge ustne molitve, ktere se v molitnih bukvah, od duhovnih pastirjev priporočenih, znajdejo, so k velikimu pridu. Če ti je pa dar znotrajne molitve dodaljen, tako daj tej molitvi zméraj prvo mesto; in ko bi ti po tajisti zavolj prevelikih opravkov tvojiga stanu ali zavolj kaj družiga ne ostalo še časa za ustno molituv, naj

*) To svetovanje je le za tiste, ki vsaj nekoliki zapopadek od latinšine imajo, Francozam, Laham idt. terdim Slovencam se pa ne more priporočiti.

te to ne straši; dosti je, de pred premišljevanjem, ali po tajistim Gospodovo molituv, angeljsko česenje ino vero moliš. *)

8. Čutiš med ustno molitvo svoje serce k znotrajni molitvi ganjeno aljklicano, ne vstavljaš se timu klicanju ino obračaj po časi svoje serce k znotrajni molitvi, in ne boj se, de ustna molituv ni dopolnjena, ktero si moliti sklenila; zakaj znotranja molituv, katero si namesto ustne opravila, je Bogu dopadlivši in tvoji duši bolj k pridni: tega vendar od opravila duhovnih ur ne mislim; zakaj če si jih po svojim stanu opravljati dolžna, jih ne smeš opuštati.

9. Ko bi se za voljo mnogih opravil ali zavoljo kaj družiga perpetilo, de bi cel tvoj dopoldan brez obudbe znotrajne molitve pretekel, (česar se moreš pa vendar, kar je mogoče, varvati), tako glej to opušto po poldne ob kakšni uri, ki je že nekaj dalej po kosilu, domestiti; zakaj ko bi znotranjo molituv kmalo po kosilu, dokler še vžita jed ni razdjana, začeti hotla, bi nar berž zraven zadrémala; tudi bi bilo tvojimu zdravju škodljivo.

Ko bi pa cel dan časa k timu ne najšla, tako domesti to zgubo skoz večji število kratkih in ognjenih molitvic ali skoz branje pobožnih bukuv, ino združi kakšno delo pokore s tajistimi, de se hudih nasledkov zogneš, ki bi ti jih ta pogrešik lahko navlekel, in skleni terdno, prihoden dan svoje pobožne opravila z novo gorečnostjo zopet začeti.

*) Če te tvoj stan, alj ojstra obljava k sosebniimi molitvamí ne veže.

DRUGA POSTAVA.

Kratko napeljevanje k premissljevanju, in prvič od pričejočnosti božje, kar je k pripravi prvič potrebno.

Lehko je pa, moja Filoteja! de nobeniga zapopadka od znotrajne molitve nimaš, ker jih je, k žalosti, dan današni malo, ki bi kaj od nje vedli. Torej ti pokažem tukaj nekaj od nje, dokler se iz branja še več lepih od nje spisanih bukev, sosebno pa iz lastne skušnje več navučiš. Govorim narprej od pripravave, ki obstoji v treh delih, katerih prvi je: de se v pričejočn st božjo mislimo, drugi, de Boga za pomoč in razsvetljenje prosimo, tretji pa, de si kako resnico ali skrivnost k premissljevanju izvolimo.

De se zamoreš v božjo pričejočnost postaviti, ti pokažem štir pripomočke, katerih se lahko v začetki poslužiš.

Pervi obstoji v živim in pazlivim zapopadki pričejočnosti in nezmernosti božje, to je: v premissljevanji, de je Bog u vsih rečeh in povsodi pričejoč, de ni kraja ne stvari na celim sveti, kjér bi on s svoje resnično pričejočnostjo ne bil. Kakor ptice, kamor koli letijo, povsodi zrak najdejo, tako najdemo tudi mi, kamorkoli se oberremo, ali kjerkoli smo, Boga pričejočiga. Vsak spozna to resnico, vender si vsak ne perzadene, jo zapopasti. Slépci ne vidijo kralja, ki jim je pričejoč, vender stojijo z vsim spoštovanjem pred njim, kakor hitro jim kdo pové, de so pred njim. Kér ga pa ne vidijo, tudi lahko pozabijo, de je pričejoč, in še berž, mu spodobno čast skazati. Moja Filoteja! ne vidimo sicer Boga, ki je pri nas, in de si nas ravno vera opomni na njegovo pričejočnost, vender lahko na njega pozabimo, kér ga z lastnimi očmi ne vidimo, in se nosimo, kakor de bi prav deleč od nas bil. De si tudi vémo,

de je povsodi u vsaki reči popolno pričejoč, pa na to ne mislmo, je ravno toliko, kakor de bi tega ne vedli. Torej moramo pred molitvo svojo dušo veselaj h globoki pazljivosti in pomišljenju te božje pričejočnosti ganiti. Dobro zopadel je kraljevi prerok David to resnico, ko je zavpil: „Če stopim gorí v nebesa, si tam, in če stopim doli do pekla, si tudi tam.“ Na to moramo tudi besede Jakoba obrniti, ki je lestvico (lojtro) gledaje, zakriknil: „O, kako strašen je ta kraj! v resnici, tukaj je Bog, in jaz nisem tega vedel!“ Reči je le hotel: jaz nisem na to mislil; zakaj ni mu moglo neznano biti, de se Bog povsodi znajde. Se podaš toraj k molitvi, reci k svojimu sercu: O moje serce, serce moje! v resnici Bog je tukaj!

Drugi pripomočnik, se v božjo pričejočnost misliti, je misel, de Bog ni kar na mestu, kjer se znajdeš, ampak, de je čisto sosebno v tvojim serci, v dnu tvojiga duha, kteriga s svojo božjo pričejočnostjo oživlja, ker je tam kakor serce tvojiga serca, duh tvojiga duha. Kakor se duša v celim truplu ino v vsih udah pričejoča znajde, vender pa sosebni sedež v serci ima, tako tudi Bog, če ravno vsim rečém popolnoma pričejoč, vender čisto posebno v našim serci stanuje. Torej je imenoval David Boga „Boga svojiga serca,“ in sv. Pavel pravi: „V njemu živimo, se mezimo ino smo.“

Ako tedej to resnico prav premisliš, zadobiš veliko spoštovanje do Boga v svoje serce, ki mu je tako popolnoma pričjoč.

Tretji pripomočnik je: našiga Zveličarja premisliti, kako iz nebških višin na vsakiga človeka, sosebno na kristjane, svoje otroke, in celo sosebno na te, ki molijo, doli gleda, ino na njih djanje ino zadržanje pazi. In to ni kako prazno domišljenje, ampak gola resnica; zakaj, če ga ravno mi ne vidimo, kakor ga je sv. Stefan v svoji muki vidil, so pa vender njegove oči vedno na nas obrnjene, kakor

so bile na sv. Štefana. Prav torej zamoremo z nevesto v visoki pesmi reči: „On stoji za steno, vidi skoz okno in gleda skoz omrežje.“

Ceterti pripomoček obstoji v priprosti misli, s katero si svojiga Gospoda v njegovim presvetim človeštvu blizo mislimo, kakor si kaciga prijatela napréd postavimo, in po navadi rečemo: „Mislim si tega ali uniga, kako to alj uno déla; se mi zdi, kakor de bi ga vidil, i. t. d.“ Če je pa presveti Zakrament altarja pred nami, tedaj pričejočnost Jezusa ni le napréd postavljena, ampak je resnična; zakaj podobne kruha so kakor zogrinjalo, izza kateriga naš ljubopoln Odrešenik, v resnici pričejoč, nas vidi ino gleda, de si ga ravno v njegovi pravi podobi ne vidimo. Oberni tedej enga tih štirih pripomočkov k timu, de svojo dušo pred molitvo v pričejočnost božjo postaviš; vsih štirih ni treba na enkrat, eden je dosti za enkrat, in tega oberni prav kratko in priprosto v ta namén.

TRETJA POSTAVA.

Od klicanja v pomoč, kar je k pripravi drugič potrebno.

V pomoč klicanje se tako le opravi: Kedar se duša v pričejočnosti božji čuti se mora v nar nižjim spoštovanji pred njega vreči, in se celo nevredno spoznati, pred nar višjim veličastvam prebivali; vendar pa tudi naj ne pozabi, de ravno ta neskončna Dobrota želi, de bi ga duša za milost prosila, v tim premišljevanji mu prav služiti in ga moliti. Ako hočeš, smeš tudi kake ognjene besede k timu oberniti, postavim besede Davida: „Ne zaverzi me o Bog! spred svojiga obližja, in gnade svojiga svetiga Dnha mi ne odvzemi. Naj sveti ljuč tvojiga obličja čez tvojo slažabnico, in premišljevatl hočem tvoje

čudeže. Daj mi lumetnost, in premišlovati hočem tvojo postavo, in jo v serci obraniti,“ in druge enakošne besede. Tudi bo dobro svojiga angelja čuvaja, kakor tudi svetnike v pomoč klicati, ki se v skrivnosti znajdejo, ktero si namenjena premišljevat tako zamoreš v premišljevanji od smerti našiga Zveličerja diviško Mater, svetiga Janeza, sveto Magdaleno, brunniga razbojnika v pomoč klicati, de bi ti bilo znotranje ganjenje, kteriga so oni občutili, podeljeno; ravno tako zamoreš v premišljevanji od svoje smerti svojiga svetiga angelja varha v pomoč klicati, ki ti bo pričjoč, de bi ti k timu namenu služne misli dal. To zadene tudi vsako drugo skrivnost.

ŠTERTA POSTAVA.

Od izvolitve skrivnosti ali resnice, kar je k pripravi tretič potrebno.

Zvunaj ti dveh del premišljevanja je še tretji, ki pa ni za vsako premišljevanje, in kteriga nekteri domišljenje kraja, drugi znotranjo nalogo imenujejo; ki v tim obstoji, de si skrivnost, ali resnico, ktero premišljevat hočemo, tako pred svojiga duha postavimo, kakor de bi se v resnici ravno pred nami godilo. Ako, postavim, Jezusa na križi premišljovati hočes, si znaš predpostaviti, kakor de bi na griču Golgate sama bila pričjoča, in bi gledala z očmi, kar se je dan križanja tam godilo, alj če ti je ljubše (zakaj oboje je eno ino tajisto), kakor de bi se na mesti, kjer si, Gospodovo križanje godilo, kakor so ga evangelisti popisali. Ravno to veljá, če smert premišljuješ, kakor sim te že v premišljevanji od nje opomnil, kakor tudi v premišljevanji od pekla ino enakih skrivnost, kjer vidne in občutne reči zraven

pridejo; zakaj pri drugih skrivnostih, postavim, od visokosti božje, od imenitnosti čednosti, od konca, k kterimu smo stvarjeni, in vsih drugih, ki nevidne reči v sebi zapopadejo, se od tiga vmišljenja ne more govoriti. Res je sizer, de nam je k povzdignjenju do kake skrivnosti, kakšna predpostavava ali prilika koristna, vender jo je večkrat težko najti; in moj namen je le, tebe po priprostim poti voditi, de se tvoja dušna moč čez potrebo ne vpéha. Skoz to predpostavavo tedej zagradimo svojiga duha med mejnike skrivnosti, katero želimo premišljovati, de si ne bo zdaj sem zdaj kje zajšel, kakor tico v klepko zaprejo, ali sokola v jermen denejo, de sokolniku ne vjide. Rekli ti bodo sizer nekteri, de je boljše, skoz priprosto misel vere, alj skoz kako podobo pameti ino duha se v premišljevanje tih skrivnost povzdigniti, alj si naprej postaviti, de se te skrivnosti v našim lastnim znotranjim godijo; vender je to v začetku vse pretežko, in dokler te Bog viši ne vzdigne, ti svetujem, Filoteja, de v niskim doli ostaneš, kateriga ti jaz kažem.

PETA POSTAVA.

Od prevdarnjenja, kar je drugi del premišljevanja.

Po domišljenji pride delo zastopnosti, kar p'remišljevanje imenujemo, in katero v tim obstoji, de skrivnost ali resnico, ki smo si jo k premišljevanju izvolili, én alj večkrat premislimo iz tega namena, de bi svoje serce k Bogu, — k božjim in svetim rečem povzdignili: in v tim se premišljevanje od učenja in drugih misel in prevdarnjenj razloči, ker te nimajo čednosti ali ljubezni božje ampak kaj drugiga za svoj namen ali konec; postavim, si učenost perdobiti, čez kakšno reč pisati, alj se od nje prepirati. Kedar si tedaj svojiga duha po danim nauku v mejo kake reči, katero premišljevat želiš, alj skoz moč domišljenja, če je tajista občutna, ali skoz priposto misel, če je nevidna, postaviš, začni čez njo misliti; k čimur v zgoraj pokazanih premišljevanjah celo izdelane ogléde najdeš. Ako tvoj duh v katerim deli premišljevanja dosti ljuči, dopadenja in hasna najde, ostani pri njemu, in ne hiti naprej; čebelam enako, ki ne zapustijo cvetice, dokler kaj medu v njej najdejo. Če ti pa en del premišljevanja odreče, kar jišeš, potem se podaj po nekterih poskušnjah k drugimu, vse to pa opravljaj po versti, priprosto in brez vsiga prenaglenja.

SESTA POSTAVA.

Od občutlejev ino sklepov, kar je tretji del premišljevanja.

Premišljevanje budí zveličanske ganjenja v naši volji, alj v občutnih delih naše duše. Tu sem slíšijo: Ljubezen do Bogá ino do bližniga, želja po nebesih in po večnim zveličanji, gorečnost za duš zveličanje, posnemanje življenja našiga Zveličarja, vsmiljenje, občudenje, veselje, strah pred zgubo dopadjenja božjiga, pred sodbo ino peklam, sovraštvo greha, zavupanje na dobroto ino milost božjo, sramota čez naše pretečeno slabo življenje; in v te občutleje bi se moral naš duh razliti in razširiti, kolikor zamore. Želiš k' timu kako pomoč, poglej v prvi del premišljevanja Gospoda Andreja Kapilja, *) in beri predgovor; zakaj uči, svoje občutleje razširiti; še razločniši kaže to P. Arja v nauku od znotranje molitve. **)

Vender moja Filoteja! ni toliko treba, dolgo pri tih splošnih ganjenjah se zadržavati, kakor jih veliko bolj v posamne in posebne sklepe spreobračati. Tako bo, postavim, perva beseda, katero Kristus iz križa govori, tvojo dušo gotovo k zveličanskim posnemanju, namreč k želji ganila, svojim sovražnikom odpustiti, ino jih ljubiti. Vender ti rečem, de to ni zadosti, če zravno ne storiš tudi posebniga sklepa, postavim, takiga: „Posihmal se nočem čez bodeče besede nič več jeziti, ki ta alj uni, moj sosed alj moja soseda, moj hlapec alj dekla čez me govori, alj čez zani evanje, s katerim me ta ali un navdaja; nasproti hočem to ali uno storiti, de si ga perdobim

*) **) Še nista poslovenjena. V dele razdeljene premišljevanja imamo doslej le od 4 poslednih reči v bukvah: Pogled v večnost imenovanih.

alj vtolažim. In tako v drugih rečéh. Tako boš, Filoteja! svoje pogrške v kratkim od sebe odpravla; ker bi drugači le po splošnih ganjenjah še le čez dolgo ino težko tako daleč prišla.

SEDMA POSTAVA.

Od premišljeavniga skončanja ino snopka duhovnih cvetic.

Zadnič se skonča premišljevanje skoz trojno opravilo, ktero se z nar veči ponižnostjo, ki se da, storiti mora. Pervo je zahvala, s ktero Boga za vse dobre ganjenja ino sklepe, ki jih je v nas obudil, in pa tudi za njegovo dobroto ino milost zahvalimo, ktero smo v premišleni skrivnosti najšli. Drugo je darovanje, s katerim Bogu njegovo lastno dobroto ino milost, smert, kri ino čednosti njegoviga Sina z našimi občutleji ino sklépi vréd darujemo.

Tretjo opravilo obstoji v prošnji, s ktero Boga iz dnu serca prosimo, de bi nas mílosti in čednosti svojiga Sina vdeležil, in naše občutleje in sklepe blagoslovil, de bi tajiste zvesto spolniti zamogli. Po tem molimo tudi za cerkuv, za svoje duhovne pastirje, sa žlaho, prijatle in druge, ino kličimo vmés preblaženo Devico, angelje ino svetnike za njihovo priprošnjo. Zadnič sim že opomnil, de se imá Gospodova molituv ino angeljsko česenje, kakor splošne in potrebne molitve vsih kristjanov moliti.

K vsim tim še pristavam, de se imá snopek cvetic pobožnosti nabrati, in kar pod njim zastopim, bom kar razložil. Kdor je lepi vert razhodil, nerad iz njega gré, de bi si kakih štir ali pet cvetic ne vtergal, jih sebó vzeti in čež dán večkrat poduhati Tako moramo tudi mi, če se je skoz premišljevanje naš duhpo verti káke skrivnosti prehajal, vselej dve ali tri misli zbrati, ktire so nas nar bolje vnele in so našimu boljšanju nar bolj priložue, de se jih čez

dan večkrat spomnimo, in se njihove duhovne dišave nadhamo. To se mora pa kar na mestu zgoditi, kjer smo premišlevali, kér se še lahko nekoliko pomudimo, alj semtertje hodimo.

OSMA POSTAVA.

Še nektire žveličavne opombe od premišljevanja.

Pred vsim drugim, moraš, moja Filoteja! po spolnjenim premišljevanji svoje dobre sklepe ino misli v spominu obderžati, de jih boš čez dan v djanje spreobernila; zakaj to je prav za prav sad premišljevanja, brez kteriga bi premišljevanje ne bilo le brez vsiga prida, ampak še le k škodi. Zakaj premišljene, pa ne spolnjene čednosti včasi serce in dušo napibuejo tako, de na zadnje celo mislimo, de smo že res, kar smo biti sklenili. De bomo pa v resnici to, kar želimo, se bo zgodilo, če so naši sklepi živi ino terdni; če pa taki niso, so zapstonj in, ako se v djanje ne spremenijo, tudi nevarni. Zato nam mora pervaskerb biti, storjene sklepe v djanji spolniti, in v ta namen si ne le majhnih, ampak tudi večih priložnost iskati. Ako sim, postavim, sklenil, skoz krotkost si tajiste perdobiti, ki mi naganjajo, jih bom tisti dan iskal srečati in jih prijazno pozdraviti, in če jih ne srečam, vsaj dobro od njih govoriti, in za nje moliti.

Po spolnjenji te serčne molitve skerbno pazi, de se tvoje serce kjé zlo ne zadéne, drugači bi se ti dišava razlila, ktero si v molitvi sebi nabrala; to se pravi: derži se še enčas, če je mogoče, v svetim pokoji, zaoberni počasi serce od molitve k delu, in obderži, kar se nar dalej da, občutek in duha pobožnosti. Kdor bi v dragi stekleni (glažovati) posodvi tekočo reč velike vrednosti dobil, de bi jo domunesel, bi gotovo varno stopal, se kar ne ozerl, ampak bi zdaj pred-se gledal, de bi se v kak kamenz

ne zadel ali zderknil, zdaj zopet na posodvo pogledal, de bi kje kaj ne razlival. Tako se moraš, moja Filoteja! po premišljevanji nositi. Glej in pazi, de se precej v druge reči ne zgubiš, ampak priprosto pred se glej; če te pa kdo sreča, de s kom govoriti alj ga poslušati moraš, in se mu zogniti ne moreš, potem se sili podaj, zravno pa zmeraj na svoje serce glej, de se ti ne bo kaj prijetne dišave, s katero te je sv. Duh v molitvi napolnil, alj narmanjko mogoče razlilo.

Moraš se tudi navaditi, od molitve se k vsakim delu, kteriga koli tvoj stan in poklic po pravici od tebe tirja, podati, ko bi se ti ravno zdelo, de sta to delo in pa občutleji, ktere si v molitvi iméla, še tako daleč vsak sebi. Tako mora pravdnik (advokat) od molitve k zdelavanju pravde, barantavec h kupčiji, gospodinja k dolžnostim svojiga stanu in hišnim opravilam toliko pohlevno ino mirno prestopiti znati, de se njeno serce celó ne zkalí; zakaj ker je eno kakor drugo po naredbi previdnosti božje, se mora v duhu ponižnosti ino pobožnosti od eniga k drugim prestopiti.

Tudi se bo perpetilo, de se bo hitro po pripravi tvoje serce k Bogu vlečeno in zlo ganjeno čutilo. Tedaj, moja Filoteja! se čisto timu občutku prepusti; in ne gledaj na vodbo, ki ti jo jaz dajem. Zakaj de si ravno občutleji ino sklepi splošno še le po premišljevanji pridejo, tako vender ne sméš, če ti sveti Duh te občutleje pred premišljevanjem podelí, dalej čez to reč premišljevati, ker cil in konec premišljevanja obeden drugi ni, kakor občutenje obuditi.

V kratkim, kolikokrat se bo občutenje v tebi zbudilo, se vdaj občutlejem, in naredi jim prostor, naj pridejo pred premišljevanjem, alj še le po tém. Zakaj de sim ravno občutlejem njihove lastno mesto še le po premišljevanjji odkazal, se je le zato zgodilo, de sim posamne delo znotranje molitve bolj razločno razkazal, ker je sicer splošni nauk, de se ti občutleji nikdar ne smejo vstavljati, ampak de se

njim njihov tek dopustiti mora, kakor hitro se zbudijo. In to ni kar od drugih dobrih občutlejev, ampak tudi od zahvale, darovanja in od prošnje rečeno, kateri se smejo tudi med premišljevanjem storiti, in kateri se ravno tako malo, kakor drugi okrajšati sméjo, če jih ravno na kraji premišljevanja ponoviti moramo. Kar pa vendar sklepe zadene, se morajo vselej še le po občutlejih delati, in sicer na konci celiga premišljevanja, sosebno, ker si tedaj posamne in znane reči pred duha postavljamo, ktire bi nam drugači nevarnost prin sle, se rastr sti, ko bi jih popréj storili.

Pri občutlejih ino sklepih je dobro, se pogovarjati in zdaj Zveličarja, zdaj svetnike, ki v skrivnost slišijo, zdaj samo sebe, svoje serce ali grešnike, zdaj tudi brez-živne stvari nagovoriti, kakor tudi vidimo, de so David ino drugi svetniki v svojih molitvah storili. *)

DEVETA POSTAVA.

Od suhote serca med premišljevanjem.

Ko bi se ti pergodilo, Filoteja! de bi ne občutila ne veselja, ne tolažbe v premišljevanji, tako te preserčno prosim, ne pusti se za voljo tega motiti, ampak podaj se včasí k molitvi; obtoži se pri svojim Zveličarji čez samo sebe, spoznaj svojo ne vrednost, prosi ga za pomoč, kušni njegovo podobo, če jo imaš pred sebo, in reci k njem tiste besede Jakoba: „Gospod! ne spustim te,“ dokler me ne žegnaš.“ Alj une, ktire je kananejska žena izgovorila:

*) Prav lep zgled takih nagovorov najdeš v knigi: „Hoja za Kristusam“ Tomaža Kempčana, posebno v tretjih bukvah.

„Res Gospod! sim psiček, pa tudi psji jedo drobtine, ki iz mize gospodove padejo.“

Drugokrat vzemi kake bukve v roke, in pazno beri, dokler se ti serce zbudi ino zbrihta, podživi tudi včasih svoje serce skoz kako zunajno opravilo pobožnosti; verži se, postavim, na obraz, skleni roke krizam na persi, alj objemi britko martro, če si na samim. Ko bi pa po vsim tim obene znotrajne tolažbe ne občutila, tudi še serca ne zgubi, naj si bo serce še toliko zapušeno, ampak stanovitna ostani z vsim spoštovanjem v pričajočnosti božji. Koliko je dvornikov, ki po stokrat v leti v prebivalnico kralja pridejo, brez upanja, de bi jih ogovoril, le, de bi se na nje ozerl, in de mu zamorejo svojo podložnost skazati. Tako moramo tudi mi, moja ljuba Filoteja! le v namenu, svojo dolžnost dopolnit, in zvestobo skazat, se k sveti molitvi podati.

Ako nas božja Svetlost po svoji milosti skoz svete nagibe in znotranje tolaženja ogovori, tako je to zares nar večji čast in pa nar sladkejši radost za nas; če nam pa te milosti ne podeli, in nas pusti čakati, brez de bi nas ogovorila, ravno kakor de bi nas ne vidila, in kakor de bi v njeni pričajočnosti ne bili, tako vendar ne odstopimo, ampak stanovitni ostanimo v mirnim in pobožnim spoštovanji pred to nar vikšo Dobroto; in gotovo se bo na našo poterpežljivost milostiivo ozerla, našo stanovitnost v njeni službi milo pogledala, in, kedar zopet pred njo pridemo, nas gotovo v gnadi sprijéla, in skoz sladko tolaženje z nami govorivši, nam občutiti dala prijetnost svete molitve. Ko bi se pa tudi to ne zgodilo, tako se s tim potolažimo, moja Filoteja! (kar je za nas tudi silno velika čast), de smo pri Njemu in pred njegovim svetim obličjam.

DESETA POSTAVA.

Juterne vadbe.

Razen lete znotranje molitve, ki sama za se obstoji, in družih ustnih molitev, ktire vsaki dan opraviti moramo, je še pet drugih krajših molitev, ktire so ko zrastliki in veje une večje znotranje molitve. Med timi ima, kakor priprava za vse dele celiga dne, juterna molitev prvo mesto. Ta molitev se imà tako le opraviti:

1. Moli Boga svojiga Gospoda iz duu svojiga serca, in zahvali se mu, de te je pretečeno noč ohranil; in ko bi bila v tajisti kakšen greh storila, prosi ga ponižno za odpušanje.

2. Premisli, de ti je denašni dan bil podeljen, de bi si za večnost kej perdobila, in skleni terdno tek celiga dneva v ta namén obrniti.

3. Poglej na svoje opravila, ki si jih danes opraviti dolžna, na drušno, v kateri si, ali v ktero priti znaš, na priložnosti, ki se ti lebko dones perpetijo, de bi Bogu služila; pa tudi na skušnjave, ki te nadlegvajo, pred kterimi se dobro okovariti moraš, de Boga alj skoz jezo, alj napuh, alj skoz kako drugo napčnost ne razžališ. Po tém se perpravi skoz sveti sklép, vse perpomočke, ktire v svoji oblasti imaš, v božjo službo ino v svoje boljšanje v duhovnim življenji obrniti, in obudi nasproti terdni sklép, vse to opušati, zatirati, in premagovati, karkolj bi se ti znalo zoper tvoje zveličanje in čast božjo pergoditi. Tudi je še premalo, le kar sklepe delati, ampak perpravi si tudi perpomočke, jih spolniti. Če namreč že napréj vidim, de se bom moral z človekam pečati, ki je nagel in togoten, ne bom kar sklenil, se ne razjeziti dati, in ga ne razžaliti, ampak že napréj bom mislil na krotke besede, de mu z njimi naproti pridem, ali si bom koga pojiskal, kter mi ga vtolažiti pomaga. Ako prevedim, de za-

morem kakiga bolnika obiskati, hočem na priložno uro, na tolažlive besede in na druge okoljšine misliti, kako bi mu zamogel pomagati. Ravno to veljá od drugih priložnosti.

4, Potém se ponižaj pred Bogom, ino spoznaj, de sama od sebe ničesar od vsiga tega speljati ne zamoreš, kar si dobro prevdarila ino sklenila, alj se hudiga ogibati, alj dobro dopernašati.

In kakor bi svoje serce v rokah imela, ga darúj z vsimi dobrimi sklepi vred božji svetlosti, in prosi jo goreče, de ga naj v svoje varstvo vzame, ino podpéra, de bo njeno službo zvesto dopolnovalo; in zdihuj s timi alj enakimi besedami k Bogu: „O Gospod! poglej to vbogo ino slabo serce, ki je po tvoji milosti s tolikimi dobrimi željami napolnjeno, pa oh! preslabo ino prerevno, to dobro speljati, po katerim koperní, če mu ti svojiga nebéškiga blagoslova ne podeliš. Prosim te torej, oh Oče vsmiljenja! de mi ga milostlivo okusiti daš, skoz zasluženje terplenja tvojiga Sina, kterimu v čast današnji dan in vse dni svojiga življenja posvetim.“ Kličí še dalej preblaženo Divico, svojiga angelja čuvaja ino svetnike za njihovo priprošujo.

Vender morjo vse te vadbe kratko ino z živimi občutki storjene biti, in če se da, še préj, ko iz hiše stopiš, de bode skoz moč te vadbe delo celiga dne od božjih blagrov oškropljeno. In tega, preljuba Filoteja! ja nikdar ne opusti.

ENAJSTA POSTAVA.

Od večerne vadbe, in spraševanja vesti.

Kakor je potreba, pred telesnim kosilam skoz premišljevanje duhovno kosilo deržati, ravno tako je potreba, pred večerjo kratko, pobožno ino duhovno večerjo imeti, saj malo južno zavžiti. Perdobodi si nekoliko časa pred večerjo, verži se pred križaniga Jezusa na svoje kolena, in zberi svojiga duha zopet v pobožnosti, od ktere si se čez dan, v mnoge opravke zamišljena, morebiti preveč odmaknila. Postavi si Jezusa skoz znotranji pogled pred oči, ter oživi zopet v svojim serci ogenj svojiga zjutrajniga premišljevanja skoz nektere žive zdihleje poniževanja in skoz ljubeznipoln pogled k Zveličarju tvoje duše; alj prehodi še enkrat tajiste dele tvojiga zjutrajniga premišljevanja, ki so te nar bolj ganili, alj oserči se kak drugači, kakor ti nar bolj dopade.

Kako se ima vest spraševati, kar je vsaki večer pred spanjem potreba, je takò vsakimu znano, Potrébno je namreč:

1. De se Bogu zahvalimo, ki nas je čez dan v svoji milosti ohranil.

2. De prejšemo, kako smo se vsako uro pretečeniga dneva nosili; in de bomo to ložej opravili, je treba pomisliti: kjé, s kom, in v kakšnih družnah in opravilih de smo bili.

3. Ako po tim takim najdemo, de smo kaj dobra storili, se za to Bogu zahvalimo; ako bi se pa nasproti najšlo, de smo se kjé v mislih, besedah ino djanjih pregrešili, moramo božjo Svetlost za odpušanje prositi, s terdnim sklepam, se o prvi priložnosti zavoljo tega v spovedi obtožiti, in se skerbno pobóljšati.

4. Potem perporočimo božji previdnosti svoje telo ino dušo, cérkev, žlahto ino prijatele: prósimo

prečastito Divico, svete angelje čuvaje ino svetnike, de bi za nas ino čez nas čuli. Potem se podajmo z božjim blagoslovam ino milostjo k počitku, kteriga nam je ljubi Bog potrebniga spoznal.

Ta večerna vadba se ne smé nikdar opustiti, tako malo kakor juterna. Zakaj skoz juterno vadbo odpremo okua svoje duše Soncu pravice; skoz večerno vadbo jih pa nasproti peklenskimi temam zaklenemo.

DVANAJSTA POSTAVA.

Od duhovne samote.

Tu te, ljuba Filoteja, sosebno nagnjeno želim, moj svet poslušati, zakaj v tim nauku obstoji eden nar gotovših perpomočkov k rasti v duhovnim življenji.

Spomni se čez dan, koljkor je mogoče, na pričejočnost božjo, in obrni k timu eniga tih štirih pripomočkov, ktire sim ti zgorej pokazal; premisli, kaj ti Bog stori, in kaj ti storiš, in vidila boš, de je njegovo obličje neprenehama k tebi obrnjeno, in de te z očmi neizrečene ljubezni gleda.

O Bog! bi morala klicati, zakaj ne gledam vedno na tebe, kakor ti na me gledaš? Zakaj se ti na me tolikokrat spomniš, in zakaj se jaz na te tako redko kdaj spomnim, o Gospod? Kjé své o duša moja! Bog je najno pravo selo, in kje sve midve!

Kakor imajo plíce gnezde na drevji, de se, če je potreba, v nje podajo, in jeleni svoje gremovje in gošo, kamor se skrivajo in okovarijo, ino ob vročini sonca senčni hlad jisejo: tako si morjo, moja Filoteja! tudi naše serca vsaki dan prebivališe izbrati, in alj že na griču Golgate alj v ranah našiga Zveličarja, ali na drugim mesti blizo njega zavetja jiskati, si tam od zunajnih opravil počiti in odahnuti, in se, kakor v močnim gradi zoper skušnjave okovariti. Blagor duši, ki v resnici reči zamore k svojimu

Zveličarju: „Ti si kraj mojiga perbivališa, ti moj dobro okovarjen grad, ti moja streha pred dežjam, in senca pred vročino sonca!“

Ne pozabi torej, moja Filoteja, večkrat v samoti svojiga serca zbežati, med tim, de se po zunanjim z ljudmi in delam pečaš. Množica, od ktire si obdana, te ne more iz znotrajne samote pregnati, ker je le okolj tvojiga trupla in ne okolj tvojiga serca; serce ostane zmeraj samo, in sicer pri samim Bogu. Po tim se je ravnal kralj David de si je bil ravno od zunajnih opravkov ves obsút, kakor sam razodeva v premnogih krajih svojih psalmov. Tako pravi, postavim: „O Gospod, vsikdar sim pri tebi, vedno vidim svojiga Boga pred sebo; k tebi sim povzdignil svoje oči, o Bog, ki prebivaš v nebesih. Moje oči so zmeraj k Bogu obrnjene.“

Čez vse to so naši pogovori malokdaj tako rezni, de bi jim ne zamogli v mės serca odtergati, in ga v to božjo samotno vpeljati.

Ko so stariši svete Katarine iz Siene svoji hčeri čas in kraj odvzeli, moliti ino premišlovati, ji je Gospod v misel dal, molitven hramič v sredi njeniga serca narediti, v kteriga bi pri vsih svojih težavnih opravilih, s kterimi jo stariši obložijo, zbežati zamogla. In ker je ona zvesto to storila, ji ni mogel potem svet z vsim svojim zalezovanjem in vojskovanjem zoper njo, ničesar škodvati, ker se je, kakor je imela v navadi reči, v znotrajni hramič zaklenila, kjer se je s svojim nebeškim ženinam tolažila. Tudi je v časi svojim duhovnim hčeram svetovala, skrito stanico v svojih sercih si zozidati in v nji prebivati.

Zakličí torej svojo dušo večkrat v nar znotranje svojiga serca nazaj, kjer boš, daleč od vsih ljudi, iz serca k sercu z Bogam od svoje duše govoriti, in z Davidam k njemu reči zamogla: „Čula sim, in sim pelikanu v pušavi enaka postala. Enaka sim bila ponočni vrani ali sovi v njenim šotori, in samotnemu vrabču na strehi.“ Katere besede nam poverh njihove besedne zastopnosti (ktera nam kaže,

de je ta veliki kralj v navadi imel, si ene ure pertergati, in jih v samoti prémišlovanju duhovnih réči posvetili.) še v trojnim duhovnim razlaganji trojno samoto, kakor tri pušavske ute kažejo, po katerih se zamoremo po zgledí našiga Zveličarja samotno sprehajati, ki je na Golgati, enak pelikanu v pušavi, s svojo kervjo svojim mertvím otročičám novo življenje dal. V svojim rojstvi, ko je tam v samotnim hlevi naše grehe in hudobije objiskoval, je bil enak ponočni sovi; in zadnič v svojim vnebohodi vrabču, ker se je ločil, in se k nebesam vzdignil, ki so kakor streha tiga sveta. V tih treh selah zamoremo tédaj v sredi pertiskanja zunajnih opravkov svoje pušavnice postaviti. Ko je pobožni (pokojni) Eleazar, knez v Ariani na Francoskim, dolgo bil daleč od svoje čiste gospe-žene, in je ona nekoga do njega poslala, zvediti, kako se mu kaj godi, ji je pisal: „Ljuba žena! prav dobro se počutim; če me pa viditi želiš, tak me iší v stranski rani našiga premiliga Jezusa; tam je moja prebivavnica, tam me vselaj najdeš. Kje drozi (drugd.) bi me zastonj iskala.“ Te je v resnici keršanski vitez bil.

TRINAJSTA POSTAVA.

Od svetih zdihlejev, kratkih gorečih molitvic in pobožnih misli.

Pertekamo k Bogu, ker po njem hrepenimo, po njem pa zato hrepenimo, de bi se per njem skrili; tako podajajo si toraj naši ognjeni zdihleji in pa duhovna samota eden drugim roké, oboje pa ízhaja iz pobožnih misli.

Hrepeni torej, moja Filoteja! pogosto s kratkimi ino ognjenimi zdihleji svojiga serca po Bogu. Ob uduj njegovo lepoto, kliči po njegovi pomoči; verži se v duhu pod njegov križ, moli njegovo do-

broto, posvetuj se ž njim zavoljo svojiga zveličanja, daruj mu po tavženkrat na dan svojo dušo, obrni svoje znotranje oko na njegovo prijetnost, ponudi mu svojo roko, kakor malo dete svojimu očetu, de bi te vodil, položi si ga, kakor dušeči rožni snopek na persi; vsadi si ga kakor bander v svojo dušo, obudi tavžent občutlejev v svojim serci, de se k ljubezni božji k preserčni ljubezni tiga nebeškiga ženina užgeš.

Kratke ognjene molitvice se imajo buditi, kakor veliki sveti Avguštin pobožni ženi Probi svetje. Ako se naše serce, moja Filoteja! sladki družbi in prijaznosti z svojim Bogam vda, bo z dišavo njegovih popolnosti napolnjeno. Ta vadba ni težka, ker se k vsim našim opravilam in delam pertisne in jih kar nič ne vstavlja, sosebno, ker se v tej znotranji samoti, v tim znotranjim povzdigvanji dolgo ne mudimo, in tak našo delo ne zavstaja, ampak še le gré urnej od rok. Popotnik, ki svoje serce okrepcati in svoje usta izčistiti, nekoliko vina pije, ne hodi dalje, desiravno nekaj časa postojí, ampak si novih moči nabere, de svoj pot po tim urnej in ložej dohodi, in se le zato nekoliko pomudi, de po tém hitreji stopa.

Nekteri so si lepo reč ustnih zdilejev ljubezni nabrali, ki so v resnici k velikim pridu: alj po mojih mislih se ne derži ravno tih alj unih besed, ampak govori s sercam alj jezikan, kar ti ravno ljubezen vda, zakaj vdala ti bo besed, kolikor jih hočeš. Pri vsim tim je pa vender veliko izrekov, ki to sosebno moč imajo, serce vtolažiti; med te grejo ognjeni zdihleji, kterih so Davidovi psalmi polni, pobožno zgovorjenje imena Jezus, kakor tudi več izrekov goreče ljubezni v visoki pesmi. Tudi duhovne pesme so sa to dobre, ako se pazno pojé.

Zadnič, kakor tisti, ki od človeške ino natorne ljubezni gorijo, skoraj vse svoje misli na ljubljeno reč obračajo; kakor je njihovo serce vedno gorečih občutlejev polno ino njihove usta polne hvale za njo,

in če niso per njé, nobene priložnosti ne zamudé, svoje ljubezni po pismih skazovati in komaj drevo pustijo, da bi v njegovo skorjo imena svoje ljubezni ne vrezali: tako tudi duše, ktere Boga ljubijo, ne morejo nehati, na-nj misliti, po njem zdihovati, in od-nj govoriti. Radi bi, ko bi bilo mogoče, sladko in presveto ime Jezus globoko v serce vsih ljudi zapisali.

Vse stvari jih k ljubezni božji vabijo, in ni je reči, ktera bi jim hvale njihoviga preljubljeniga ne oznanovala. „Vse, kar je na zemlji,“ pravi za svetim Antonam tudi sv. Avgustin, govori ž njimi scer molče, pa vendar práv zastopno od te ljubezni.“ Njih serce pa, od tih pogovorov in svetih misel ganjeno, se skoz ljubeznive zdihleje in goreče molitvice visoko k Bogu povzdigne. Tukej le nektere zglede od tuga. Ko je sv. Gregor, Nacjanški škof, kakor je sam svojimu ljudstvu pravil, enkrat na brodu morja gorj in dolj hodil, je gledal na igranje valov, kako so, se brodu perbliževaje, ojstrige ino male polže, stebale, morske trave ino druge drobne reči, ktere morje izmetuje, na suhim pustili, in kako so drugi nastopni valovi nekaj tih reči spet pobrali ino požerli, med tim, da so skale okolj zmeraj terdno in nepremakljivo stale, če so ravno valovi z vso silo v nje bili. Pri tem je to lepo misel izgovoril, da so slabe duše ojstrigam, morskim polžam in morski travi enake, kir se zdaj od težav, zdaj od tolažb, kakor si namreč valovi sreče ž njimi igrajo, prevzeti in posiliti pustijo, med tim, da močne duše skalam enako terdno ino nepremakljivo vsako jiho prestojijo. Ino iz takih misli se je vnjemu vnelo Davidovo zdihovanje: „Gospod! reši me zakaj valovi so do moje duše perderli; Gospod odreši me, iz globočine vode; v globočino morja sim se vtopil, in vihar me je požerl. „Zakaj v vetiki stiski je tečas bil, ko je trinog Maksim njegovo škofijo na se potegnil. — Ko je sv. Fulgenci, škof v Rušpi, pred zbrane Rimske žlahtnike stopil, (pred kterimje Teodorik, Gotovski kralj, nagovor

deržal), in je svitlobo in častitost toliko mogočnih vidil, ki so po versti svoje vrednosti zbrani sedeli, je rekel sam pri sebi: „O Bog, kak lep mora nebeški Jeruzalem biti, ker se že pozemelski Rim od takšne svitlobe liši! Če se svetlijo častlivei tiganecimerniga svetá v takšni časti, kakšna čast še le na unim sveti tiste čaka, ki resnico gledajo.“ — Perpoveduje se od svetiga Anzelma, Kanterburškiga škofa, (kteriga god se je nekđaj v naših hribih prečastito obhajal) de je čudoviti dar posedel, od vsakdanjšnih perpetil se k pobožnim mislim vzdigniti. Ko je ta svetnik enkrat po deželi jezdil, je mlad zajec, od psov naganjan, pod konja tiga svetiga škofa zbežal, kakor v samo edino zavetje, kteriga mu je očitna smertna nevarnost pokazala. Ko si psji okolj konja nad njim lajajoči, nišo upali nad-nj pasti, so se vsi začeli nad to čudno pergodbo smejati. Sv. Anzelm se je nasprot pa jokal, ino je zdihovaje rekel: „Oh, vi se smejite, vboga žival se pa ne smeji. Tako se nastavljajo sovražniki duše, ki so jo po mnogih zvijačah motili ino v greh napeljali, okolj nje ob smertni uri, de bi njo v svojo oblast dobili ino požerli; ona pa se trese ino trepeče, ino povsod pomoči ino zavetja iše in postane, če ga ne najde, v osramotenje svojih sovražnikov.“ Tako je rekel, in je jezdil zdihovaje naprej. — Ko je veliki Konstantin svetimu Antonu prav častitlivo pisal, so se učenci tiga svetnika, okolj njega stoječi, zlo nad tim čudili. On jim je pa rekel. „Kaj se čudite. de kralj človeku piše? veliko bolj še čudite, de večni Bog ni le kar svoje postave vmirjočim ljudem pisal, ampak de je tudi po svojim edinorojenim Sini ž njimi govoril.“ — Ko je sveti Franciško nekđaj eno jagnje samo med čedo kozlov zagledal, je rekel k svojim tovaršam: „Glejte kako se to jagnje krotko med kozli sprehaja! tako krotek ino ponižen je nekđaj naš Gospod med farizeji hodil.“ In ko je drugokrat vidil, kako je lično jagniče od svineta bilo rastergano, je jokáje zakriknil: „O majceno jagniče, kak živo me na smert mojiga Zveličarja opomniš.“

Veliki mož, Franciško Borgia, ko je še vajvoda v Kandii bil, je na lovih jezer pobožnih misli obndil. „Čudil sim se, je rekel poznej, de se sekoliči na roko sekoličarja tako hitro nazaj podajo, si oči zakriti in se na kol perpeti pustijo, ljudje se pa tako vstavljajo božjemu glasu!“ Sveti Bazili je rekel, de cvetlica v sredi ternja ljudém ta le nauk daje: „Vejte vmérjoči! nar prijetniši reč tiga sveta je z žalostjo združena, nič ni tukaj brez bridkosti; vedno je žalost radosti, vdovstvo zakonu, zaničevanje časti, skerb rodovitnosti, potrata visokosti, naveličanje veselju, bolezen zdravju perdržena.“ „Lepa cvetlica je vertnica, pravi ravno ta svetnik, pa prav žalostniga me dela, ker me na moj greh opomína, zavoljo kteriga je zemlja bila prekleta, ternje nositi.“ Ko je v jasni polnoči neka duša v mali potok gledala, in je lepo nebo z zvezdami v njem vidila, je zavpila: „O moj Bog! ravno te zvezde bojo enkrat pod mojimi nogami, kedar mi bodeš v svojih svetih šotorih prebivalše napravil! In kakor se zvezde na zemlji v podobljajo, tako se v podobljajo v nebesih pozemski ljudje v živih vodah božje ljubezni.“ Drug, ki je vidil, kako so se vode potoka napréj valile, je zavpil: „Ne bo pečivala več duša moja, dokler se ne vteče v morje božanstva, svoj začetek.“ In sveta Franciška, ki je ličen potoči premišljevala, na kteriga brodu je k molitvi pokleknila, je bila tam v duhu zamaknjena, in je večkrat z rahlim glasom te besede ponovila: „Milost mojiga Boga vteka mirno in prijetno ko ta potočič.“ Ko je nekdo drugi cveteče drevje vidil, je rekel zdihovaje: Oh! zakaj sim le kar jaz brez cvetjav cerkvi božji? Še drugi je izdihnil, ko je pišeta pod peruti kokle zbráne zagledal, in je zavpil: „Ohrani nas, o Gospod! pod senco svojih perut.“ In spet drugi je rekel, sončnico premišljevaje: „Kdaj, o moj Bog! kdaj bo moja duša šla za glasom tvoje milosti?“ in ko se je ozerl na neke celo lične rožice, pa brez vse dišave, je rekel: „Tako so moje misli v lepe besede oblečene, pa brez vsiga sadu ino izpolnjenja.“

Vidiš, ljuba Filoteja! kako vse, kar se nam v tim vmirjočim življenji v toljkanj perložnostih pokaže, zveličavne misli ino svete zdibleje obuditi zamore. Gorje jim, ki stvari od njihoviga Stvarnika odvrtaajo ino v greh obračajo; blagor pa unim, ki stvari v slavo njihoviga Stvarnika, ino njih nečimernost v čast resnice obračujejo. „Obračam, je rekel sv. Gregor Nacjanski, vse reči v svoj duhovni prid.“ Beri pobožno grobapis, kteriga je sveti Hironim v čast svete Pavle zložil; prijetno je viditi, kak polna je gorečih zdihlejev in svetih misli, ktere je vedno obudovala.

V tej vadbi duhovne samote in kratkih ognjenih molitvic obstoji veliko opravilo brunnosti. Te dome-mestijo opušbo vsih drugih molituv; njih opušanje pa se ne da skoz nikake druge perpomočke domesti-ti. Brez njih pač kar ni znotranjiga premišljeavniga življenja, in le slabo se bomo brez njih v djanskim življenji znašali. Brez njih je počitik le postopanje, in deló le zapotikanje. Torej ti prav na serce navežem, de se tej vadbi iz cele duše vdaš, in nikar kdaj od nje ne odstopiš.

ŠTIRNAJSTA POSTAVA.

Od svete maše, in kak se imá slišati.

1. Še ti nisim nič povedal od presvete, previ-soke božje daritve, od zakramenta sveté maše, ki je med duhovnimi pobožnimi vadbami to, kar je sonce med zvezdami; zakaj v resnici je ona duša pobož-nosti, oserčje svete keršanske vére, v kterim vse njene skrivnosti ino vse njene zapovedi počivajo. Ona je nezrečena skrivnost božje ljubezni, po kteri se Bog v djanju z nami sklene, ino nam vse ljubez-nivo, svoje nar imcnitniši darove in gnade podeli.

2, Molituv, tej presveti daritvi pridružena, imá moč, ki se ne dá izgovoriti, Zakaj, kakor na svojim ljubku sloneča, dobiva duša obilnost nebeških gnad od njega, ki jo s toliko prijetno dišavo in duhovno sladkostjo navdaja, de stebriču preprijetnih dišav, mire, kadila in vsih dragih mazil enaka perhaja, kákor jo visoka pesém ljubezni popéva.

3. Skerbi torej, kar le premoreš, vsak dan pri sveti maši biti, in z mašnikom darituv Odrešenika Bogu, njegovimu Očetu, za-te in celo cerkv per- nesti. „Vselej je ondi,“ govori sveti Janez Krizostom „angeljev truma, to presveto skrivnost s svojo pričujočnostjo častiti; in če se v enakim nameni poleg znajdemo, tak ni mogoče, de bi se skoz to pričujočnost potoka nebeških gnad ne vdeležili. Kori premagavne ino vojskovavne cerkve se v tej presveti daritvi Kristusu Gospodu pridružijo, de bi nam z njim, v njem ino po njem serce Boga, nebeškiga Očcia perdobili in vse njegovo vsmiljenje na nas obernili. Kakšen prid torej za dušo, ki s svojimi pobožnimi občutleji si to drago in toljko poželjenja vredno blágo osvojiti perzadéva.

4. Če ti kak neustaviven zaderžek ne perпусти, to previsoko darituv tudi s telesam obhajati, tak saj svoje serce kje pošli, de boš saj v duhu tam pričujoča. Podaj se torej v kaki juterni uri, če ne drugači, saj po duhu v cerkv: združi svoj namén z namenam vsih kristjanov, in stori na mestu, kjer si, znotraj, kar bi storila, kobi v cerkvi resnično pri daritvi svete maše bila.

De boš torej sveto mašo, tako v djanji, kakor po duhovno slišala, se 1) od začetka do perstopa z mašnikom perpravljaj. Ta perprava v tim obstoji, de se v pričujočnost božjo misliš, svojo nevrednost spoznaš, in zavoljo svojih grehov za odpušanje prosiš. 2) Od tiga, de mašnik k altarju stopi, noter do Evangelja premišljaj príprosto in splošno prihod in življenje našiga Odrešenika na tim sveti. 3) Od Evangelja noter čez Kredo (vero) premišljaj prid-

garsko opravilo našiga Zveličarja, in poterdi, de v veri ino družbi svete katoliške cêrkve živeti ino vmreti hočeš. 4.) Od vere (Kredo) do Pater noster (Očenaša) si vrvnauj serce ino misli, svete skrivnosti terpljenja ino smerti našiga božjiga Izveličarja premišljevati, ki se v ti sveti daritvi po bitji ino v resnici predpostavijo; te daruj z mašnikam ino vsim ljudstvam Bogu Očetu k njegovi časti ino svojimu zveličanju. 5.) Od Očenaša do svetiga Obhajila povzdigni svoje serce skoz sveto hrepenjenje in imej ognjene želje, z našim božjim Odrešenikom skoz zavezo večne ljubezni sklenjena biti. 6.) Od Obhajila do konca se večnimu Bogu zahvali za njegovo človeško postajenje, za njegovo življenje, terpljenje ino smert, in za ljubezen, katero nam je v tej presveti daritvi skazal, in ga prosi iz dnu svojiga serca, de bi zavoljo tiga tebi, tvoji žlahti, ino prijatelam, ino celi cerkvi vekomaj milostliv bil, ino prejmi z serčno ponižnostjo in pobožno blagoslov, kteriga ti Gospod po svojim služabniku podelí.

Ako pa vender hočeš med sveto mašo svoje premišljevanje čez svete skrivnosti po vsakdanjim redi deržati, tak ni ravno potrebno, de bi se po vsakim tukaj imenovanim delu ravnati mogla; zadosti bo, če kar od začetka svoj namen na to oberneš, skoz svoje premišljevanje ino svojo molituv to presveto darituv moliti ino darovati, ker so v celim premišljevanji vse tiste opravila ali na ravnost ali le po zastopnosti zapopadene.

PETNAJSTA POSTAVA.

Od očitnih ino splošnih vadb pobožnosti.

Razen tiga moraš, moja Filoteja! ob nedelah ino praznikih, kolikor ti okoljšine perпустijo, cerkvenim uram, ako se v kori opravljajo in pa večernicam biti pričujoča; zakaj ker so ti dnevi Bogu soseбно posvečeni, tak mormo ob njih tudi več k njegovi časti ino hvali storiti, kakor drage dni. Skoz to boš obilno sladkost pobožnosti občutila, kakor nekđaj sveti Avguštin, ki v svoji očitni spovedi spričuje, de, ko je v začetku svojiga preobrnjenja cerkvene ure prepevati poslušal, se mu je serce od prijetnosti tajalo, oči pa v solzah plavale. Čez to, — in to naj bo za vselej rečeno, — človeku zmeraj vikši prid in tolažba iz očitne službe božje svete cerkve, kakor iz samovoljnih brunnih opravil izvira, ker je sam Bog zapovedal, de je združenje z cerkvo čez vse samovoljne vadbe brunnosti povikševati.

Stopi rada v bratovšine svojiga domačiga kraja, soseбно v tajiste, katerih brunne opravila k večimu duhovnimu dobičku in dušnimu pridu služijo; skoz to se boš nekaki Bogu dopadljivi pokorsini podvergla, Zakaj, če ravno cerkuv bratovštin na ravnost ne zapove, tak jih vender pèrporoča, ker jim, de bi svoje dopadjenje nad njihovim pomnoženjem na znanje dala, odpustike in druge dobrote podeljuje. Razen tega je zmeraj delo ljubezni, v družini z bližnim kaj dobriga opravljati, in njegovim dobrim namënam rast perdajati. In ko bi vender sami za se posebej ravno tak dobre dela opravljali, in ko bi jih raji sami za se opravljali, tak se vender skoz združenje in dodavki naših dobrih del k dobrim delam naših bratov ino bližnih božja čast veliko bolj množi.

Ravno to zadene vse druge očitne molitve in svete opravila, h katerim bi mogli, kolikor zamoremo, svoj lastni zgled k rasti bližniga, in svojo ljubezen k poveličanju božjim in k splošnim dobrim namenu s sebo pèrnesti.

ŠESTNAJSTA POSTAVA.

De imamo svetnike častiti in v pomoč klicati.

Ker nam Bog svoje raz-svetljenje večkrat skoz svoje angelje podeli, mormo tudi mi skoz nje večkrat svoje pobožne zdibleje k njemu poslati. Svete duše vernih rajnih, ki so v nebesih z angelci, in kakor naš Zveličar pravi, angeljam enake, storijo tudi to za nas, ker nam zveličavne misli vdavajo, in skoz svojo sveto molituv per Bogu za nas prosijo. Združimo torej, moja Filoteja! svoje serca s timi nebeškimi duhovi ino zveličanimi dušami. Kakor se mali slavčiki z velikimi peti učijo, tak bomo tudi mi po tej sveti drušni s svetniki kmalo tak deleč prišli, do bomo veljko bolje moliti in božje hvalnice prepevati znali. „Hvalnice bom prepeval,“ je rekel David, „pred obljičjem tvojih angeljov.“

Casti, spoštuj ino ljubi s sosebno ljubeznjo prečastito in visoko hvaleno Divico Marijo, ki je kakor mati našiga narvišiga Brata, naša prava mati. K njéj torej moramo perbêžati, ino per vsaki perložnosti, kakor njeni otročiči s popolnim zavupanjem v njeno naročje perteci; zdihujmo pogosto k tej sladki materi, kličimo njeno materno ljubezen v pomoč, perzadevajmo si, njene visoke čednosti posnemati, ino redimo resnično otročje občutenje proti njej v svojim serci.

Seznani se tudi prav pridno s svetimi angelji, dostikrat jih poglej, kako so ti, če ravno nevidni, v življenji pričujoči; sosebno pa angelja škofije v kateri živiš, kakor tudi angelje čuvaje tajistih, s kterimi si, celó posebno pa svojiga lastniga. Zdihuj pogosto k njim, hvali njih, ino začni z njihovo pomočjo vsako duhovno in tudi časno opravilo, de bodo tvojimu dobrimu namenu dobro rast podelili.

Ko je imenitni Peter Faber, prvi mašnik, prvi pridigar, prvi učenik božjiga znanja iz pobožne družbe Jezusove, in prvi spremljevalec svetiga Jgnacija, začetnika te družbe, enkrat iz Nemškiga nazaj prišel, kjer je k časti našiga Gospoda Jezusa velike dela opravil, in je skoz našo (Genevéško) škofijo, v kateri je rojen bil, šel, je pravil, de je skoz mnoge krivoveri vdane kraje potovaje, neizrečeno tolaženje občutil, ker je v vsaki fari angelje čuvaje tajiste fare pozdravil, in kako je njih varvanje ino pomoč očitno spoznal, ker so ga pred zalezovanjem odstopencov (krivovercov) varvali, in mu mnoge voljne ino besedi zveličanja odperte serca perpeljali. On je tudi perporočal to brumno vadbo s tako gorečnostjo, de je neka tedaj še mlada gospodična, ki je to iz njegovih lastnih ust slišala, še pred štirimi leti *), to je več ko 60 let po njegovi smerti, z velikim ganjenjem od tega perpovedovala. Jaz sam sim sosebno veselje občutil, ko sim lansko leto v majhini, med hudimi hribi ležeči vasi Vilarét, v kateri je ta veliki služabnik božji rojen bil, en altar posvetil.

Zvoli si ti v sosebno nektere svetnike, katerih življenje te nar bolj nagovarja ino k posnemanju spodbada ino v katerih priprošnje sosebno zavupanje staviš. Svetnik tvojiga imena ti je že per kersti odkazan bil.

*) 4 leta préj, ko je s. Francišk te hukve zložil.

SEDEMNAJSTA POSTAVA.

Kako se imà božja beseda poslušati ino brati.

Sprejemaj božjo besedo s spoštovanjem, alj jo že v prijaznih pogovorih od svojih duhovnih prijatelov, alj v pridigi zavzameš. Poslušaj jo zmeraj pazljivo ino spodobno; obrni si jo vselej z vso skerbjo k dobrim, in ne perпусти, de bi na-tla padla, ampak kakor žlahni palzam jo vzemi v svoje serce, in posnemaj s tim prečastito Divico, ki je z narvečo skerbjo v svojim serci vsako besedo ohranila, ki je bila k časti njeniga Deteta zgovorjena. Spomni se tudi, de Bog besede, ktere na njega obračamo, po ti meri sprejema, po kateri mi sprejemamo njegove besede, ki nam jih po pridgarjovih ustah govori.

Imej zmeraj kake lepe bukve brumnosti blizo sebe. Med te slišijo bukve svetiga Bonaventura, Gerzona, Dionizia, Kartuziana, Ludovika, Blozia, Ludovika Granaškiga, Šteleta, Ariaza, Pineleta du Ponta, Duhovna vojska, Spovedi svetiga Avgušтина, pisme svetiga Hironima, in druge takšne. *) Beri vsaki dan nekaj prav pobožno iz njih, in derži te bukve za pisme, ktire so ti svetniki iz nebes poslali, de bi t pot kje pokazali, in te oserčili, se k njim na pot podati. Beri tudi zgodbe ino življenje svetnikov, v kterih boš kakor v serkali (špegli) podobo kersanskiga življenja zagledala, in obrni si njihove dela po svojim stani v prid. Zakaj, desiravno nektere dela svetnikov za ljudji, ki v sveti živijo, niso skoz

*) Do zdaj so še le bukve od svete vojske v našim jeziki, vse druge tih pa še niso poslovenjene; vender branje Kempenzarja, Baragove ino Verititove bukve vsakimu, „Srečni pot“ pa mladenčem in „Divištvu“ odekličem veliko k pobožnosti perpomore.
Prestavlja vec.

in skoz za posnemati, tak se vender dajo več alj manj v prid obračati. Tako zamoreš, postavim, samoto perviga svetiga pušavnika Pavla v svoji duhovni ino resnični samoti posnemati, od ktere sim že govoril, in še bom. Tako tudi preveliko vboštvo svetiga Franciška v vadbi vboštva, kakor bo dalej zadi razkazana, in tako še več drugih čednosti. Nektero popisovanje življenja res dà več ljuči za naprave našiga življenja, kakor drugo.

Naukov polno je, kar to zadene, življenje zerafinske matere Terezje, življenjapisi pervih pobožnih mož iz združbe Jezusove, življenje svetiga Karola Boromeja, velikiga škofa v Milani, svetiga Ludovika, perpovedi reda svetiga Franciška in več takiga: Nasproti so še pa drugi, ki nas bolj k občudovanju nagnejo, kakor k posnemanju serčijo; postavim življenje svete Marije iz Egipta, obéh svetih Katarin, ene iz Sijene, druge iz Genove, svete Angele, ino onacih, ki pa per vsim tim veliko veselje do božje ljubezni podelijo.

OSEMNAJSTA POSTAVA.

Kako se božje vdihnjenja sprejeti morajo.

Pod besedo v dihnjenje zastopimo vse znotrajne nagibe, ganjenja, očitanja, kakor tudi grivengo, razsvetlenje ino spoznanje, ktero Bog v nas dela, ki v svojih blagodarjih po očini skerbnosti ljubezni naše serca nagovarja, de bi jih obudil, spodbódil ino k svetim čednostim, k nebeški ljubezni, k dobrim sklepam, sploh k vsim timu oserčil ino užgal, kar nas na poti večniga zveličanja napréj spravlja. To imenuje v visoki pesmi nebeški ženin: „pred durmi stati ino terkati; k sercu neveste govoriti, jo zbuditi, če spí; jo klicati ino jiskati, če je od dóma; jo k

svojim medu vabiti, ino ji pomigniti, de bi jabelka ino cvetlice v njegovim verti tergala, péla in svoj blagi glas v njegovih ušesah slišati pustila.“ Treba mi je prilike, to zastopniši razložiti.

Zakon zavsím skleniti, so tri reči od nevestne strani potrebne. Pervič se ji mora volja razodeti, drugič mora ona to voljo za dobro spoznati, in tretjič v njo pervoljiti. Tako tudi, če Bog v nas, skoz nas, ino z nami kako veliko delo ljubezni speljati želi, nam prvič skoz raz-svetljenje svojo voljo razodene, drugič mi tajisto za dobro spoznamo, in tretjič v njo pervolino. Zakaj kakor so, v greh stopiti, tri stopnje navdol: skušnjava, veselje, ino pervoljenje; tak so tudi tri stopnje, k čednosti navzgor stopiti: vdahnujenje, ki je skušnjavi nasproti postavljeno; veselje, ki veselju nad skušnjavo nasproti stoji; in pervoljenje v gnado, ki je pervoljenju v greh nasproti.

Naj bi si vdahnujenje celo naše življenje napréj terpelo, vender bi mi Bogu nikdar ne dopadli, ko bi nas tajisto z veseljem ne napolnilo, nasproti bi pa božja Svetlost bila skoz to raz-žaljena, kakor je bila od Jzraelcov, s katerim je, kakor sama pravi, štirdeset let bila njih nagovarjala, brez de bi oni to nagovarjanje umeti hotli, zavoljo kar se je tudi v svoji jezi zapersegla, de oni ne bodo nikdar v njeni pokoj došli. Ravno tako bi bil žlahnik, ki bi dolgo gospodično snubil, popravicí nad njo nevoljen, ko bi nikdar notla v ponujeno zaročenje pervoljiti.

Veselje nad božjim vdahnujenjem je že nekoljka stopinja k božji časti, in skoz to že začinjamo božji Svetlosti dopasti; zakaj desiravno to veselje nobeno popolno pervoljenje ni, tak je to vender gotova pripravnost k tajistim, in če je dobro znamnje, in sploh silno zveličavno, božjo besedo, ki je kakor zunajno vdihnujenje, z veseljem poslušati, tak je tudi silno zveličavno in Bogu prijetno, znotranje vdihnujenje z veseljem sprejemati. To je veselje, od kteriga nevesta v visoki pesmi govori: „Moja duša se je od radosti v meni rastopila, ko je moj ljubik govoril.“

Tak je tudi žlahnik čez gospodično, kateri streže, prav vesel, in derži za znamje njene ljubezni, če vidi, de ji njegove službe dopadejo.

Vender pa le samo pervoljenje zveličavno delo k spolujenja perpelja, zakaj če nas gnada nagovarja, in se mi tiga nagovarjanja veselimo, per vsim tim pa vender svoje pervoljenje Gospod-Bogu odrečemo, smo v resnicisilno nehvaležni, in razžalimo skoz to božjo Svetlost neizrečeno zlo, ker je zaničevanje toljko večje. To se je zgodilo nevésti v visoki pesmi; zakaj de si je ravno prijetni glas njeniga preljubiga njeno ferces sveto radostjo užgal, tak mu vender ni duri odperla, ampak se mu je prazno izgovarjala, zavoljo kar je tudi ženin v pravični nevolji naprej šel, in jo zapustil. Ravno tako bi bil žlahnik, ki je gospodično dolgo snubil, in kteriga snubstvo je ona rada vidila, bolj po pravici nevoljen, kakor de bi ne bilo njegovo snubenje rado videno in dobro sprieto. Torej skleni, moja Filoteja, vsako božje vdihnjenje z veselim sercam sprieti, in ga sprejmi, kedar pride, kakor poslanca nebeškiga kralja, ki za roko s tebo obhajati hoče. Poslušaj mirno njegove svetovanja, premišluj ljubezen, s katero to vdihnjenje tvoje serce gane, in ljubkuj to sveto ganjenje.

Vdaj se pa vender s popolno ljubečim ino stanovitnim pervoljenjem timu svetimu vdihnjenju, in Bog, kteriga si nemoreš za dolžnika storiti, se bo zavoljo tiga ljubečiga vdajanja za dolžnika deržal. Vender pa, popréj ko v imenitnih ino nenavadnih rečeh v te nagibe pervoliš, posveti se, de ne boš kjé goljfana, s tvojim dušnim vodnikom, de bo prejiskal, ali je to vdahnjenje resnično ali golufno, sosebno, ker sovražnik, če dušo zapazi, ki je ročno k pervoljenju perpravljena, rad ji golufije podá, de jo zmoti, kar se pa ne bo nikdar zgodilo, dokler je svojimu vodniku v ponižnosti pokorna.

Je pervoljenje dano, po tem je vse skerbi ino vsiga perzadevanja treba, ga izpolniti, in se k izpolnjenju vdahnjenja opasati, kar je nar vikši stopnja

prave čednosti; zakaj pervoljenje v serci rediti, in ga ne izpolniti, bi se reklo nograd obdelovati, in ne hoteti, de bi sad pernesel.

K vsimu timu čudno perpomore, če se v juter-nim premišljevanji ino znotranji samoti, kakor sim jih spredi popisal, dobro vadimo, zakaj s tim se pripravne storimo ne le k splošni ampak tudi k posebni pripravi, vsako dobro delo spolniti.

DEVETNAJSTA POSTAVA.

Od svete spovedi.

Naš Zveličar je zapustil svoji cerkvi sveti Zakrament pokore ino spovedi, de bi se mi v tajistim od vsih hudobij očistili, naj bomo ž njimi še tolikokrat in še tako ognušeni. Ne daj torej, moja Filoteja! nikdar, de bi tvoje serce dolgo časa v grehu ostalo, ker perpomoček tako bližen in tako močen imaš, se očistiti. Levina, ki se je risatu (leopardu) perdružila, se hitro kopat teče, de bi se od smradu osnažila, ki se je je v družni s to živaljo prijel, de bi ne bil lev raz-žaljen ino razserden, kedar nazaj k njej pride. Tako se raj duša, če je v greh pervolila, sama sebe prestraši, ino zavoljo spoštovanja, kteriga je očém božje Svetlosti dolžna, hitro očisti. O zakaj vmerjemo dušne smerti, ker tak močno zdravilo nasproti imamo.

Spověj se v ponižnosti ino brumnosti vsaki osmi dan *) in če je moči, vselej, kedar k svetimu obhajilu greš, de bi si ti ravno tvoja vest nobeniga smertniga greha ne očitala; zakaj po ti spovedi ne zadobiš kar odpušanje vsih odpubtlivih grehov, kterib se obtožiš. ampak poverh tiga še veliko

*) To jo za tiste rečeno, kterim stan dopusti, ino jim spovednik dovolijo.

moč, se tajstih v prihodnje ogibati, veliko raz-svetljenje, jih spoznati, ino obilno gnado, vso škodo domestiti, katero so ti naredili. Vadila se boš tudi v čednostih ponižnosti, pokoršine, priprostosti ino ljubezni, ino v samim djanji spovedi veči čednost izpolnila, ko u vsakim drugim. Imej vselej veliko gnusenje nad grehi, katerih se spoveš, naj si bodo še tako majhini, ino terdno naprejevzetje, se v prihodnje poboljšati.

Mnogoteri, ki se odpustljivih grehov le tako poverbi in le iz navade spovedujejo, brez misli, se zavoljo tiga poboljšati, ostanejo celo življenje z njimi obloženi, in se zavoljo tiga ob veliko sadu ino gnad spravijo-

Se torej obtožiš, de si légala, če ravno nisi nikomur s tim škodovala, alj de si kako nespodobno besedo izrekla, alj predolgo igrala: tak obudi grivengo čez vse to, in skleni, se v tim poboljšati, zakaj res se s spovedjo slabo ravna, če bi se velikih alj odpustljivih grehov obtožili, pa ne imeli volje, se njih očistiti, ker spoved vender nima drugiga konca, ko naše čišenje.

Zderži se tudi tistih neravnih in praznih obtožb, ktere marskteri iz navade napréj perneso. Ne reci: Nisim Boga tako ljubila, kakor bi ga bila imela: nisim s toliko serčnostjo molila, kakor se spodobi, nisim svetih Zakramenjov s spodobno pobožnostjo prejela, i. t. d.; zakaj skoz to ničesar posamesniga ne poveš, iz česar bi spovednik spoznati zamogel, kakšna de je tvoja vést, ko ni človeka na zemlji, še svetnika v nebesih ne, ki bi ne zamogel ravno to reči. Pojši torej, kaj te napeljava, de se tak tožiš, in če si najdla, potim spoznaj svoje grehe priprosto ino na ravnost, Tak se, postavim, obtožiš, de nisi bližniga tako ljubila, kakor bi ga mogla; alj pride to kjé iz tiga, de si vbogiga v veliki sili vidila, kterimu bi bila lahko pomagala, in ga potolažila, in se ga vender nisi vsmilila? Ce je timu takó, obtoži se posamesnim in reci: Vidila sim vbogiga v veliki sili,

kterimu nisim perpomogla, de bi mu ravno bila lahko, in sim ta greh storila iz neskerbnosti, iz terdobe serca, alj iz zaničevanja, po tim, kakor te vest prepriča. Tudi se ne obloži samo, de nisi s spodobno pobožnostjo molila; ampak ali si bila prostovoljno v molitvi raztrešena; ali če nisi iz neskerbnosti se na čas, krajino stavo spomnila, ktere so k premišljeni molitvi potrebne, in se potém celo prosto obtoži, kakor si svoj greh spoznala, in ne padi v tajisto splošnost, ktera v spovedi k ničesarju ne pelja.

Ne bodi ti zadosti, de svoje odpustljive grehe pověš, kakor so sami na sebi, ampak potoži se tudi čez nagib, kteri te je v nje napeljal. Tak ti ne bodi dosti obtožba, de si legala, če ravno nisi komu kaj škodvala, ampak še pertoži, ali se je zgodilo zato, de bi se hvalila ali iz abotniga veselja ali iz nepremislika. Si se per igrah pregrešila, tak razloži, ali se je iz dobičkarije ali iz veselja nad kratkim časam zgodilo, i. t. d. Razstavi še, alj si dolgo časa zapored v hudim ostala, ker dolgost časa po navadi greh zlo povikša; ker je prav velik razločik med hitro neimurnostjo, ki je kako četertico ure naše misli v nemala, ino med drugo, ki je naše serce cel dan, ali dva, tri dni madeževala. Razodeti se mora tedaj djanje, napeljava, vzrok in dolgota grehov; za kaj de si nam ravno v obtoženji odpustljivih grehov ni treba boječim biti, in tajistih se spovedovati dolžni pa tudi vezani nismo, tak vender morajo tisti, kteri svoje duše prav izčistiti, in se s tim višje h kersanski pobožnosti vzdigniti želijo, skerbeti, de bodo svojimu dušnimu zdravniku vsako tudi mājhino bolezen dobro razložili, od ktere želijo ozdraviti.

Ne spregleduj si tudi razodevanja vsiga tega, kar je razložiti potreba, de se bo tvoj dolg bolj razložno pokazal, in povej postavim vzrok, ki te je v jezo do koga perpravil. Mi zna kje kakí clovek, ki mi je zoperu, besedo iz šale povedati, in zlo mu zamerim, in se nad tim jezim, ker bi mi bil kak drugi, ki mi je všeč, smel brez zamere bolj kaj ojstriga

reči. Torej se bom črez to tako obtožil: Dal sim se od jeze premagati, tako, da sim proti nekomu zaničlīve besede vzdignil, ker sim mu zameril, kar mi je rekel, ne toljko zavoljo besed, ktere je zgovoril, kakor veliko bolj zato, ker ga nisem terpeti mogel. In ker je k zastopnim razloženju potrebno, tudi besede razkladati, tak jaz mislim, da bi dobro bilo, povedati, ktere besede so bile; zakaj če se tako brez vsiga zadržka obtožimo, tak ne odkrijemo kar storjenih grehov, ampak tudi hudo nagnjenje, navade ino druge korenine grehov, in tako si spovednik popolno znanje našiga serca perdobī, kteriga poravnava, kakor tudi, s kterimi zdravili bi se ozdraviti dalo. Vender pa mormo, koljkor je le mogoče, zmeraj tistiga zakrivati, ki je kaj k našim grehu perpomogel.

Tudi pazi na marsiktere grehe, ki čisto skrivoma v vesti tičijo ino gospodarijo, da se jih spovēs ino od njih očistiš: in beri v ta namén lepo pazno 6. 27. 28. 29. 35. ino 36. postavo v tretjih, ino 8. postavo v štertih bukvah. Črez vse to si tudi ne smēs, za kar bodi, drugiga spovednika iskati, ampak, si eniga si enkrat isvolila, tak bodi stanovitna, ino odgrinjay mu v odštetih dnéh svojo vēst; odkrij mu storjene grehe brez vsakiga zadržka, ino od časa do časa, kje vsaki mesec, alj vsaka dva mesca enkrat mu odkrij razen grehov tudi svoje nagnjenja, če te ravno niso v greh perpravile, postavim alj te kjē žalost mika, ali kje otožnost na tvojim sercu gloda, ali mikanje k veselju, alj k perdoblenju časniga blaga v sebi oslediš i. t. d.

DVAJSTA POSTAVA.

Od pogostiga sv. Obhajila.

Perpoveduje se, de je Mitridates, Ponški kralj v Azii zdravilo zoper strup; po njem Mitridat imenovano, iznajšel, s katerim je svoje teló tako močno okrepčal, de, ko je pozneje si hotel s strupam sam življenje vzeti, se rimske sužnosti rešiti, to speljati ni zamogel. Tako je tudi naš ljubezni poln Odrešenik previsoki Zakrament altarja vpostavil, ki njegovo presveto meso ino kri v resnici v sebi zapopade, de bi vsak, ki ga vživa, vekomaj živel; torej tudi vsak, ki ga pogosto s pobožnostjo prejme, zdravje ino življenje svoje duše tako vterdí, de je skoraj nemo-goče, de bi ga kaka si bodi skušnjava ostrupila; zakaj ni mogoče, od kruha življenja živeti, ino na duši vmirati; in kakor sta v zemelskim paradiži perva človeka skoz moč sadu od drevesa življenja, kteriga je Bog v sredo paradiža vsadil, na telesi bila nevmérjoča, tako tudi uniskoz moč tiga presvetiga Zakramenta življenja nikdar duhovne smerti vmreti ne morejo. Ako se nar mehkeji ino gnilobi narbolj podveržen sad, kakor črešnje, slive ino jagode, lahko celo leto obderžijo, ako se s sladkorjem (cukram) ali medam povrejo, se tudi ni čuditi, de se naše serca, tako slabe ino revne ko so, gnilobe greha obvarjejo, ako se z netrohlivim mesam ino kervjo Sina božjiga precukrajo ino preslajšajo. O moja Filšteja! kaj drugiga, ko omolkniti bodo mogli kristjani, ki bodo v pogubljenje pahnjeni, kedar jim bo pravičen sodnik pokazal, kako nepotrebno jim je bilo, na duši vmreti, ker jim je skozi jed njegoviga presvetiga Telesa, kteriga je ravno zato zapustil, tak lahko bilo, življenje ino zdravje si obderžati! „Zakaj ste vmerli, o nesrečni,“ jim poreče, „ker ste sad ino živež življenja v svoji oblasti imeli?“

„Sveto obhajilo vsaki dan prejeti, nočem ne hvaliti, ne prigovarjati; vsako nedelo k obhajilu perstopiti, pa svetujem ino opominam vsakiga, če le drugači njegovo serce nobeniga nagnjenjah grehu nima.“ To so lastne besede svetiga Avguščina, s katerim tudi jaz ne hvalim in ne odgovarjam, vsaki dan sveto Obhajilo prejeti; to prepustim modrimu razsodku duhovniga očeta tistih, ki to storiti mislijo; zakaj kër je k tako pogostim obhajilu velika svetost duše potrebna, tak ni varno, ga vsim sploh perporočiti. Ker se pa vender ta svetost, de si je ravno to kaj silno visokiga, per marskateri brumni duši najde, tudi ni dobro, vsakimu ga odreči in prepovedati: tukaj se mora na znotrajni stan vsakiga posebej gledati, in nemodro bi bilo, pogostno vživanje presvetiga Zakramenta vsakimu brez razločka perporočiti. Nasproti pa bi bilo ravno tako nemodro, vsakiga sa to grajati, sosebno če se po svetu zvestiga ino zyučeniga spovednika ravna. Silno lep je bil odgovor, kteriga je sveta Katarina iz Siene tistim dala, ki so ji pogosto sveto obhajilo očitali, ter rekli, de sveti Avguštin ne hvali in ne graja (odgovarja) vsakdaniga obhajila. „Prav,“ je odgovorila, „če ga sveti Avguštin ne graja, ga tudi vi ne grajajte: in s tim sim zadovoljna.“

Ti pa vidiš, Filoteja! de sveti Avguštin zlo močno opomina ino svetuje, vsako nedelo k svetim Obhajilu perstopiti; stori tedaj to, kolikor ti je mogoče. Zakaj, ker nikakšne ljubezni do velikiga, in še do majhniga greha nimaš, kakor biti mora in jaz želim, de bi blo, tak si ravno v takšnim stanu, kakor sveti Avguštin hoče, in še v imenitnišim, ker nimaš le nobeniga nagnjenja, ampak tudi nobene ljubezni do greha, tako de bi še večkrat, ko vsako nedelo smela k pridu svoje duše sveto Obhajilo prejeti, ako bi tvoji dušni vodnik za dobro spoznal.

Per vsim tem bi pa vender lahko, če ne od tvoje strani, pa od strani tajistih, s kterimi živiš, nekteri pravični zaderžki v mës prišli, ki bi tvojiga modriga spovednika napeljali, ti pogostno obhajilo

prepovedati. Ako si, postavim, pod kako pokoršino, ljudje pa, katerim si pokoršino in spoštovanje dolžna, tako slabo podučeni ali tako čudni, de bi se nad tim spotakali ino pohujšali, če te toljkokrat per svetim obhajilu vidijo, je treba in dobro, vse prav prevdariti, tudi nekoliko se njihovi slabosti vdati, in po tím takim le vsakih štirnajst dni k svetim obhajilu perstopiti; to je, če se ta zopernost z nobeno rečjo premagati ne da. In kar sploh to zadene, se ne da ničesar gotoviga naprej písati, ravnati se je le po tím, kar duhovni oče svetjejo; desiravno za gotovo reči zamorem, de tisti, ki Bogu pobožno služiti hočejo, svetiga obhajila nikdar dalej, ko od mesca do mesca odlagati ne smejo.

Če se modro védeš, te ne bodo ne oče, ne mati, ne mož ne žena od pogostiga obhajila nazaj deržali. Zakaj, če dan svojiga obhajila dolžnosti svojiga stanu ne zamudiš, ampak jih tako zvesto ino skerbno kot druge krati opravljaš, in še celo pohlevniši ino perjazniši proti ljudem postaneš, jim tudi nobene dolžnosti, naj si bo kakoršna hoče, ne odrečeš, smeš upati, de te od tega svetiga opravila ne bodo nazaj deržali, kèr jim nikake škode ne prinese, drugači, ko bi čez več spačeni ino svojoglavni bili, de bi si ničesar pametniga dopovedati ne dali. Tedaj pa bi se mogla kar sim že rekel, nekoliko po njih ravnati, če ti tvoj spovednik tako svétjejo.

Tukaj še morem eno besedo za zavezane alj zakonske govoriti. Bog je prepovedal v stari zavezi posodovavcam ob praznikih dolg tirjati, vender pa dolžnikam ni prepovedal, de bi ne smeli svojiga dolga tistim plačati, ki ga taki dan tirjajo. Desiravno ni kak velik greh, je pa vender nespodobno, dan svetiga obhajila dolžnost zaveze tirjati, ni pa nespodobno, ampak še k zasluženju, tirjanju se podati. Toraj zavoljo izpolnjenja te dolžnosti nihče ne sme svetiga Obhajila obropan biti, če ga drugači njegova pobožnost k timu vžiga. V začetku cerkve so bili Kristjani vsaki dan per svetim obhajilu, de so

bili ravno zavezani ino s sadam zaveze oblagodarjeni. Torej sim rekel, de pogostno obhajilo ne pernese nobene nadležnosti, ne očetam, ne ženam ne možém, ako se drugači duša, ki sv. Obhajilo prejema, modro ino pametno vède. Kar telesne bolezni zadene, te po pravici nobena od svetiga Obhajila zadržavati ne more, ko prevelika slabost želodca, ki ničesar ne prenese, in pri kateri bi se bilo bati, de bi ti ne vzdignilo.

Vsaki osmi dan k svetim Obhajilu vredno perstopiti, je brez izuzetja potrebno, de je duša smertniga greha čista ino vsakiga nagnjenja k odpustljivim grehu prosta, in de še povérh veliko željo po svetim obhajilu v sebi občuti; vsaki dan perstopiti, pa morajo črez vse to vse hude nagnjenja veči del že premagane biti, tudi se to smé le na besedo duhovniga Očeta zgoditi.

ENINODVAJSTA POSTAVA.

Kako se je obhajati.

Večerko pred svetim Obhajilam začni svojo perpravo z zdihleji svete ljubezni ino s povzdigovanjem svojiga duha: podaj se nekaj poprej k počitku, de bi zamogla bolj zarano vstati, in če se prebudiš po noči, o tak napolni si serce ino usta z blagodišečimi besedi pobožnosti, de se bo tvoja duša z dišavo napolnila, nebeškiga ženina prejeti. Povzdigni se zjutraj z visokim veseljem črez srečo svojiga zavupanja, in stopi po spovedi, z veliko zanešljivostjo pa tudi v globoki ponižnosti kje, in prejmi tisto nebeško jed, ki te k nevmirjočnosti redi. Si zgovorila svete besede: „Gospod!“ nisim vreden (vredna) i. t. d. po tém ne zmezi več ne glave, ne jezika, ne k motivine k zdihovanju, ampak spo-

dobno ino zmerno odpri svoje usta, svojo glavo pa toljko povzdigni, koljkor je potreba, de bojo mašnik lahko vidili, kaj opravljajo; prejmi polna vere, vupanja ino ljubezni Tistiga, v kateriga veruješ, v kateriga vupaš, ino kateriga ljubiš. O moja Filoteja! misli si, de, kakor si čebelica roso nebes ino žlahni sok zemlje iz rožic nabéra, in ga v med preobertivši, v lično posodvico za živež nese, tako vzamejo tudi mašnik Odrešenika sveta, praviga Sinú božjiga, ki je kakor rosa iz nebes prišel, ino praviga sina Device, ki je kakor roža iz zemlje našiga človeštva izvedel, iz altarja, in ga — narpijetniši jed tebi v usta položijo.

Pripravi mu lepši ko moreš prijemo; in, si ga prijela, o tak oserči svojiga duha, de se vzdigne, ino kralja zveličanja poveličuje! Pogovarjaj se z njim od tvojiga znotranjiga stanu, ino preišljuj ga v svojim znotrajnim, ki se je zavoljo tvojiga zveličanja kjekej podal. Pozdravi ga z lepši pobožnostjo, ko ti je mogoče, ino nosi se povsodi takó, de se bo vidilo, Bog je s tebo!

Ako pa te visoke sreče nimaš, se per sveti maši v resnici obhajati, obhajaj se saj v duhu, ino z - edini se v gorečih željah s poživivnim mesam Odrešenika.

Tvoj posledni namen per svetim obhajilu ti bodi, v ljubezni božji rasti, ino se v njej čistiti, krepčati ino tolažiti; zakaj v občutji ljubezni moraš sprejeti, — kar ti edina Ljubezen deli. Pač v nobenim svojih del se ne more Zveličar toljko ljubezniv ino per-serčen skazati, kakor v tlm, de se čisto vniči, v nič dene, ino v našo jed spreoberne, de bi nam s svojim bitjem duše prešinil, ino to sklenituv po sercih ino truplih svojih vernih razširil.

Te prašajo otroci svetá, (Kristjani|le po imenu) zakaj se toljkokrat sveti mizi perbližaš, reci jim, de to storiš, se svojih napak čistiti, svoje revšine znebiti, v svojih težavah tolažiti, v svoji slabosti podpirati. Povej jim, de dvojnim ljudem je pogostniga

obhajila potreba: popolnim, ki bi pri toljko dobri perpravi črez vse nešpametno ravnali, ko bi se izvirku ino studencu vse popolnosti ne perbliževali; ino nepopolnim, de bi tamkaj pravo popolnost zado- bili; — krepkim (močnim), de ne oslabé, slabim, de se okrepečajo; — bolanim, de ozdravijo, zdravim de ne sbolijo; — de torej ti, ker si nepopolna, slaba ino bolna, silno potrebuješ, se mnogokrat s svojo Popolnostjo, svojo Močjo ino s svojim Zdravnikom skleniti; reci jim, de se tisti, ki niso preveč s posvetnimi opravki obloženi, naj veliko krat k sveti mizi perbližajo, ker jih delo ne vstavlja, in de pa tudi tisti, ki so v mnoge posvetne reči zamotani, to zato naj storijo, ker jim je silno zlo potrebno, zato ker tisti, ki veliko dela, in se zlo z delam vbi- ja, tudi bolj tečne jedi potrebuje ino večkrat ko drugi vživati mora. Reci jim, de previsokó sveti Za- krament zato prejemaš, de bi se ga prav prejeti navučila, ker se le redko kdaj delo dobro opravi, v katerim se vadili nismo.

Ohhajaj se mnogokrat, moja Filoteja! kolj- kor krat ti je le mogoče, vender le vselej s prvo- ljenjem svojiga duhovniga očeta, in veruj mi, de ka- kor v naših hribih (okolj Geneve) zajci po zimi belo dlako dobijo, ker drujiga ne vidijo in ne vživajo (za pijačo) ko sneg, boš tudi ti po vednim česenji ino vživanji Lepote, Dobrote ino Čistote vsa lepa, vsa dobra ino vsa čista postala.

Tretje bukve.

Mnogoteri nauki za vadbo v čednostih.

PERVA POSTAVA.

Od zverstenja čednost.

Cebeliska matica se nikdar na ogred ne spu-
sti, de bi jo cel roj ne spremljal: tako se tudi del-
javna ljubezen nikdar serca ne poloti, de bi z celo
tovaršijo vsih drugih čednost vanj ne stopila, in bi
jih v njem, kakor vajvoda svoje podložne vojšake,
ne vodila ino jim opravka ne dajala. Vender jim pa
opravka ne daja vsim na enkrat, ne vsim enakiga,
ne ob vsakim času, ne na vsakim mestu. Pravičen
je podoben drevesu, ob dravah rek (per odtekanji
vode) zasajenimu, ki sad ob svojim času prirodi,
ker ljubezen, če dušo oškropi, sadje čednosti, in
sicer vsake ob njenim času pernese. Glej, de boš
prigovor svetiga pisma: „Muzika desi je sama na
sebi prijetna, je ob času žalovanja nadležna,“ dobro
zastopila. Kaže nam namreč veliko popako in ne-
umno obnašo tistih, ki se ene alj druge posamesne
čednosti lotijo, ter jo pri vsaki priložnosti še prav
po svoji lastni termi v djanji skazovati hočejo. Ti

so tistim starim modrivicam enaki, katerih eden se je zmiraj smejati, drugi pa jokati hotel; in še nespametniši, kakor ti, ker druge, ki po njih misli ne delajo, vedno grajajo in krivo sodijo. „Veselite se z veselimi, ino jočite se z jokajočimi,“ je nauk apostelna, „zakaj ljubezen je poterpežljiva, dobrotliva, radodarna, modra ino perpravna.“

Vender so pa nekatere čednosti take, de se skoraj vedno ino povsod, ne le kar v nekterih okolšinah opravljati zamorjo, in de niso kar same na sebi vse prijetne, ampak tudi vse druge čednosti podpirajo in njih sad polepšajo. Le po redkim imamo perložnost, visokodušnost, serčnost ino radodarnost skazati; drugači je pa s krotkostjo, zmernostjo, spodobnostjo, prijaznostjo ino ponižnostjo, zakaj to so čednosti, od katerih duha se vse naše djanje oživljati in svetiti mora. So rés nekatere čednosti bolj imenitne, ko té, vender je pa bolj potrebno, te izpolnovati. Tako je sladkor žlahnejši ko sol, pa večkrat ino boljnam je sploh solí potreba. Torej moramo tih čednost vedno lepo reč perpravljenih ino zmeraj per redi imeti, ker jih je skoraj zmeraj ino povsod treba.

Med čednostmi si moramo za vadbo tiste pred vsimi drugimi odbrati, ki izpolnovanje naših dolžnost zadenejo, ne pa tistih, ktere so našimu sercu čez vse všeče. Sveta Pavla je bila sosebnó vléčena, svojo telo z veliko ojstrostjo pokoriti, de bi skoz to sladkosti duhovniga življenja toljko več občutila. Potrebniši ji je pa bila pokoršina proti predpostavljenim. Torej jo je sveti Hironim grajal, de je zoper svetovanje svojiga škofa skoz nezmerne pokorila svoje telo slabila. Nasproti so pa aposteljui, poklicani, sveti evangelj oznanovati, ino dušam nebeški kruh deliti, prav modro sodili, de bi ne storili prav, ko bi svoj sveti poklic zanemarili, ter se s skerbjo za vboge pečali, de si je ravno ta čednost sama na sebi vsa imenitna. Vsakimu stanu je potreba kake posebne čednosti; zakaj drugakšne čednosti se jišejo

per duhovnim višjim pastirji, drugakšne per dežel-
nim oblastniku, drugakšne per žolnirji, drugakšne
per zakonski, in spet drugakšne per vdovi; in de
smo ravno dolžni vse čednosti imeti, vender jih vsih
enako izpolnovati ne moremo, ampak vsak naj po-
sebnost tiste čednosti izpolnuje, ki so dolžnostim
njegoviga poklica narpotrebniši.

Med čednostmi, ki ne slišijo sosebno k našim
stanu, se morajo narpoljši, ne narimenitniši izbrati.
Tiste zvezde,, ki se le včasih vse posebne vidijo,
se repače ali kometi imenujejo, se nam sploh zdijo
veče, kakor stanovitne zvezde, vender pa stanovitnih
zvezd ne dojdejo ne v velikosti, ne v vrednosti, in
vidijo se velike le zato, ker je njih steza bližej nas,
in ker so iz bolj porednih reči storjene. Ravno tako
je nekaj čednosti, ki so zavoljo tiga, ker se bližej,
bolj vidne in skoraj za prijati, od ljudstva visoko,
ino vse bolj obrajtane, kakor te druge. Tako polaga
skoraj vselej večjo vrednost na telesno kakor na dušno
milošno (almožno), večjo na oblačila, pokore, poste,
nagoto, bičanje ino drugo pokorjene života, kakor
na krotkost, dobroto, spodobnost ino drugo pokor-
jenje serca, ki so vender vse boljše ino žlahniši.
Zberi si torej, moja Filoteja! narpoljše, in ne narpolj
slovečih, naržlahniši, in ne narvidniših, koristniši
(nuzniši), in ne narčudniši čednost.

Dobro je tudi, de si vsak eno sosebno čednost
odbere, in se v nji vadi; ne, de bi zavoljo tiga dru-
ge opustil, ampak de bi ložej svojiga duha prav ravn-
al, in ga mlačnosti prevarval.

Perkazala se je enkrat svetimu Janezu, Alek-
sandrijskimu škofu, prelepa ino čez vse prijetna di-
vica, svetlejši ko sance, kraljevo oblečena ino ozalj-
šana, z vencam iz olikinih verhicov opledena, ki je
k njemu tako le rekla: „Jaz sim narstariši hči kralja;
me hočeš si prijateljico izvoliti, tak te bom pred nje-
govo obličje peljala in ti boš pred njim milost najšel.“
In ta svetnik je spoznal, de mu je Bog v ti prikazni
milost do vbogih priporočil, ter se je tej čednosti

tako zavsím vdal, de je zavoljo tiga po celi cerkvi perimik „Janez milošnik, to je almožnik“ dobil. Ko je sveti Evlogi iz Aleksandrije močno želje v sebi občutil, Bogu sosebno služiti, in ni zadosti moči v sebi najdel, po pušavniško živéti, ne pod pokoršino drugiga človeka se podati, je vbogiga, zapušeniga, ino od gob vsiga strateniga človeka k sebi vzél, de bi se per njem v ljubezni ino zatajevanji samiga sebe valil. In de bi to delo ljubezni bolj popolnoma opravljal, se je z obljubo zavezal, reveža kakor hlapec svojiga gospoda spoštovati, čediti ino postreči. Ko stapa pozneje obadva, gobov namreč ino Evlogi, bila skušana, eden drugiga zapustiti, sta se obadva s svetim Antonam zavoljo tiga posvetovala. On jima je pa djal: „Nikarta, moja deteta! de bi eden drugiga zapustila; zakaj, ko sta že obadva blizo kraja, bi se v nevarnost postavila, svoje vence zgubiti, ko bi vaj Gospodov angelj združena ne najdel.“

Sveti Ludovik, francoski kralj, je bolnišnice objiskaval, ino bolnikam z lastno roko stregel, kakor de bi se bil k tim poniževanju s pismam zapersegel.

Sveti Francišk (Zerafski) je pa vbožnost čez vse čislal, tako de jo je svojo Gospo imenoval; ravno tako je bil sveti Dominik v pridgovanje ves zaljubljen, zato je njegova tovaršija (red, orden) perimik pridgarska tovaršija dobila. Sveti Gregor Veliki je v tim imel sosebno veselje, de je po zgledu velikiga očaka Abrahama popotnike sprejemal, in je sreče deležen postal, kralja časti v podobi popotnika postreči. Tobija je svojo ljubezin do bližniga s tem na znanje dal, de je merliče pokopoval. Sveta Elizabet, tak visoka gospa ko je bila, je po tim hrepenéla, kak bi se bolj ponižati zamogla. Ko je sveta Katarína iz Genove vdova postala, se je zavsím strežbi po bolnišnicah vdala. Kasján perpoveduje, de je bila neka Bogu vdana divica, ki se je polna želj, se v poterpežlivosti vaditi, k svetimu Atanazju podala, in de ji je on na njeno prošnjo neko vbogo, zraven tiga pa

režečo, serditno, zoperno ino vso neljudno vdovo v hišo poslal, ki je pobožniga dekleta na eno dražila, in ji tako mnoge perložnosti dala, se v krotkosti ino pohlevnostii popolnoma zbrihtati. Tako se eni temu vdajo, de bolnikom strežejo, drugi, de vboge preskerbljavajo, drugi, de mále otroke keršanškiga nauka učijo, drugi, de zmotene ino zgubljene ovčice v krilo svete cérkve nazaj spravljajo, še drugi, de cerkve ino altarje kinčajo (cirajo), drugi zadnič, de mir ino lepo zastopnost med ljudmi delajo. Vsi ti posnemajo všivavce (štikarje), ki na mnoge dua ino v prijetni različnosti svilo (žido), zlato ino srebó všivavajo ino vse sorte rože v nja spravijo, zakaj enako tako se vdajo une pobožne duše eni lastni ino sosebni čednosti, in jo imajo za dno svojiga duhovniga všivanja (štikanja), na kteriga v prijetni različnosti vse druge čednosti všivavajo, ker tako svoje opravila ino občutleje na sosebni namen svoje perve ino poglobitve čednosti obračajo, in jih tako ličniši zverstijo ino sestavijo, ino svojiga zbrihtaniga duha v opravljanji vsake čednosti skoz to razodevajo,

„De lično vse stojí v obleki svatovski,
In rožca rožici svetlobo podeli.“

Če nam kaka pregreha zlo naganja, se moramo, koljkor je kolj mogoče, v nasprotni čednosti vaditi, druge čednosti pa tako opravljati, de vse na to čednost obračamo. Tako bomo sovražnika premagali, eno čednost dosegli, ki je doslej še nismo imeli, in v vsih drugih bolj popolni postali. Če sim, postavim, k napuhu ali jezi skušan, se moram v vsih rečeh k ponižnosti ino krotkosti nagibati, ino k timu vse pobožne opravila, kakor so molituv, sveti zakramenti, modrost, serčnost, ino zderžnost obračati, zakaj kakor divji prašiči, si popadavne zobe obojstriti, tajste na drugih zobéh gladajo ino brusijo in si tako še te druge zobe ojstre ino režeče storijo, ravno tako tudi pobožna duša, ki je terdno sklenila, popolna postati v eni čednosti, ktere kakor močniga

orodja potrebuje, naj tajisto skoz skerbno vadbo na drugih čednostih gloda ino brusi, katire bodo ravno skoz to, de uno pervo brusijo, same bolj popolnoma ino lišeče postale. Tako je Job popolnoma svet in vsih čednost bogat postal, kir se je sosebno v poterpežljivosti zoper tolikanjšne skušnjave hudobniga sovražnika vadil. In sveti Gregor Nacjanski pravi, de se je že marsktera duša, ki se je v eni sami čednosti resnično ino popolnoma vadila, verh keršanške popolnosti vzdignila.

Vender se pak vé, de se takšno posamesno dobro delo pač vse posebno ino z veliko gorečnostjo ino ljubeznjo opravljati mora.

DRUGA POSTAVA.

Dalje ravno tiga nauka od izbiranja čednost.

Čez vse lepo pravi sveti Avguštin, de začetniki v pobožnosti nektire pogreške storijo, ktere bi, ko b jih ojstro po postavah popolnosti sodili, grajati in zavreči mogli, vender pa hvalo zaslužijo, ker so napovedovavci velike pobožnosti, kateri še pot napravljajo. Zato se mora tista poredna in hlapčevska plašnost, ki preveliko boječnost v tajistih naredi, ki so še le pred nekaj časa pregrešno stezo zapustili, v tim začetku za vsiga perporočenja vredno čednost in za gotovo znamnje prihodnje čistote vesti derzati; pa ravno tista boječnost bi se mogla na tistih grajati, ki so že dolgo časa na pravim potu popolnosti, ker bi v njenih sercih mogla ljubezen gospodariti, ki ta hlapčevski strah sčasama odpravi.

Sveti Bernard je bi od kraja silno hud ino oster proti tajistim, ki so se njegovi vodbi podvergli, in jim je poprej, ko je kaj z njimi začel, napovedal, de morajo život izsleči, in kar z duham k njemu priti.

Če je njih spoved sprejel, jim je, z neizrečeno ojšrostjo vse njihove slabosti očital, če so še tako majhine bile, v kratkim: on je duše tih vbogih začetnikov v popolnosti tako oplašil in nepokojne storil, de jih je več od pota popolnosti odstrašil, ko pa na njega pripeljal; zakaj vsa serčnoost in moč jim je vpadla, ker so se po toljko voski ino stermi poti s toljko silo perganejane vidili. Moja Filoteja! ognjena gorečnost k popolni čistosti je tiga velikiga svetnika k takšnemu ravnanju nagnila, in zares je bila ta gorečnost sama ne sebi velika čednost, pa vender taka čednost, ki za hvaliti ni. Tudi ga je sam Bog v sveti perkazni od tiga ozdravil, in je v njegovo serce toljko pohlevniga, prijazniga in prijetniga duha vлил, de je skoz to ves drugačen postal, in se je v veliki žalosti čes svojo preveliko reznost ino ojšrost obtožil; in toljko vsmiljen ino ljubezniv je postal proti vsakimu, de je vsim vse bil, de bi vse Bogu perdobil.

Sv. Hironim, ki je življenje sv. Pavle, svoje ljubeznive duhovne hčere popisal, je na nje tri nepopolnosti gledal: V telesnim pokorjenji je bila namreč preojstra, prevec svojoglavna, ker se je raj svoje terme, ko modriga sveta svojiga škofa, svetiga Epifanja, deržala; — prevec k žalosti nagujena, ker se je pri smerti svojih otrok in svojiga moža od tajiste tako prevzeti pustila, de je od prevelikiga žalovanja skoraj vmerla. „Lehko bi kdo mislil, pravi ravno ta sveti oče, „de namesto hvale te svetnice kar njene popake ino slabosti popisujem; pa Jezusa, kterimu je ona služila, kakor mu tudi jaz služiti želim, za pričo pokličem, de v tim ino unim nič ne rečem, kar bi res ne bilo, ampak priprosto, kakor kristjan od perpovedujem, kakor je ko kristjana živela, to se pravi; popisujem njeno življenje, ne pa njene hvale. Znal bi tudi reči, de bi njene popake per kakim drugim človeku bile čednosti.“ S timi besedami reče, de bi bile slabosti ino popake svete Pavle v manj popolni duši imé visoke čednosti zaslušile, ka-

kor je tudi v resnici marsikako djanje, ki je per popolnih nepopolnost, ki bi pa per nepopolnih za visoko popolnost veljalo. Dobro znamnje je za bolnika, če mu proti izkončavanju bolezní noge otekajo, zakaj to priča, de se pokrepčana natura preobilnih mokrot in žléz izpraznuje; ravno ta naključba bi pa per zdravim životu bila zlo huda; pričala bi namreč, de natura nima dostí moči, mokrote in žleze razdeliti ino razdjati.

Moja Filoteja! zmiraj moramo dobro misel imeti od ljudi, kterih čednosti še kake pogreške imajo, ker sami svetniki niso bili tajistih prosti; ti pa bodi vsa skerbna, se v popolnosti vaditi, tako de z modrostjo tudi zvestobo združiš. De boš pa to zamogla, stori po svetu modriga, ki nas uči, de bi ne zaupali na svojo lastno modrôto, ampak de bi se modrosti tistih podvergli, ki nam jih je Bog za vodnike dal.

So tudi nektire reči, ktire marsikdo med čednosti šteje, ki pa nikake čednosti niso; in od tih ti tudi moram nekaj povedati. Med te slišijo: zamaknjenje, neobčutnost života, prostost vsiga terpljenja, sklenituv duše z Bogam, odzdignjenje života od zemlje, spremenjenje in druge takšne visoke reči, od kterih nektire bukve govorijo, k obetajo dušo od zgol vidivniga premišljevanja ki resničnim perbližanju duha ino k previsokim čeznaturnim življenju perpeljati. Te visoke reči, moja Filoteja! niso nobene čednosti, so le zgol plačila, ktire Bog za izpolnjenje čednosti deli, alj še bolj prav reči, so preokuski neizrečenih sladkost prihodniga življenja, ktire Bog človeku včasi pokaže, de bi njegove želje po dosegi tega zveličanja vžgal, ki mu je v nebesih perpravljeno. Pa nihčer ne sme takšnih gnad ne iskati, ne poželeti, ker jih k ljubezni ino službi božji, po kterih moramo vedno hrepeneti, celo nič ne potrebujemo.

Tudi so te gnade večidel take, de se skozi človeško perzadevanje perdobiti ne dajo, in se človeka same od sébi polotijo, tako de jih pa sam v sebi zbuditi ne zamore. K vsimu temu še perstavim, de

smo le sklenili, resnično pravični, pobožni ino brumni ljudje biti, in de si k dosegi tega namena vse prizadeti moramo; nas pa hoče Bog do tiste angeljske popolnosti vzigniti, prav: potim bomo še tudi dobri angelji na zemlji. Vse to Bogu prepustivši, se hočemo zdaj priprosto, ponižno ino pobožno v tistih manj imenitnih čednostih vaditi, katerih si perdobiti in jih opravljati, je Bog, naš Gospod, po svoji milosti naši slabosti moč podelil, namreč v poterpežlivosti, krotkosti, pokorjenji serca, ponižnosti, pokoršini, vboštvu, čistosti, vsmiljenji do vbogiga bližniga, perzaneslivosti njegovih slabost, skerbnosti ino sveti gorečnosti. Prepustimo tiste nadzemeljske popolnosti dušam, ki so nad zemljo povzdignjene, mi ne zaslužimo nobene tako visoke stopnje v božji službi, in že to za visoko čast deržimo, de mu v kuhini ino krubarnici streči, ino njegovi hlapci, strežeti ino vratarji biti smemo; per njemu je po tim ležeče, alj nas hoče še viši povzdigniti, ino v svojo lastno prebivalše, ino k svojim skrivnim posvetovanji perpustiti. In to se tudi lahko zgodí, moja Filoteja! zakaj ta kralj časti svojih služabnikov ne plačuje po imenitosti službe, v kateri stojijo, ampak po ljubezni ino ponižnosti, po kateri svojo službo opravljajo. Ko je Savel osle svojiga očeta iskal, je našel izraelsko kraljestvo. Ko je Rebeka Abrahamove velblude (kaméle) napajala, je žena njegoviga sina postala; ko je Ruta za ženjicami Boca klasje poberala, in se pred njegove noge spustila, je bila na njegovo stran vzeta, ino za njegovo ženo izvoljena. Je gotova resnica, de tisti, ki napuhnjeno ino prederzno po tistih visokih ino posebnih gnadah hrepenijo, silno lahko v zmotnjave ino sleparije zabredejo; in ne pergodí se redko, de taki, ki se angeljce domišljujejo, še pridni ljudje niso, in de se po vsih strauh več imenitosti v njihovih zrekah ino besedah, kakor pa v njihovim občutku ino djanji znajde. Vender pa ne smemo nikogar zaničevati, tudi ne prederzno soditi; ampak moramo le Boga zavoljo visókih čednosti drugih ljudi hvaliti, ino v ponižnosti

po svoji poredni stezi naprej iti, ki je sicer nižji, pa bolj varna, ne tako imenitna, pa za naše slabe moči ino našo revšino bolj pripravna, ino iz katire nas bo Bog na imenitne višave perpeljal, ce drugači v ponižnosti ino zvestobi naprej gremo.

TRETJA POSTAVA.

Od poterpežlivosti.

„Potreba vam je poterpežlivosti, de božjo voljo dopolniviši, obljubo dosežete.“ Tako govori apostelj, ino prav tako je, kakor je tudi naš Izveličar govoril: „V svoji poterpežlivosti bote svoje duše ohranili.“ Velika sreča je za človeka, moja Filoteja! de svojo dušo ohrani; in popolniši, ko je naša poterpežlivost, toljko popolniši ohranimo tudi svoje duše. Prevdari, de nas je naš Zveličar skoz terpljenje ino bolečine odrešil, de torej ravno tako tudi mi svoje zveličanje v terplenji ino težavah kovariti, ino razžalenje, vstavljanje ino vse zoperno z nar veči krotkostjo, ko je mogoče, prenesti moramo.

Tvoja poterpežljivost ne obsegaj kar voljno prenesenje tega alj uniga razžalenja, té alj une težave, ampak raztegni se na vsako, kakoršna si bodi, zopernost, ktero ti Bog pošlje, alj perpusti, de te zadene. So nekteri, ki so le takih težav voljni, katere so z častjo sklenjene. Radi prenesejo, de so v vojski ranjeni ali vlovljeni, de zavoljo svete vere preganjanje terpe, alj v pravdi obožajo, de je le ne zgubijo; taki ne ljubijo težave, ampak le čast, ki iz težave izhaja.

Pravi služabnik božji pa vsako težavo mirno prenese, naj bo ž njo osramotenje alj čast sklenjena. Veselje naredi serčnimu človeku, de ga hudobni zaničujejo, grajajo ino slabo sodijo; pa grajanje, slabe sodbe ino preganjanje od pobožnih z mirnim

secam prenesti, k timu sliši duša, ki je v resnici velika. Za več deržim krotkost velikiga škofa, sv. Karola Baromeja, ki je hudo grajanje tiho ino dolgo časa prenesel, s katerim ga je neki pridgar iz silno ojstriga reda očitno iz kanceljna osramotil, kakor vse, kar je od drugih prenesti mogel. Zakaj, kakor veliko bolj holi, če čebela pikne, kakor de komar vbode, ravno tako nas vse huje vterne, če nas pobožni ljudje zaničujejo ino nam nasprot govoriyo, kakor vse, kar nam kdo drugi stori. Ni nič kaj redkiga, če dva dobra človeka, ki scer dober namen, pa vsak svojo misel imata, ojstro eden drugimu nasprot stopita ino se med sebo zgrisetata.

Bodi poterpežljiva, ne le, kar narhujši težavo zadene, ampak tudi, kar zadene okoljšine ino doletke, ki so s težavo sklenjene. Marsikdo bi še rad kaj terpel, ko bi se le brez sitnob zamoglo zgoditi. Ne déne mi težko, de sim obožal, pravi eden, le to mi težko de, de mi zavoljo tega ni mogoče, svojim prijattlam streči, svojih otrok dobro oskerbeti, ino spodobno živéti. Drugi reče: Za to se malo zmenim, le to me peče, do bojo ljudjé te misli, de sim si sam tega kriv. Še drugi bi bil prav vesel, de ga obrekujejo, ko bi le nihčer besedačam ne verjel.

So še drugi, ki pravijo, kakor se jim zdi, de bi že radi prenesli nekaj tega, kar terpijo, le celo terpljenje jim je zoperno. Tiga niso nevoljni, pravijo, de so bolani, le to jim hudo de, de dnarjev nimajo, de se zdraviti dati, alj de so ljudém nadležni, ki so per njih. Jaz ti pa pravim, moja Filoteja! de moremo ne le v boleznii sploh, ampak tudi ravno v tej boleznii, v kateri Bog hoče, ravno ondi, kjer on hoče, med ljudmi, med katerimi on hoče, ino z vsimi zopernostmi, s katerimi on hoče, zadovoljni in poterpežljivi biti. Ravno tak v drugih britkostih. Te doleti kaka težava, si moraš po božji voli skerbno vse nasprotne persimočke poiskati; zakaj drugači ravnati, in brez de bi sama k temu kaj storila, pomoči perčakovati, bi se reklo, božje veličastvo skušati. Si pa vse storila,

po tim perčakuj s popolnim vdanjem, kar bo Bog naredil. Je božja volja, de najdena pomoč težavo premaga, se mu z narveči ponižnostjo zahvali; je pa njemu dopadljivo, de težava pomoč premaga, potem ga v poterpežlivosti hvali.

Svetujem ti, kar sv. Gregor svetuje: „Te po pravici kakiga pregreška obdolžijo, kteriga si v resnici storila (storil), tak se globoko ponižaj, ino spoznaj, de še več kakor samo to obdolženje zaslužiš. Je pa obdolženje krivično, potem se izgovori v krotkosti, in odkritoserčno povej, de si nedolžna, zakaj toljko spoštovanja si resnici ino pa dobri mu zgledu bližniga dolžna; te pa po tvojim resničnim ino pravičnim izgovori še le naprej dolžijo, potim ostani mirna, in ne perzadevaj si, de bi tvoj izgovor bil poterjen; zakaj če si dolžnost do resnice dopolnila, jo dopolni zdaj tudi do ponižnosti. Tako ne škodješ ne svojimu dobri mu imenu, pa tudi ne lepi želji, ki jo po pokoji, krotkosti ino ponižnosti serca imeti moraš.“

Pertoži se manj, ko je mogoče, čez krivico, katero ti je kdo storil; zakaj gotovo je, de, kdor tožuje, tudi sploh greši; sosebno ker nam naša lastna ljubezen razžalenje vselej veči ino občutniši kaže, kakor je v resnici; narbolj se pa vari, svoje toževanje pred ušesa takšnih ljudi pernesti, ktere lahko jeza prime, in radi hudo mislijo. Če upaš, de se s toževanjem zlega znebiš, alj potolažiš, tak se znaš per mirnih dušah pertožiti, ki serčno ljubezen do Boga imajo, zakaj drugi bi, namesto ti serce potolažiti, ga še le bolj razdražili, in namesto de bi ti tern, ki te bôde, izpotegnili, ti ga še le globokeje v nogo vtisnili.

Nekteri bolniki, žalostni ali raz-žaljeni, se skerbno varjejo toževati ino svoje slabo serce pokazati; zakaj to bi v njihovih očéh (kakor je tudi v resnici) očitno veliko slabost ino pomanjkanje moči in serčnosti na znanje dalo, vender pa prav zlo želijo, ino z vsimi umetnimi ovinki besedo tako obračajo, de bi jih vsak prav iz serca pomiloval, in jih, ne le za zlo pobite, ampak tudi za poterpežlive ino serčne deržal.

To je zares poterpežljivost, pa zločesta, golufiva poterpežljivost, ki drugiga ni, kakor silno zlo premetena ino izlišpana hvaleželjnost ino prevzetnost. „Imajo čast,“ pravi Apostelj, „to de ne pred Bogam.“ Pravi poterpežljivec ne toži čez svoje terpljenje, ne želi, de bi ga kdo pomilaval, bres ovinkov resnično ino priprosto od njega govori, in zraven ne zdihuje, ne tožuje, in terpljenja večiga ne kaže, kakor je, prenese sicer voljno, če ga kdo pomiljuje, to pa ne, de bi ga kdo čez križ pomiljeval, ki ga ne stiska; zakaj temu kar na ravnost pové, de tega križa nima, in ostane tako miren med resnico ino poterpežljivostjo, ker svojo težavo spozna, vonder pa čez njo ne tožuje.

Per sezikanji, ki se te per pobožnih opravilih ne bo zognilo, se spomni besed našiga Gospoda Jezusa: „Žena v porodi ima žalost, če je pa porodila, pozabi na njo, zavoljo veselja, de je en človek na svet rojen.“ Zakaj v svoji duši si nar častitlivši de te celiga sveta, Jezusa Kristusa, spočela. Prej ko se razcveti ino vleže, boš gotovo težave ino bolečine terpela, pa serčna bodi, zakaj so enkrat te bolečine prestane, potim te čaka večna radost (narveči veselje), ker si takšniga človeka na svet porodila. Zavisim ti bo pa porójen, če si ga čisto v svojim serci ino v svojih djanjih skoz posnemanje njegoviga življenja izobrazila.

Si bolna, tako daruj vse svoje bolečine ino težave v božjo službo, in ga prosi, de bi jih z velikim terpljenjem združil, ki ga je On sam za e prestal. Vbogaj zdravnika, jemlji rada zdravila, jedi ino druge perpomočke zavolj Bogá, in spomni se na žolč, kteriga je on iz ljubezni do tebe pil. Želi ozdraviti, de bi mu služila, nebrani se terpeti, de bi se mu pokoršnost skazala, in perpravi se, ako je njegova volja, vmreti, de bi ga hvalila ino vživala. Spomni se, Filoteja! de čebele, kedar med delajo, od zlo britkih zeliš svoj živež dobivajo; in de tako tudi mi svoje serca s to sveto sladkostjo, ki je sad

čednosti, nikdar bolj napolniti ne moremo, kakor čó v krotkosti in poterpežljivosti kruh britkost in težav, ki nam jih Bog pošlje, vžlvamo: in kakor je med iz timijana (timeza), majhniga pa gorjupiga zeliša, narboljši med vsimi, tako je tudi čednost, ki se v britkosti nar poniževniših težav vpravlja, uar imenitniši med vsimi.

Premišljaj večkrat z znotranjimi očmi svojiga duha Jezusa, križaniga, goliga, preklinjaniga, opravljaniga, zapušeniga, ino od vsakošne težave, žalosti ino bolečine stiskaniga, in premisli, de vse tvoje terpljenje ni njegovimu permerjati, ne po velikosti, ne po številu; in de vse, kar le za njega kdaj terpeti zamoreš, v nobeno število ne pride, proti težavam, ktere je on za te preterpel.

Premisli, de so muke (martre), ktire so nekđaj mučenci prestali, ino težave, ktere premnogi ljudje pretojljo, brez vsega tehtanja veči, ko vse, kar ti terpiš, ino reci: Oh! moje terpljenje je tolažba, moje bolečine so rože, če jih terpljenju ino bolečinaca tajistih nasproti deržim, ki brez pomoči, brez tolaženja, brez polajšanja, od neskončno večih težav stiskani, v vedni smerti vsahnujejo.

ŠTERTA POSTAVA.

Od ponižnosti v zunanjim.

„Idi“ je rekel prerok Elizej k neki vbogi vdovi, „vzemi na posodvo veliko praznih posodvi, ino vlij olja v nje.“ Milost božjo v svoje serca sprejeti, moramo tajiste prazne od vse nečimurne hvaleželjnosti imeti. Če zidovni sekolič druge roparske tice zapazi, zlo savreši, ino jih oplashi z neko njemu lastno ino skrito mojšo, toraj ga golobji čez vse tice ljubijo, ino živijo brez vse skerbi blizo njega. Tako

zplaši ponižnost satana, in ohrani gnade ino darove svetiga Duha v naših srcih, zatoraj so tudi vsi svetniki, sosebno pa kralj vsih svetnikov ino njegova prečastita mati to imenitno čednost celò posebno spoštovali, ino pred vsimi drugimi čednostmi ljubili.

Nečimerno imenujem hvalo, katero sam sebi kdo lasti, ali zavoljo česar, kar ni v nas, ali zavoljo česar, kar je sicer v nas, pa vendar od nas ni; ali zadnič zavoljo česar, kar je sicer v nas ino naše, pa ne zasluži, de bi se tiga kdo hvalil. Zlahnost imenitniga rodu, veliko veljanje per ljudeh imenitneh, spoštovanje ljudi, so reči, ki niso v nas, ampak ki v naših dedcih alj v spoštovanji drugih ljudi leže. Eni se napihuj jo, de je groza, ko na zalim konji sedijo, verl kóp (peruško, pušlic) iz pisaniga perja za klobukam imajo, ino so prav štimano oblečeni. Pa kjé je še kdo, de bi to za golo neumnost ne spoznal? zakaj ko bi že per tem kaj časti bilo, gotovo drugimu ne sliši, ko konju, tiču ino šivarju (krojaču). In kaj je drugiga ko beba, ki si čast od konja, tiča alj šivanke posodi? Drugi mislijo, kdo vé kaj so, ker imajo silne berke, gosto ino zalo razčesano brado, čedno izrahlane lase, bele ino mehke roke, urnost ino spodobnost v plesu, znajdenost v igri alj petji; alj pa niso ti vsi navdarjeni in z'o persmojeni, de s toliko praznimi reči svojo serčnost povzdigniti ino svojo čast pomnožiti išejo? Drugi hočejo, de bi jih zavoljo nekoljko plitviga znanja ves svet spoštoval ino častil, kakor de bi se mogel vsak od njih učiti, in jih za svojè mojstre deržati, in prav po pravici jih šoljske lesjake imenujjo. Drugi se šopirijo zavoljo svoje lepote kakor pavi, in menijo, de ga ni, ki bi se v nje ne zaljubil. Vse to je prav neslano, prav neumno ino prevzetno, ino čast, ktere si kdo zavoljo tolj o minjočih ino porednih reči pervlasti, se imenuje nečimerna, prazna ino nespačetna čast.

Kar je v resnici dobro, se spozná kakor dober palzam. Palzam se poskuša, ali je dober, ako se po kaplicah v vodo spuša; pade potem takim na dno, in se tamkje vsede, tako ga za narboljšiga in naržlahnišga deržimo.

Ravno tako se da spoznati, ali je en človek v resnici moder, učen, visokodušen ino dober; pogleda se namreč na to, alj se njegove dobre lastnosti na ponižnost ino podložnost obračajo; zakaj v resnici dobre so, če se tako najde; če pa poverh plavajo, in se hočejo očem kazati, potem so toliko poredniši, koljkor bolj zunanjiga lišpa išejo. Bisari (perlni), ki se ob vetru alj gromenji strijo, nimajo drujiga, kakor zunanjo lupino bisarja, znotraj so pa prazni, in nimajo nič v sebi; ravno tako imajo človeške čednosti, ki iz napuha, prevzetnosti ino nečimernosti izhajajo, le zunanjo lišobo dobriga, so pa brez jedra, brez muzga ino brez terdnosti.

Častitljive službe, visok stan ino imenitnost so kakor žafran, ki lepši izraste, bolj ko je teptán. Nobena čast ni več lep biti, če se kdo sam sebe zato ogleduje ino baha; lepota le dopade, če se ne kinči (cira), znanje tudi tistimu nobene časti ne pernesee, ki je zavoljo nja napihnjen ino se v šoljskiga lesjaka spridi.

Kdor je lehko razžaljen, če se mu zavoljo njegoviga stanu dosti velika čast ne skaže, si le napravi, de je s svojo častjo vred zaničovan ino zasmehoven, poverh še pa rado pride, de ljudje popraškujejo, sodijo ino naganjajo (kljubjejo), spodobno spoštovanje pa odrečejo; zakaj tako lepa, ko je čast, če se kakor dar dobi, tak gerda je, če se išee, tirja, ino persiliti hoče. Kedar se pav razšopiri, de bi se gledal, se vstraši med tim, de svoje lepo perje raspostrí ino kaže, nad drugimi deli svojiga trupla, in tako od vsih strani pokaže, karkolj gerdiga na svojim truplu imá. Rože so lepe, dokler v zemlji korenino imajo, pa vsahnejo, ako v roko pridejo. In kakor se tisti, ki spavne jabuke le memo-

gredé ino od deleč duhajo, od prijetniga duha oživijo, drugi pa, ki ravno to jabuko od bližej ino dolga vohajo oinoteni, zaspani ino bolelni postanejo: tako razveselijo časti tudi tajiste prav prijetno, ki jih la od deleč ino le memo gredé vohajo, brez de bi se zraven mudili, alj se za nje gnali, ker si nasproti tajisti, kdor svoje serce na nje navéže in se na njeh pase, le osramotenja inu grajnja na njih nažanje.

Z ljubezno do čednosti ino hrepenjem po nji se naša čednost za ne, in z ljubezno po časti ino hrepenjem po nji se začne naša porednost ino malopridnost. Duše, ki so v resnici žladne, ne bodo dragi čas tratile z nečimernim jiskanjem visokiga stanu, časti ino zunajne visokosti; one druge opravke imajo, za uni prazen bliš se le postopáči tergati zamorjo. Kdor si zamore bisarov navlastiti, se ne bo po ostrigah zaganjal, in kdor po čednosti hrepeni, ne bo časti jiskal. Res je sicer, de si zamore vsak svojo posvetno imenitnost okovariti, in se v nji ohraniti, brez de bi ponižnost le kol' kaj oskrnil, če le to vse priprosto ino brez prepira stori.

Zakaj, kakor tisti bogati barantavci, ki se iz Peruanske dežele nazaj v Evropo vernjo, razen zlata ino srebra, kteriga so si tamkje perdobili, tudi še kako opico (merkevco) ali papigo s sebo perpeljajo, zato ker je taka reč tam dober kup, in tudi barko malo obteži, ravno tako tudi tistim, ki po čednosti hrepenijo, ni prepovedano, de bi ne smeli svoje posvetne imenitosti ino časti, ktera jim za tega voljo sliši, s sebo vzeli, če jih le drugači te reči preveč ne mudijo ino motijo, in jim nobene prevzetnosti, nobeniga nepokoja, prepira ino krega ne naredijo. Vender jaz ne govorim tukaj od možev, kterih imenitnost deželo zadeva, tudi ne od nekterih posebnih okoljšin, ki velike nastopke imajo; zakaj v tih okoljšinah mora vsak kovariti, kar mu sliši, in se mora z modrostjo, s premislikam, pa tudi z ljubezno ino perljudnostjo vesti.

PETA POSTAVA.

Od znotrajne ponižnosti.

Vender pa hočeš, moja Filoteja! de bi te jaz na poti ponižnosti še dalej naprej spravil; zakaj kar si ti do zdaj od nje povedal, je bolj posvetni prekanjenosti kakor ponižnosti podobno. Eni so, ki nekaj nočejo, nekaj si pa ne upajo milost (gnado) prevdariti, ktere jim je Bog sosebno podelil, de bi kjé po tim ne postali prevzetni alj sami sebi dopadljivi; alj v tim se silno zelo motijo. Zakaj, ker po besedah angeljskiga učnika (svetiga Tomaža Akv.) nargotoviši perpomoč, se k božji ljubezni vzdigniti, v premišljevanji božjih dobrot obstoji, tako bomo tudi Boga toliko ser niši ljubili, kolikor bolj njegove dobrote spoznamo; in ker nas verb tega posebne dobrote bolj spodbodejo, kakor splošne, tak jih moramo tudi toliko pazniši premišjevati. Gotovo, de nas pred božjim vsmiljenjem ničesar toliko ne poniža, ko preveliko število božjih dobrot, pa tudi pred božjo pravico nič toliko no osramoti, ko veliko število naših hudobij. Premislimo, kaj je on za nas, in kaj smo mi proti njemu storili; in ker mi svoje grehe po samim premišljujemo, spreglejmo še po samim njegove dobrote. Ne bojmo se, de nas bo spoznanje božjih dobrot k napuhu spodbodlo; de le drugači resnice spred oči ne zgubimo, de dobro, kar na sebi imamo, ni od nas. Alj so mule zato manj leno ino smradlive žvali, ker drago ino dišeče orodje kralja tavorijo (nosejo)? „Kaj pa imamo dobriga, de bi ne bili prejeli, in ako smo prejeli, zakaj bi se hotli s tim prevzeti?“ Nasproti nas še le živo spregledanje prijatih gnad k ponižnosti spodbada; zakaj spoznanje stori, de smo hvaležni. Ko bi nas pa vender, kedar gnade božje spregledujemo, kakšna prevzetnost navdala, bo kmalo

po njej, če se ozremo na svojo nehvaležnost, na svoje grehe in slabosti. Če spregledamo, kaj smo storili, ako Bog z nami ni bil, kamo celo lebiti spoznali, do dobro, kar uopernesemo, niti ne izvira od nas, niti naše ni; in tako bo peršlo, de se homo sicer svojiga dobriga veselili, in kar nam je dal dobriga, veselo vživali, per vsim tem pa le Bogu čast dajali, ker je On sam začetnik vsiga dobriga.

Tako spozná preblašena Devica, de je Bog velike reči nad njo storil; to spoznanje jo pa vender le kje zaoverne, de samo sebe poniža, in Boga povelečuje. „Moja duša,“ zapoje, „povelečuje Gospoda, zakaj velike reči je storil z meno.“

Toljkokrat rečemo, de smo golo nič, de nas ni drugiga ko revšina, de smo smet sv. tá; kako bi nas pa vsinilo, ko bi nas ljudje per besedi obderžali, in povsod razglasili, de smo v resnici tako poredni, kakor sami pravimo, de smo. Pač tako ravnamo, kakor de bi béžali ino se poskrili, pa le zato, de bi ljudje za nami tekli, in nas pojiskali: se spakamo, kakor bi hotli narzadni biti, in na zadnim konci mize sedeti, zato, de bi s toľko večí častjo na spredni konec bili posajeni. Pravi ponižnik ne kaže svoje ponižnosti, in ponižnih besed nima v ustih. Ponižnost bi nar raji samo sebe, pa tudi druge čednosti skrila, in ko bi sméla legati, se hliniti, alj bližniga pohujševati, bi še napuhujeno ino gizdavo delala, de bi se le med takimi deli bolj dobro skrila, ino čisto nezuana ino varna živela. Jaz toraj tako le mislim, moja Filoteja: Ali ne govorimo celo nobenih ponižnih beséd, alj jih pa govorimo s pravim znotranjim občutkam, ki se z našimi besedi čisto zedini. Ne ponižajmo nikdar oči, če ne ponižamo z njimi tudi serca, in ne delajmo se nikdar, kakor bi hotli nar zadnji biti, če v resnici biti nočemo.

Po tim nauku se je tako sploh ravnati, de po moji misli nobeniga izvzetja ni, drugači ko bi zavoljo perljudnosti bilo, iz katire včasí komu čast pred sebo ponudimo, desiravno vemo, de jo sprejel ne bo. V tim pa ni ne zvijače, ne hinavske ponižnosti; za-

kaj v tej okoljšini je priprosta ponudba spredne časti le začetek časti, in ker mu cele časti dati ne moremo, ne storimo slabo, če mu njenin začetek damo. Ravno taka je z nekterimi besedi iz spoštovanja, ktire, če ravno prav za prav niso videti resnične, si vendar dosti na resnici mejijo, če ta, ki jih izgovori, vendar resnični namen ima, tajistiga spoštovati, h katerimu jih je govoril; zakaj, desiravno takšne besede več v sebi imajo, kakor reči hočemo, tak vendar z njimi nič kriviga ne storimo, če je šega, sploh tako govoriti.

Res bi pa jaz silno rad, de bi naše besede našim mislam bile, koljkor magoče, enake, zato, de bi se mi povsod, ino v vsih rečeh po priprosti ino ljubi ravnoserčnosti ravnali. Človek, ki je v resnici ponizen, bi rajši, de bi mu kdo drugi rekel, de je reven ino poreden, kakor de si sam pravi; saj besede ne odbija, če vé, de ljudji res tako pravijo, ampak z celim sercam poterdi, zakaj, ker sam to terdno vé, je vesel, de drugi ravno tako od njega mislijo. Koljko jih je, ki pravijo, de znotrajno molituv tim prepustijo, ki so bolj popolni, ker oni niso vredni, se njé deržati še drugi so, ki terdijo, de si ne upajo, pogosto k svetimu obhajilu hoditi, ker se ne spoznajo dosti vrednih; ti pravijo, de se bojijo brunnost oskruniti, ko bi tudi oni, toljko poredni ino slabi ljudjé, hotli brunni biti, ino uni se branijo, svoj talent k službi božji ino svojiga bližniga obrniti, ker, kakor pravijo, svojo slabost dobro poznajo, in se prevzeti bojijo, ko bi postali orodje za eno alj drugo dobro, in de bi kje, ker druge razsvetijo, sami ne bili pogubljeni. Vse to je zvičajnost ino táka ponižnost, ki ni le kar lažniva, ampak tudi hudobna, skoz katero se podstopijo skrivno in prav zvito božje darove zaničovati, alj saj pod kazanjem ponižnosti sosebno ljubezen zs svoje lastne dozdevke, ali svoje lenobo zakrivajo.

„Poželi znamnje od Boga, ali v višini nebes, ali v globočini morja,“ je rekel prerok k malbridnemu Abacu; ta mu je pa odgovoril: „Jaz ne prželim nobeniga, in nočem skušati Gospoda.“ Oj ga hudobneža! ali se ne dela, kakor bi narveči spoštovanje do Boga imel, in vendar se brani, kakor, da bi ponižen bil, se za gnado perzadevati, h kateri ga božja milost vabi. Ali ni vedel, de je gotova prevzetnost, če se gnamo ino blagram, s kterimi nas Bog obdarovati hoče, odpovemo? de nas božji darovi k sprejetju zavežejo, in de je ponižnost, se temu, kar Bog želi, koljkor zamoremo, podvreči? Žejla našiga Boga je pa ta, de bi mi bili popolni, de bi se z njim sklenili, in ga posnemali, koljkor le zamoremo. Prevzetnež, ki sam na-se zavupa, se po pravici boji, kaj začeti; alj ponižen je toljko serčaiši, bolj ko se slabiga spozná; po tej meri, ko sam sebe malo obrajta, serčnej postane, ker je celo svoje zavupanje na Boga postavil, kterimu dopade, svojo vsigamogóčnost v naši slabosti povelicati, ino svoje vsmiljenje čez našo revšino povikšati. Torej smemo v serčni ponižnosti ino svetosti z zavupanjem vse začeti, kar kolj tajisti, ki naše duše vodijo, za naš dušni prid korisniga spoznajo.

Se modrovati, de to vemo, kar ne vemo, je očitna neumnost, in ako se kdo v kaki reči učeniga dela, od katere je dobro prepričan, de je ne zastopi, tak je to prevzetnost, de ni za prenesti; kar mene zadene, bi se še notel v rečeh učeniga delati, ktire vém, nasprot bi se pa tudi notel nevedniga delati. Ako ljubezen tako hoče, ni le kar naša dolžnost, de odkrito ino ljubeznjivo bližnimu povemo, kar mu je k podačenju potrebniga, ampak tudi to, kar mu za potolažik prav dojde. Zakaj ponižnost, ktira čednosti skriva, de bi si jih perhranila, jih rada pusti svetiti, kakor hitro ljub zen zapove, de se tako pomnožijo, povikšajo in bolj popolne postanejo. In v tim je enaka drevesu, ki na otoku Tiloz raste, ki čez noč svoja lépe, vertnicam enake rože zapre in jih le juternim

soncu odpre, tako de prebivavci tistiga kraja pravijo, de te rože po no'i spiyo. Zakaj, ravno tako zakriva ino zapira ponižnost naše čednosti ino človeške popolnosti, in jih odpera le sonci ljubezni, ktira se leši, ne kakor človeška, ampak kakor nebeška, ne kakor zaderžanska, ampak kakor božja čednost, ino je pravo sonce vsih čednost, ktira jih vselej gospodiniti mora, nasprot pa ponižnost, ktira ljubezen zaderžuje, nikdar ni prava ponižnost.

Jaz bi se notel nevedniga, pa tudi ne modriga delati, zakaj, če mi ponižnot ne perputi se modriga kazati, tak mi priprostost ino ravnoserčnost brani, se nevedniga delati; in če je prevzetnost ponižnosti nasproti, je zvižjača, zaroblenost ino pačeuje priprostosti ino ravnodušnosti ravno tako nasproti. In so se tudi nekteri veliki služavniko božji nespametne kazali, de bi v očeh sveta zaničlivi bili, tak jih moramo vender le ob'udovati, pa nikar posnemati: zakaj gotovo so imeli svoje vzroke, po tako nenavadnih potih hoditi, kteri so jim toljko lastni bili, in so tako čisto posebni, de si jih nihče v izgled obrniti ne smé. David je plesal ino skakal pred skrinjo zaveze bolj kakor se je po splošni šegi spodobilo, ino še mislil ni, de bi se bil nespametniga delal; zakaj ravnal je tako u vsi priprosti ino brez vsiga kriviga namena, in njegovo zunajno gibanje je le nezmerno veselje njegoviga serca oznanilo. Ko mu je toraj Mi-hola, njegova žena, to zaderžanje kakor neumoravanje očitala, ni bil razžaljen, če se je ravno zaničevaniga videl, ampak je kar naprej svoje resnično ino serčno veselje na znanje dajal, in še veseliga se je skazal, de je zavolj svojiga Boga nekoljko zaničevanja prenesti smel.

Ko bi toraj peršlo, de bi te zavoljo del prave ino serčne brunnosti za neumno alj zaničljivo držali, bo ponižnost v tebi storila, de se boš čez to zaničovanje veselila, kteriga nisi ti kriva, ampak tajisti, ki te saničujejo.

ŠESTA POSTAVA.

Ponižnost stori, de svojo lastno niskost ljubimo.

Še naprėj grém ino ti rečem, moja Filoteja! de naj v vsih rečeh ino po vsih kraj h svojo lastno niskost ljubiš. Me kjé vprašaš, kaj se pravi, svojo lastno niskost ljubiti, ti odgovorim, de Latinci pravijo niskosti ponižnost, ponižnosti pa niskost. Če torej preblažena Devica v svoji božji hvalni pesmi pravi, de se je Gospod na ponižnost svoje dekle ogledal, in de bude ona za ta od vsih narodov ko blažena hvaljena, tako hoče s timi besedami reči, de je Gospod z milostjo na njeno ponižanje, na njeno majhnost ino niskost pogledal, de bi jo z gnadami ino nebeškimi blagri napolnil.

Vender je pa čednost ponižnosti čisto kaj drugjga kakor niskost. Zakaj niskost ni drugjga, kakor majhnost ino nevrednost, ki v nas teči, brez de na to mislimo; čednost ponižnosti je pa nasproti pravo spoznanje ino prostovoljno obstojenje naše nevrednosti. Visoki verh ponižnosti obstoji po tem takim v tem, de svojo niskost ne le prostovoljno obstojimo, ampak, de jo še poverh ljubimo, ino si v njej dopademo, in to ne kje zato, ker nimamo serčnosti ino spoznave, kaj je imenitno, ampak le samo zato, de bi božjo svetlost toljko višje poveličevali ino bližniga vse več ko samih sebe obrajtati. In k temu te nagovarjam; in de me boš bolj zastopila, tak védi, de jih je med težavami, ki nas zadevajo, nekaj takih, ki nas ponižajo, nekaj pa takih, ki nas storé slavite.

Kdor svetiga pušavnika zagleda v razstergani obleki, ki od mraza dergeče, časti njegovo obleko, in njegovo terpljenje mu gré v serce; naj pa kdo vbogiga rokodelca, zbožaniga žlahnika, revno gospodično v taki obleki zagleda, ga zaničuje ino zas-

mehuje; in tako vbožstvo poniža. Ako menih od svojiga vikšiga, ali otrok od svojiga očeta oestro grajuje pobožno ino pohlevno poslušna, tak to vsak zatajenje, pokoršino ino modrost imeauje; naj se pa kak žlahnik alj kaka visoka gospa proti komu drugimu, ki ji take besede reče, ravno tako nosi, tak ne bo te poterpežljivosti, desiravno iz gole ljubezni do Boga pride, nihče drugači klical, ko plašnost ino brezserčnost. In to je spet terpljenje, ki človeka poniža.

Eniga rak je na rami, koga drugiga pa na obrazi; on je kar reven; ta pa reven in še poverh zaničeván, zasmechovan ino poniževan. Pravim torej, de nimamo kar revšine za ljubo imeti, kar se s poterpežljivostjo stori, ampak de imamo poverh revšine še ponizanje ljubiti, in to stori čednost ponižnosti. Dalej so med čednostmi ene take, de ponižajo, drugo pa, de k časti perpomorejo.

Take so poterpežljivost, krotkost, priprostost ino sama ponižnost čednosti, ktire otroci tega sveta za poredne ino zaničlive deržijo, nasproti pa modrost, serčnost ino radodarnost celó visoko cenijo. So tudi dela ene ino tajiste čednosti, od kterih so ene zaničevane, druge čislane. Miloduriti ino razžaljenje odpušati sliši med take dela, kterih prvo vsak povzdiguje, drugo pa zaničuje. Mlad žlahnik alj kaka mlada gospa si naj bota zvesta, de bodeta od ljudi svojiga stanu zaničevana ino slabo opravljana, ako se od razvujzdanih družin ne dasta v napčnost zapeljati, ne k pjinčevanju, ne k štimani noši ino plesu perpraviti; saj bojo še njihovo lepo zaderžanje z imenam hinavšine ali bliuljivosti ogerdili; to krivico ljubiti, se pravi svoje ponižanje ljubiti. Alj pa postavim: Dolžni smo bolnike objiskovati; pošlejo me pa k bolniku, ki je narrevniši, po misli sveta je to nekako ponižanje za me, in to ponižanje bom ljubil; me pa pošlejo k bolniku imenitniga stanu, tak je to le ponižanje po duhu, ker zraven ni ne toljko čednosti, ne toljko zaslužnja, in ljubil bom torej tudi to poni-

žanje. Kdor v sredi sela pade, ima razen škode še zasramovanje, in to ponižanje imamo ljuliti. Saj še pogreškov je nekaj takih, per kterih ni druge škode, ko ponižanje, in ponižnost nam sicer ne nalaga dolžnosti, de bi nalaš v take pogreške padali; to dolžnost nam pa nalaga, de če smo v nje padli, ne smémo preveč žalovati. Med take pogreške štejem neke nepremišljenosti, neperljudnosti ino opušenja, kterih se iz modrosti ino perljudnosti varvati moramo. Smo se pa vender prenaglili, ino v eniga takih pogreškov padli, se moramo tudi v ponižanje, ktero iz njega izvira, vdati, ino ga zavoljo svete ponižnosti poterpežljivo prenesti. Še več rečem: ko bi se jaz bil v jezi ali v razmišljenji tako daleč spozabil, de bi bil kaj nespodobniga rekel tako, de bi bil Boga ino bližniga razžalil, tak bom to sicer serčno zgrival, ino težko mi bo ta greh padel, tudi si bom perzadjal, koljkor bom le zamogel, to hudo popraviti; pa ravno tako bom ponižanje, ktero me bo zavoljo tega zadélo, z ljubezno sprejél, in ko bi se to dvoje ločiti dalo, tak bi greh iz serca zgrival, ponižanje pa v ponižnosti prenesel.

De si pa ravno ponižanje ljubimo, ki iz pogreška izhaja, vender ne smemo zraven opustiti, se pogrešku, ki je ponižanje napravil, z vsimi pravičnimi ino pametnimi pripomočki vstavljati, in ga koliker moremo vračati, sosebuo, ako bi iz tega pogreška hudi nastopki izvirali. Ako bi jaz na obrazi kako čudno rano imel, bom gledal, jo ozdraviti, pa vender ne tako, de bi zraven na svoje poprejšno ponižanje pozabil. Sim kaj napčniga storil, kar pa nikogar ni žalilo, se tudi izgovarjal ne bom; zakaj, de si je ravno kaj napčniga, pa kmalo samo od sébe mine; torej bi per tim izgovarjanji drugiga namena imeti ne mogel, kakor de bi svoje ponižanje izgovarjal, to pa, ponižnost nikdar perpustiti ne more; drugači je pa ako sim iz nepaznosti alj nepremišljenosti koga razžalil alj pohujšal, tedaj moram škodo z resničnim izgovoram popraviti, sosebuo, ako pogrešek hude nastop-

ke ima, in me zapoved ljubezni veže, pogrešek popraviti. Po vsim tem nas pa tudi včasih ljubezen veže, de v prid bližnjega, katerimu je naše dobro ime potrebno, včasih ponižanje odpraviti išemo; kedar je pa tako pa moramo med tim, de ponižanje spred oči spravimo. tajisto k lastni duhovni rasti v svojeserce zakleniti ino skriti.

Alj hočeš vediti, moja Filoteja! katero ponižanje je narboljši? Tisto je, ti prav razložno povém, za našo dušo k nar večimu pridu, Bogu pa nar bolj dopadljivo, ki nas brez našiga vedenja zadene, alj katero je že z našim stanam sklenjeno; ker si ga nismo sami izbrali, ampak ga prejeli, kakor nam ga je Bog poslal, ki vselej vse bolj izbere, kakor mi. Ko bi pa mi sami imeli za izbirati, tedaj si narveči poniževanje zberimo; zakaj narveči je zmiraž nabroljši; narveči je pa tisto, ki je našimu nagnjenju narbolj nasproti, če le drugači našim poklicu ni nasproti; zakaj (de enkrat za vsekrat povém): naša izbera, to je, naša lastna volja je čednostim vselej škodлива, jih skoraj vse pokazi in pomanjša, ker jim veidel zaslužénje odvzame. O, kdo nam bo saj milost podelil, de bi enkrat s tistim velikim kraljem reči zamogli: „Zvolil sim si, rajši v Gospodovi hiši zaničliv biti, kakor v šotorih grešnikov prebivati.“ Nihčer tega ne zamore, ljubljena Filoteja! razen tistiga, ki je, de bi nas povikšal, v življenji ino smerti zaničevanje ljudi in zasmehovanje ljudstva postal. Povedal sim ti zdaj eno ino drugo, kar se ti bo težko zdelo, ako vse prav prevdariš; pa le verjuni mi, slajši ti bo, ko sladkor ino med, ako boš začela tako ravhati.

SEDMA POSTAVA.

Kako se v poniževanji dobro imé ohraniti imá.

Hvala, čast ino slov ne bo človeku zavoljo kake priproste, ampak le zavoljo kake imenitne čednosti. Zakaj z hvalo hočemo koga z visokim zapopadkam od imenitnosti kakíga posamezniga dobri-ga dela navdati, z častjo mu na znanje damo, de ga tudi mi visoko obrajtamo, slov pa po moji misli drugiga ni, kakor nekí liš dobri-ga imena, ki se iz vsiga spoštovanja ino povikševanja skupej svéti, ker sta spoštovanje ino povikševanje enaka žlahnim kam-
nam visoke vrednosti, iz kterih, če se sklenejo, slov kakor zlitek izhaja. Ker pa ponižnost tega ne pre-nese, de bi sami od sebe kaj velikiga mislili, alj de bi hotli kaj več biti, kakor kdo drugi, tudi ne bo dovolila, de bi bili hvale, časti ino slova lakomni, ki le imenitnosti šlišijo. Vender se pa vda nauku mo-driga, ki nas opomina, de naj za svoje dobro imé skerbimo, ker dobro imé ni spoštovanje zavoljo ene ali druge imenitnosti, ampak le zavoljo navadne po-štenosti ino pridnosti, ktire nam ponižnost ne pre-poveduje na sebi spoznati, tudi ne zavoljo njih dober slov željeti. Res bi se ponižnost za dobro imé malo menila, ko bi ljubezen brez njega obstati zamogla; ker je pa dobro imé lepa podpora človeške družine, tako de bi ji brez njega ne le v noben prid ne bli, ampak bi ji bili poverh še zavoljo pohujsanja škod-ljivi, tako hoče ljubezen, ponižnost pa perpusti, de dobro imé želimo, in de ga skerbno kovarimo.

Dobro imé je za človeka, kar je lepo zeléno perje za drevó. Perje samo na sebi malo velja, ven-der drevesu veliko perpomore, ker mu ne služi samo k veči lepóti, ampak mu tudi njegovo mlado sadiče ohraniti in kovariti pomaga. Ravno tako tudi dobro

ime, ki samo na sebi nima toljko v sebi, veliko per-pomore ne le k lepoti našiga življenja, ampak tudi k brambi in varstvu naših čednost, in že celo, ako so še majcine ino rahle. Dolžnost, svoje dobro ime ohraniti, ino biti, kar drugi od nas mislijo, spod-bada žalo serce močno ino s prijetno silo k vsimu dobrimu. Ohraniva, svoje čednosti, ljuba Filoteja! ker so Bogu, narvečimu ino narvikšimu koncu vsih naših del, dopadljive. Kakor pa ljudjè, ki sad per-braniti želè, nimajo s tim zadovolj, de ga v sladkorji ovrejejo, ampak ga še povèrh v nalaš zato narete po-sodve zaprejo, tako moramo tudi mi, ako je ravno ljubezen božja narperva varhnja in čuvarka naših čednost, vender le za dobro ime skerbeti, ker je zlo potrebn in pomoglivi pripomočik, si čednosti oko-variti.

Se pa tako zastopi, de se v ti reči ne smèmo čez več gnati, siliti, ino preskerbni biti; zakaj, kdor je v ohranjenji svojiga dobriga imena preolčutliv ino preskerben, je tistim enak, ki zavoljo narmanjši boleznice zdravila pijejo, ter menijo zdravje kovariti, ker ga vender le ravno s tem kvarijo ino do kraja podkoplejo. Ravno tako tajisti, ki z preveliko skerbjo svoje dobro ime ohraniti isejo, poslednič celo ob vso čast pridejo. Zakaj ta preskerbna občutnost stori, de so samosvojei, polni prepira, lastne terne, de niso za prenesti, in tako sami podkurijo hudubijo obrekovavcev.

Spregledanje ino zaničevanje razžaljenja in obrekovanja je sploh vse boljši vra'ilo ali nasprotni pripomoček kakor občutnost, prepir ino maševanje: zaničevanje celó potlači zopernika, jeza ga še pa le oserči. Krokodili škodjejo le tistim, ki strah pred njimi imajo, in v resnici tudi obrekovanje le tistim škodje, ki se ga bojé,

Nezmerni strah, svoje dobro ime zgubiti, ozna-nuje, de se na njegovo terdnost malo zanesemo, namreč, de se nam samim našo življenje dobriga imena vredno ne zdi. Mesta, ki čez velike reke le lesene moste imajo, so vedno v strahi, de jim jih bo

perva povodnja pobrala; mesta pa, ki so z zidanimi mostni previdene, se še nenavadno velikih povodnj malo bojijo. Tako tudi keršanske v čednosti dobro vtrjene duše vse napadke hudobnih jezikov zaničujejo; tiste pa, ki same svojo malovrednost občutijo, per vsakim doletku nepokojne postanejo. Kdor, moja Filoteja! povsodi v časti stati iše, bo gotovo ob njo pèrsel; in kdor svojo čast per ljudèh izberaçiti želi, katerim je pregreha čast no poštenje vzela, po pravici zasluži, do kraja vso čast zgubiti.

Dobro imé ti bodi kakor izobešnik ali zunajni napis, kateri prebivališe čednosti kaže; čednost mora torej zmiraj prvo čast imeti. Reče torej kdo, de si hinavec, ker pobožno živiš, alj de si šléva, ker razžaljenje odpušaš, ti ni drugiga treba, ko smejaš se. Zakaj, razen tega, de takšne sodbe le od neumnih ino malopridnih jezikov pridejo, tudi čednosti zavolj tega nikdar opustiti ino od njene steze odstopiti ne smemo, ko bi ravno zraven dobro imé zgubili. Sadje na drevji je zmiraj več vredno, ko perje; tako je tudi znotranje duhovno blago boljši od zvonajnega. Na dobrim iméni nam more veliko ležečo biti, tudi se smemo za njega potegniti; malika pa vendar ne smémo iz nja narediti; in kakor ne smemo očesa dobriga cloveka razžaliti, tako si tudi nikolj ne smemo perzadevati, očesu hudobneža vstreči. Brada je lepota na obrazu moža, ino lasje na glavi žene, naj se pa brada iz podbradka, in lasje iz glave s korenino vred populijo, težko bodo kdaj več na novo izrasli, če se pa le porežejo ali postrizejo, kmalo se bodo spet obrasli, in še le terdneji ino gošji, kakor popred. Ako nam tedej jeziki opravljičcov, ki so po besedah Davida zbrušenim škarjem enaki, dobro imé porežejo alj čisto postrizejo, bodimo brez skerbi, zakaj kmalo bo spet vnovič, in ne le kar tako leno kakor poprej, ampak žlahniši ino terdneji izraslo. Ako nam pa naše pregrehe, naša lenoba ino naše slabo življenje dobro imé odvzamejo, potim bo pač težko kdaj več vnovič izraslo, ker je

iz korenine izruto. Koronina dobriga imena pa je lepo ino pošteno zaderžanje, ki nam, dokler se v resnici tako zaderžimo, spodobno čast da, ktere nam nobena hudobija oduzeti ne more.

Zapustiti moramo tisto nečimerno tovaršijo, tiste nepridne šege, tisto neumno prijaznost, kakor hitro bi našimu dobrimu imenu škodvati zamogle; zakaj boljši je dobro imé, ko jezero praznih kratkočasov. Če nas pa kdo zavoljo opravljanja pobožnih del, zavoljo višiga perzadjanja po brumnosti ino zavoljo pota proti večnim zakladam sovraži, obrekuje, alj zavoljo tega gondrá in nam klubje, potim jih po prigovori pustimo, de kakor psje nad mescam lajajo. Ako jim bo to lajanje kaj zdalo, morde tam pa tam kako slabo misel od našiga dobriga imena obudilo, ino tako lase ino brado našiga dobriga slutja porezalo ino postriglo, sej se bo vnovič spet obrasla, in škarje obrekovanja bodo naši. časti ravno tako dobro pomagale, kakor vinjek vinski terti, ktera zavoljo njega dober in mnogi sad obilno požene.

Le vselej se na Jezusa Križaniga obrnimo, in bodimo v zavupanju ino priprosti, vender pa modri ino s promislikam v njegovi sveti službi; on bo varh našiga dobriga imena; in ako tudi perпусти, de nam dobro imé vzamejo, nam bo pa namesto njega še boljšiga dal; pa tudi zavoljo tega perпусти, de v sveti ponižnosti rasemo, od ktire je en sam lot več vréden, ko jezero liber časti. Nas kdo krivično obreče, postavimo njegovimu obrekovanju resnico mirno nasproti; če pa obrekovanje le ne mine, pa glejmo, de v poniževanji samiga sebe serčni ostanemo; zakaj tako položimo z dušo vred svojo čast v božje roke, in nikjer je ne moremo bolj okovariti, kakor tukej. Služimo Gospodu v dobrim ino slabim slutji, de bomo potem z Davidam reči zamogli: „Moj Bog! zavoljo tebe se je zgodilo, de sim bil zasramovan, in de je osramótenje moje oblije pokrilo.“

Od tega pa vender odvzamem nektire gerde ino nemarne pregrehe, kterih obdolženja nihčer terpeti

ne amé, ako se ga le znebiti zamore, kakor tudi nektire persone, kterih dobro imé je mnogim ljudém k rasti v dobrim potrebno. Zakaj v takšni okoljšini se mora po nauku svetih učeníkov povernenje do briga imena mirno iskati ino tirjati.

OSMA POSTAVA.

Od krotkosti proti bližnimu, ino od vračb zoper jeso.

Sveta krizma, ktero po apostolskim izročili sveta cerkuv per sveti birmí ino per drugim blagoslovljenji imeti mora, obstoji iz oljkiniga olja ino palzama, ktire dve reči med drugim dve preljube čednosti pomenite, ki ste se v presveti človečnosti Jezusa Kristusa svetile, in ktire je nam celó posebno perporočil, kakor de bi moglo naše serce narbolj skoz tajiste njegovi službi posvečeno ino njegovimu nasledovanju darovano biti. „Učtie se od mene,“ je rekel, „zakaj krotek sim ino iz serca ponižen.“ Popolne nas stori ponižnost proti Bogu, popolne krotkost proti bližnim; palzam, kater, kakor sim že rekel, med drugimi mokrotami vselej na dno pade, pomeni ponižnost; ino oljkino olje, ki zmiraj poverh plava, pomeni prijaznost ino krotkost, ki vse preмага ino vse čednosti presvetli, ker je roža ljubezni, ktira, kakor sveti Bernard govori, v svoji popolnosti cveti, če ni le poterpežljiva, ampak tudi krotka ino prijazna.

Dobro glej, moja Filoteja! de besede Jozusove, ki nam iz serca krotkim in ponižnim biti veljeva, in to skrivnostno v krotkosti in ponižnosti obstoječo krizmo, ktero v svojim serci imeti moramo, prav zapopadeš; zakaj ena nar večih zmotujav sovražnika je ta, de jih dosti le v besedah ino na licu te dve

čednosti imá, znotrajnih nagibov pa ne prejiskujejo, in se za ponižne ino krotke štejejo, desiravno nikak niso. To se spozná iz tega, de se per vsi svoji sladkasti krotkosti ino ponižnosti, ki se lepo kažejo, vender na enkrat strašno napuhnjeni po konci vzdignejo, ako le na bodečo besedico alj narmanjši razžaljenje zadenejo. Pravijo, de kdor vračbo zoper strup, mazilo svetiga Pavla imenovano, v se vzame, ne otečé, ako je od gada piknen, če je le drugači to mazilo žlahno; tako nas tudi krotkost ino ponižnost, če so drugači te čednosti žlahne, pred otokam ino vročino jeze in razžaljenja obvarjete. Ako otečemo, kedar nas jeziki opravljivecov ino zopernikov pikajo, od jeze, nevolje ino napuha, jo znamnje, de naša ponižnost ino krotkost niste žlahne, ampak vmišljene ino pohlinjene.

Ko je sveti ino kraljevi očak Jožef svoje brate domu k svojimu očetu nazaj izpustil, jim je le to nauk na pot dal: „Ne jezite se na poti.“ To tudi jaz tebi, moja Filoteja! pravim. To otožno življenje je le popotovanje proti večno — srečaimu; ne jezimo se torej med sebo po poti; hodimo krotko, mirno ino perjazno z množico svojih bratov ino spremljevalcov. In prav razločno ino brez vsega izvzetja ti povem: Nikolj se ne jezi, če je le koljkauj mogoče, in nikdar se ne daj pregovoriti, de bi jezi duri svojiga serca odperla; zakaj vse priprosto ino brez vsiga zaderžka govori sveti Jakob, „de jeza človeka ne opravlja božje pravice.“ Res se je treba hudimu vstavljati, ino pregrebe podložnih stanovitno, serčno, pa vender tudi krotko ino mirno odganjati.

Ničesar ne vkroti serditiga slona toljko, kakor pogled jagneta, in ničesar moč strela toljko ne vstavlja ko ovna. Nikdar ne bo svarjenje, ki je sicer po pameti, pa vender tudi z jezo dano, toljko opravilo, kakor svarjenje, ki le iz same pameti iz-haja, Zakaj, ker je umna duša po svoji natori pameti podložna, tak si jo jeza le po sili zamore podvreči: ako se

lorej pamet v tovaršiji z jezo duše loti, stori samo sebe zoperno, zato ker pride v slabi družini tiranstva nad njo. V veliko čast ino pa tolažbo si ljudstva štejejo, ako njihovi vajvodi z mirno družbo k njim pridejo; ako jih pa obišojo v družbi armad, naj so armade še toliko potrebne za srečo dežele, tak je njihov prihod neprijeten ino škodljiv; zakaj naj še tako skerbno na pošteno zadržanje vojakov gledajo, tak vender ne bodo zamogli prevarvati, de bi se kaj napčniga ne permerilo, kar ljudem težko dé. Ravno tajisto bo, dokler bo pamet sama gospodarila, ino svoje kazne, svarila ino očitbe, de si ravno oistro ino natančno, pa vender mirno delila; vsak bo tajiste z dobrim sercam sprejel ino za pravi ne terdil; naj pa s sebo kreg, jezo ino togoto perpelja, ktire sv. Avguštín njene vojšake zove, potim se je bodo sicer bali, pa je ne ljubili, ino njeno lastno serce bo s tem zlo stiskano ino tlačeno. Boljši je, piše ravno tajisti sveti Avguštín Profaturu, pravični ino drugači perpušeni jezi nastop vbriniti, kakor ji ga, naj bo še tako majcena, dovoljiti, ker se, če je enkrat znofraj, za kar bodi izgnati ne da, ker, kakor celó majcen sadešček nastopi, kmalo pa korenine dobi, in práj, ko na to mislimo, v veliko drevo izraste. Zamore jeza le eno samo noč per nas ostati, in če cez njo sonce doli gre (kar nam apostel prepové), kmalo se bo v sovraštvo sprevergla, in hudo bo potim, se je znebiti; zakaj jezero podpihvavcov se bo k nji perdružilo, ki ji bodo moč in rast dajali, ker serditen človek nikdar svoje jeze ne derži za krivično.

Boljši je tedaj, perzadevati si, de brez jeze živimo, kakor de bi se je zmerno ino modro poslužili; ako se nas pa vender le zavoljo naše nepopolnosti ino slabosti tvegama loti, je boljši, jo na enkrat odpoditi, kakor se en čas z njo modrovati; zakaj, ona je že taka, de si, če ji le prostor ek damo, kmalo cel zagrada posvoji, enaka kači, ki je kmalo z celim truplam skoz, kjer jo enkrat z glavo

prebódlá. Kako jo bom pa izpodila? me morda vprašaš. — Moraš, moja Fitoteja! hitro, kakor se zmezi, vendar ne nepokojno, in tudi ne s silo, ampak krotko, vendar pa resno svoje dušne moči zbrati; zakaj kakor ob zhodeh ni nič redkiga take viditi, ki z močnim kričam: „Per miru!“ veči bruž naredijo, ko ljudje, kterim tihoto vkažujejo, tak se tudi večkrat pergodi, da mi, ko sitno jezo posiliti išemo, veči nepokoj v našim serči sprožimo, kakor bi ga sama jeza bila naredila, in serce, v tak nepokoj postavljeno, ni v stani, več sebe pregospodariti.

Po tem mirnim perzadjanji stori, kar je v svoji visoki starosti sveti Avguštin mladimu škofu Avksilija svetoval: „Stori, kar se možu storiti spodobi.“ Ko bi se ti pa permerilo, kar se je možu po sercu božjim pergodilo, ki v svojih psalmih tako govori: „Moje oko je zavoljo sile moje jeze okalujeno,“ perbeži k Bogu, ino reci: „Vsmili se me, o Gospod!“ de bo svojo desnico iztegnil, in tvojo jezo vkrotil. Boga moramo tedej v pomoč klicati, če nam jeza naganja, kakor so ga apostolni v valovih burje ino vetrov klicali; in zapovedal bo valovam našiga serca, de se bodo vlegli, ino velika tihota bo postala. Še enkrat te pa opomnim, de molitav zoper pričejočo sitno jezo pohlevna ino mirna, nikdar pa nepokojna biti mora; in to veljá od vsih vračb, ktire zoper ta zleg obračamo.

Čez vse to, kakor hitro se zavéš, de si kaj v jezi počela, hitro popravi ta pregrešk s kakim djanjem krotkosti proti človeku, čez kteriga si se razj zila; zakaj kakor zoper laž vseljej pomaga, ako kitro besedo nazaj vzamemo, kakor hitro zagledamo, de nismo resnice govorili, tak bo tudi zoper jezo vselej pomagalo, ako na enkrat skoz nasprotno krotkost ta pregrešek popravimo, ker se kakor prigovor pravi, nove rane ložej zdravijo, (co zastarare).

Razen tega si tudi ob času mirniga pokoja, v kterim nikakiga mika k jezi v sebi ne občutiš, lep založik krotkosti ino dobrote serca naberi, ino vse

svoje dela, majhine ko velike, z narveči mirnostjo opravljaj. Spomni se zraven, de nevesta v visoki pesmi nima medú kar na jeziku, ampak tudi pod jezikom, to je v persih, in, de nima le kar medú ampak tudi mleko; zakaj ravno tak ni dosti, de bi kar naš jezik, to je naša beseda, sladka proti bližnimu bila, ampak sladke morajo biti tudi naše cele persi, to je, celo znotranje naše duše. In ni dosti, de imamo sladkost medu, ki je ves dušeč, to je prijaznost, kedar smo v družini s ptujimi ljudmi, ampak moramo tudi imeti prijetnost mleka do naših domačih ino bližnih sosedov; čez kar se vsi tajisti grozno pregrešijo, ki so po drugoti angeljci viditi, doma pa ko živi zlodeji.

DEVETA POSTAVA.

Od krotkosti do samiga sebe.

Narlepši pa s krotkostjo ravnamo, ako jo na same sebe obračamo, de nikdar čez nas same, in čez naše nepopolnosti ne režimo; zakaj, desiravno pamet tirja, de moramo čez storjene grehe grivengo ino sovraštvo iméti, se vendar ta grivenga nikdar ne smé v raskačenje, britkost, serd ino jezo prevreči. In v ti reči jih dosti napéno ravná, ki se po svoji jezi jezijo, de so se razjezili, ki so nevoljni, de so nevoljni bili, ino gondrajo, de so gondrali, zakaj ravno s tem radijo ino obderžajejo v svojim serci jezo; in če se ravno vidi, de druga pervo jezo izganja, tak vendar ta druga jeza za drugiga ni, kakor, de per nar prvi perložnosti novi jezi du i odpre in ji pot naravná, de nič od tega ne rečem, de ta jeza, ta togata ino razkačnost samiga do sebe

le napuh za svoj cilj ino lastno ljubezen za svoj začetek imá, ki je nepokojna ino huda, de nas še ne-popolne vidi.

Náše sovraštvo do storjenih grehev mora torej mirno, pokojno ino terdno biti, zakaj, kakor sodnik hudobne vse bolj prav štrafa, ako pametno ino mirno sodbo čez nje sklone, kakor de bi jih v jezi ino togoti obsodil, ker, če v jezi sodi, ne štrafa hudobijo kakoršna je, ampak kakoršen je on sam, tako tudi mi same sebe vse bolj prav štrafamo skoz mirno ino stanovitno grivengo, kakor skoz bridko, togotno ino serdito ksanje, kteriga ne obudavljamo toljko po velikosti greha, kakor po nagih svojiga nagujenja. Tak se bo, postavim, tajisti, ki čistost sosebno ljubi, zavoljo narmanjšiga pregreška, ki se mu je čez to čednost permeril, neizrečeno sam čez sebe jezil, nad velikim opravljanjem, s kterim se je zoper bližniga pregrešil, se bo pa le smejal. Nasproti se bo pa tisti, ki opravljanje sovraži, čez narmanjši goderjanje proti bližnima jezil, pa nič porajtal na veliko prelomjenje zoper čistost. Takšnih perpetil je dosti. Vse to pa od tod pride, de taki ljudje ne sodijo svoje vesti po pameti, ampak po naklonu svojiga serca.

Verjami mi, moja Filoteja! de kakor pohlevno ino presereno opominvanje očeta veliko več čez otroka zamore, in ga vse bolj k poboljšanju spodbode, kakor njegova j za ino togota, tako tudi náše serce, ako se je pregrešilo, ino mu mi njegov pogrešek s krotkostjo ino pohlevnostjo očitamo, mu več pomilovanja kakor jeze pokažemo, vse več grivengo obutilo ino bolj globoko presunjeno bo, kakor bi razkačena, serdita ino nagla grivenga kedaj storiti zamogla.

Ko bi jaz, postavim, ljubečo željo imel, ne v pregrešek nečimernosti pasti, in bi bil vendar le globoko padel, bi ne očital svojimu sercu nja pregreho s temi le besedami: Ali nisi gerdo ino nemarno, de si se po toljkah sklepah vendar pustilo v nečimer-

nost zapotegniti! Vzemi konec v svoji sramoti, in ne povzdigni mi več kdaj svojih oči proti nebesam, ti slepo, neumno, golufno ino svojina Bogu nezvesto serce! — alj z em drugim takim; ampak jaz bi ga s pametnimi besedami in kakor s pomilovanjem takole nagovoril: Vzdigni se, revno serce moje! glej v jamo sva pa-la, ktere sé izogibati sva tolikokrat sklenila. O, vzigniva se, sapustiva jo na vselej! zdihujva k božji milosti, ino imejva terdno zavupanje, de nama bo pomagala, v prihodno bolj stanovitim biti, in podajva se spet na stezo ponižnosti naz j. Le serčno! bolj skerbna bodiva odzlej; Bog naj bo podpiral, ino terdna bova; — in po tem o'itanji bi jas resni ni ino terdni sklep storil, nikdar več v ta pregrešek pasti, in bi k temu prave perpomotke, in tudi svetovanje svojiga duhovniga vodnika obračal.

Bi pa vender kdo najdel, de s tem krotkim očitanjem svojiga serca dosti ne omehčá, tako zna sicer o'jstreje o'itanje ino močnejše opominvanje v to obrniti, de bi svoje serce k večjemu sramovanju nagnil, vender pa naj po tem o'jstrim ravnanji s krotkejim opominanjem sklene, ino naj svojo žalost in serd z ljubéznivim ino sladkim zavupanjem na Boga izkončá, kakor tisti velik spokornik, ki je, veliko žalost svoje duše gledáje, jo s temi besedami pokrepčal; „Zakaj si za os'na, moja duša! in zakaj me motiš? Zavupaj na Boga, zakaj, še ga bom hvalil, njega, veselje mojiga obličja, svojiga Boga! Vzdigni torej svoje serce, ako je padlo, mirno ino krotko, ino se ponižuj zavoljo spoznanja svoje revšine globoko pred Bogam; in se čez svoj padee kar nič ne čudi; zakaj per tem sé ni nič čuditi, de je bolezen bolana, slabost slaba, ino revšina revna; vender pa obžaluj iz vse moči razžalenje, kteriga si Bogu storila; obudi veliko serčnost ino zavupanje na njegovo milost, in stopi vnovič na stezo čednosti, od ktire si odstopila.

DESETA POSTAVA.

De svoje dela s skerbnoſtjo, vender brez prenaſljivoſti ino boječnoſti opravljati moramo.

Skerbnoſt ino pridnoſt, s kterimi svoje dela opravljati moramo, ſe od ſkerbi, boječnoſti ino prenaſljivoſti čisto razločite. Angelji ſkerbijo za naſe zve- ličanje ino to ſkerbnoſt z veliko pridnoſtjo opravljajo, pa vender zavoljo tega niſo ne v ſkerbi, ne boječi, ne prenaſljivi; zakaj ſkerbnoſt in pridnoſt ſlišijo k njihovi ljubezni, ſkerbi pa, boječnoſt ino prenaſljivoſt bi bile njihovinu zve- ličanju čisto naſproti, ker ſe ſkerbnoſt ino pridnoſt z miram ino s pokojam duha zdru- žiti daſte; ne pa tako ſkerb ino boječnoſt, ſe manj prenaſljivoſt,

Bodi torej ſkerbna ino pridna v vſih delih svo- jiga poklica, moja Filoteja! zakaj Bog, ki ti jih je izporočil, hoče, de jih z veliko ſkerbnoſtjo oprav- ljaſ; vender pa če je drugači mogoče, ne bodi boječa ino preſkerbna, to ſe pravi, ne začni jih z nepokojam, boječnoſtjo ino z naglico, ino ne preženi ſe v delu, ker vſako prenaſljênje pamet ino preſodik moti, ino naſ vſtavlja, reč, ktire ſmo ſe s prenaſljenjem perjeli, dobro izkončati.

Ko je naſ Gospod Marti očital, ji je rekel: „Marta, Marta, ti ſi ſkerbna, in ſe ženeſ za veliko reči.“ Vidiſ! ko bi bila kar ſkerbna, bi ſe ne bila gnala; ker je bila pa boječa ino nepekojna, ſe je prenaſlila in je zmotena poſtala, In zavoljo tiga jo je Gospod kregal. Vode, ki pohlevno po ravninah tečejo, neſejo velike ladje ino doſti blaga, in dež, ki pohlevno na travnike pada, jih ſtore rodovitne na travi in jagodah, reke pa ino dereče vode, ki v velikih valovih hruſijo,

pokončajo bližne okolce, in ne veljajo za kupčevanje, de bi po njih vozili; ravno tako nalivi ino plohe hudo škodo po polji ino po travnikih naredé. Nikdar ni delo, ki se prenašlo opravlja, dobro oskerbljeno.

„Se ženi, pa se ne preženi (teci počasi)“ je star prigovor, „Kdor jo vlíva,“ pravi Salomon, „je v nevarnosti pasti ali se zadeti.“ Dosti hitro delamo, če dobro delamo. Čmerli vse véci hrup napravijo, ino so veliko nagliši ko čebele, vender le kar vosk naredé ne pa medu; tako tudi tajisti, ki s sklečimi skerbmi ino s hrupeto delavnostjo delajo, ne opravijo, ne dobro ne veliko. Komarji nam niso nadležni zavoljo njih moči, ampak le zavoljo njihove mnogosti; tako nas tudi velike opravila ne motijo toljko, ko male, če jih je veliko. Sprejmi torej dela, po versti, kakor nastopijo, mirno, ino íši jih po versti kakor prídejo, opraviti. Zakaj, ko bi ti hotla vse na enkrat, alj vse križem oskerbeti, potim bi se toljko z njimi trudila, de bi se vpchala ino pod njih težo opešala, brez de bi kaj opravila.

V vseh svojih delih se vpiraj le na božjo previdnost, in le skoz njo se naj vse skonča, kar si začela; ravno tako si pa tudi perzadevaj, de boš v vsi krotkosti tudi storila, koljkor samoreš; potem si pa bodi svesta, de, če je bilo tvoje zavupanje terdno, tudi za tebe vse dobro izteče; naj se tebi dobro alj slabo dozdeva.

Majhinim otrokam enako, ki se z eno roko za svojiga očeta deržijo, med tim de z drugo per germovih jagode alj maline tergajo, primi tudi ti, med tem, de si z eno roko blago tega sveta zberaš alj oskerbluješ, z drugo roko vselej nebeškiga Očeta, in včasí gorj k njemu poglej, jeli mu je tvoj opravik dopadljiv. In le varí se, de njegove roke ino njegove brambé ne izpustiš, ali meniš, de bi brez njega več nabrala ali zamogla. Zakaj, če te izpusti, še stopinje ne boš več storila, de bi se ne zadela aji padla. Alj, de z drugimi besédami rečem, moja Filoteja! ako imaš navadne opravila alj dela oskerbeti, per kterih ni

posebne pazke ino vpehanja treba, tedaj glej več na Boga kakor na delo. So pa opravila bolj imenitne, tako de vso tvojo pazko potrebujejo, tedaj pa le včasim vniš povzdigni svoj pogled k Bogu, kakor ladjái na morji, kí, de bi spet na suho prišli, večkrat na nebo ko na morje pogledajo, po katerim se vozijo; in tak bo Bog s tebo, v tebi ino za tebe delal; ino tolažla te bude po delu krepčala.

EDNAJSTA POSTAVA.

Od pokoršine.

Le ljubezen je, ki popolnomast doseže, pa pokoršina, čistost ino vboštvo so te prave tri pomagavke, ki jo doseži pomagajo; pokoršina daruje naše serce, čistost naše telo, in vboštvo naše premoženje ljubezni ino službi božji. Te so tri mladike duhovniga križa, vcepljene vender vse tri na štarto, ki je sveta ponižnost. Ne rečem tukaj ničesar od tih treh čednost, kar obljubo zadene, s katero se jim zavežemo, ker to le osebe (persone) kakiga réda (ordna) zadene, tudi ne, kar zadene príproste obljube od njih, zakaj, de si ravno obljuba vsim čednost in obilniši gnade ino zaslužénja pórdobi, tak vender ni potrebno, de bi se jim skoz obljube zavezali, če smo jim le drugači vdaní. In če ravno, posebno po čistilivi (o itui) obljubi človeka na pot popolnosti spravijo, tak je vender za dosego popolnosti že dosti, de jih sploh izpolnujemo, ker je med potam k popolnosti ino samoj popolnostjo velik velik rázložek; tako je vsak, ki v duhoven stan alj duhoven red sliži, na poti popolnosti, zato še pa ne popolnoma, kakor se, de bi tako ne, večkrat viditi zamore. Perzadevajva si torej, moja Piloteja! de te tri čednosti, potem ko najin poklic perпусти, dobro dopolniva, zakaj če naj ravno na pot popolnosti ne

postavijo, naj vendar peljajo k sami popolnosti; po vsim tim smo tudi vsi od koga dolžni, te tri čednosti izpolnovati, de si ravno ne enako.

Dvojna je pokoršina; ena je potrebna in druga je prostovoljna. Po potrebni pokoršini si dolžni, svojim duhovnim naprejpostavljenim, papežu, škofu, fajnostru, ino njihovim naestnikom pokorna biti, kakor tudi deželskim naprejpostavljenim, svojimu vajvodu (cesarju) ino gosposkam, ktere oni čez deželo postavijo; pokorna biti moraš zadni: hišni gosposki, svojima ó etu, svoji materi, svojimu gospodarju, svoji gospolinji. To pokoršino imenujemo potrebno, ker se ni her ti dolžnosti, svojim naprejpostavljenim pokorna biti, odreči ne smé, ker jim je sam Bog po razločnosti stanu oblast dal, nam vказovati ino zapovedovati. Vbogaj torej vsako njihovih povelj, zakaj to je dolžnost ino potrebnost; vbogaj pa, če hočesh popolna biti, tudi njihove svête, ino če ljubezen ino modrost druga i ne svetajete, tudi njihove žeje ino nagujenja. Vbogaj jih, če ti zapoveja jesti, alj si kak kratek čas narediti, zakaj, če se tudi vidi, de bi ne bila kaka posebna čednost v takih rečeh vbogati, bi bil pa vendar velik pogrešek, ako bi ne vbogali,

Vbogaj v rečeh, ki veljujo vse eno; ako ti postavim, zapovejo, to alj uno opravo obleči, po tim alj unim potu iti, peti alj molčati; in velike hvale vredna je ta pokoršina. Vbogaj v težkih, neprijetnih ino težavnih rečeh, in tvoja pokoršina je popludana. Vbogaj poslednič skrotkostjo brez vsiga izgovarjenja, hitro brez odlaška, veselo brez černosti ino iz ljubezni do tistiga, ki je iz ljubezni do nas pokoru postal do smerti križa, in ki je, kakor sveti Bernard govori, „raj hotel življenj: kakor pokoršino zgubiti.“

De se boš navadila, lahko svojim naprejpostavljenim pokorna biti, podavaj se radi v voljo tajistih, ki so tebi enaki, ino vdaj se njihovim dozdevkam v vsih rečeh, ki niso hudobne, in sicer brez vsega prepira ino lastne terme; stori tudi rada to, kar tvoji

podložni želijo, da le pamet prepusti, in vari se, jih z oblastjo gospodariti, dokler dolgo so dobri.

Zlo se moti, kdor meni, da bi kakor menih alj nuna lahko pokorn bil, ako se brani, tistim pokoršino skazati, ktire je Bog mu naprejpostavil.

Prostovoljno pokoršino pa tisto zovemo, v ktero se kdo iz lastniga izvoljenja zaveže, in ktire nam nihče ne nalaga. Sploh si nihče ne izvolji svojiga vajvoda (cesarja), tudi ne škofa, tudi ne očeta ino mater, in še vselej ne svojiga sozakonskiga; izvolimo si pa sami svojiga spovednika ino dušniga vodnika. Alj se pa kdo, kedar si ga izvoli, z obljubo mu v pokoršino zaveže, (kakor beremo, da se je sveta Terezija razen očitno obljublene pokoršine do vikših svojiga reda (ordna) še s príprostoj obljubo k pokoršini do patra Gracjana zavezala), alj se brez obljube pod pokoršino takiga človeka podá, tak se ti pokoršini pravi, da je prostovoljna, ker iz naše preste volje, iz našiga lastniga izvoljenja iz-haja.

Sploh moramo vsakimu naprejpostavljenimu, kar oblast zadene nam zapovedovati, pokorni biti. Pokorni moramo biti vajvodu v vsih rečeh, ktire deržanje dezelne varnosti ino druge očitne naredbe zadenejo, duhovnim naprejpostavljenim v vsem, kar duhovno vladanje zadene; starišem, gospodarjem, sozakonskim v vsih hišnih opravilih, spovedniku ino dušnimu vodniku v posebni vodbi naše duše.

Pusti si vse dela pobožnosti, ktire imaš opravljati, od svojiga duhovniga očeta naprejpisati; to bo storilo, da bodo vse več vredne, ino z dvojnoj dobrotoj ino gnadoj obdeljene; eno že imajo same v sebi, ker so brunne, drugo dobijo skoz pokoršino, ktira jih je naložila, ino skoz ktire moč se bodo opravljale. Blagor pokornim; zakaj nikdar ne bo Bog prepustil, da bi si zajšli.

DVANAJSTA POSTAVA.

De je čistost potrebna.

Čistost je lilija vsih čednosti, ino povzdigne človeka skoraj do angeljev; nič ni lepiga, ko le zavoljo snage, snaga človeka je pa čistost. Pravi se tudi čistosti, de je poštenost, ino njeno obranjenjé se imenuje čast; tudi ji pravimo, de je brezmadežnost, in njej nasprotni pregrehi, popaka. S kratkoma, imata vsó posebno slavo, de je nar lepši ino nar svetlejši čednost duše ino telesa.

Nikdar in nikoli ni perpušeno, naše teló v kaj si bódi za eno ne'isto veselje obrniti, kakor v pravični, zakonski zavezi, ktire svetost po pravičnim povračili pogrešek popravi, ki iz sladnosti iz-haja. Pa celó v zakoni se mora čista misel obraniti, de, če ravno v izpolnovanji tajisti kaj nespodobniga leži, vender volja čista ino snažna ostane.

Cisto serce je kakor bisarica, ki niti kaple vode ne sprejme, ako ne pade od neba; nobeniga meseniga veselja ne zamore vžití, razen v zakonski zavezi, ktira je iz nebes izporo'ena. Zunaj zaveze mu še ni perpušeno, v prostovoljnih ino postajočih mesenih mislin na to misliti,

Kar zadene prvo stopnjo te čednosti, se varji, moja Piloteja! pred vsako prepovedano sladnostjo, naj si bo, ktira hoče: prepovedana je pa vsaka zunaj zakona, ino celó v zavezi zakonski, ako je zapovedam zakonskim nasproti.

Kar zadene drugo stopnjo, si prepovej, koljkor je kolj mogoče, vsako nepotrebno razveseljenje, če je tudi perpušeno.

Kar zadene tretjo stopnjo, tak si ne navezi svojih občutkov na sporočene ino vstarjene sladi v

zakonu: zakaj, desiravno so v cilj in konec svetiga zakona potrebne, tak se vendar serce in misel na nje nikdar navezati ne smé.

Po tim pa tudi nikogarja ni, de bi mu ta čednost silno zelo potrebna ne bila; ki v vdovskim stanu živijo, potrebujejo močno sačae čistosti, ki ne sovraži kar pričejo ih ino prihodnih perložnost, ampak ki se tudi mislam vstavlja, ki se lahko zavoljo spomina na pernuzeno veselje preté eniga zakona v glavo vsadijo; in torej so takšni za nečiste nagibe bolj pripravni. Zatoraj obuduje sveti Avguštin čistost svojiga ljublj. niga Alipa tako zelo, ki je mesene sladi sovražil in si jih popolnoma iz misli spravil, de si mu ravno v njegovi mladosti niso neznanost ostale. In res, kakor se popolnoma zdravo ino zrelo sadje v slami, v pesku, tudi vsvojim lastnim perji obraniti da, oskrunjeno sačje se pa skoraj nikak ne obvarje, ako se ne povreje v sladkorji ino medu, tako se tudi čisto nepokvarjena čistost da lahko ohraniti z enim ino drugim perpomockam; ni esarja pa ni, kar bi pokvarjeno ino oskrunjeno čistost obvarvati zamoglo, razen brunosti, ki pa prav velika mora biti, in ki je, kakor sim že večkrat rekel, sladkor ino med serca.

Mladini je priproste ino prav natančne čistosti potreba, tako, de vsako radovedno misel iz svojiga serca odžene ino z resnim sovraštvam vsako nečisto veselje žaničuje, ki v resnici vredno ni, de bi ga ljudje poželjeli, ker so osli ino svinje bolj pripravne za-nj, kakor oni. Varvati se torej morajo leté čiste duše, de ne bodo nikdar dvojile, de je čistost vse in vse boljji, kakor vse, kar ji je nasproti. „Zakaj sovražnik,“ pravi veliki sveti Hironim, „draži diviške ljudi zelo k poželjenju, slad okusiti, ino jim jo vse boljji ino veselejji naprej postavlja, kakor je, kar jim veliko nepokoja napravi, ker si neznanost reč toljko prijetno mislijo.“ Kakor pa veša, plamen zagledaje, radovedno okolj nja léta, okusiti, ali je tudi sladek, ker je tako lep, ino od te misli guana, ne neha, dokler se vnja spusti, in se per prvim naletu osmodi,

tako se tudi večkrat pusti mladina od golofne ino hudobne želje po plamenu mesene sladi prijeti, de po mnogoterih radovednih mislih zadnič svrjo pogubo v nji najde; v katerim pa bolj neumno ravna ko veša, zakaj veše si lahko mislijo, de je ogenj sladek in prijten, ker vidijo, de je l p in svätel; mladina pa vé, de je to, kar jiše, nespodobno in nepošteno, in per vsim tin vender ne nebä, visoké vrednosti na neumno ino živinsko sladnost polagati.

Kar zakonske posebej zadene, jim je čistost (kar se pa, de bi tak ne, vse premalo prevdari) zlo zlo potrebna; ker njihova čistost ne obstoji v popolnim zderzanji, ampak le v pravični zmernosti. Kakor je pa, po moji misli, zapoved: jezite se, pa nikar ne grešite. veliko težja, kakor celo nič se ne jezite, in je ložej, se jeze za vsim zderžati, kakor ji prave mejnike vstavjati, tako je tudi ložej, se mesene sladi zavsim zderžati, ka' or jo med mejniki zmernosti, ohraniti. Res ima posvečena prostost zakonskiga stauu posebno moč, ogenj poželjenja pogasiti; pa slabost teh, katerim je dana, lahko od perpušenja v razvuzdanje, ino od pravice v krivico zajde,

In kakor se bogatini n jdojo, ki ne kradejo iz potrebe, ampak iz lakomnosti, tako tudi zakonskih ni malo, ki se s samo nezmernostjo ino z grešnim poželjenjem pregrešijo, desiravno po pravičnim perpušenji sébi z v zaniga inajo, s katerim bi zamogli ino morajo zadovoljni biti; ker je njih poželenje hitrimu plamenu enako, ki semtertje divja, vse požgé, in nikjer ne obstoji.

Zmeraj nevarna reč ostane, moč ne zdravila piti, zakaj če se več vzame, kakor je treba, in če niso prav napravljene, ne bo nikolj brez velike škode. Zaveza zakonska je bila zapovedana, in nekaj tudi za perpomóek zoper hotivnost namenjena, in res je prav dober perpomóek zoper njo, per vsim tem pa vender močno zdravilo, ki torej lahko škodje, ako se z njim prav pametno ne ravna.

Razen tega se dostikrat naključí, de zavoljo

marškakiga opravka alj zavoljo dolgih boleznih zavezani, vsaksebe biti morajo. To ej je zavezanim dvojne čistosti potreba: ene zavoljo popolne zdéržnosti, ako so, kakor sim rekel, eden od drugiga; druge, zmernost med sebó imeti, ako so po navadno skupej. Sveta Katarina iz Zijene je med pogubjenimi veliko duš vidila, ki so grozne muke (martre) terpéle, ker so svetost zakona oskrunile, in sicer ne zavoljo velikosti greha, pravi ta svetnica, ker ste voijanje ino preklinjanje Boga še vse huje pregrehe, ampak zavolj tega, ker tisti, ki take grehe dělajo, si nobene vesti iz tega ne storijo, ino dolgo v njih ostanejo.

Vidiš tedej, de je čistost vsim stanovam potrebna. „Imejte mir z vsakim,“ pravi apostel, „ino svetost, brez ktire nihčér Boga gledál ne bo.“

Pod svetostjo se pa po razlaganji svetih cerkvenih o'etov Hironima ino Krizostoma čistost zastopi. Ne, ne, moja Filoteja! brez čistosti nihčér ne bo Boga gledal, nihčér ne bo v njegovih svetih šotorih prebival, kdor čistiga serca nima, in kakor Izveli ar sam govori: „Psi in nečistniki bodo iz njega zaperti.“ Blagor njim, ki so čistiga serca, zakaj oni bodo Boga gledali.

TRINAJSTA POSTAVA.

Nauki, čistost ohraniti.

Bodi prav zlo urna, se vsake perložnosti, ktira k meseni sladnosti vabi, izogniti, zakaj ti zlag se poloti človeka, de ne misli na-uj, in z četek, ki celó malo vsebi imá, imá hude hude nastopke. Zm-raj ložej se mu je izogniti, kakor se kdaj zavisim od njega ozdraviti.

Človeške telesa so posodvam, iz stekla (glaža)

narejenim, zlo enake, katerih ne moremo nositi, da bi se ena v drugo zadevale, če nočemo, da bi se nam ne pobile, enake tudi sadju, ki, če je ravno brez vse rane, kmalo madež dobi, ako se eno drugiga dotika. Saj še voda, naj bo čista kakor hoče v kaki posodvi, ne bo več za piti, kakor hitro kaka živad do nje pride. Ne perпусти nikdar, moja Filoteja! da bi se te kdo alj iz nerodnosti, alj kar iz šale (špasa) alj le iz prijaznosti doteknil, zakaj ko bi ravno res s takim pečanjem, ki je bolj nespametno kakor hudobno, čistost celó nepokvarjena ostala, je vendar le škodljivo, ino roži čistosti njeno živnost ino prah cveta odvzame, nespodobno se pa dotikati pastiti, se pravi, čistost do kraja podkopati.

Čistost stanuje v serci, imá pa telo za svojo vlast. Zatorej se zamore zgubiti skoz vse zunajne počutke telesa kakor tudi skoz vse misli ino želje serca. Nečistost je, nečiste reči gledati, poslušati, govoriti, duhati ino tipati (šlátati), ako se serce tega veseli. Apostel to uči s kratkimi besedami: „Nečistost se med vami še imenovati ne smé.“ Čebele se ne le merhe ne dotaknejo, ampak še pred vsakim smradam bežijo, ki od onod pride, in ga zlo sovražijo.

Nevesta v visoki pesmi ima roke, iz kterih mira kaple, ki strohneuja ino gujilosti prevarje; nje ustnice so z zvezkam sklenjene, kar lepoto ino sramožljivost v njenih besedah pomeni; njene oči so golobične ne oči zavoljo njihove snažnosti, njene ušesa z zlatimi trakei prepletene, v znamnje njene čistote, njenin nos je Libanonskimu cedru podoben, kteriga les nikdar ne strohni. Taka mora biti čista duša, snažna ino sramožлива v rokah, ustnicah, ušesih, očeh ino na celim životi.

Semkaj sliši tudi besedá, od ktere stari učenik Kasijan perpoveduje, ino katero je iz ust svetiga Basilijsa slišal, ki je sam od sebe perpovedvaje, enkrat takole djal: „Nevém, kaj je ženska, pa vendar nisim deviški.“ Res se čistost toljkostno zna zgubiti, kolj-

koršna je nečistost, ktira, po tem, ko je veči alj manjši, čistost oslabi, orani alj vmeri.

So nektire nepremišljene, neumne ino mesene prijaznosti ino perpušenja, ktire sicer prav za prav čistosti ne razranijo, ki jo pa vender oslabijo, omaknejo ino njeni lepi belóti liš odvzamejo. So še tudi druge prijaznosti ino perpušenja, ki niso le kar nepremišljene, ampak pregrešne, ne le kar neumne, ampak nespodobne, ne le telesne ampak tudi mesene, in s temi se čistost vsaj zlo orani ino pokvari, pravim vsaj, ker tudi vmerje in popolnoma konec vzame, če te hudobne neumnosti zadno moč mesne sladi v telesu obudijo; in čistost še nevredniši, gerši ino nesrečniši s tem konec vzame, kakor skoz kurbanje, prečestvo ino kervonesramost, ker so te zdaj imenovane gnusobe le grehi, une pa, kakor Tertuljan v búkvah od čistosti govori, pošasti, hudobije ino pregrebe. In take misli je Kasijan ravno tako, kakor jas, de sveti Bazili, od take pošasti méni, ker zdihuje, de deviški ni; zakaj jas míslim, de on s temi besedami le hude ino sladne misli méni, ktire, de si mu ravno niso telesa omadeževale, so mu pa vender sere oskrnile, nad kteriga čistostjo lepe duše toljko skerbno čujejo.

Ne prijazni se nikdar z nečistimi ljudmi, se osobno če so tudi nesramni, kar so skoraj vselej; zakaj, kakor kozli, ako se slalkih jedrov s svojim jzikom dotaknejo, njih sladkost v grenkobo spremenijo, tako tudi tisti nečisti ino smraddlivi ljudi skoraj z nobenim človekam ne govorijo, naj bo svojga alj drugiga spola, de bi njegovo čistost kakor si že bodi, ne slabili; baziliskam enako imajo strup v svojih očéh, še celó njih sapa je strupna.

Nasproti se pa rada derži ljudi, ki čistost ino čednost ljubijo, berí ino premišljuj velikokrat pobožne ino brunne reči, zakaj beseda božja je čista, in stori čiste tajste, ki imajo dopadenje nad njo: zatoraj jo David permeri (perglina) topazu, žlahtnimu kamenu, ki imà lastnost, plamen poželjenja zatreti.

Sklepaj se vedno, po duhovno skoz premišlje-

vanje, ino v resnici skoz sveto obhajilo z križanim Jezusam. Pravijo, de kdor na zelišu, agnus kastus (čisto jagnje) imenovanim, leži, čist in sramožliv postane; goloviši boš pa ti, ako bo tvoje serce na našim Zveli arji počivalo, ki je pravo ino neomadežano jagnje, izvedla, de se bota tvoja duša in tvoje serce skoraj od vsega blata nesnažnosti ino nečistosti očedila.

ŠTIRNAJSTA POSTAVA.

Kako se vboštvo v duhu v sredi bogastva ohraniti da.

„Blagor jim vboгим v duhu, zakaj njih je nebeško kraljestvo.“ Gorjé torej bogatim v duhu, zakaj njihov je pekel. Bogat v duhu je, kdor svoje bogastvo v serci, alj svoje serce v svojim bogastvi imá; vboг v duhu je, kdor nobenga blaga v svojim se ci, in tudi svojiga serca v bogastvu nima. Tice, zimorodeci imenovane, si delajo gnezde, de so jabelki podobne, ino pustijo na njih le èno samo majceno odprtino proti zgoraj, in potem jih spravijo na breg morja, in jih drugači tako močne in nepremočivne napravijo, de če valovi perderejo, kaplice vode v nje ne pride. Zmeraj plavajo poverh, ino morje gospodarijo na morji ino v morji. Takö, moja Filoteja! mora tvoje serce zmeraj nebesam odperto, bogastvu ino minjočim rečem pa zaperto biti. Si bogata, tak obvari svoje serce skerbno pred vso ljubežnjo do bogastva. Serce zmeraj móra prvo oblast obleržati, in v sredi bogastva brez bogastva, in gospod bogastva biti. O-ne sili svojiga duha, ki je iz nebes, pod pogastvo zemlje; zmeraj mora nad njim, nikdar pa v njim biti.

Strup imeti, ino s trupam zavdan biti so dve čisto razločne reči. Mende kolj vsi zdravil arji (apo-

tekarji) imajo strupe, de jih v eni alj drugi naključí bi v prid obrniti zamorejo; pa zavoljo tega niso s strupam zavdani, ker strupa nimajo v telesu ampak v šrambi; tak zamoreš tudi ti bogastvo imeti, brez, de bi bila od njega zavdána, če ga namreč imaš v svoji hiši, alj v svoji mošni, pa ne v serci. V resnici bogat, zraven pa vbog v duhu bití, je prava sreča za kristjana, zakaj tako ima srečo bogastva za ta svet, in zasluženje vboštva za uni svet.

Moja Filoteja! nih'er ne bo kdaj obstal, de je lakomen; vsak odriva to porednost ino vmazanost serca od sebe; eni se izgovarjajo s potrebno skerbjo za mnogo otrok, z modrostjo, ktera svetuje, de naj nekaj premoženja imamo, in de ga nikdar preveč ni, ker zmeraj kake potrebsine nastopijo, ki potrebo storijo, še več iméti: in celo tajsti, ki so čes vse skopi, še ne verjamejo, de bi lakomni bili, in še v svoji vesti ne mislijo, de so; zakaj lakomnost je močna, močna ognenca (léger), ki človeka čedalje bolj neobčutniga stori, več in bolj vroči ko je.

Zeliš stanovitno, goreče ino nepokojno blago, kteriga nimaš, zastonj praviš, de ga ne želiš krivično; zakaj zavoljo tega nisi ničesar manj lakomna. Kdor stanovitno, goreče ino z nepokojem piti želi, če ravno drugjiga ne, ko vodo, zastopno kaže, de vročinsko bolezen imá.

O moja Filoteja! v resnici nevém; ali bi bila pravična želja, ako bi bogastva po pravici posesti zamogli, ktire so po pravici koga drugjiga; zakaj zdi se, de bi mi skoz nepriročnost bližniga priročno radi imeli. Ali tisti, ki kaj po pravici posede, nima več pravice, to kar imá, po pravici obderžati, ko mi, po pravici želéti? zakaj zdaljšamo našo željo noter do njegove priročnosti, ob katero bi ga radi spravili? To poželjenje, ko bi se že dalo reči, de je po pravici, saj ni po ljubezni; zakaj mi sami bi nikak ne hotli, de bi kdo, če tudi po pravici, blago želel, ktero mi po pravici obderžati hocemo. To je bil greh Ahaba, ki je Nabotov vinograd po pravici imeti željel, ko ga je

ta še po pravici obderžati hotel; uni ga je željel goreče, stanovitno ino z nepokojem, in s tim je Gospoda razžalil.

Zat ri svoje želje po blagu bližniga tako dolgo v svojim serci, moja Filoteja! de bo on sam začel želiti, se ga znebiti, zakaj tako njegova želja ne bo le kar tvoje želje opravičila, ampak jo tudi v djanje keršanske ljubezni spremenila. Rad perпустim, de svoje blago ino premoženje pomnožiš, če ga le drugači ne le po pravici, ampak tudi krotko in po ljubezni pomnožiš. Če na posestvi svojiga blaga preveč vисиš, če si zlo skerbna za - nj; svoje serce in svoje misli na - nj obesiš, in le s trepetanjem na to misliš, de bi ga znala zgubiti, potim mi pa gotovo verjami, de na vročnici bolehaš; zakaj kateri so vročničei, pijejo vodo, ki se jim podá, z nekoj goltnostjo, urnostjo ino zadovoljnostjo, ki se per zdravih ne najde za kar bodi. Ni mogoče, de bi komu kaka reč dopadla, de bi ljubezni do njé ne dobil. Ako ob svoje blago prideš, in tvoje serce zavolj tega zlo žaluje, in se otolažiti ne da, potem, verji mi, moja Filoteja! zlo na njem vисиš; zakaj ničesar ne pričá toljko od nagnjenja do zgubljene reči, kakor žalost čez njeno zgubo.

Ne poželi torej nikdar z velikim požeijenjem blaga, kteriga nimaš, ne obesi tudi preveč svojiga serca na tisto, ktero imaš; ne bodi nevtolažliva nad škodoj ino zguboj, in potem znaš vupati, de si per resničnim bogastvi vboga v duhu, in torej srečna, kér je nebeško kraljestvo tvoje.

PETNAJSTA POSTAVA.

Kako se v pravim bogastvi resnično vbožno živi.

Obraznik [(malar) Parazi je popisal Aténsko ljudstvo prav v živo, kakor ljudi ne enake in nestanovitne nature: jezue, krivi ne, spremenljive, perljadne, dobrotljive, vsmilj ne, prevzetne ino ponižne, ser'ne ino boječe skupj. Jaz, moja Filoteja! bi ti ravno tako rad bogastvo in vboštvo, veliko skerbnoš za časno blago ino ravno tako veliko zaničevanje tajistiga na serce položil,

Bodi bolj skerbna, ko posvetni ljudjé, s svojim blagam dobro ino pridno obračati; zakaj, povej mi, ali niso vertnarji kraljev ino velikih gospodov veliko bolj skerbni ino pridni v oskerbljenji ino lepšanji njim izročeni vertov, kakor de bi njim v last sliša i? Zakaj to? Res zato, ker si te verte kakor verte svojih kraljev ino gospodov mislijo, per katerih jim skoz te službe vstreči želijo. Moja Filoteja! blago, kteriga mi posedemo, ni naše; Bog nam ga je izročil, de ga oskerbimo, in hoče, de sad in prid iz njega dobimo; torej mu s to skerbnostjo dopadljivo službo storimo.

Bolj velika in bolj rezna mora torej naša skerbnost biti, kakor je skerbnost posvetnih ljudi za njih posestva; zakaj oni si prizadevajo le iz ljubezni do samih sebe, mi pa moramo iz ljubezni do Boga delati. Kakor je pa ljubezen do samiga sebe ljubezen polna nepokoja ino sile, tako je tudi skerb, ki iz te ljubezni izvira, nepokojna ino presiljena, in kakor je nasproti ljubezen božja krotka, mirna ino pokojna, tak je tudi ljubezen, ki iz nje izhaja, krotka, mirna ino prijazna. Imejno torej to ljubezni polno skerbnost za obranjenje, in celó tudi za pomnoženje svojiga časniga blaga, ako se k timu perložnost naključí, in ako naš

stan to dopusti, zakaj Bog hoče, da iz ljubezni do njega tako ravnamo.

Glej pa tudi, da te lastna ljubezen ne ogoljufá; zakaj velikokrat se v podobo boje ljubezni tako zelo enako preverže, da jo je težko od nje razločiti. Da te tedaj ta zmota ne vnuame, in se skerb za časno v lakomnost ne preverže, moraš razen tega, česar sim te v poslednji postavi opomnil, večkrat v sredi resničniga premoženja ino bogastva življenje resničniga vboštva peljati.

Odloji tedaj zmeraj en del svojiga premoženja, ino ga daj s serčno ljubezno v bogin, zakaj od posestva tega proži dati, kar je naše, se pravi, za ravno toliko vbožniši postati, in več ko daš, vbožniši boš. Sicer ti Bog ne bo le na unim, ampak že na tem svetu povernil, zakaj ničesar ne pemeše časnimu blagu toliko blagoslova (žegna), ko Bogu v imé dajati; pa do časa, da ti Bog poverne, postaneš toliko vbožniši. Oj ga, sveto ino bogato vbožanje, ktero milošna pripelja!

Ljubi vbože ino vboštvo, zakaj s to ljubezno boš v resnici vboža postala, „ker smo“ kakor sveto pismo pravi, „enaki rečém, ktire ljubimo.“ Ljubezen si stri ljubeče enake. „Kdo je bolen, da bi tudi jaz z njim ne zbolel?“ Kliče narodov apostel. Reči je pa tudi zamogel: Kdo je vbož, da bi tudi jaz z njim vbožen ne bil? zakaj enakiga ga je storila ljubezen čistim, ktire je ljubil.

Ljubiš torej vbože, tako boš njihoviga vboštva deležna in vbožna, kakor oni.

Ljubiš pa vbože, tako se večkrat spravi med nje, sprejmi jih rada, ino obiži jih rada: govori rada z njimi, in bodi vesela, ako se ti v cerkvi, na poti, alj drugde kjé perbližajo. Bodi vbožna z jezikan proti njim, to je: govori z njimi, kakor bi med nje slišala; bodi pa bogata z rokami in podeli jim, kakor bogatejša, svojiga premoženja.

Hočeš še več storiti, moja Filoteja! tak ti ne bodi dosti, da si vbožna, ko vbožni; bodi vbožniši, ko vbožni. Kako to? Služabnik je manj ko gospod;

bodi tedej dekla vbogih, postreži njim v njihovih postelah, ako so bolni, in sicer z lastnimi rokami, bodi jim kuharica, in sicer z lastnimi iztroški; bodi njihova šivilja (muškra) ino perica. O moja Filoteja! glavniši je takšna služba, ko oblast čez celo kraljestvo. Nikdar se ne morem načuditi čez gorečnost, s katero je sveti Ludovik, eden največjih kraljev pod soncem, in sicer v vsih imenitnih rečeh, ta svēt dopolnil. Velikokrat je stregel per mizi vbogim, ktire je prerediti, in skoraj vsaki dan jih je nekaj k svoji lastni mizi vzel; večkrat je še z ljubeznjo, de je težko verjēti, jedel, kar je njim ostalo. Ako je bolnišnice (špitale) objiskal (kar se je velikrat zgodilo), tak je navadno tistim bolnikom stregel, ki so bili z nargrozovituišimi boleznimi, z gobami, ranami ino enakimi zlegi navdani, ino Zveličarja svetā v njih spoštovāje, jim je stregel klečē, odkrit, in je ravnal z njimi s toliko sladko ljubeznjo, de komaj narboljša mati s svojim perserčno ljubljenim otrokam drugače ravnati zamore.

Sveta Elizabet, hčēr vogerskiga kralja Andreja, se je velikokrat vbogim perdružila, se je večkrat v sredi med svojimi gospodičnami kakor kakšna vboga žena oblekla, ino jim je rekla: „Ko bi jaz bila vbožna, bi se takole nosila.“ O moja Filoteja! kako vboga sta bila ta kralj in ta vajvodnja v svojim bogastvi, ino kako bogata v svojim vboštvu!

Blagor tistim, ki so tako vbožni; zakaj njihovo je nebeško kraljestvo. „Jas sim bil lašen, in nasitili ste me, sim bil nag, in vi ste me oblekli; poselite kraljestvo, ki vam je bilo pripravljeno od začetka sveta.“ Tako bo na veliki dan sodbe kralj vbogih ino kraljev rekel.

Nikogar ni, de bi ga per marskaki priložnosti kakšno pomanjkanje alj sitnoba ne zadela. Včasih pride kak gōst, kterimu bi radi lepo postregli, in kar bi tudi dolžnost bila, pa ravno tedaj nimamo z čem. Znamo imeti kje pražno oblačilo; pa bi ga kje drugot morali imēti, kjer se spodobno oblečeni perkazati moramo.

Se pergodi, de vse dobro vino v kleti alaj spremeni in sahnje, in le to slabo ino kiselo se ostane. Lahko smo v kakim ptujim kraji, alj na kaki pristavi, kjer vsega pomanjka, in kjer ne najdemo ne postele, ne prebivalnice, ne mize, ne postrežbe. Sploh, večkrat pride, de nam je česar treba, ko bi drugači se tako premožni bili. Tedaj smo v resnici vbožni v tem, kar nam je potreba. Veseli se takšnih naključb, moja Filoteja! sprejmi jih s pripravnostjo, in prenesi jih z veselim sercam.

Te zadenejo nesreče, skoz ktire več alj manj obožáš, postavim, hudo vreme, ogenj, povodnje, suša tatvine alj krivica, tedaj je pravi žetuvni čas vboštva, če tako manjšanje svojiga premoženja pohlevno preneseš, in se potérpežljivo ino serčno v to vbožanje vdaš.

Ezav je stopil pred svojiga očeta s kosmatimi ino dlakastimi rokami, tako je storil tudi Jakob; ker pa dlake na Jakobovih rokah niso v koži, ampak kar v rokavicah tlačale, so se mu lahko dlake izpulile, brez de bi ga bilo kaj zbolelo alj vrazilo; Ezavove dlake so nasproti bile koži prirašene, ktera mu je debela in kosmata že prirodjena bila, in kdor ti mu jih bil puliti hotel, bi ga bil gotovo zlo vrazil, in zlo bi bil on vpil, se jezil ino branil. Če nam je naše blagó kakor na serce perrašeno, in nam hudo vreme, tolóvaj ali kak goljuf kaj od njega odterga, tedaj toževanja ino nevolje ne bo noben konec. Če pa blago, kar na skerbi leži, ktero nam je Bog naložil, ne pa na našim serci, potem z njim ne zgubimo, če nam je vzeto, ne serca, ne razuma. Taje, kar oblačilo zadene, rezloček med ljudmi ino živino, de je živini oblačilo perrašeno, človeku pa kar od zunaj na telesi leži, de ga po svoji volji obleči alj isleči zamorejo.

ŠESTNAJSTA POSTAVA.

Od duha bogastva v resničnim vboštvi.

Si pa v resnici vbožna, oј potem tudi vbožna bođi po duho. Naredi iz sile čednost, ino obrni si ta žahen bisar vboštva po njegovi celi vrednosti. Njegova svetloba se ne sveti brez zagrinjāla na tem svetu, pa zato ni nič manj neizrečeno lep in žlahen.

Poterpi, zakaj v dobri drušini živiš; naš Izve-ličar, preblažena Devica, apostelni in premnogi svet-niki obojiga spola so bili vbožni, in so blago zaniče-vali, de bi si ravno lahko bogati bili. Koljko imenitnih tega sveta je bilo, ki so v narvoim bogastvi rojeni, vender z narveči skerbjo sveto vboštvo jiskali po klo-štrih ino bolnišnicah, de si se njim je ravno vse vstavljalo! Veliko so si perzadeli, de bi ga najdi; pri te resnice so: sveti Alekš, sveta Pavla, sveti Pavlo, sveta Angela, ino toljko drugih. In glej, moja Filot ja! vboštvo tebe bolj ljubi, ko une, ker je samo k tebi peršlo, de ga ni bilo treba jiskati, in brez vsega perzadevanja si ga najšla: o tak objami ga kakor dragiga prijatelja Kristusa, ki je v boštvi rojen bil, v boštvi živlino vmał, in ga je celo živjenje za tovarša ino redni a imel.

Dvoje pa je, moja Filot ja! kar tvoje vboštvo posebno dobriga v sebi imá, in kar te lahko k veli-kimu zasluženju perpelja. Pervo, de te ni iz svojiga lastniga izvoljenja, ampak po samim perpušenji božjim zadčo, de te je tedaj Bog, brez, de bi bila ti s svojo voljo le kolkanj perdjala, v boštvo postavil. Kar pa mi po sami volji božji prejmemo, mu je vselej zlo zlo dopadljivo, de le tajisto z voljnim sercam ino iz lju-bezni do njegove svete volje sprejmemo. Kjer je manj

našiga, tam je več božjiga; in priprosto ino voljno
 sprijetje kakiga terpenja, ker nam ga božja volja pošlje,
 tajisto nezrečeno dobro stori.

Drugo posebno dobro tvojiga vboštva je pato, de
 je v resnici vbogo vbožtvo. Vbožtvo, kteriga hvalijo,
 povzdigujejo, spoštjujejo, podpirajo, in skoz perpomoc
 manjšajo, imá merskaj nad sebó, kar po bogastvi
 dahne, sajni celó vbogo; alj vbožtvo, ki je zaničevano,
 očitano ino zapuščeno, je pa' v resnici vbogo vbožtvo
 imenovati. In takšno je vbožtvo tistih, ki zunaj kloštrov
 živijo; zakaj ker si ga niso sami izvoljdi, jim ga
 tudi nihčér za kaj ne zarajta. In ravno zato, ker jim
 ga nihčér za kaj ne zarajta, je vbožniši, ko vboštvo
 kloštarskih, desiravno kloštarsko visoko vrednost
 ima; in zavoljo obljube ino naména, iz kteriga je iz
 voljeno, vse hvale vredno je.

Ne toži toraj čez svoje vbožtvo, ljubljena Fi-
 loteja! zakaj mi le težimo čez kaj takiga, kar nam
 je zoperno, in čé ti je vbožtvo zoperno, potem nisi
 več vboga ampak bogata v duhu. Ne toži, de nimaš
 potrebne pomoči, zakaj, ravno v tem obstoji imenitnost
 vboštva. Kdor bi vbožen sicer rad bil, de bi le no-
 bene sitnobe v tem ne občutil, bi bil zlo napuhjen,
 zakaj, kaj drugiga neče, ko čast vboštva in do-
 broto bogastva.

Ne sramuj se, vbožna biti, tudi ne Bogu v imé
 prositi. Sprejmi, kar se ti da, s ponižastjo, in prenosí
 s kratkostjo, če te prazno odpravijo. Spomni se go-
 stokrat pata, kteriga je naša ljuba Mati, presveta
 Devica s svojim ljubim Detetam v Egipt storila, in
 koljko zaničevalja, vboštva in težav si je tamkaj vžil.
 Če tako živiš, boš v svojim vboštvi nezrečeno bogata.

SEDEMNAJSTA POSTAVA.

Od prijateljstvom, in prvič od hudobnih.

Med nagibi duše stoji ljubezen na prvim mestu; ona je kraljica vsih gibljejev serca, vse jih prestvari po svoji lastni polobi, in nas stori enake tisti reči, katero ljubimo. Glej torej dobro, moja Filoteja! de tvoja ljubezen ne bo huda; zakaj, kmalo bi ti sama bila vsa huda. Ni je pa ljubezni, ki bi toljko nevarna bila, kakor je perjateljstvo; zakaj vsaka druga ljubezen zamore brez nasprotniga podeljenja obstati, perjateljstvo je pa na samo nasprotno podeljenje zazidano, in torej se skoraj nikdar perjateljstvo s kom imeti ne da, de bi se nagnjenje ne sprijelo (zedinilo.)

1) Vsaka ljubezen ni perjateljstvo; zakaj lahko koga ljubimo, ki nas nasprot ne ljubi, ino tukaj se našim občutku pravi ljubezen, in ne perjateljstvo, ker perjateljstvo v nasprotni ljubezni obstoji, in perjateljstvo ni perjateljstvo, če ni ljubezen nasprotna. 2.) Tudi še ni zadosti, de je ljubezen nasprotna; perjатели, ki en drugiga ljubijo, si morajo tudi nasprotniga nagnjenja zvesti biti, in če si ga niso, tak je le ljubezen, pa ne perjateljstvo. In čez vse to mora 3) kakšna družba med njimi biti, na kateri duo njihoviga perjateljstva počiva.

Potem pa, kakor so družbe mnogotere, so tudi perjateljstva same mnogotere; te družbe se pa razločijo po mnogoterih rečeh alj lastnostih, ktire se nasproti podelijo. So leté krive ino nečimerne, potem je perjateljstvo samo krivo ino nečimerno, so pa prave ino resnične, je tudi perjateljstvo pravo ino resnično, in boljši ko so te reči, boljše je tudi samo perjateljstvo. Zakaj kakor je med, iz cvetja narboljših rož nabran, boljši ko vsak drugi, tak je tudi ljubezen, ki iz dobre

družbe izhaja, silno dobra. Inkakor je (v Heraklii na Pontu) neki med, ki je strupen, de tisti, ki ga vžijejo, obdivjajo, ker se iz strupniga zeliša, volji koren alj lijak imenovaniga, nabira, ki v tistim kraji zlo raste, tak je tudi perjateljstvo, ki je na nasprotno podeljenje krivih ino hudobnih reči zasajeno, skoz in skoz krivo ino hudobno.

Združenje mesenih slad je nasprotni nagib in živinski spodbadik, ki iné perjateljstva ravno toljko zasluži, kakor občina konjev ino oslov v enakih okoljsinah, in ko bi v zakonski zavezi ne bilo druge družbe, ko taka, tak bi v nji tudi nobeniga perjateljstva ne bilo; ker je pa v nji tudi združeno življenje, združena pridnost, združeno blago ino nagnjenje in pa nerazlomljiva zvestoba, tak je zakon pravo ino sveto perjateljstvo.

Perjateljstvo, ki je na podeljenje posvetniga veselja zazidano, je vselej neobtesano, ino ne zasluži imena perjateljstvo; ravno tako perjateljstvo, ki je zazidano na popolnosti, ki so nečimerne, ino v resnici popolnosti niso, ker le od zunajnih počutkov svojo vrednost dobivajo. Posvetno veselje imenujem jaz taji-sto, ki na ravnost in sosebno zunajne počutke zadeva; kakor veselje, lepoto gledati, prijetno človeško gerlo slišati, potipanje i. t. d. Nečimerne popolnosti, in take, ki v resnici popolnosti niso, imenujem neke urnosti ino nečimerne lastnosti, ktire slaba pamet popolnosti imenuje.

Le poslušajmo veči število deklic, žen ino mladih ljudi; ne zakrivajo in očitno rečejo: ta mlad človek je silno popolnoma, dobro pleše, igra vsako igro prav prebisano, — hodi verlo oblečen, — pôje, de je kaj, je poln šalj (narcov) in se zalo véde. In vrešaki deržijo narveč persmode za narpopolnisi ljudi. Ker vse té lastnosti le počutke zadévajo, tak perjateljstva, ki iz njih izhajajo, posvetne, nečimerne, minljive imenujemo, in bolj prav bi se jim reklo, de so neumnosti, ko perjateljstva.

Taksne so veči del perjateljstva mladih ljudi, ki

imajo svoje veselje nad resasto, neobrito (muštagasto) brado, nad konjmi, nad zaljubljenimi pogledi, nad ohlačili nad, z dim vâdenjem, ino nad badastim čen'anjem; pač nikomur ne sliši takšno perjateljstvo kakor med mladost, klire čednost se še ocimila ni, in kterih razum še v cimi leži; tudi so take perjateljstva minljive ko slana, ki se razcedi, ko le sonce persije.

OSEMNAJSTA POSTAVA.

Od nečimerniga ljubovanja.

Ako se take neumne perjateljstva med perionami nasprotniga spola za'nejo, ki se ne mislijo vzeti, tako se imenujejo nečimerno ljubovanje (nesramna ljubezen); zakaj, ker so le nezrel sad, alj ča bolj prav senca perjateljstva, tak jih zavoljo njihove prevlike nečimernosti ino nepopolnosti nemoremo ne perjateljstvo ne ljubezen imenovati. Serca možkih ino ženskih so skoz nje vnete, premrežene in med seboj zapletene v nečimernih ino neumnih nagujenjih, ki so vse na tiste neumne družbe ino minljive prijetnosti zazidane, od kterih je bilo poprêj govorjeno. In desiravno vse to neumno ljubovanje z nesramnostjo ino gerdo loternijo nehá, tak vender v začetki to ni bila misel tistih, ki so se v enako perjateljstvo podali: drugači bi se nikdar ne bilo ljubovanje (vesovanje), ampak gola nečistost ino gnusoba imenovalo. In včasih cele leta prete'ejo, prêj de taki, ki so skoz to neumnost oslepljeni, kaj začnejo, kar bi čistost trupla zavisim oskrunilo; ker jim je dosti, de si serca le z željami, zdihovanjem, ljubovanjem, in drugimi takimi neumnostmi, in sicer iz mnogoterih namenov nasitijo.

Eni namreč nimajo nobeniga drugiga namena, ka-

kor de si volčjo lakoto svojih serc z ljubezno ino nasprotno ljubezno potolažijo, in taki per izvoljenji svoje ljubezi ne gledajo na ničesar drugiga, kakor na svoje počutke, in se spustijo, kakor nitro s kako prijetno osebo (persono) vkup pridejo, s tajisto v tako ljubovanje, brez de bi njeno serce alj zadržanj; prejškovali, in se potim v te nesročae zanjke tako hudo zamotajo, de se poznej le s težavo izvzlati zamorejo. Drugi se djo iz same prevzetnosti v take reči zapeljati, in menijo, de je velika čast za nje, ako serca z ljubezno vjamjo ino zakujejo. Ker takšni per svojim izvoljni le čast za svoj namen imajo, tak nastavijo svoje mreze ino zanjke na imenitne, visoke ino sloveče kraje. Še druge goni zaljubljeno nagujenjs ino prevzetnost skupej; in, de si je ravno tudi njihovo serce k ljubezni nagujeno, tak se vender ne dajo v ljubezen zapeljati, če se tudi kaka čast zraven ne perdobi.

Vse take perjateljstva so zavisim hudobne, neumne ino nečimerne: ker se z greham zoper čistost končajo, in potem takim svoje serce Bogu, ženi alj možu vkradejo, kterim po pravici sliši; — neumne, ker so brez pametniga začetka ino uzreka; — nečimerne, ker ni zravnne dobička, ne časti, ne vtolaženja. Nasprot pokvarijo čas, podkoplejo dobro ime, in ne priesó drugiga veselja, kakor neko tišanje, nekaj hoteti ino vapati, brez, de bi se prav vedilo, kaj se hoče, in kaj se želi. Vedno se dozdeva tim zmotenim sirotam, kakor de bi vrazodevanji nasprotne ljubezni, ktira se jim izkazuje, kaj skrivniga, vsega poželjenja vredniga, skrito ležalo; in v nder prav za prav nikdar povedati ne morejo, kaj njihove želje brez konca žive obderži, in njihovo serce vedno z nezavuplivostjo in straham pred zgubo nasprotne ljubezni in z nepokojem grení.

Sveti Gregor piše v enim spisu zoper prevzetne žene čudno lepo od te reči. Tukaj ene besede, ki če so ravne na žene pisane, vender tudi možem v prid biti zamorejo. „Lepota, kakor ti jo j; Bog dal, je

zadosti za tvojiga moža, ako še pa želiš, de bi tudi drugim dopadla, in jo hočeš, kakor razprostreno mrežo za vlovljenje ptic ov nastaviti, kaj bo pa peršlo iz tega? Dopadel bo tebi tajisti, katerim bo tvoja lepota dopadla, zaljubljene poglede boš z zaljubljenimi pogledi povračevala; potim se pridruži od kraja neko perjazno nasmejanje, potim naskrivnim besede ljubezni; pa skorej bo n. sprotna ljubezen zaneslivši, in se preverže v bolj zastopno ljubovanje. Vari se, moj besedliv jezik perpovedovati, kaj potem pride; vender če ja moram te le besede pervreči: Kar mladi ljudjé ino žene v takim neumnim ljubovanji počnejo, ni ničesar brez velikiga napeljevanja v greh. Vse to hudobno ljubovanje se derži skupej, alj eno drugo na se vleče, kakor železo, ki je bilo od magneta na se potegnjeno, še več drugiga železa na se vleče.“

O kako prav govori ta veliki škof! Kaj misliš začeti? K ljubezni vneti? — Poslušaj me: Nihče ne vname koga z ljubeznjo, de bi poslednič sam od ljubezni vnet ne bil. Kdor v tej igri lovi, se sam vloví. Želiše Aproksiz prime ogenj, kakor ga blizo sebe občuti, in je v tem prava podoba naših sere, ki so tudi kakor hitro občutijo, de kdo od ljubezni do njih gori, kmalo od enakiga plamna k nasprotni ljubezni parjete. Kaj pa je že, zna kdo reči, če tudi ta plamen en trenlje občutim, de se le od njega prijeti ne dam? O kako zlo se motiš! ta ogenj ljubezni je močnejši ino vse globokeje seže, ko ti misliti zamoreš: le eno iskro misliš ti v serce sprejeti, pa se čudivša boš sagledala, kako se ná enkrat celiga tvojiga serca poloti, vse tvoje sklepe v pepel spremeni, in tvoje dobro ime zavsím v dim razžene (razkadi). „Kdo bo pomiljeval sleparja,“ pravi modri, „kteriga je kača piknila?“ In zá njim vpijem jaz: O neumni tepci! ali kje mislite, de ljubezen tako zarotiti zamorete, de bi z njo storiti zamogli, kar se vam ljubi? Igrati si hočete z njo, pa nevarno vas bo piknila ino vgriznila. In veste, kaj bodo ljudje k temu rikli? Vsak vas bo zasramoval ino zasmihoval, de ste ljubezen zarotiti

holli, in de ste iz bedastiga savupanja v nederje nevarno kačo vzeli, ki vas je ranila, ter ob dušo ino čast spravila.

O Bog! koljka slepota je vender, naržlahniši blago naše duše tako brez skerbí v igro postaviti, in za toliko min jive za tave ga v nevarnost zgube djati? Pa v resnici, moja Filoteja! zakaj Bog hoče človeka le zavoljo duše, dušo pa zavolj volje, in voljo le samu zavolj ljubezni.

Joj! koljko manj imamo ljubezni, kakor nam je je treba, neskončno več bi je še imeti mogli, de bi Boga tako ljubli, kakor ga je ljubiti dolžnost. In vender mi, neumni ljudj! zapravljamo in zametujemo svojo ljubezín, kakor bi je preobilo imeli, za minljive in ne vredne reči! Oh ravno ta velikí Bog, ki je edino ljubezen naše duše, v hvalo in zahvalo za njeno stvarjenje, ohranjenje ino odrešenje za se obderžal, bo enkrat oestro rajtengo od tega neumnega perterganja ljubezni od nas tirjal, katero smo na toliko nečimerneh reči obesili: in če bo že vsako nepotrebno besedo v oestro rajtengo vzel, kako še bo le tiste nes pametne, nes podobne, neumne in škodljive perjateljstva sodil?

Oreh vinogradam ino poljam silno zlo škoduje; zakaj, ker velik in debel izrase, se deleč razširi ino veliko prostora vzame, zemlji ves sok popije, tako de ji ni več mogoče, drugih zeliš okoli njega preživeti: posebno, ker njegov deleč razprostreni verh z gostim listjem široko in močno senco napravi, ji ves zrak in s. nčno toploto oduzame, zravno pa tudi memo gredo e vabi, ki, ijegovo sadje dobiti ino izklatiti, vse okolj njega pokvarijo ino pomandrajó. Ravno tako škodljivo je tisto ljubovanje duši, zakaj tako močno se je poloti, ino vse njene svete počutleje tako do čistiga izpije, de je njena moč potem k vsakimu dobrimu delu prestaba; listja pa, to je, čenčanja druževanja, ino zaljubljeniga šalobarjenja je toliko število, de ji ves dragi čas požre, potem je toliko skušnjav, raztrésenja, neumnih misli ino drugih škodljivih na-

stopkov, ktire v dno k sebi kliče ino vabi, de se od njih celo serce strá ino pomandiá. Skratkoma, to ljubovanje prepoci ne le kar nebesko ljubezen, ampak tudi strah božji, oslabi serce, in potere dobro imé, je igrača postopača, pa kuga serca.

DEVETNAJSTA POSTAVA.

Od praviga perjateljstva.

O moja Filoteja! ljubi vsakiga človeka z veliko, s serčno ljubizjo; pa le s čistini perjateljsko družino skleni, s katerim se posvetovati zamoreš od tega, kar k čednosti pomaga; in več, ko so čelnosti, ki se v ti družini opravjati zamogo, bolj popolno bo tudi perjateljstvo.

Ako se učene znanosti nasprot delijo, tako je perjateljstvo res hvalo vredno; pa še večji hvalo zasluži, ako eden drugiga k čednostam, k modrosti, ponižnosti, srčnosti ino pravičnosti serčite. Ako se v ti tovaršiji od svete ljubezni, od pobožnosti, od keršanske popolnosti pogovarjate, o kak zlahko visoko je potem vašo perjateljstvo! Visoko je, ker od Boga pride; visoko, ker k Bogu pelje; visoko, ker je njegová sklenitva v Bogu sklenjena; visoko, ker bo vekomaj v Bogu obstalo. O kak dobro je, že tukaj ljubiti, kakor se v nebes ljubijo; že tukaj na tim sveti eden drugiga za ljubo iméti, kakor se homo gori na unim svetu vekomaj za ljubo iméti! J z ne govorim tukaj od keršanske ljubezni sploh, ktero smo do vsakiga človeka imeti določni, le duhovno perjateljstvo zadne, kar takaj menim po kterim si dvé tri, alj več duš svojo položnost, svoje brunne obuttleje nasprot delijo, in le eno serce, le ena duša med seboj postancjo. Prav

po pravici zamorejo takšne duše s psalodistim péti: „Alj, kak dobro, kak prijatno je, jer br ti vkup prebiv jo.“ Pač res, zakaj zlahega palzama po ožnosti teče po vednim nasprotnim podelenji iz eniza s rca v drugo, in v resnici se da reči, dej: Bog svoj blagoslov ino sv je zivljenje za večne čase č z to perjateistvo razid.

Vse druge perjateistva so, po moji misli, sené proti letim, ino njihove vezi proti veliki vse zlati vézi svete brannosti le steklaste (glazovne) alj gipsaste verige (ketae).

Ne sklep j nikdar drugačniga perjateistva, ako ga sklepaj misli; zakaj perjateistva, v ktire te natura ino poprjšra dotznost vézete, po tavim, perjateistke zaveze z ziahto, sorejenci, dobrotiki, sosedi ino drugimi seninajo zavojo tega niklar ne z vr čiči ne povegrati. Tukaj se govori la od perjateistvo, ktire ti sama sklepaš.

Znal bi ti kdo reči, de nimamo celó nobeniga posebniga nagujenja alj perjateistva do koga posebj in ti, ker to prav č serce nadlegje, duha raztrese, in ve krat tu i vmes se nevoštvost obudi. Alj tiga svéta se ni prijati; zakaj, ker so takšni v píamih nekterih svetih ino brannih mozev brali, de je posebno perjateistvo ino nenavadno nagujenje klosterskim zlo škodljivo, sklen jo, de je ravno taka tudi za druge ljudi. Pa ve ik razlo ek je tukaj. Zakaj v dobro vredenim klo tri, kjer je vsih eden in tajsti cilj ino konec le brannost, ni obenih posebnih družb potreba; drugači bi se leako, ker bi se to, kar vse zadene, posebj ikalo, od odlo onja v razdertje zajšlo.

Tim dišam pa, ki med svetam živijo, in po pravi čednosti hrepenijo, je brez razlo ka potrebno, de se v brannim ino svetim perjateistvi med sebo sklenejo, in tako serčijo, podpirajo ino nasprot k vsemu dobriemu spodbudjo. In kakor popotnikom, ki po ravni skupej gredí, ni ravno potrebno ed n drojiga za roke deržati, de bi m uj nevarno naprej ši; potrebno pa tistim, ki po sternih ino polskih potah potujejo; tak tudi tistim,

ki so po kloštrih, obeniga perjateljstva posebej ni potreba, alj potreba ga je tistim brunnim, ki v sveti sveta živeti morajo, de po mnogih sternih ino polskih potah, po kterih hoditi morajo, eden drugiga kovarijo, ino eden drugimu naprej pomagajo. Na sveti ne hrepenijo vsi po enim in tajistim cili; tudi nimajo vsi enakiga nag-njenja; torej se je treba odlo'iti, in si posebne per-jateljstva po svojim nameni delati; in to je v resnici odločenje, pa sveto odlo'enje, ki obeniga razdertja ne napravi razen tega, dobriga od hudobniga, ove od kozlov, čebelj od os, kar je gotovo zlo potrebno.

Ne da se nikak tajiti de je naš Izveličar svetiga Janeza, Lacarja, Marto ino Magdaleno z bojj ser ino ino posebno ljubeznjo ljubil; zakaj samo sveto pisno nas taga prepriča. Tudi vemo, de je sveti Peter svotiga Marka ino sveto Petronilo perser ino ljubil, in ravno tako sveti Pavel svojiga Timoteja ino sveto Teklo. Več ko stokrat se hvali sveti Gregor Nacijančan svojiga perserčniga perjateljstva z velikim svetim Bazilijam, ino tajisto s tem le besedami popisuje: „Je bilo, kakor de bi bila v nama obéh le ena duša, ki bi dvoje truplo živila. In, de si ravno tistim nimamo verjeti, ki pravijo, de je vse v vsim, tak se ima vender nama verjeti, de sva bila oba v enim, ino vsak v drugim; obedva sva imela edin namen, po čednosti živeti, hrepenjenje najniga življenja v zavupanji prihodniga bogastva ravnati, in se tako še pred najno smertjo od tega vmirojočiga življenja ločiti.“ Sveti Avguštin spričuje, de je sveti Ambrož sveto Moniko zavoljo posebno imenitnih čednosti, ktire je na nji vidil, sosebno ljubil, in de je tudi ona njega kakor angelja božjiga ljubila.

Pa brez potrebe se zadržujem tako dolgo per ti reči, ktira je sama na sebi tako zastopna. Sveti Hironim, sveti Avguštin, sveti Gregor, sveti Bernard in nar veči služabniki božji so imeli brez svega perterganja svoje popolnosti, celo posebne perjateljstva, Sveti Pavel, ki ajdam *) njihovo razločenje očita, jih

* Paganam, krivivercam.

dolži, de so ljudje brez vse perserčnosti, to je, brez vse pripravnosti za perjateljstvo; in sveti Tomaž derži, kakor vsak dober modrijan, perjateljstvo za ednost. On govori pa od posebniga perjateljstva, ker, kakor on sam pravi, popolno perjateljstvo le majhno število ljudi obseči zamore. Popolnost po tem takim, ne obstoji v tem, de obeniga perjateljstva nimamo, ampak de obeniga drugiga, ko dobro, brunnò ino sveto perjateljstvo imamo.

DVAJSTA POSTAVA.

Od razločka med pravimi ino krivimi perjateljstvi.

Poslušaj zdaj, moja Filoteja! prav potrebno opombo. Méd iz Herakleje, ki je toljko strupen, je na videš zdravimu medu enak; prezlo nevarno je pa, eniga namesto drugiga alj obojiga vkup vzeti, zakaj dobrota eniga ne odvzame drugimu strupa. Varno se moramo v takšnih perjateljstvih vésti, sosebno, ako so bile iz kakeršniga si bodi namena med osebami (personami) nasprotniga spola vpeljane; zakaj marskrat ogolufa oče laži serca ljubečih. Začne se z ljubezujo čednosti, ako pa ni varnost velika, se bo kmalo neumnna ljubezen zraven permetla, ki potim v posvetno in poslednič v mesenò ljubezen izdivjà; saj še celò duhovna ljubezen ni brez vse nevarnosti; ako se dosti ne okovari; de si se ravno zmota tukej ne mora tako lahko vdružiti, ker čistost in belòta te ljubezni vsako marogo in vsak madež razločniši pokažete, ktere satanova zvižanost permétiti hoče. Ako misli kaj takiga začeti, se čez čuda zvito véde, in skuša strup nesnage prav skrivaj, de skoraj ni poznati, vmès spraviti.

Posvetno perjateljstvo zamoreš od svetiga perjateljstva, in ki je po čednosti, s tem razločiti, s čem

se méd iz Herakleje od zdravíga medu razloži. Heraklejski méd je s ajsi na j ziki, ka or navadni méd, ker ga voléji korén preslji, in po vatno perjateljstvo je s premnogimi medenimi besedami, z zreki za ljublj njih občutlej v ino s preavaljenjaulapote, prijetnosti in drugin lastnost, ki v oči padejo, presljeno; sveto perjateljstvo je nasprot v besedi priprosto ino resnično, in ne more drugiga hvaliti, ko čednost ino gnado božjo, edino podpéro, na kateri poiva.

Heraklejski méd naredí, ako se vžije, omotico v glavi: krivo perjateljstvo naredí omotico v duhu, po k tri omoten se čistosti ino brunnosti omahovati za ne, si nečiste, zaljubljene ino razvujzane poglede perпусти, se od ljubovanja vname, se tihim zdihovanju po nasprtni ljubezni prepusti, svoje truplo nekak posebno napravlja in obrača in tako, v prepovédano ljubezen vabi, se v zaljublje ne pogovore, poljubljenje (kuševanje) in drug grešne perjaznosti potegniti da, ki so gotove znamenja ino resnični nepovedovavci bližne smerti predrage čistosti. Sveto perjateljstvo ino le priproste ino sramožlive oči, le čisto ino resnično r zodevanje dopadajnja, le zdihleje za nebesa, le skrivnosti za lepoto v duhu, le zdihovanja zavoljo premajhine ljubezni do Bogá; same gotove znamenja čistosti.

Heraklejski méd temni oko telesa, posvetno perjateljstvo pa oko duá, in sicer tako zlo, deti, ki se v nj podjo, dobro delati menijo, méd tem de hudo delajo, ino svoje izgovore, zagovore ino neimerne besede za resnične ino pametne vzroke imajo. Se zogibjo ljuči, in ljubijo temo, sveto perjateljstvo je pa naspratile bistiga oesa, in se ne skriva, ampak se rado pred brunnimijudni pokaze. Poslednič heraklejski méd veliko grenkobo v ustah pusti, ravno tako se skručajo krive perjateljstvo z nečistimi besedami ino željami, alj per odreki z razžaljenjem, opravljajem, golufijo, žalostjo, osramotnjem ino strahom zavoljo nezvestobe; kar se vse večkrat z živinsko divjosijo ino razkačojim dodeluje; čisto perjateljstvo je pa vedno enako spodobno, enako perljudno ino perjazno, in se nikdar

v kaj drugjiga ne spremeni, kakor v čedalje popolniši in čistejši sklenitve serc; lepa ziva podoba presre niga perjateljstva med nebeškimi prebivavci.

Sveti Gregor Nancijanski pravi, de pav, kedar svoje perute prevzetno rasprostri ino vrši, pavice, ki ga poslušajo, zlo k poželjnosti alj hotivnosti nagiba.

Ravno tako človek, ki se kakor pav sopiri ino lepotiči, in brez sramozljivosti z kako žensko ljubeje in šepa brez namena z njo v spodobn zakon stopiti, gotovo druge misli nima, kakor jo v kako nečistost zapeljati. Ženska, kateri čast prazno imé ni, si bo učesa zamašila, de ne bo vrša taciga pava poslušala, in glasu perlizovavniga zapelivca zastopila, ki jo zvito omotiti iše; ga pa posluš, potem ji gorjè! zakaj v resnici je to hudo predznamuje bližne potrate njeniga serca.

Mladi ljudje, ki se tako vêtejo, napravljajo, ljubejejo in pogovarjajo, de bi si ne upali v tem od svojih starišev, možev, žen alj svojia spovednikov najdeni in zapazeni biti, že tem dosti na zaanje dajo, de kaj drugjiga, ko spodobnost postenje in pobožnost med sebó imajo. Presveta Devica je ostermela, ko je angelja v človeški podobi zagledala, ker je bila sama, in jo je angelj s preveliko, de si ravno nebeško hvalo povzignil. O Zveličar švê á! čistost ostermi pred angeljem v človeški podobi, in ne istost bi se loveka ne bala, ki jo, naj bi se tudi v podobi angelja perkazal, s posvetno ino človeško hvalo povzdiguje?

ENINDVAJSTA POSTAVA.

Svarila in vračila zoper hudo perjateljstvo.

Ktire vračila so pa zoper mergolivo ljuljko tega nespametniga vesovanja ino nečistiga neamovanja? Htro ko se te lotiti hoče, obrni svoje serce na drugo stran, in bézi, to nečimernost resnično zaničeváje; h' krizu Odrešenika, vzemi njegovu terajeva krono in si spleti iz nje, po besedah svetiga pismá, ograjo okolj svojiga serca, de tiste male lesice ne bodo danj mogle. Bodi varna, in se ja nikakor ne pusti v kako barantijo s tem sovražnikam. Ne reci: „poslušala ga sicer bom, pa nič vsiga tega ne bom storita, kar mi por č; uho mu že odprem, serce mu bom pa terdno zaklenila.“ O moja Filoteja! okovari se za božjo voljo, s serčno ojstrostjo v takih nak'jučbah; serce in uho sta preveč med sebe zavezana; de bi misliti mogli, serce ne bo občutilo, kar skoz uho pride; in kákor je vse zastonj, reko vstanoviti, ki je čez odvisle (navdol) kake gore svoj ték vzela, tak je tudi čez vse težko vbrantiti, de bi ljubezen, ki je skoz ušesa perderla, v serce ne vtekla. Koze sopijo, kakor vučeni Aleméon terdi, skoz ušesa in ne skoz nosnice; ker pa Aristotelez to ne poterdi, tak ne vém, kter imá prav. To pač dobro vem, de naše serce sápo skoz ušesa dobíva, in kakor svoje misli z jezikan vun veje, tak sápo skoz ušesa dobíva, skoz ktire se mu misli drugih ljudi dopeljavajo. Varvajmo torej svojih ušes pred sápo nespodobnih besedi, zakaj kmalo bi bilo naše serce od njih ostrupnjeno. Nikdar in nikak ne vzemi kake nespodobne ponudve (vabe), le v ti edini sami okoljsini ti je

perpušeno, de smeš neljudna, čudna in neprijazna (groha) biti.

Spomni se, de si svoje serce Bogu posvetila, in svojo ljubezin njemu v dar pernesla. *) Božji rop bi bil, mu ga nar manjši del zadržati. Daruj mu ga raji z j zero dobrimi sklepi ino obljubami v novič, in se derži v njih, kakor jelen v gošavi; kliči Boga v pomoč, in pomagal ti bo, in bo tvojo ljubezen varval, de bo le v njem in za njega gorela.

Si pa že v mrežo te nespametne ljubezni zamotana; o Bog! kak težko se boš premagala ino izsnula! Stopi kje pred svetlost božjo; spoznaj pred njoj velikost svoje revšine, svoje slabosti ino nečimernosti, in z največim perzadetjom, ki ga tvoje serce zamore, zani uj začetek tega ljubovanja; odroti se jim, odpovej se vsaki obljubi, k ti je v ta namen dana bila, in stori terdni sklep, se nikdar več v tako tovaršijo spustiti.

Kar ti narboli svetujem, je to, de kraj zapustiš, ako je le koljkanj mogoče, zakaj kakor pravijo, de se tisti, ktire je gad pičil, težko dajo v pričo treh ozdraviti, ki so že kedaj od njega piknjeni bili, tako bo tudi tisti, ki je od ljubezni ranjen, težko od te bolezni ozdravel, dokler dolgo je bilo tega, ki je od enakiga piknjenja ranjen Spremenjenje kraja zlo perpomore, ogenj in skerb alj bolečine alj ljubezni pregnati. Mladenč, od kteriga sveti Ambrož v drugih bukvah od pokore govori, je peršel po dolgim popotvanji, ki ga je storil, od neumne ljubezni, v kteri je poprej zamotan bil, ves ozdravljen ino prost ino tako spremenjen nazaj, de, ko ga je njegova nespametna ljubka srečala, ino vprašala: Alj me ne poznaš? glej,

*) Ali z obljubo, vedno nezavezana (deviča) ostati, ali z mislijo, pošteno ino keršansko v zakon stopiti, ali že si v zakoni, tajistiga v edini zavezi s svojim zakonaskim, pošteno peljati.

zmiraj sim še ta perva; ji odgovoril je: „Res, de bi tak ne! jaz pa več nisim ta prvi.“ Oddalšan je od svojiga kraja je takšno srečno spremenjenje v njem naredilo. Tudi sveti Avgustin spričuje, de si žalost čez smert svojiga ljubiga perjatelj vkrotiti, je Tegasle zapustil, kjer je perjatelj vmerl, in se v Kartago podal.

Kaj ima tisti storiti, kter proč ne more? Zogibati se mora celó vsakiga posebniga pogovarjanja, vsakiga skrivniga čenčanja, vsakiga zaljubljeniga pogleda, vsakiga nasmejanja, in sploh vsake družbe in vsakiga napeljvanja, ki bi ta smrdiv in spašen ogenj ohraniti alj podpih ti zamoglo; alj če je persijen, z nekdašnjim tovaršem pregrebe govoriti, tak mu naj k večim s kratkimi, serčnimi ino resnimi besedami na vekomaj sklenjeno slovo napové. Glasno kličem vsim, ki so v tih nesrečnih zadergah zamotani: razrežite, raz-sekajte, razdrobite jih! Ne počasi norazen parati se morajo take neumne sklenitve; rast rgatise morajo; ne počasi odpnjati te zaveze, ampak raz-sniti se morajo, ker so traki in vezi zanič. Ne sme se rahlo ravhati s tako ljubezno, ki je božji ljubez in tako z o nasproti.

„De si pa ravno po takim vervi te sramotne sužnosti raz omim, mi še vender neki po utek zaostanejo sledi in maroge bodo še zmeraj mi na nogah, to je v spominu vtisnjeno ostalo!“ Ne, ne, moja Filoteja! tega ne bo, ako toljkšno grivengo čez svoj dolg obudiš, koljkšno zasluži; zakaj potem te ne bo obeden ob utek spolbadal razen velikiga gausenja nad to gordo ljubezno, in na vsim, kar k nji stiši, in presta boš ostala od vsakiga nagnjenja do zapuščeniga tovarša raz u de ga iz golčiste keršanske ljubezni zavoljo Boga ljubiš.

Če pa z voljo nepopolnosti tvoje grivenge še kaki hudi nagibi v tibi zaostanejo, tak peli svojo dušo v duhovno samoto, kakor sim te sprej učil, in držiš se v nji, kakor dolgo te zamoreš, in se odpovej s stó-ino stokratnimi povzdigovanji svojiga duha

vsimu svojimu nagojenju, zataji jih iz se moč! beri večkrat, ko po navadi, duhovne bukve, idi pogosto k sveti spovedi ino obhajilu, se pogovarjaj ponižno ino odkrito s svojim duhovnim voditelam, alj če ti ni mogoče, saj s kako drugo zvesto in modro dušo tvoj svoje znotranje ganjenja ino skušnjave. Ne boj se; Bog te bo gotovo od vsake strasti rešil, ako le drugači zvesta in stanovitna v vadbi teh čednosti ostaneš.

Alj pa ni nehvaležnost, mi morde nasproti rečes, tak naglo in tako nevsmljeno znanje razdréti? O je blaga nehvaležnost, ki perdobi božje dopadjenje! Ne, ne, moja Filoteja! ni ne nehvaležnost. (Bog je moja priča, de resnico govoriš) ampak le dobrota je, ki tiro svojimu tovaršu podeliš; zakaj svoje vezi razlomivši, razlomiš njegove, ker so bile obéh, in če tudi svoje srčce na enkrat ne spozná, jo bo pa kmalo potem spoznal, ino s tebo, z hvaležnim srcem péti: „O Gospod! razdaj si moje vezi, daritve hvale ti bom daroval, in v tvoje sveto imé klical.“

DVEINDVAJSTA POSTAVA.

Še nektiri nauki od perjateljstva

Še ti moram od perjateljstva eno potrebno svárilo podeliti. Perjatelj tvo se med ljubčim brez trdne občnosti ali združbe ne more, ne za eti, ne obdržati. Pri taki združbi se velikokrat pergodi, de prijatelj svojimu prijatlju hitro tudi vse skrivnosti svojiga serca zaupa. Vsi nagibleji, ki v globočini serca poživajo, pridejo po nasprotnih serčnih vtiskih ino po nasprotnim razodevanji čutil ino nagibov skrivaj iz eniga s rea v drugiga. To se posebno rado tedaj permeri, kedar listiga tudi visoko obrajtamo ino spoštujemo, kateriga ljubimo; zakaj odpremo mu tedaj zavolje

perjateljstva serce tako zlo, de ne stoji le prijateljstvu odperto; ampak spoštovanje do njega stori, de tudi vse njegove misli ino nagnjenji, ravno take kakoršne so, jeli dobre ali ludobne v serce sprejmemo. Čebele, ki heraklejski med berejo, išejo res le medu, zdravno pa zezajo, de ne sprevidijo, ob enim tudi strupne lastnosti volčjiga korena v sebe, ker na njem medeno roso berejo. Prava podoba prijateljstva, ki z dobrim skrivaj tudi hudo sprejme. Tukaj, sosebno, moja Filoteja! moramo besedo pred o'mi obderžati, ktiro je Zveličar naših duš toljkokrat v ustih imel: „Bodite modri menjavci in barantavci“; to je; ne vzemite z dobrim dnarjem tudi takiga, ki nič ne velja, tudi ne z žlahnim zlatam poredniga izberite vselaj le dobro izmed slabiga; zakaj, kolj redek je, ki bi kakšnih nepopolnost na sebi ne imel. In zakaj bi mogli pogreške in slabosti svojiga perjatelja s perjateljstvam vred hranjevati? Ljubiti ga zares moramo per vsih njegovih slabostih, slabosti pa ne smemo ne ljubiti, ne prevzeti; zakaj perjateljstvo hoče le nasprotno podeljenje dobriga, ne pa hudiga. Zato moramo pri svojima prijatlju vselej nja dobre lastnosti od njegovih nepopolnost ločiti, ravno tako, kakor tisti, ki iz reke, Tajo imenovane, pések lovijo, zlato odločijo ino z sebo vzamejo, pesek pa na brodi pustijo. Tako naj tudi tisti ki družbo dobriga perjateljstva vživajo, pridno persek nepopolnosti odbérajó; in nikdar ne perpústijo, de bi se jim v serce vtisnil. Sveti Gregor Nancijanski perpovoduje med drugim, de so nekteri, ki so svetiga Bazilija ljubili ino občudovali, v posnemANJI tajistiga tako deleč šli, de so ga celó tudi v njegovih zunanjih nepopolnostih, v počasnim govorjenji, per kterim je globoko mislil, v podobi njegove brade, ino v njegovi hoji posnemali. Tako vidimo tudi zakonske, otroke, ino perjatelje, ki veliko spoštovanje do svojih parjateljov, starišev, ino sozakonskih imajo, jeli iz perjaznosti ali iz posnemovanja brez - številue majhine nepopolnosti v nasprotnim perjateljstvi eden od drugiga na se vzeti.

To se nikak ne smé zgoditi. Zakaj, vsak že imá dosti svoje lastne nepopolnosti nositi, pokaj si bo še ptuje slabosti nalagal? in perjateljstvo ne le kar tega ne tirja, ampak nas še zavezuje, eden drugimu pomagati, de bi eden drugiga od vsakošne nepopolnosti rešili. Moramo res z nepopolnostmi perjateľa poterpjenje imeti, pa ne jih čislati alj celó posnemovati.

Jaz govorim tukaj le od nepopolnost, zakaj grehov ne smemo na perjatelju ne čislati ne terpeti. Slabo in hudobno je perjateljstvo, ki vidi perjateľa konec jemati, in mu ne pomaga; ga na rani vmirati vidi, in si ne upa, ga s prij znim ali nerazžalivim posvarjenjem rešiti. Pravo ino živo perjateljstvo ne more z greham obstati. Pravijo, de mačarál ogenj vgasne, ako se v nja vleže; gotovo pa gréh perjateljstvo razdere, med ktere svoje prébivališe postavi. Če gréh hitro prejde, ga perjateljstvo z svarjenjem splaši, de se ne verne nazaj; ako se pa začne zadržavati, in si hoče prebivališe postaviti, bo perjateljstvo gotovo nehalo, nikdar brez prave čednosti obstati ne more. Koljko manj je še le perpušeno, iz ljubezni do perjateljstva grešiti? Ni več perjatelj, ampak sovražnik, ako nas hoče v gréh napeljati, ako perjateľa spačiti in v pogubljenje spraviti iše; ino nargotovski znamnje hudiga perjateljstva je, ako vidimo, de se s kakim človekam derži, ki je kaki pregrehi vdán, naj bo kakoršna si hoče. Ako je tisti kteriga ljubimo, pregrehi vdán, je gotovo tudi naše perjateljstvo pregrešno; zakaj ker perjateljstvo le na pravi čednosti počivati samore, mora tukaj gotovo kako neumno le dozlevavno čednost alj pa kako posvetno lastnost v očesu imeti.

Perjateljstvo, v kteriga barantavci med sebo stopijo, je lekar po zunanjim pravimu perjateljstvu podobno, ker ni sklenjeno iz ljubezni do oseb (peršon), ampak iz ljubezni do dobi-ka.

Poslednič ste tiste dve božje izreke dva terdna stebra, ki keršansko življenje podpirata: ena je izreka

modriga, ki pravi: „Kdor se Boga boji, bo dobro perjateljstvo imel.“ Druga pa je beseda svetiga Jakoba: „Perjateljstvo tiga sveta je sovraštvo božje.“

TRINODVAJSTA POSTAVA.

Od del zunanjiga pokorjenja.

Nekteri, ki so naturne moči prejškovali ino od kmetijstva pisali, terdijo, de, ako se na celo in se mlado mandelnovo jederce kaka besedu zapiše, in potim spet v košico položi ino dobro zaperto v zemljo vsadi, vsi mandelni tistiga drevesa, ki iz nja izraste, tisto besedo vpisano ino vtisnjeno imajo. Kar pa jaz terdim, je to, moja Filoteja! de nisim nikdar za tistimi potegnil, ki, človeka spreoberniti, z zunanjim, z vedenjem trupla, oblačilam ino lasmi začnejo.

Veliko več, se mora, po moji misli, od znotraj začeti. „Spreobernite se k meni,“ pravi Bog, „iz vsiga svojiga serca; moje dete, daj mi svoje serce.“ Zakaj ker je serce studene vsakiga djanja, tak bo vsako djanje takšno, kakoršno je serce. Božji ženit v visoki pesmi govori ker dušo k svoji ljubezni vabi, tako le: „Položi me, kakor pečad, na svoje serce, kakor pečad v svoje naročje.“ Po pravim govori; zakaj, kdor kolj Jezusa Kristusa v serci imà, ga bo skoraj tudi v vsih zunanjih djanjih imel. Torej sim ti hotel, moja ljubljena Filoteja! pred vsimi rečmi to sveto ino preaslito besedo: Jezus naj živi! v serce zapišali ino vtisniti, ker sim celó prepričan, de bo potim tvoje življenje, ki iz tvojiga serca, kakor mandelnovo drvo iz jedrca izhaja, v vsih svojih djanjih, njegovim sadu, te besede zveličanja vpisane ino vtisnjene perneslo, in de, kedar sladki Jezus v tvojim

sreci živi, bo tudi v vsih tvojih djanjih ino v vsim tvojim zunajšim vedenji živel, in se v tvojih očeh, v tvojih ustih, v tvojih rokah, ino celo na tvojih lasih razoleval, de boš zamogla s svetim Pavlom reči: „Živim, pa ne več jaz, ampak Kristus živi v meni.“ Skratkoma kdori si je serce človeka perdobil, si je celiga človeka perdobil. Vender pa tudi potrebuje samo to serce, s katerim začeti hočemo, de ga podučimo, kako svoje zunanje zadržanje vravnati ino zvrstiti mora, de se ne bo le sama brunnost v nje in perkazala, ampak tudi velika modrost in premisslenost. Torj ti hočem tukej nektire kratke nauke popisati.

Ako zamoreš post prenesti, boš prav storila, ako se boš, ne le zapovedane postne dni, ampak tudi še ob drugih dneh postila: zakaj razn navadniga sada, ki duha povzdigne, ino meso vkroti, čednost pomnoži, in veliko plačilo za nebesa perdobi, je tudi lep dobiček, ako požrešnost premagamo, ino teló pod postavo duhá spravimo, in če se tudi čez zlo ne postimo, se nas vender sovražnik vse več boji, ako vé, de se postiti zamoremo. Srede, petki ino sabote so dnevi, ob kterih so si prvi kristjani v jedi pertergóvali. Izberi si torej iz tih dnevov nektire sa post, potim, ko te tvoja pobožnost nagiba, in ti moder presodik tvojiga duhovniga vodnika švetuje,

Rad takaj rečem, kar je sveti Hironim brunni gospéj Leti rekel: „Dolgi in čezmerni posti mi isto nič né dopadejo, sosebno per tistih, ki so še mladi.“ Iz lastne skušnje sim se izvüčil, de, če se mlad osek na poti izpéha, iz steze stopiti is; in mladi ljudje, ki si zavoljo precjstrih postov bolehnosti nakopéjo; se radi od ojštrosti na mehkušnost obernejo. V dvéh okoljšinah se jeleni k teku in pripravne storijo: ako so namreč zavoljo predobre paše predebeli, ali kedr so zavoljo preslabe presuhi. Narbolj smo od skušnjav nadlegvani, ako teló préveč redimo, in če ga préveč oslabimo, prvo ga stori prevzetaiga, drugo pa zavoljo slabiga počutenja otožniga; in kakor ga mi nositi ne moremo, ako je predebelo, tako telo ne more nas

nositi ako je presuho. Ta nezmernost v postih, v nosi spokornih oblačil iz žime in v drugih spokornih delih stori, de narbojši leta marsteriga brumuiga v slušbo ino ljubezen božjo nepripravne postanejo, kakor se je svetimu Bernardu zgodilo, ki je žaloval, de je s svojim truplam toke oestro ravnal; in ostreji ko so taki od začetka proti svojimu životu, bolj so na konci persiljeni, mu spregledovati. Ali bi ne bili bolj prav storili, ko bi bili zmeraj enako, kakor se njihovimu poklicu ino njihovi službi perleže z njim ravnali.

Post in delo slabita in krotita mėsó. Ti je tvoje dele potrebno, alj povikšuje božjo čast, tak mi je ljubši, de težavo dela voljno prenašaš, kakor de se s postam vbijaš. To je tudi misel svete cerkve, ki zavoljo opravil ki so Bogu dopadlive, in bližnimu koristne, takšne delovce še od zapovedanih postov proste izgovori.

Težko enimu pride, se postiti, drugimu, bolnikam streči, jetnike objiskati, spovedovati, pridgovati, žalostne tolažiti, moliti, in druge takšne dela opravljati; bolj koristno je pa to perzadevanje, ko uno; zakaj razen tiga, de oboje enako vpěba, pernese to bolji sad, kot uno. Torej je vsplah govoriti, boljše, truplo bolj, kakor je ravno potrebno, per moči obderžati, kakor ga čez pravico slabiti; zakaj, moč mu še zmeraj lebko odvzamemo, kedar hočemo, dodjati mu je pa ne moremo, kedar in kakor bi hotli.

Po moji misli bi mogli besede, ktere je naš božji Odrešenik Jezus Kristus k svojim vučencam govoril: „Jejte, kar se pred vas postavi,“ v veliki časti deržati. Mislím, de je veči čednost, jesti brez vsiga izbírka kar se pred te postavi, in po versti, po kteri se postavi, naj ti diši, alj ne, kakor pa, de bi si vselej le naporedniši jed izbrala. Zakaj, de ti se ravno to poslednje vidi, kakor de bi ostreje bilo, je vender per pervim več zatajenja, ker se ne odpové kar svojimu slaju, ampak tudi svojimu izvoljěnu; to pa ni majhino pokorjenje, svoj slaj po volji vsakiga obrniti, in ga per vsaki perložnosti premagati. Razen tiga je to

tudi takšno pokorjenje, da ga nihčar ne zapazi; ni nikomur zoperno, in se v življenje (loveško družbo) posebno lepo perléže. Eno jed odriniti, po drugi sé i, vse okusiti ino načeti, in nikjer kaj najti, da bi dobro napravljeno alj dosti snažno bilo, od vsakiga grizljeja kaj povédati, je znamenje mehkužnosti, ki je le v okrožnike (talerje) ino skléde zamišljena.

Več obrajtam svetiga Bernarda, da je namesto vode alj vina olje pil, kakor da bi bil iznaprejvzetja pelinovec pil; zakaj s tim je na znanje dal, da ni na to mislil, kar je pil. Ino v ti neskerbnosti na to, kaj bi jedli alj pili, obstoji popolnost izpolnjena tistih svetih besedi: „Jejte kar se pred vas postavi.“ Med to pa res jedi ne štejem, ktere so zadržaju škodlive, ali bi celó našiga duhá slabo navdale, kakor se to nekterim pergodi, ako tople, zlo dišeče, okajene ino napihajoče jedi vživajo, tako tudi perložnosti odizvzamem, v kterih natura polajšauja ino pomoči potrebuje, da bo zamogla kako več delo k časti božji prenesti. Stanovitna ino spametna mernost je bolji, kakor dolga posiljena zderžnost, ktera se pa večkrat z velikim polajšanjem ino verlim gostovanjem preterga.

Bič, (gajzla) z zmernostjo v pokorjenje obrnjen, imá prečudno moč, hrepenjenje po brunnosti spet oživeti. Spokorno oblačilo iz žinte kroti teló zlo, vender zakonskim ljudem, in takim, ki so bolj slabiga života, in tudi tistim, ki težke dela opravljati imajo, ni perporočiti. Vender se znajo taki ob nar imenitaiših časih pokore z njim pokoriti, ako moder spovednik k timu svetuje.

Noč imámo v spanje obračati, in sicer vsak po potrebi svojiga trupla, in koljkor je potrebno, da se po tim čez dan bedeti da, in potrebne dela opravljati zamorejo. In ker nam sveto pismo v mnogih krajih, zgléd svetnikov, in zdrava pamet juterne ure kakor narbolje in nar rodovitniši celiga dné tako zlo perporočajo, in ker je celó Kristus, naš gospod, souce imenován, preblážena Devica pa juterna danica zvana, tak deržim za lepo navado, da se zvečer zarán spat

podamo, de bo moči drugi dan spet zaran vstati. Gotovo je ta čas narperjazniši, narprijetniši in narpokojniši, že celo tice nas ted j kličejo vstati in Bogu hvalo dati. Vzgodaj vstajati ni torej le k zdravju ampak tudi k svetosti.

Balaam je na svoji, oslici jezdaril ino kralja Balaka iskal, ker pa ni nič dobriga v misli imel, ga j perčakal angej božji na poti z nagim mečem, de bi ga vmoril; oslica pa, ko je angelja zagledada, se je splašena trikrat nazaj zavernila. Alj Balaam jo je nevsmljeno s svojo paico pretepal in jo je naganjal naprej, tak dolgo, de se je ob tr tjem pod Balaamom na tla izdruznila, in ga po velikim čadu takole nagovorila: „Kaj sim ti storila, de me že v tretje pretepaš?“ In zd j so se Balaamu oči odperle, in zagledal je angelja, ki ga je tak nagovoril. „Zakaj pretepaš svojo oslico? ko bi se ne bila meni vmaknila, bi bil tebe vbil, njo pa živeti pustil.“ Balaam je pa rekel k angelju: „Gospód! grešil sim zakaj nisim vedel, de si se zoper mene ne pot vstavil.“ Glej, moja Filoteja! Balaam je tiga zlega kriv, in pretepa vbogo oslico, ki je vender v vsim tem isto nedolžna. To se mnogokrat v našim življenji najde. Tam ja žena, ki vidi svojiga moža alj svoje d.ete bolano, in kar se začne postiti, spokorno oblačiti, nositi, se bičati, kakor je nekđaj David v takšni okoljšini storil. Oj perjateljca! pokaj tepeš svojiga vbogiga osla, pokaj trudiš svoje tělo? Saj je nedolžno nad zlegam, ki te je zadelo, de je Bog svoj meč čez t.ube vzignil; poboljšaj le svoje serce, ki je tiga moža kakor malika molilo, ki je timu otroku jezero napčnost spregledalo in ga k napuhu, nečimernosti ino prevzetnosti redilo. Uui mož spozná, de je večkrat v greh nečistosti hudo padel; njegov vest se kakor nevsmljena maševavka z nagim mečem čez njega vzigne, ga z svetim strahom prebosti. Hitro se sam v se oberne, ino zavpije: De bi te, nezvesto mesó ki si se spantalo! de bi te, prevzetni život! ki si me sovražniku izdal! In glej ves raskaćen se loti života, in ga ojtro terpinji z nezmernim

postam, z hudim bi'anjem z neprenesljivimi spokornimi
 oblačili, O vboga duša! ako bi zamoglo tvoje mesó go-
 voriti, kakor Balaamova oslica, reklo bi ti: Zakaj tepeš
 mene, vbogiga reveža? Zoper tebe samo, moja duša!
 vzdiguje Bog svojo maševavno roko, ti sama si pre-
 lomljivka božjih zapoved! Pokáj me vodiš v tiste slabe
 perložnosti? pokaj obraš moje oči moje roke, moj
 jezik k nečistosti? pokaj me vmažeš z nesramnimi
 oisli? Inej dobre misli, in obena hudobna želja se ne
 bo v meni vzignila. Pajdaši se z čistimi ljudmi, in
 nikdar me moje poželjenje ne bo v greh skušalo. Oj te,
 ti sama me mečeš v plamen, in hočeš, de bi ne
 gorel; mi pihaš dim v oči, in hočeš, de bi ne otekle.
 Ingotovo tudi Bog v ti okoljšini k tebi govori: Pre-
 tepajte, vbij jte ino razdrobite sosebno svoje serea,
 zakaj zoper nje se je moja jeza vžgala.

Serbenja se znebiti in ga is-zdraviti, ni toljko
 treba, se vniivati ino kópati, kakor veliko več, si kri
 in jetre izčistiti. Ravno tak, ako se hočemo pregreh
 rešiti, in jih i zdraviti, je sicer dobro, de teló po-
 korimo vender je pa sosebno potrebno, de si serce
 prav iz'istimo. Zatoraj se nikdar ni podati k pokor-
 jenu telesa, drugači, de dahovni vodnik kaj takiga
 svetuje.

ŠTIRNODVAJSTA POSTAVA.

Od družne ino samote.

Za družnoj tekati, in se je zогibati, nobeno ni
 pametno nobeno se ne perleže brumnosti, kí ima dol-
 žnosti človeške družbe lepo réditi. Družin se zогibati,
 kaže neko zaničevanje ino zametovanje bližniga, jih
 nalaš jiskati je znamenje lenobé in vragljivosti.

Bližniga moramo ljubiti, kakor samiga sebe; mu to ljubezen skazati, se ne smemo njegove tovaršije zогibati, v znamenje pa, da sami sebe ljubimo, moramo sami per sebi ostati, kedar smo per sebi. Per sebi smo pa, kedar smo sami. „Misli sam na-se,“ pravi sveti Bernard, „potim na druge.“ Ako te tedaj ničesar ne veže, v družino iti, alj družino sprejeti, tak ostani v samim sebi, in se pogovarjaj s svojim srcem. Pride pa družina k tebi, alj te tak pametni vzrok vabi, družino obiskati, potim, moja Filoteja! idi z Bogam, in gledaj svojiga bližniga z veselim očesam ino srcem,

Slabe družine se zavejo tiste, v ktire ne s slabim namenam z haja, pa tudi, ako so tisti, ki se shajajo hudobni, nepremišljeni ino razvujzdani; in tih se je zогibati, kakor se čebele os in obadov zогibljejo. Zakaj kakor so put, sapa ino slina čistih ljudi, ki so od izteklih psov vgriznjeni, sosebno otrokam ino ljudem drobniga života nevarne; tak se tudi ne da z hudobnimi ino razvujzdanimi ljudmi pečati; sosebno naj bodo tisti prav zlo varni, kterih čednost je še rahla ino nevertedna.

So tudi take družine, ki k ničemuri niso, ko le, si po vtudivnih opravkih oddehniti. In, de se jim ravno ne smémo čisto ino zavisim vdati, tak vender toliko časa smemo na nje obrniti, koljkor ga je za oddehniti si, treba.

Še druge družne so ki nimajo drugiga namena, ko perljudnost. Takšne so obiskovanja ino nekteri shodi, ki se bližnimu v čast storé. In če nam tudi ni treba, kar to zadene, čez več skerbuim biti, tak vender tudi ne smémo tak neperljadni biti, de bi se neč za-nje ne zmenili, ampak dolžnost perljudnosti se mora priprosto dopolniti in varvati se je zraven vse neobtesnosti ino lahkomyšlenosti.

Sdaj je še govoriti od koristnih družin, v ktire se brunne ino pobožne duše zberajo. O moja Filoteja! za veliko srečo si šteji, ako v takšne družne večkrat priti zamoreš. Vinske terte, ki med oljkami rastejo, oljnate in po oljki dišeče grozdje nosijo; in duša, ki

se rada med brunnimi ljudmi zadržuje, mora njihove lastnosti ni-se vzeti. Troti sami ne mógo nobeniga medu narediti, pomagajo pa, ga čebelam napravljati. Ravno tak zadrževanje z brunnimi dušami naši brunnosti mo'no k rasti pomaga.

V saki družini mora vse odkrito, priprosto, pohlevno ino spodobno biti. So nekteri, ki ničesar ne počnejo, kar bi ne bilo tako persiljeno, de vsakiga nadlegje. In kakor bi človek, ki bi nikdar drugači ne pregovoril alj ne prestopil, kakor de bi pel ino svoje stopinje štel, s tem vsakimu zopern bil, ravno tako so tisti celi družni silno na polti, ki se ne zmezijo drugači, kakor le persiljeno, in bi rekel, kakor de bi bili na škripece; in kaj jih drugiga tako ravnari, kakor skriti napúh! Zmerna dobrovoljnost mora zmeraj na pervim mestu v družini biti. Svetimu Romualdo ino svetimu Antonu k veliki časti perpoveduj jo, de so nju obličja per vsi njihvi ojstri spokornosti vedno z veseljem, dobro voljo ino perljudnostjo olepšane bile. „Smejajte se s smejočimi, in veselite se z veselimi.“ ti zopet pravim z aposteljnám, „veseli se vedno, to de v Gospodu, in tvoja spodobnost naj bo vsim ljudém znana.“ De se v Gospodu veseliš, mora podloga tvojiga veselja ne le perpušena ampak tudi vsa spodobna biti; to rečem zato, ker je nekaj reči, ki so sicer perpušene, to de ne zavsím spodobne; in de bo tvoja spodobnost znana, vari se vsake napake, ki nikjér ni perpušena. Enimu zanjko nastaviti, de bi padel, drugiga očerniti, tretjiga zabavljati, nespačetnimu kaj hudiga storiti, je neumno in divje veselje, in smejati se zavoljo kaj takiga, je vselej zlo nerodno.

Razen znofranje samote, v ktiro se tudi iz srede narglasniši družine podati zamoreš, kakor sim te že v 12. postavi drugih bukev vučil, ljubi tudi resnično samoto; ne de bi mogla v pušavo bázati, kakor sveta Marija Egipčanka, sveti Pavel, Anton, Arzeni ino drugi brunni očaki, ampak zadrží se nekaj časa v svoji jispi, v svojim verti, alj druží kjé, kjér se

v narznotranje svojiga sérea podati ino svojo dušo v
brunniai ino svetlobi misli, alj s pobožnim branjem
razjislili zamores; in posnemaj v tem zgledi velikiga
svetiga Gregorja iz Nancijanca, ki sam od sebe tako
perpovedujo: „Proti sončaimu zahodu sim se sam s
sebó po brodu morja spreh jal; zakaj treba mi je tega
pol jsanja, de si duha razjasno, in butaro navadnih
opravkov od-tresem.“ In potim razklada tisto zve-
ličano misel, ktiro sim jaz že nekidruzi v misel vzel.
Tudi sveti Avgustin pokaže od tige en izgled od sve-
tiga Ambroža, ino reče, de je večkrat v prebivavnico
tega velikiga moža stopil (zakaj to je bilo vsakim per-
pušno), in de ga je tankjé premisljeval, kako je bral,
in de se je čez nekaj časa prav tiho ven podal in
mislil, de se temu velikimu dašnimu pastirju ta kratek
čas vzeti ne smê, kteriga mu je po pretoljšinih opr-
vilih potreba, de si duha podzivi ino razjasni. Tudi
Gospod Jezus je enkrat rekel aposteljniam, ki so mu
perpovedovali, kako so pridgovali, in kaj so še dru-
jiga opravili: „Pojlite v samoto, in si eno malo
odabnite.“

PETINDVAJSTA POSTAVA.

Od spodobnosti v oblačilih.

Sveti Pavel naroča brunnim ženskam (in to za-
dene tudi možke) de bi se spodobno oblačile in se
pošteno, in le kar je prav, lišpale. Spodobnost v
obleki ino lišpanji se pa ravná po tim, iz česa, de
je, kak je vrezana, in potim, kak je snažna. Snaga mora
v vsakim našim oblačili biti, in na obenim ne smemo,
koljkor je le mogoče, kakšno vm zunje alj nesnažnost
terpeti. Zunajna snaga nekoliko odkriva znotrajno

čistost. Bog sam zapoveduje služabnikom altarja, in tistim, katerim je prva skerb za brunnost izročena, telesno snažnost.

Iz česa, de naj bo oblačilo, in kak naj bo vezano, to naravnava keršanska modrost po mnogih okoljšinah, namreč, po tim, ko je čas letá, starost ali stan človeka, in kakor pernese s sebo družina alj perložnost. Castitavsi se sploh opravljajo ob praznikih, in toljko bolj, ko je praznik velik ino imeniten. Ob časi pokore, kakor v posti se oblačijo priprosto, na ženitninah nosijo svatovske oblačila, in per pokopališah obleko žalovanja. Na dvori oblastnika se obleka povikša, kí se doma per svojih spet ponižati mora. Zakonska se smé ino imà, kedar je per móžu, spodobno lišpati, ako se pa lišpa, kedar móža ni v pričo, tak bi jo bilo dobro vprašati, komu s svojim lišpan dopasti želi. Devicam se smé nekaj več lišpanja perpastiti, de ne bojo zavoljo zanemarjenja snage v noši spregledane, brez moza ostale.

Tudi vdovam, kí bi se spet rade omožile, nihčer ne bo zameril, ako se še nekoliko lišpajo, to de ne bodo kake otročarije ma se navešile, ker so že gospodinje bile, in jih že vsak za bolj resne derží, ker so že žalost vdovstva pokusile. Vdovam pa, ki niso kar po tel. su ampak tudi po serci vdove postale, se ne spodobi drugo lišpanje, ko ponižnost, spodobnost ino brunnost. Zakaj, niso prave vdove, ako na to grajo, možé z ljubezno navdati; ako pa tuga nočejo, pokaj pa orodje ljubezni s sebo nosijo? Kdor gostov noče, naj oštarijno znamuje iz svislí vzame. Starim ljudém se vsak smeji ako se lišpajo, ta neumnost se le nad mladim še nekak prenesti da.

Bodi snažna, moja Filoteja! in nišesar ne smé v tvoji obleki razterganiga alj nespodobniga biti. Znamnje je, de tiste malo obrajtamo, s katerim se družimo, ako ne podobno pred-nje pridemo; vari se pa ravno tako, de se ne boš venčarla, šopirila ino gizdavo oblačila, kakor de bi ti ob pamet šlo. Derži se zmeraj, koljkor se kolj da, priprosti ino spodobnosti, ki v resnici

narbolj lepoto povzdigne, in nepriličen obraz narbolj zagovarja.

Sveti Peter sosebno mlade ženske opomina, de si nimajo lasov ferklati, krožlati, splatlati, ino kodrati. Možkim ki so se tak omehkužili, de to nespametno lišparijo ljubijo, vsak pravi, de so se pobabili. In ako čistost žensek, ki se šopiriju, nihčer visoko ne obrajta, tak se saj toljko reči zamore, de jo v tej lišparii ino v tih norostih zagledati ni. Se sicer izgovarjajo, de ničesar hudiga ne mislijo. Jaz pa odviš'am, kakor sim že nekdi družu, de pa hudič vedno kaj hudiga misli. Jaz bi rad, de bi moji, brumni, kakor tudi moje brumne zmeraj, narboljši, pa ne narbolj imenitno in narbolj zlišpano v celi družini oblečeni, in kakor v bakvah prigovorov stoji, s prijetnostjo, spodobnostjo ino častitostjo olišpani bili. Sveti Lučovic pravi s kratkimi besedi, de se imamo po svojim stani nositi de modri ino brumni ne porečejo: ti storiš preveč; pa tudi ne mladi ljude: ti storiš premalo. Ako pa mladim ljudem s spodobnostjo ni zadosti, tak se je po mislih modrih ravnati.

ŠESTINDVAJSTA POSTAVA.

Od pogovarjenja, in sicer prvič kakor od Boga govoriti moramo.

Zdravniki si po spregledanji jezika veliko znanje perdobijo, kako z zdravjem človeka stoji, ravno tak so tudi naše besede rešni ne kazavke, kako se naša duša počuti. „Po svojih besedah,“ pravi Izveličar, „boš opravičen, in po svojih besedah boš pogubljen!“ Hitro seže roka po tistim deli telesa, ki nas boli, hitro jezik po reči, ktero ljubimo.

Ako torej Boga perserčno ljubiš, moja Filoteja! se boš velikokrat s svojimi domačimi, sosedi ino perjateljci od nja pogovarjala. Ne dvomim, de bi ne, „zakaj usta pravičniga bodo modrost premišljevale, in njegov jezik bo sodbo oznanoval.“ In kakor se s svojimi majknimi ustmi čebele le medu dotikajo, tako bo tudi tvoj jezik vedno od prevelike sladkosti svojiga Boga oslajen, in nikdar ne bo ve'e sladkosti občutil, kakor, ako čast ino hvala božjiga imena čez tvoje ustnice teče; kar se od svetiga Franciška (Serafškiga) pravi, ki je vedno svoje stunice iz zezaval ino oblezaval, ako je sladko imé božjiga Gospoda izrekel, kakor de bi iz svojih ustnic narveči pozemelsko sladkost izzezal.

Govori pa vselej od Boga, kakor se božji svetlosti spodobi, to je s spodobnostjo ino s pobožnostjo in ne z lastno dopadljivostjo, tudi ne z glasam pridgarja, ampak v duhu krotkosti, ljubezni ino ponižnosti, in rósi, kakor dobro zastopiš, (po izgledu neveste v visoki pesmi) čudno sladek méd pobožnosti ino nebeških reči, po kaplicah, zdaj v uho eniga, zdaj drugiga, in prosi Boga iz dna svojiga serca, de bi to sveto roso v serce tajistih vtisnil, ki te poslušajo.

Cez vse pa, to angeljsko opravilo krotko ino ljubeznivo opravljaj ino ne s hudimi besedi, ampak veliko več takošno, kakor Bog nebeško prijetne besede dušam vdaja; zakaj čudno moč imá ljubeznivost ino prijazno dopovedovanje dobre reči, in silno vabi ino vleče serce na se.

Ne govori torej nikdar hitro in le iz kratkiga časa od Boga ino brunnosti, ampak kadar govoriš, bodi vsa pobožna, in misli dobro, kaj govoriš. To ti re'em, de se pred neko prevzetnostjo, ktira je nekterim ljudem lastna, ki se méd brunne štejejo, in per vsaki perložnosti, brez, de bi na to mislili, v svete ino goreče besede izhopernijo in potim še mislijo, de so res takšni, kakor njihove hesede kažejo, kar pa v resnici ni tako.

SEDEMINODVAJSTA POSTAVA.

Od spodobnosti v besedi, ino od spoštovanja, kteriga smo ljudém dolžni.

„Kdor se v besedah ne pregreši,“ pravi sveti Jakob, „je popoln človek.“ Bodi zlo zlo skerbna, de ti nikdar kaka nespodobna beseda iz tvojih ust ne ujede; zakaj ko bi jo tudi ti iz obeniga hudiga namena ne izgovorila, si jo znajo pa tisti, ki jo slišijo, vse drugači razložiti. Nespodobna beseda, ki pade v slabo serce, se v njem razširi ino si prostor perdobi, kakor kapla olja, ki na sukno pade; in večkrat se serca tako poloti, de ga s tavženterimi ne marnimi misli ino skušnjavami napolni. Zakaj, kakor telesni strup skoz usta noter pride, tako pride strup serca skoz uho, in vsmertenja je jezik kriv, ki je strupno besedo izgovoril, in ko bi tudi izpljuvan strup ne bil serca poslušavcov ostrupil, ker je dobro okovarj no bilo, tak ni strupu perpisati, de serca niso bile po njem vmorjene.

Nihčer mi naj nasproti ne reče, de v tim ničesar hudiga ne misli, zakaj večna resnica, kteri só gotovo vse človeške misli znane, na ravnost pravi, „de usta te govorijo, česar je serce polno.“ In naj bi že mi nič hudiga ne mislili, pa gotovo sovražnik našiga izverličanja veliko hudiga misli, in vse skrivaj te hude besede na to oberne, de serce človeka z njimi prebode. Pravijo, de kdor od angeličnih korenin večkrat kaj vživa, vedno lepo ino dušečo sapo imá, ravno takó so besede tistih, kterim spodobnost ino čistost v serci prebivate, vedno spodobne prijazne ino čiste. Nespo-

dobne ino nerodne reči nam še izgovarjati apostelj prepoveduje, in nam pové, de „dobra začenja ni esar toľko ne popači, kakor nespodobno govorjenje.“

Pa vse strupniši so le te nespodobne besede, ako se zakrivano, tenko ino, na dvojo stran izgovarjajo: zakaj tenji ko je pšica, ložej gré v teio; in bolj ko je nečista beseda izglajena, globokeje se bo v serce vtisnila; in kdor meni, de se s tacimi besedi ko obtesan v družni skaže, v resnici ne vé zakaj so družne. Zakaj družne morajo biti belnimu roju enake, ino se morajo zato skieniti, de méd prijazniga ino spodobniga pogovarjenja vkup spravljajo, ne pa kakor broj ós, ki se zato sklenejo, de gnilo merho iz-zizajo. Ako ti bedak nespodobne besede blodi, daj mu občaliti, de je tvoje ušesa razžalil, in se kam drugam obrni, in stóri kaj drugiga, kar te umnost uči.

Ena izmed narslabših lastnost, s kterimi za nore serce navdano biti, je lastnost zasramovavcov. Bog prezlo to pregreho sovraži, ino jo je že večkrat oostro kaznil (štrafal). Ničesar ni ljubezní, še več pa brunnosti tako nasproti, kakor zaničevanje bližniga. Nikdar pa zasmehovanje ino zasramovanje ni prosto od tiga saničevanja; torej je velik greh, in po pravici pravijo bogoslovi (to je v božjih rečeh zvučeni), de je zasramovanje narhujsi razžaljenje, ki se bližnigu z besedo storiti zamore; ker je drugo razžaljenje še vender z nekakim spoštovanjem razžaljeniga spremljeno, to se mu pa z očitnim zaničevanjem naredi.

Šale (špasi) ino opletene besede, ktire si družina s spodobno dobrovoljo ino z veselim sercam méd sebo dovolji, slišijo k čelnosti, ktaro so stari Gerki extrapelja imenovali, mi bi ji pa vesela kratkočasnost reči zamogli; z njo si kratkočas delamo spodobno ino prijazno nad naključbi, ktire iz človežke nepopolnosti izhajajo. Vender je pa gledati, de to spodobno veselje v zasramovanje ne izdivjá. Zasramovanje nas namreč nagiblje, se iz zaničevanja bližniga smejati; dobrovolja pa ino šala napravite prijazno smejanje iz dobriga serca ino iz prijaznosti, združeno s kako znajdeno

šaljno besedo. Sveti Ludovik je rekel svojim duhov-
nám, ako so po kosilu od visokih reči z njim govoriti
hotli. „Zdaj ni čas vučeno govoriti, ampak si skoz
kako veselo besedo kratkočas narediti, vsak naj spo-
dobno kremlja, kar se mu ljubi.“ To je rekel iz pri-
jaznosti do imenitnih gostov, ki so kako veselo be-
sedo iz ust svojiga kraja slišali želeli. Pa, moja Filo-
teja! dopernesimo ure kratkočasa vselaj tako, de
svete večnosti zraven ne zapravimo, ampak si jo s
brumnostjo okovarimo.

OSEMINODVAJSTA POSTAVA.

Od krivičniga sojenja.

„Ne sodite, de ne bote sojeni,“ pravi Odrešenik
naših duš, „ne pogublajte, de ne bote pogubljeni.“
„Ne sodite,“ pravi sveti apostelj, „ne sodite pred
časam, dokler Gospod pride, ki bo skrivnost teme
razodel, ino svête sere odkril.“ O, kak zlo so zo-
perne Gospod-Bogu prederzne sodbe! Prederzne so
sodbe človeških otrók, ker obeden ni sodnik drugiga,
in ker si s svojimi sodbi oblast našiga Gospoda in nar-
vikšiga sodnika lastijo. Prederzne so dalej njihove
sodbe, ker narveči hudobija greha v nameni ino želji
sérca leži, kar je pa za res nam popolnam skrito.
Prederzne so dalej, ker vsak imá s tim dosti opraviti,
de sam sebe sodi, ni mu torej potrebno si sodbo čez
bližniga po krivici lastiti. Ako nočemo eukrat sojeni
biti, je ravno tako potrebno, de drugih ne sodimo,
kakor, de sami sebe sodimo. Zakaj, kakor nam Jezus,
naš Izveličar, eno prepové, tako nam njegov apostelj
drugo zapové s tim besední: „Ako bi mi sami sebe
sodili, bi ne bili enkrat sojeni.“ Pa delamo, de bi tak

ne! ravno nasprot; nikdar ne hönjamo delati kar je prepovedano, in sodimo svojiga bližniga per vsaki perložnosti; in nikdar ne storimo kar nam je zapovedano, nikdar namreč sami sebe ne tožimo.

In tako moramo na vzroke gledati, iz katerih naše krivi ne sodbe izvirajo de jih vstavimo. So ljudje, kterim je gorjupo, britko ino neperljudno serce kakor pri-rašeno; in takšni ogrenijo vse, kar vidijo ino slišijo, in spremenijo po besedah preroka sodbo v pelin, ker od bližniga nikdar drugači, kakor z ojštrostjo ino grenkostjo ne sodjo. Zlo potrebno je takim, de v roke dobriga duhovniga zdravnika pridejo; zakaj ker jim je ta grenkoba serca natorna, tako je zlo težko pre-magati, in de si ravno za nje ni greh ampak le nepo-polnost, tako je vender le nevarna, ker prederzno sodbo ino opravlivosť v dušo vpelja, in jima gospo-darstvo prepusti. Prederzno sodijo eni, ne iz grenkobe, ampak iz napuha, ker mislijo, de svojo čast za toljkor pomnožijo, za koljkor čast bližniga pomanjšajo. Na-puhujeni prederzni duhovi so ti, ki se sami sebe ob-čudujejo, ino v spoštovanji samiga sébe tako visoko stavijo, de vse kar niso oni, za majhino ino ničvred-no deržijo. „Jaz nisem tak, kakoršni so drugi ljudje,“ je rekel tisti farizejski persmoda. So še drugi, ki pa niso tako o'itno napuhujeni, ampak kar z nekim lastnim dopadjenjem hudo na drugih gledajo, tako, de to dobro, ktero mislijo, de na sebi imajo, s pre-serčnim veseljem okušajo ino drugim okušati ponujajo. In ta dopadljivost nad samim sebó je tako skrita ino ne-najd'ljiva, de, kdor niina prav bistriga očesa, jo ne bo zapazil, in še celo tisti ne vejo za -njo, ki so od njé vneti, ako jih tiga ne prepričamo. Eni so, ki se sami sebi perlizujejo, sami sebe izgovarjajo, ino si svojo hudo vést s tim tolažijo, de sodijo, de imajo drugi ravno tako pregreho nad sebó, alj še pa keksno ve i, ko oni, in menijo, de njihov gréh zavoljo veli-kiga števila hudodelnikov ne bo tako hudoben.

Nekteri pa kar zavoljo tiga veselja radi pre der-zno sodijo, de bi se modre izkazali, ki zaderžanje

ino nagnjenje drugih ljudi z samo zastopnostjo iztuh-
tati zamorejo. Ako v časi ki nesreči s svojim sojenjem
resnico zadenejo, potim raste njih prederznost in veslje,
se v ti hudi navadi še bolj izbrhtati, tako zlo, de je
težko, jim jo vstaviti. Drugi sodijo iz hude strasti, in
mislijo zmeraj dobro od tistih, ktire sovrazijo r zen
v eni sami čadni pa vender resnični reči ne, namreč,
kjer jih preobilna ljubezen k hudi sodbi čez reč napelja,
ktero ljubijo. In to je zares nerodni nastopik ne iste,
nepopolne, zmotene ino bolne ljubezni, namreč ajfran-
ja, ktero, kakor je vsakimu znano, zavoljo eniga sa-
miga pogleda, kakiga maliga nasmejanja druge ne-
zvestobe in prešestva obdolži. Poslednič tudi boječnost,
častiželnost ino druge dušne slabosti veliko k natol-
covanju ino prederznim sodbam perpomorejo.

Vender, kako se da tukaj nasprot ravnati? Pra-
vijo, de se tistimu, kdor je soka od zeliša ofiuza pil,
ki v Etiopi rase, zdi, de posod kače ino strašne pošasti
vidi. Tako tudi tisti, ki so strap napuha, nevošljivosti,
častiželnosti, ino sovraztva požerli, obene reči ne
vidijo, ki bi se jim ne vidila hudobna ino nič vredna.
Ki so un sok pili, morajo potim vino iz palmoviga
sadja piti, de jim zmota prejde, tim poslednim pa na-
prot vpijem: Pijte, koljkor zamorete od vina svete
ljubezni, pregnal vam bo gerdi sok, ki vas h kačjim
sodbam napeljuje. Ljubezen se boji, na hudo zadeti,
veliko manj ga bo sama iskala, in ako v njega zadene,
tak odverne od nja obljičje, kakor, de bi ga ne vidila.
In že per pervim perkazanji zaklene oči, poprėj kakor
ga še zavsım vidi, in misli potim v sveti priprosti, de
ni hudo, ampak le kar senca hudiga. Ako je pa ven-
der persiljena, ga spoznati, tak se hitro proč oberne,
in si perzadeva, njegovo podobo iz spomina spraviti.
Ljubezen je gotovo zdravilo za vsak zleg, posebno pa
za tiga. Zlateničnimu se vsaka reč zdi romena, in
kdor se te boleznı znebiti želi, pravijo, de si mora
pustiti na podplate zeliše kelidoni imenovano, pervezati
in ga nekaj časa nositi. V resnici, navada, prederzno
soditi je duhovna zlatenica, ki očēm bolnih, ki so

z njo navdani, vse reči hudobne predpostavi. In kdor od nje ozdraviti želi, mora zdravilo, ne na oči, ne na um, ampak na serce, ki so prave noge duše, položiti. J: tvoje serce krotko, je tudi tvoja sodba polna krotkosti, je ljubezni polno, tak bo tudi tvoja sodba. Tri prečedne zgrade ti od tiga prejpоставim. Izak je rekel, de je Rebêka njegova sestra. Abimeleh je pa vidil, kak je z njo prijazno ino preserčno ravnal, in kmalo je obs dil, de je njegova žena. Hudobno oko bi bilo raji sodilo, de je le njegova vlačuga, alj pa, de če je njegova sestra, njuna prijaznost po pravici ni; Abimeleh je pa vse bolj z ljubezno sodil. Tudi mi, moja Filot ja! moramo zmeraj tako ravnati, in koljkor je mogoče, vse v prid bližniga razlagati. In ko bi imela ena reč sto strani, tak jo moramo zmeraj od nerlepše strani pogledati. Marija Devica je bila blagoslovjeniga telesa, ni si zamogel sveti Jožef tiga zakrivati, ker jo je pa od druge strani polno svetosti ino angelske čistosti vidil, mu nikak ni bilo mogoče verjeti, de bi bila ona zamogla s prelomljenjem dolžnosti svoj stan spremeniti, in je sklenil, ko jo je od se izpustiti hotel, sodbo Gospod - Bogu prepustiti. De si je imel veliko vzrokov zločesto od presvete Device misliti, tak vender ni hotel, sodbe čez njo skleniti. Zakaj to? — Ker je bil, kakor sveti Duh od nja pri a, pravičen. Ako pravičen ne more zakrivati ne djanja ne namena kakiga človeka, kteriga drugači za pobožniga pozna, tak si vender nikdar sodbe čez njega ne osvoji, ampak jo prepusti samimu Bogu. Tak je tudi križan Izveličar, ker pregrehe tistih, ki so ga na križ perbili, ni zamogel zagovarjati, vender njihovo hudobijo pomanjšal, in jih je nevednostjo izgovarjal.

Ako tedaj greha izgovarjati ne moremo, ga vsaj v pomilovanje zaobernimo, in ga perpišimo vzroku, ki je se narložje prenesti, nevednosti a j pa človeški slabosti.

Alj pa celo nikdar ne smemo svojiga bližniga soditi? — Nak, v resnici, nikdar Bog sam sodi krivične v pravici. Sicer svojo sodbo tudi skoz glas gosposke

našim ušesam snani, gosposke so njegovi slušavniki ino tolmači; pa tudi té ne smejo drugači izgovoriti, kakor, kár so se ko njegovi raz aravei od njega naučili. Sodijo drugači, in ravnajo po svojim lastnim nagnjenji tak res sami sodijo, in bojo torej tudi sami obsojeni. Zakaj človeku samimu na sebi je prepovedano, druge soditi.

Pogledanje alj spoznanje ene reči še ni obena sodba, zakaj sodba mora, saj po jeziku svetiga pisma, vsel j kak vzrok imeti, ki je majin alj velik, razničen alj le dozdevin, ki se mora popréj prejškati, kakor de se zamore ino smé soditi. Torej tudi sveto pismo pravi: „kdor ne vérje, je že sojen,“ zato ker čez njegovo pogubljenje ni obeniga dvoma. Ali torej ni oben greh, ako čez svojiga bližniga dvomimo? — Ne, zakaj ni prepovedano dvomiti, ampak le soditi j prepovedano, vender pa tudi ni perpušeno dvomiti ino natolcovati, ako nas ne silijo prav imenitni vzroki ino spričanje na to; drugači bi bilo dvomenje ino natolcovanje prederzno. Ko bi bilo kako hudobno oko Jakoba gledalo, ko se je per štepihu perljudno z Rahe'o menil, alj vidilo, kako je Rebe'ka uhalaice ino ročne vezila od ptujiga Eleacarja v tisti deželi sprejela, bilo bi gotovo od tih dvéh zgledov čistosti slabo mislilo, ino vender le brez vsiga vzroka. Zakaj, ako je djanje tako, de samo na sebi nič ne pomeni, tak je prederzno natolcovanje, kaj hudiga iz njéga skl niti, drugači, če še več takih okolišinj zraven pride, iz kterih se to djanje bolj gotovo izpri'a, kakšno, de je. Tudi je prederzna sodba, ako se iz eniga samiga djanja sklepa, kakšen je drugači človek. Skoraj se bóm pa čez to reč bolj zastopno izgovoril.

S kratkoma, komur je za lastno vest resni na skerb, se v prederzne sodbe čez bližniga ne bo lahko izpustil. Zakaj, kakor se čebele, ako v meglenim vremeni oblake zagledajo, v sv je panje nazaj porvernejo, ino svoj spravljen med predelavajo, tako se tudi misli brumnih duš ne spustijo v kalne ino zamotane pravde ino v meglene djanja svojiga bližniga,

ampak, de si svojih oči ne nasmetijo, se potegnejo v svoje lastne serca nazaj, de dobre sklepe svojiga lastniga poboljšanja oskerbijo ino izpolnujejo.

Le duša, ki je ni neč prida, se s sodbami življenja drugih pčča. Pa ne smeš misliti, de to tudi tiste zadene, ki imajo dolžnost na svojo hišo, alj pa celó na cele okoljce alj dežele gledati, zakaj ena nar večih dolžnosti, ktire na vesti imajo, jih ostro véze, vedno čuječe oko nad drugimi imeti. Takšni naj svojo dolžnost s ljubezujó ino krotkostjo izpolnujejo, drugači pa naj bodo sami v sebi saperti.

DEVETINDVAJSTA POSTAVA.

Od opravljanja.

Iz prederznih zodb izhaja nepokoj, zaničevanje bližniga, napah, lastna dopadljivost ino jezero drugih zlo zlo škodljivih nastopkov med katerim je opravljenje, prava kuga človeških družinj na pervim mesti. O de bi jaz imel žereč ogel od svetiga altarja, de bi se dotaknil z njim človeških ust, jim njihovo hudobijo odvzet, in njih grehov očistit, kakor Serafin ki je usta preroka Izaia očistil! Kdor bi opravlivost iz zemlje spravil, bi veči število pregreh krivice odvzél.

Kdorkolj dobri slúv svojiga bližniga po krivici perkrajša, je, razen gréha, ki ga stori, k povernjenju zavezan, in to povernjenje se spreminjuje kakor se opravlivost razloči; zakaj nihčér ne samore s ptujim blagam v nebesa, in med vsim časnim blagam je dober sluv narboljše. Opravljanje je nekakšen vboj. Zakaj trojno je naše življenje: duhovno, ki v gnadi boži obstoji; telesno, ki se po duši obderži, in družinsko, ki se le v časti ino v dobrim slutji ohrani.

Opravljuje več del s samim enim vbodejem svojiga jezika ob enim trojni vboj doporne; vatori po duhovno svojo lastno dušo, dal j duso tistiga, ki ga posliša, ino spravi tistiga, nad katerim jezik brusi, ob drušinsko življenje. „Zakaj,“ kakor sveti Bernard govori, „imata obá hudič per sebi, opravljivec ino njegov poslušavec; eninu te čí na j ziku, druginu čepi v uesu.“ David pravi od opravljivec: „Ospičdi so si jezike, kakor kače.“ Kače imajo, kakor Aristoteles pravi, vilnat jezik, ki se v dva konce nená. Ravno tak jezik imá opravljivec, zakaj, kakor ga pozene, prebode ino ostrupi uho poslušavca ino dobro imé tistiga, od kteriga govori.

Zarotim te torej, moja preserčno ljubljena Filoteja! de nikar kdaj koga ne na ravnost, ne po ovinkih ne opravljaš; vari se ven ter č z vse skerbno, de ne boš nikdar koga ne izmišljenih pregréh in hudobij obdolžila, pa tudi ne njegovih skrivnih ino skritih grehov raznašala, in de tudi tistih ne boš povikšala, ki so znani, ne dobrih del v hudo razlagala, alj dobro, ki ti je od koga znana, tajita, alj z hudobnim namenam zakrivala alj z besedo pomanjšala. Zakaj, dvojtu greh je, lagati, in zraven tudi bližnima škodovati.

Tisti, ki propréj de koga opravljati začnejo, hvale vredne reči od njega kvasijo, alj pa kaksno majhino lično besedo alj kvanto vmes vžejo, so narbolj zviti ino narbolj strupni opravljiveci iz med vsih, kar jih je. „Povém, de ga ne ljubim eno malo, pravijo, postavim, in de je drugači, moder človek, pa kar je res, je res, gerdo je ravnal, de je ta o nezvestoba dopersel. Ona je res dekle bopiga zadržanja, pa zapéljati se je dala.“ — in druge take opletene besede. Kdo ne vidi tukej zvijače? Kdor z lokom strelati boče, potegne pšice k sebi kar zamore, pa le zato, de jo po tim z večí mojó iztreli. Tak se tudi zdi, de taki opravljiveci pšico opravljanja k sebi vlečejo, pa le zato, de se bo po tim terdneji pognala, in globokeje v serce poslušavcov vtisnila. Opravljanje, ki se v šalah dopernaša, je se

bolj nevsmljeno, ko vsako drugo. (Cikuta *) sama na sebi ni obedeu hitri strup, ampak le počasi škoduje, in se še da z vračili preguati, alj če se z vinom zmešana spije, potim je vsako vrčatvo zastoj.

Tako tudi opravljanje, ki bi bilo drugači per enim ušesunot-r, per drugim ven šlo, kakor prigovor pravi, terdno v srcia pri'ejo ih ostane, ako se s premeteno ino smešno besedo oslajša. „Oni imajo,“ pravi David, „gadji strup na svojih jezikih.“ Ako gad pikne, se od kraja obena nevarnost ne perkaže, in ta strup napravi neko prijetno žegetanje, skoz kteriga se serce ino oser'je raztegne, tako de ves strup v se pozizá, in potim je vsako vra'enje prazno délo,

Ne reci; un je pijanc, tudi, ako si ga pijaniga vidila, tudi ne, d. je prešestnik, ker si ga v tim grehi zapazila; tudi ne, de je kervosramnež, ko bi ga bila v ti pregrehi zalezila, zakaj eno samo djanje še ne stori imena. Sonce je enkrat obstalo, de je Jozvetovo premaganje poveli'alo, enkrat se je pa otenuilo, de je smert Odrešenika obžalovalo, pa komu bo v glavo padlo, reči, de se sonce ne mezi alj de je temno. Noe se je enkrat vpijanil, Lot en drugi krat, in posledni je še enkrat kervosramnost dop rnesel; vunder ni bil pijanc, ne eden, ne drugi, in posledni nobeden kervosramnež, tak malo kakor sveti Peter kervožejen, ko je enkrat kri prelil; alj pa božji preklinjovaveč, ko je enkrat po krivim persegel. De kdo od ene čednosti alj hudobe imé zadobi, se je moral v njé že koj vteraiti ino se navaditi. In še tedej, ako bi bil kdo v eni pregrehi dolgo živel, bi še lahko luz govoril, kdor bi ga hudobniga imenoval: Šimon, gobovi, je Magdalena grešnico imenoval, ker je še pred kratkim grešnica bila; vunder je očitno legal, zakaj, ni bila več grešnica, ampak sveta spokornika, zatorej jo je Odrešenik zagovarjal.

*) Trobelika, neko zeleno, veliko zeliše, ki po sencah rado raste, ino hud strup imá.

Tisti bedast farizej je deržal coljnarja za velikiga grešnika, in še morde za krivičnika, prešestnika ino tatu, pa kak se je motil, zakaj ob tajisti uri je bil opravičen. Kako zamoremo za gotovo terditi, de je tajisti, ki je v'eraj grešnik bil, še dones, ker je do brota božja tako velika, de je en trinik zadosti, gnado božjo sprositi ino dobiti? — Včerajsni dan ne smé nikdar denašniga soditi, pa tudi današnič. z v'erajšniga ne sodbo skleniti; zadni dan je tajisti dan, ki čez vse druge sklene.

Torej ne zamoremo nikdar reči, de je k'ér človek hudoben, de bi se ne postavili v nevarnost, krivico govoriti. Kar reči zamoremo, ako govoriti moramo, je, de je to alj uno hudo delo storil, de je ta alj ta čas slabo živel, de zdaj slabo ravná, nikdar pa ne moremo od včeraja na dones, alj od dones na včeraaj, veliko manj pa na juter skleniti.

Ako je pa ravno treba zlo skerbeti, de bližniga ne opravljamo, tak se nam nič manj ni treba nasprot'niga greha varvati. Zakaj eni grejo tako dalje, de se opravljajnja izogniti, celo hudobije hvalijo, ino dobro od nje govorijo. Ako je kdo v resnici opravljivec, tak ga ne izgovarjaj s tim, de bi ga odkritoserčn ga imenovala; ne reci od osebe (persone) ki je očitno nečimerna ino prevzetna, de je visokoser na ino snažna, in ne imenuj nevarne tovaršije nedolžno prijaznost. Ne lepoti i nepokorsino z imenam serčnost, alj napuha z imenam odkritost, alj ne istost z imenam perjaznostvo. Ne, ljuba Filotaja! ako se hudobije opravljajnja izogniti hočemo, ne smemo drugim hudobijam potuhe dajati in jih zagovarjati, ampak moramo na ravnost ino brez ovinkov hudo imenovati, kar je hudo, in grajati kar je grajanja vredno; tako damo Bogu čast. To de se ima vse to tako le goditi.

Hudobije drugih se po pravici ino v prid le tedaj grajati smejo, kedar sreča tistiga, od kteriga se govori, alj sreča tistih, h kterim se govori, tirja in potrebuje. Perpoveduje postavim kdo pred mladimi dekletci nespodobno perjaznost med tim ino unim, njib

očitno nesramne besede ino vèdenje; ako zdaj te hudobije odkritoserčno ne grajam, in jo išem zagovarjati, tak bodo nedolžne duše, ki me poslušajo s tim napeljane, kedar perložnost pernese, tudi kaj takšniga po'eti. Njihova sreča torej potrebuje, da te reči kar na enkrat ravno in odkrito grajam, ako pristojniši in bolj priložniga časa ne najdem, ob katerim bi to dobro delo še k večjemu pridu ino k manjši škodi pričujočih ino taistih storiti zamogel, od katerih se govori.

Verh tiga še tudi ino pravico ali dolžnost metí kaj takiga grajati. Ako sim eden narimenitniših v družni, ino molčim, je ravno tako kakor da bi to hudobijo poterdil, sim pa eden poslednih, tak mi ne gre, druge soditi. Naj bo pa drugači, kakor hoče, tak moram vender vselej vsako besedo dobro pretéhtati, da ne bom ene same preveč govoril. Grajam, postavim, prijazno pečanje tistiga mladenča z uno delico, o Filoteja! kako natančno moram tehtnico deržati, da se za en sam las ne zarajtam. Je le kar majceno dozdevanje, tak ne bom drugiga, ko to rekel; je le ena priprosta nepremišljenost; tak tudi besedce ne perstavim; ako pa ni ne nepremišljnost, ne resnično dozdevanje hudiga, ampak reči stojijo le tako, da bi kakimu hudobnemu očesu perložnost k opravljanju dati zamogle, tak bom, alj čisto molčal, alj pa drugiga ne rekel, ko to, kar je. Jezik v mojih ustah je, med tim, da od bližniga govorim, kakor kopjice (sulčica oster nožič) v rokah zdravnika, ki med čutnimi nitkami ino žilami r zati koče. Vréz, ktero delam mora tako natančno premerjena biti, da ne rečem manj ne več, kakor je. Poslednič še moreš na to dobro gledati, da ako hudobijo tepeš, človeku, ki jo je storil, koljkor moreš, perzanašaš.

Res se sme od nemarnih, raznešenih ino očitnih grešnikov, ravnoserčno govoriti, ako se to drugači v dahu keršanske ljubezni ino vsmiljenja, ne pa s prederznim napuhom alj z dopadjenjem nad ptujimi popati godi; to posledno je znamnje poredniga ino zaničliviga serca. Izmed tiga odvzamem pred vsim

sovražnike in očitne zaničevavce Božje ino njegove svete cerkve; zakaj take moramo v hud sluv spravjati koljkor kolj zamoremo, to so odločeni združki krivovercov ino odpadnikov ino njihovih poglavarjev; kersanska ljubezen nas sili, de zoper volka za pomoč vpijemo, ako je med ovcami, de se odpodi, naj bo, kjér si hoče.

Koljko se jih tudi prederzne, kralje ino oblastnike precenjati ino soditi, ino cele ljudstva obrekovati, kakor se jim zdi. Moje Filoteja! ne stori te napake nikdar zakaj razen razžaljenji božjiga, ki je veselej zraven, bi se lahko tudi v jezero zlerg ino sitnob s tim zamotola.

Slišiš čez koga slabo govoriti, tak se ženi, koljkor se po pravici ino spodobnosti da, de se ta obdolžba ne bo za gotovo verjela; ako se to ne da, tak izgovarjaj namen obdolženiga; in ko bi še to ne bilo mogoče, tak pa razodeni pomilovanje do njega, in opomni družne, de kdor ne pade, to le goli gnadi božji zahvaliti ima. Vravnavaj s kako pohlevno besedo alj djanjem, de se bo opravljivec spoznal, in povéj kaj dobriga od razžaljeniga človeka, ako ti je le kaj dobriga od njega znano.

TRIDESETA POSTAVA.

Še nekaj naukov od pogovarjanja.

Naše besede morjo biti pohlevne, priproste, odkritoserčne, ravne, neoblédne in pa resnične. Vari se pred dvojestranskimi, zviščastimi ino hinavskimi besedami; de si ravno ni dobro, vselej resnico razodeli; pa vender ni nikdar perpušeno, zoper resnico govoriti. Navadi se, nikdar s premislikam legati, ne, de bi se

izgovarjala, ne iz kakiga drugiga vzroka, in ne pozabi, de je Bog — Bog resnice. Si kjé iz nepremisljaka kaj lažnjiviga rekla, in zamoreš pogršek z nazaj-vzetjem besede popraviti tak hitro popravi, resnični izgovor ima veliko več prijetnosti ino moči, se izgovoriti, kakor laž.

De se ravno z umno obračbo resnica včasih modro ino pametno zagezne, tak tuga vendar drugači ne smemo, kakor v takih okoljšinah, v kterih je to zavoljo božje časti ino službe potrebno. Razen te okoljšine so take premetnosti nevarne; zakaj sveto pismo pravi, de „sveti Duh ne prebiva v lažnjivim ino dvojnim sercu.“ Obena premetnost ni tak lepa in ljuba, ko priprostost. Posvetna modrost ino mesena zvičajnost ste blago otrok tega sveta, božji otroci pa ne hodijo po ovinkih, in brez vsake gerbe je njihovo serce. „Kdor priprosto hodi, hodi varno,“ pravi moder. Laž, dvojnost ino spakarija so zmeraj gotovo znamnje slabiga ino poredniga serca,

Sveti Avguštín piše v štertih bukvah svoje očitne spovédi, de ste njegova duša in duša njegoviga perjatelja le ena duša bile, in de mu po smerti tega perjatelja življenje ni bilo za prenesti, ker s polovico duše ni hotel dalej živeti, ravno tak se pa vmreti bal, de bi njegov perjatelj do kraja ne vmerl. Vender so se mu pozneje (ko je že možki kristjan postal) preznajdene in preprijazne zdéle, torej jih je v bukvah „nazajvzetja nazaj vzél, in jih imenuje golo neumnost. Vidiš, ljuba Filoteja! kako oistro je ta velika ino lepa duša od posiljenih besedi mislila. Zvestoserčnost, priprostost ino ravnoserčnost so rés zala lepota kersanškiga življenja. David pravi: „Djal sim: Paziti hočem na svoje pote, de se z jezikom ne bom spoteknil. O Gospod! postavi stražo pred moje usta, in z duri zapri moje ustnice,“

Prav koristna opomba svetiga Ludovika je ta le: nobenimu zopergovoriti, drugači ko bi iz pervoljenja kak greh a'j kaka druga škoda vstala, to je rekel, vsakošen kreg ino prepír prevarvati. Ako bo pa po-

trebno, de komu zopergovorimo, alj svojo misel njegovi nasprot postavimo, tak se moramo z veliko krotkostjo ino znajdenostjo vésti, brez, de bi hotli sercu bližniga silo storiti, in že celo, ker se s silo nič ne opravi.

Malo govoriti, kar stari modri toljko perporočajo, ne obstoji v tim, de se malo besedi izgovori, ampak, de se malo nepotrebnih besedi reče. Zakaj v govorjenji se ne gleda toljko na število kakor na veljavo besedi, in meni se dozdeva, de se je per obema nezmernosti treba varvati. Se premodriga ino prerեսniga kazati, ino v drušni nič k nasprotnimu pogovoru prireči, kaže, kakor se meni zdí, nezavupnost v drušno, alj kako zaničevanje iz napuha; nasproti pa zmeraj čenčati ino norce predajati, ino drugim nobene perložnosti perpustiti, de bi se po želji nakramljali, je znamnje nepremišljenosti ino otročnosti.

Svetimu Ludoviku se je težko zdélo, ako so se v drušni skrivaj pogovarjali, kakor de bi se kaj posvetovali, sosebno per mizi, de bi kjé kdo ne mislil, de se od drugih slabo govori, „Kdor je per mizi v dobri drušni, je rekel,“ in imá kaj vseliga alj kratkočasniga povedati, naj glasno pové, de bo vsak slišal; je pa kaj imenitniga, tak naj molči, in ne govori od tiga.

ENINTRIDESETA POSTAVA.

Od kratkočasa ino sprelajšanja, in sicer prvič kar je perpušeniga ino pošteniga.

Včasi moramo svojimu duhu nekaj počitka dati, in svoj život s kakim kratkočasam poživeti. Svetiga Janeza Evangelista je enkrat, kakor Kasijan dopoveduje, nek lovec zapazil, ko je ravno jerebico na roki deržal, in si s tem kratkočas delal, de si je prijazno s tem tičem

igral; in tak ga je lovec vprašal, zakaj on, toljko imeniten ino svet mož s toljko porednimi ino nevrednimi rečmi častrati. Namesto odgovoriti, ga je nasprot sveti Janez vprašal: „Zakaj ne nosiš zmeraj svojiga locna napetiga?“ „Zato,“ mu je odgovoril lovec, „ker bi zmeraj napet ino vkriven svojo urnost zgubil, kadar bi mi narbolj potreben bil.“ „Tak se pa tudi ti ne čuli,“ mu je rekel Apostel, „ako jaz svojimu duhu nekaj po itka od dela ino perzadevanja dovoljim, in se nekajliko sprelajšam, de se po tim toljko viši k premišjevanju zagnati zamorem.“ Gotovo je to napčno, ko bi tako ostri, neobtesani ino noperljudni bili, de bi ne perпустили ne sebi, ne drugim kakšniga sprelajšanja.

Jasniga zraka se nadihati, sprehajati, v veselim, prijaznim pogovori se razveseliti, piskati ali brenkati, peti, na lovstvo iti, so takšni kratkočasi, de se z njimi sprelajšati drugiga ni treba, ko se po modrosti ravnati, ktera vsaki reči njeno versto, njeni čas, kraj ino mero odloči.

Igre, v kterih se urnost života ino zbrisanost zastopnosti brihta, kakor pilo metati, pilo izbijati ino prestregati, v cilj letati, špane vleči, so sami na sebi nedolžni ino perpušeni kratkočasi. Le se je treba zraven nezmernosti varvati, v tem kar zadene čas, ki se na to oberne, ino v tem, kar se na igro stavi; zakaj, ako se preveč časa v kaj takiga oberne, tak ni več sprelajšanje, ampak golo delo, tako de si zraven ne ohdne ne duh ne truplo, ampak oba se še le bolj vtudita ino omotita. Ako se pet ali celo šest ur špani vlejejo, tak bo igralec ves vtuden, kedar od igre vstane. Predolgo s pilam igrati, ne izbrihta života, ampak ga le vpeha. Se prevelik dnar v igro postavi, tak lahko igralec v lakomnost nagne, in razen tiga ni po pravici, na take poredne ino malovredne zbrisanosti velik dnar postaviti, kakor je prebrisanost v igri. Pred vsim pa dobro glej, moja Filoteja! de si na take reči duha ne navežeš; zakaj, naj bo že igra poštena kakor hoče, tak vender zmeraj napčno ostane, svoje celo

serce ino vse svoje počutleje tajisti nanagniti. Ne rečem, de bi ne smeli per igranji svojih misli per igri imeti, (zakaj drugači bi nam ne bil kratek čas per nje) ampak le pravim, de ji ne smemo celiga serca podati, velikiga poželjenja po njej imeti, se nezmerno zraven veseliti, in po nji koperneti.

DVENOTRIDESETA POSTAVA.

Od prepovedaniga igranja.

Kockati (kobrati, burflati), kvartati, ino z drugimi takimi igri se pečati, per kteria le tisti dobi, katerimu se permeri, niso le, kakor ples, nevarni kratkočasi, ampak so že same na sebi hudobne alj kaznjive, in torej tudi po deželjskih ino duhovskih postavah prepovedane. Me morde vprašaš: Kaj je pa že toljko hudiga zraven? — tak odgovorim: dobiček per tih igran ne pade po pameti, ampak po sreči, in večkrat tist dobi, ki po svoji zbrisanosti ino premetenosti nič ne zasluži. Pamet je torej zraven zasramovana. „Pa smo se tako med sebo pogodili,“ praviš. — Res je, alj to je le toljko zadelo, de dobičkar drugim obene krivice storiti ne smé; in iz tega še ne iz-haja, de bi ta pogodba z igro vred nespametna ne bila; zakaj stava, ki bi menila, plačilo zbrisanosti biti, postane tukaj plačilo sreče, kteri obeno plačilo ne sliši, ker ne iz-haja od igraveca.

Verh tega imajo te igre imé, de so kratkočasi, ino so zato tudi iznajdene; vender niso ničesar manj, ko kratkočasi, ampak so le posilno trudenje. Zakaj, ali ni to trudenje, ako je dub skoz vedno pazljivost napét, alj skoz vedno nepokojnost, boječnost ino jezo stiskau? Ali se najde bolj žalostna in bolj otožna

pazljivost, kakor je pázljivost igravcov? Še govoriti ne smejo med igro, ne se smejati, ne kašlati, de bi jeza med njimi ne vstala.

Poslednič obstoji veselje per igri v edinim dobičku; ali pa ni to veselje čez vse hudobno, ki le iz škode ino nevolje soigravca iz-hajati zamore? Sramotno zares je tako veselje. Iz treh vzrokov so torej igre prepovedane. Ko je veliki sveti kralj Ludovik zaslišal, de njegov brat, Anžuvski knez z Balteram, Nemurski Gospodan igra, se je per vsi svoji boleznii iz postele vzdignil, se je zapotikáje v njihovo jispo podal, je popadel desko, na kateri sta igrala, s kobri ino dnarmim vred, in je vergel vse skupej, v veliki jezi nad obema skoz okno v morje. Ko je sveta ino čista devica Zara z Bogam od svoje nedolžnosti govorila, je rekla: „Ti véš, o Gospód! de se nikdar nisim z igravci pečala.“

TRINOTRIDESETA POSTAVA.

Od plesov in drugih perpušenih, vender nevarnih kratkočasov.

Plesi, de si ravno niso sami na sebi pregrešni, se vender h' grehu zlo nagnujejo, kakor se sploh imajo, in so torej zlo zlo nevarni. Napravljajo jih po noči, v temi se pa prav rado kaj temniga ino hudiga med veselje pertepe, ki je po svoji naturi silno zlo k hudimu nagnjeno. Tudi se zraven ob enim naprej bedí, in tak se juterne ure prihodniga dneva, in z njimi perložnost zgubi, Bogu v tim časi s'uziti. In s kratkim je in ostane neumno, dan v noč, ljuč v temo, in dobre dela v nap'nosti spremenjati. Vsak si perzadeva, de bi več nečimernosti k plesu pernesel, in nečimernost

je tako velika priprava h grešnemu življenju, ino, k nevarnimu ino grešnemu zeznanju, de se per plesu veči del začne.

Rečem ti, od plesa, Filoteja! kar zdravniki od gob. Narboljši, pravijo, so zá nič; tudi jaz ti rečem, de narboljši ples veliko ne velja; ako pa moraš góbe jesti, tak glej, de bodo dobro napravljene. Ako ti iz kakiga vzroka, zoper kteriga se ne moreš lahko izgovoriti, na ples iti moraš, tak dobro poglej, de bo ples dobro perpravljen. — „Z čim bi pa moral perpravljen biti?“ S spodobnostjo, resnobo ino dobrim namenam. Malo jih vžij ino malo kdaj (pravijo zdravniki od gob), zakaj, kakor so kar dobro napravljene, je že to strup, ako jih je mnogo. Pleši malo ino malokdaj; zakaj, ako drugači ravnaš, se postaviš v nevarnost, de ti bo ples prevseč postal.

Ker so gobe polne zezavk ino majhnih odper-tin, lahko ves strup pozez jo, ki se blizo njih znajde; in so blizo kač, tak lahko njihov strup na se potegnajo. Plesi ino drugo enako pono no s hajanje vlečejo sploh vse grehe ino napake, ki so v enim kraji domá, na se kakor prepire, nevošljivost, zasramovanje ino grašno ljubezen. In kakor se skoz telesno premezenje plesavcev potne odpertine odprejo, ravno po tej meri se odpirajo tudi njihove serca. Se perbliža torej ob taki perložnosti strupna kača, in všepéče nesramno besedo alj zaljubljen perlizik v uhó, alj pogleda kak mačarad z nečistim pogledam alj zaljubljenim kimanjem, kak lahko se da serce vjeti alj ostrupiti.

Ti nespodobni kratkočasi, moja Filoteja! so sploh silno nevarni; odpodijo duha brumnosti, oslabijo dušne moči, ohladijo sveto ljubezen, in izbudijo jezero hudobnih nagnjenj v serci: torej je zlo zlo velike modrosti timu potreba, ki že mora zraven biti.

Zdravniki pravijo, de kdor je gobe jedel, mora pred vsim drugim močno ino dobro vino piti; jaz pa pravim, de se po plesu morajo svete ino zveličavne reči premissljeveti, ki so v stani, nevarne vtiske raz-

gnati, ktere je veselje plesa v serce lahko vtisnilo.
„Kaj si pa moramo pred duha perpeljati?“

1. Med tem, de si plesala, je veliko duš v pekli gorelo, zavoljo grehov, ktire so per plesu alj zavoljo plesa dopernesle.

2. Veliko menihov ino brumnih duš je bilo ravno v tisti uri pred Bogam zbranih, so prepévali njegovo hvalo, in so občudovali njegovo neskončno lepoto. O koliko blažniši so obernili letí svoj čas, kakor ti tvojiga!

3. Med tem, de si plesala, se je veliko duš v veliki smertní sili ločilo, in veliko jezero ljadi obojiga spola je terpelo hude bolečine v posteljah, bolnišnicah in pod milim nebam na kerču, pesku ino kamnu, ino na hudi ognenci. Oh, obeniga počitka niso imeli, ali te ne gane to k pomilovanju? — In ali se celó nič na to ne opomniš, de boš ravno tako enkrat sama jecala, med tem, de bodo drugi plesali?

4. Naš Gospod Jezus, presveta Devica, angeli ino svetniki so te vidili na plesu. O kak si se jim vsmilila, ko so tvoje serce vidili, de se je toljko veliki neumnosti vdalo, in je toljko na to otročnost pazilo.

5. Oh, med tím, de si tam bila, je čas naprej tekel, in smert je bližej nastopila. Glej, kak se ti smeji, in te na svoj ples vabi, ker bodo zgrivani zdibleji čez tvoje grehe tvoji muzika, in kjer boš le en skok storila, skôk od življenja v smert, ker prestop od časa do večnosti veselja alj terpljenja le en sam trenk terpi. Te reči za prvo prevdari, več in boljših ti jih bo Bog vdahnil, ako je njegov strah v tvojim serci.

STIRINOTRIDESETA POSTAVA.

V kterih okoljšinah se igrati alj plesati sme.

Plesati ino igrati se smé le iz sprelajšanja, ne iz nagnjenja, malo kdaj in le na kratko, ne pa do vtrudenja ino omotenja. Zakaj, kdor bi si iz nju navado naredil, bi sprelajšanje v delo spremenil. „Pa ktere so okoljšine, de se v njih igrati ali plesati smé? „Spodobnih perložnosti k plesu, kakor tudi k igram, ki same na sebi niso grešne, je več; alj malo jih je k prepovedanim igram, zato ker so te več grajnija vredne ino bolj nevarne.

Zatoraj z kratkimi besedami rečem: Pleši si zé ino igraj ob takih nakljubah, kakor sim ti povedal, ako namreč, se pošteni drašni vstreči, modrost in perljudnost tako svetujete; zakaj iz dobriga namena volji drugih se vdati, spreoberne reči, ki same na sebi ni ne veljajo v dobre, nevarne v perpusenó, in še tistim hudobijo odvzame, ki so od ene alj druge strani kolj hudobne.

Zatoraj tude igre sreče, ki same na sebi niso brez graje, grajljive biti nehaljo, ako nas pravično podverženje v voljo drugih v nje perpeljá. Potolazilo me je, ko sim v življenju svetiga Karelna Baromeja bral, kako je Švajcerjem mnoge reči dovolit, v kterik je druga i ves ojster bil; in kako je sveti Ignaci, k igri vabljen, se v tajiste spustil.

Tadi sveta Elizabet, vogerska princezija je večkrat plesala ino igrala, ako je bila v kratkočasnih drušnah, brez de bi bila svojo pobožnost kaj poškodovala, ki se je tako globoko v ujeni duši okoreninila, de je, enaka skalam, ki jézer Reate obdavajo, in

rastejo, ako jih valovi pluskajo, v sredi posvetne visokosti ino nečimernosti rasla, v katerih jo je njenin stan deržal. Veliki ogenj se viši vzigne, ako ga veter podpihuje, majhin pa ravno skoz pihanje vetra vgasne, ako se ne zaslone skerbno s pokrivačko.

PETINTRIDESETA POSTAVA.

De moramo v velikih kakor v majhnih rečeh zvesti biti.

Božji ženin v visoki pismi pravi, de mu je njegova nevesta z enim svojih oči ino z enim svojih lasov seree vropala. Med vsimi zunanjimi udi človeškiga trupla, naj si bo, kar vmetno sostavo alj njih opravila zadene, ni obeden toljko žlahen ko oko, obeden nasproti, tako poreden ko las. S tim nam hoče božji ženin pokazati, de mu niso kar imenitne opravila brumnih ljudi dopadlive, ampak tudi njihove poredne ino niske delica, in de, kdor mu po njegovim dopadenji služiti hoče, z veliko skerbjo na to gledati mora, de mu bo ne le v visokih ino velikih ampak tudi v príprostih ino porednih delih služil, ker mu z obojimi enačno skoz ljubezen njegovo seree prijati zamoremo.

Perpravi se torej, moja Filoteja! velike ino mnoge težave in še celo muke za Boga terpeti. Bodi perpravljena, ako bi njegovi sveti volji dopadlo, kar ti je narljubši, ino nardrajši, očeta, mater, sozakonskiga, otroke, in celo svoje oči ino svoje življenje mu prepustiti. Dokler dolgo pa vender tebi božja previdnost toljko občutnih in tako velikih težav ne pošlje, in tvojih oči ne terja, ji saj lase daruj; to se reče: terpi s krotkostjo majhino razžaljenje, tisto majhino zgubo, tiste

majhine sitnobe, ki skori vsak dan zadevajo, zakaj ako si take majhine okolišine v duhu ino v občutku ljubezni k pridu obračaš, si boš njegovo serce zavsım perdobila, in si ga v svojo vlast spremenila. Tiste vsakdanje dela keršanskiga vsmiljenja, tista glavna bolezen, zobje pobolenje, nahod, čmerenje sozakonskiga, potrup kakiga stekla (glaža), tisto zasromovanje alj gondranje, una zguba rokovice ali rubca, una majhina sitnost, zarano se k spanju podati, de bo vzgodaj mogoče pobožne dela molitve alj sveto obhajilo opravljati, tista majhina sramota, nektire dela pobožnosti očitno opraviti, sploh, vse tiste majhine sitnobce ino terplenje, so božji dobroti zlo dopadljive, ako jih v duha ljubezni sprejmemo ino preterpimo, ki svojim zvestim služabnikom za sam kozarec vode morje neskočno radost, obeta; in ker se takšne perložnosti skoraj vsaki dan naključijo, tak imamo, ako jih pametno oberremo, z njimi velik perpomoček, si veliko blaga za svojo dušo nabrati.

Ko sim v žizljenji svete Katarine iz Siene bral, koljkokrat je bila v duha zamaknjenja, kakšne visoke besede modrosti je govorila, kakšne prečudne pridge je deržala, mi je bilo brez vsiga dvoja, de je z očesam znotranjiga gledanja serce svojiga nebeškiga ženina oropala; pa obeniga manjši tolaženja nisim občutil, ko sim bral, de je ravno ona v kuhni očetove hiše v ponižnosti pečenko sukala, ojgen vpihala, zakurila, kuhala, moko kvasila, in narporedniši hišne dela opravljala z velikim veseljam, ki je bilo s perserčno ljubeznjo do Boga oživljeno. In nič manj ne štejem kratke ino priproste premišljevanja, ktire je sredi svojih niskih ino porednih opravkov deržala, ko zamaknjenje ino visoko razsvetlenje, s kterimi je toljkokrat bila od zgorej oblagodarvana, in ko so ji bile morde ravno zavoljo tiste njene ponižnosti ino same sebe zaničevanja podeljene. Njeno premišlevanje je bilo pak takšno le: Mislila si je, ko je za očeta kuhala, de kakor druga Marta Gospodu Jezusu obed napravlja; v svoji materi

je gledala prebláženo Devico, in v svojih bratih aposteljne, in se je po takim v duhu serčila, celimu nebeškemu dvoru služiti, ter je vse reči s prečudno ljubeznivostjo opravljala, ker ji je bilo gotovo, de je tako volja Narvikšiga. Ta zgled, sim ti, moja Filoteja! zato pred oči postavil, de vidiš, koljko veljá, ako vse svoje opravila, naj bodo še toljko poredne, za v službo božje svetlosti opravljamo.

Torej ti perporočam; kar narveč zamorem, de tisto jako ženo posnemaš, ktero veliki Salomon tako močno hvali, in ki je svoje roke na močne, žlahtne ino imenitne reči položila, per vsim tim pa ne opustila, špulico verteti. Na močne reči je položila roko, in svojimi perstmi je špulico vertela; tak tudi ti svojo roko na močne reči položi; vadi se v molitvi ino premissljevanji, v pogostnim zavžitji Zakramentov; bodi goreča, ljubezen bozjo v dušah obuditi, njih serca z dobrimi misli navdati, in velike ino imenitne reči, po tim, ko tvoj stan dopusti, opravljati; pa ne pozabi per tem na svojo špulico, to se reče: opravljaj une niske ino poredne čednostice, ki ličnim rožicam enako izpod križa rastejo, kakor so: vbogim postreči, bolnike obiskati, domače preskerbeti, z vsimi opravki, ki zdravén slišijo, in s koristno pridnostjo, ki te ne bo nikdar brez dela postopati pustila; ino med timi opravili stóri premissljevanja, kakor sim ti jih ravno od svete Katarine razkazal.

Perložnost, Bogu v velikih rečeh služiti, je malo, navadne so pa take, v kterih mu v majhnih rečeh služimo, „Kdor bo pa v majhnih rečeh zvest znajden,“ pravi Odrešenik, „bo čez velike postavljen.“ Stóri torej vse v imenu božjim, in vse bo prav storjeno, naj jés, alj piješ, spiš alj si oddéhneš, pečenko vertiš, alj kaj drugiga počneš; de si le vse pametno uravnaš, boš čedalje večá v božjih očeh perhajalá, to se pravi, ako le zato vse storiš, ker Bog hoče, de storiš.

ŠESTNOTRIDESETA POSTAVA.

De moramo pravičnih ino pametnih misli biti.

Ljudjè se nam le zato reče, ker pamet imamo, vender je človek, resnično pameten zlo kaj redkiga, ker nas lastna ljubezen sploh od pameti odtezuje, in nas v stotere in stotere krivice in hudobije zapelja, ki enako tistim majhinim lesicam, od katerih se v visoki pesmi govori, vinograde pokončajo; zakaj ravno zato, ker so majbine, se ne menimo za nje, ker jih je pa grozno število, pa le veliko škodo napravijo.

Alj ni to hudobija in nespamet, kar ti bom zdaj le povedal? Zavoljo kake male stvarice obsodimo bližniga, sami sebe pa izgovarjamo v mnogih rečéh. Predali bi radi vse drago, kupili pa za majhino ceno. Hočemo, de bi se z bližnim po ostri pravici ravnalo, nam pa vse spregledalo ino perzaneslo. Želimo, de bi nam naših besed nihče slabo ne razlagal, smo pa silno pikri, če kdo kaj čez nas zine. Silimo, de bi nam bližni predal, kar je samimu všeče; alj bi ne bilo bolj spodobno, de obderži svoje drago blago, mi pa svoj dnar? Za hudo mu vzamemo, de se naši sitnosti ne vda, ali bi ne imel on bolj prav, de bi nam za hudo vzel, de ga nadlegjemo?

Ako se v kakim opraviilu pobožnosti dobro uva-
dimo, vse drugo zaničujemo, in vse drugo deržimo
za nič, ker se z našim dozdevkam ne zlega. Ako kdo
naših podložnih ni tak, kakoršniga mi želimo, alj,
ako smo enkrat nevoljo zoper njega dobili, po tim
nam več ne vstreže, naj počne, kar hoče; ne nehamo
ga žaliti, in vedno mislimo, kak bi ga izplačali. Se

nam je pa enkrat kdo iz kake narurne prijetnosti per-
kupil, po tim vse zagovarjamo, naj začne, kar hoče,
Se najdejo ljubeznjivi otroci, kateri pa zato nikdar do-
briga očesa od starišev ne dobijo, ker kak telesni po-
pačik na sebi imajo; nasprot se pa tudi prav hudobni
otroci naletijo, ki so zavoljo telesne lepote ljubljenski
starišev. Povsod bogate več čislamo, kakor vbožne,
ako tudi niso, ne imenitajšiga stanu, ne boljšiga za-
deržanja; saj še tisti v naših očeh več velja, ki boljo
obleko na sebi imá. Svojo pravico tirjamo natenčno,
nasprot pa hočemo, de bi vsak, ki per nas kaj iskati
ima, ves dober bil. Nihčer nam nima naše časti za en
las izkrajšati, in hočemo, de bi se nam vsak ponižen
in pohleven skazal. Le preradi se čez bližniga pertožim-
mo, čez nas bi se pa ne smel nikdar nihčer pertožiti.

Kar mi drugim storimo, visoko cenimo, kar pa
drugi za nas storijo, se nam pa skorej neč né zdi. Z eno
besedo, taki smo, kakor jerebice iz Pafligonije, ki
dvoje serce imajo. Krotko, ljubeznjivo, perjazno serce
imamo za se, terdo, oestro in bodeče serce imamo za
bližniga. Dvoje tehtnico imamo: eno, de svojo pri-
ročnost in lasten dobiček bolj dobro, ko je mogoče,
z njo odtehtamo (odvágamo), drugo pa de priročnost
ino dobiček bližniga v narveči njegovo škodo ž njo
odmerimo. Kako pa sveto pismo govori? Vsta hu-
dobnih so iz eniga in še eniga serca govorile, "to se
reče, hudobni imajo dvojno serce; in guusoba je pred
Bogam dvojno tehtnico (vago) imeti, eno ki čez obilno
vaga, s katero kupujemo, drugo pa prelehko, s katero
dajamo ino predajamo."

Moja Filoteja! bodi enoserčna ino pravična v svojih
djanjih; misli se vselej na mesti bližniga, in bližniga
na svojim mesti, in pravično boš vse razsodila. Bodi
kupovavka, kedar predajaš, in predajavka, kedar
kupuješ, in pravično boš kupovala ino prodajala. Vse
te krivice se deržijo za majhine, zato ker k povračilu
ne véžejo, in zraven med menjiki natenčnosti liga
ostanemo, kar nas v sitnobe ne perpeljà; vender nas
pa te krivice k poboljšanju véžejo; zakaj veliki po-

greški pameti ino ljubezni so to, in res tudi krivice; in nikdar nam ne bo to škode preneslo, de dobro serčno, pošteno ino prijazno ravnamo, in se s pravičnim, dobrim ino pametnim sercam vêdemo. Ne pozabi torej, moja Filoteja! svojiga serca večkrat prejskati, jeli je proti bližnimu tako kakor želiš, de bi serce bližniga proti tebi bilo, ko bi ti bila na njegovim mesti, zakaj to je poglavitnost, kar našo pamet zadeva. Ko so cesarju Trajanu njegovi perjateli očitali, de svojo visokost preveč na neč deva, ker prelehko vsakiga pred se pusti jim je odgovoril: „Kaj, ali ne bom proti podložnim tak cesar, kakor bi si sam cesarja želel, ko bi jaz podložen bil?“

SEDEMINOTRIDESETA POSTAVA.

Od poželjenja.

Koj vsak vé, de se moramo poželjenja po grešnih rečeh varvati; zakaj poželjenje hudiga nas stori same hudobne. Jaz ti še pa poverh tîga rečem, moja Filoteja! ne poželi neč kaj takiga, kar bi tvoj duši lahko škodovalo, med to slišijo plesi, igre in marskteri drugi kratkečasi; kakor tudi nič manj: visok stan ino častitljive službe, in še celó perkazni ino zamaknjenja. Zakaj mnogo nečimernosti ino zmote se rade med take reči permete. Ne poželi tudi takih reči ne, ki so še predaleč, to je takšnih, ki se še le čez veliko časa zgoditi zamorejo. Koljko jih je, ki si brez vsiga prida s takimi željami svoje serce raztresejo, in se v nevarnost velikiga nepokoja spravijo. Kaj pernese mladenču, de se zželjo po kaki službi vbija, proprej de čas pride. Ako

zakonska žena po nunstvu zdihuje; kaj ji njeno hrepenenje pomaga? Ali ne zapravim nepridno časa, ako blago bližniga kupiti želim, poprej, ko ga v prodaj spusti? Ako sim bolan, in zlo želim pridgovati, alj sveto mašo brati, bolnike obiskovati, alj niso takšne želje prazne, ker ne stoji v moji oblasti? Takšne želje le prostor prevzamejo drugim željam, ktere bi moral imeti; namreč, želje, de bi zlo poterpežliv ino Bogu vdan bil, de bi sam sebi odmerl, pokorn ino pohleven v svojim terpljenji bil, ker to je prav za prav, kar volja božja od mene hoče. Sploh so pa naše želje, kakor tistih bolanih, ki v jesen vnovič nabranih češen, in v sponladi vnovič naterganiga grozdja poželjijo.

Nikdar ne bom poterdil, de bi, kdor je k dolžnostam eniga stanu zavézau, kako drugačno življenje željel, ki se z njegovim stanam sklepati ne da; alj de bi kake pobožne dela opravljal, ki so njegovimu stanu vse nasproti, zakaj to moti serce, in mu odvzame moč k potrebnim opravilam. Ko bi jaz po kartajzarski samoti poželjal, se zastonj tórem s poželjenjem, in to poželjenje je na mestu tistiga, kteriga bi v resnici imeti moral, namreč, dolžnosti svojiga pričujočiga stanu naténčno izpolnovati.

In jaz bi še notel, de bi kdo boljši zastopnost in razločniši razsodik, imeti zeljel; zakaj zastonj se take želje, in jemljejo prostor tistim željam, ktere bi vsak imeti moral, svojo zastopnost in razsodik, kakor jih imá, v dobro obrniti; tudi bi notel, de bi kdo, Bogu služiti perpomačkov željel, kterih nima, ampak, de tiste, kteri so v njegovi oblasti, prav oberne. To zadene pa le hrepenjenje, ki serce zastonj terga; zakaj priproste želje ne perneso obene škode, de jih le prevečkrat nimamo.

Ne poželi nobeniga križa, razen po velikosti, poterpežljivosti s katero si dozdanje težave prestala; zakaj zmota je, si martro željeti, ako nimamo serca, razžaljenja prenesti. Večkrat obudi sovražnik velike želje po takih rečeh, ki so deleč, in nas nikolj zadele ne bodo, de nam serce od pričujočih reči odverne, ki

nam take majhine, ko so, vendar veliki dobiček per-
nesti zamorejo. V našim dozdevanji pobijamo pošasti
v Afriških pušavah, med tim, de nas zavoljo neskerb-
nosti majhine kače vmorijo, ki so na naših potih.

Ne želi si skušnjav; zakaj to bi bila gola pre-
derznost, perpravi si pa serce, de jih boš serčno per-
čakala, in se jim vbrani zamogla, kedar se te lotijo.

Mnogotere jedi per enim obedi vživati, posebno
ako jih je veliko, stiskajo vselej želodec, in ga poterejo,
ako je slab. Ne napolni svoje duše s premnogimi že-
ljami, ne s posvetnimi, zakaj bi te do kraja vgonobile,
pa tudi ne z duhovnimi, zakaj te bi te preveč zmotile.
Ako je tvoja duša dobro očišena, in se vsih škodljivih
sokov prosto občuti, tedaj imá prav veliki glad po
duhovnih rečeh, ino v svoji veliki lakoti želi stotere
opravila pobožnosti, pokorjenja, ljubezni ino molitve.
Dobro znamenje je zarés le ta glad, moja Filotejal
vender pa tudi prevdari, ali boš zamogla vse dobro
prežvečiti, kaj vžiti hočeš. Izberi si torej po svétu
svojiga duhovniga očeta iz med toljkanjih želj tajste,
ktire zdaj izpeljati ino izpolniti zamoreš, in tistih se
stanovitno derži, potim ti bo Bog druge poslal, ktire
boš ob svojim času izpeljati zamogla: in tako si ne
boš časa s praznimi željami zapravljála. Jaz ti pa s tim
ne rečem, de bi iméla kako dobro željo zanemariti:
ampak moramo želje po redi izpolnovati, in tiste, ki
se zdaj izpeljati ne dajo, tako dolgo v kotec serca
tirati, dokler njih versta pride, do tíh malov pa tiste
izpolnovati, ki so že zrele za izpolniti. In to ne gré
kar od duhovnih, ampak tudi od takih želj, ki po-
svetno zadevajo, ker bi mi drugači nikdar ne zamogli
brez nepokoja in boječnosti živeti.

OSEMINOTRIDESETA POSTAVA.

Podučenje za poročene.

„Zakon je velik Zakrament, (jaz rečem) v Kristusu ino v njegovi cerkvi.“ Od vsih, v vsih, ino v vsim, to je, v vsih svojih delih je zakon v časti deržati. Od vsih; zakaj tudi device ga imajo v ponižnosti čislati. V vsih; zakaj enako svet je zakou med vhogimi, kakor med bogatimi. V vsim, zakaj svet je njegov začetek, njegov cilj in konec, njegov prid, njegovo znamenje in njegov zapopadik. On je sadni vert keršanstva, ki zemljo z vernimi napolnjuje, de bo število izvoljenih v nebesih enkrat polno. Ohranjenje zakonskiga stanu je torej narimenitniši reč za deželo, ker je začetek ino izvirk vsih njenih potokov.

O ko bi vender Sin božji na vse ženitnine bil povabljen, kakor je bil povabljen na tisto ki so jo v Kani na Galilejskim obhajali! V nobenim zakonu bi po tim vina tolažb in blagošlovov ne grešali. De se pa, razen kjé v začetki, sploh greša, pride le iz tiga, ker Adona (nečimernost) namesto božjiga Odrešenika, in Venero (nesramnqst) namesto visokohvaljene Device v svatovšino vabijo.

Pravijo, de kdor lepe ino pisane jagniče imeti želi, jim pisane šibice naprej deržati mora, kedar se družijo: kdor pa v zakonu srečo in blagoslov imeti želi, si mora per ženitvi svetost in visokost tega Zakramenta naprej postaviti. Namesto tega se pa rado nezmerno razvujzdanje med svatovske kratkočase, pojedine ino pogovore pertepe. Ni se torej čuditi, de tako mnogi hudi nasledki iz tega nastopajo.

Bolj ko vse, perporočam zakonskim nasprotno ljubezen, ktero jim sam sveti Duh na premnogih krajih svetiga pisma perporoča. O zakonski! nič ni to, ako vam kličejo: Ljubite se med seboj z naravno ljubeznjo, zakaj to stori tudi dvoje gerlič; tudi nič ni, ako vam pravijo; Ljubite eden drugiga z človeško ljubeznjo; zakaj tudi ajdje so to storili. Jaz vam pa rečem z velikim aposteljniam Pavlam: „Možje! ljubite svoje žene, kakor Jezus svojo cerkvu ljubi, in ve žene, ljubite svoje može, kakor cerkvu Kristusa, svojiga Izveščarja.“

Bog sam je Evo našimu pėrvimu očetu Adamu perpeljal, in sam Bog je tudi, ki je s svojo nevidno roko posvečeno zavezo vajniga zakona sklenil, in vaj eniga drugimu perpeljal. Zakaj torej ne ljubita eden drugiga s popolnoma sveto, čisto božjo ljubeznjo?

Pervi nastopik te ljubezni je nerazločliva sklenituv vajnih serc. Ako se dvě hojove dili z limam sklenete, se bote na vsakim drugim mesti poprej razklati dale, ko ondi, kjer so zlimane, de je le lim za kaj. Jezus sam je sklenil s svojo lastno kervjo moža ino ženo, torej je tudi ta sklenituv tako močna, de se poprej ima telo od duše, ko mož od žene ločiti. In ta sklenituv ne veže toljko telesa, kakor serca, nagnjenja ino ljubezen.

Drugi nastopik te ljubezni mora biti ne razlomliva zvestoba obėh zakonskih eniga proti drugimu. Pečatniki so bili svoje dni v perstane vrezani, kakor še samo sveto pismo spričuje. To je tedaj skrivnost cerkveniga opravila per poroki. Skoz roko mašnika blagoslovi cerkvu perstan, ter ga narprej ženinu poda, in ga s tim opomni, de zdaj skoz moč Zakramenta njegovo serce na vselej zapečati, tako de zdaj in nikdar, ne imé ne ljubezen kake druge ženske duri v njega najti ne smé, dokler dolgo bo ta živela, ktera se mu je zdaj za ženo dala. Potim poda ženin perstan nevesti, de nasproti naj tudi ona vé, de níkdar ne smé svojiga serca drugimu možkimu odpreti, dokler dolgo bo ta na zemlji živela, kteriga ji je ravno zdaj Bog dal.

Tretji sad zakona je radovoljn zarod ino dobro iz-rejenje otrók. Visoka čast za vas, o vi zakonski! de Bog, ko število duš množiti boče, ki so poklicane, ga vekomaj častiti ino hvaliti, vas sa deležnike strežete te visoke skrivnosti, vzame, de iz vaše sklenitve trupla iz-hajajo, katerim kakor bisar nebeške rose skoz stvarjenje dušo vdahne, kakor jo skoz svojo sapo v truplih stvari.

Imajte torej, o možje! blago stanovitno ino perserčno ljubezen do svojih žen. Zatorej je bila žena od rebra (rebresa) perviga moža vzéta, ki je narbližje serca, de bi jo blago ino perserčno ljubil. K nikakimu zasramovanju, ne zaničevanju vas nimajo dražiti reve alj slabosti vaših žen; naj si bodo na telesi alj na duši, ampak vas še le morajo k krotkimu, ino ljubezni polnimu vsmiljenju nagniti, ker jih je Bog tako stravil, de vam skoz svojo podložnost več časti ino spoštovanja doraste, in de bi jih vi tako za tovaršice imeli, de ste si ravno njihova glava ino njihovi predpostavljeni. In ve, o žene! ljubite možé, ktire vam je Bog dal, z blago, perserčno, pa vender tudi s spoštovavno ljubeznjo; zakaj ravno zato je stvaril Bog može močnejiga in visjiga spola, in je hotel, de bo žena, kost od njegove kosti, in meso od njegoviga mesa, bila možu podložna, in ker iz njegoviga rebra, izpod njegove rame iz-haja, od njega peljana bila. To podložnost vam perporoča sveto pismo silno ino zlo, alj ravno to sveto pismo vam polajša vašo butaro, ker ne zapovè samo, de se ve z ljubeznjo podveržete, ampak tudi vašim možem zapove, de morajo svojo oblast z veliko ljubeznjo, dobroto ino perserčnostjo izpolnovati. „Vi možje,“ govori sveti Peter, „ravnajte pametno s svojimi ženami, kakor z rahlini posodvami, in jih deržite v časti.“

Tako zlo pa, ko vas, opominam nasprotno ljubezen, ktero ste eden drugimu dolžni, vedno vikšati ino množiti, se vender varjite, de se ne bo v strah za zvestobo (v ajfranje) sprevergla; zakaj, nič redkiga ni, de kakor se v naržlahniših ino čisto zrelih jabukah

červi zaredé, se tudi iz nargorečiji ino perserčnji ljubezni dvoje zakonskih ajfranje zcimi, skoz katero se prava ljubezen strati ino popači; zakaj zčasama izrasteta prepir ino ločenje iz njega. Gotovo se ne bo ondi nikdar ajfranje začelo, kjer se prijaznost na čednost vpira; torej je tudi gotovo znamenje zgol mesene ljubezni, ki se je v serce vkradila, kjer ji je pregresna, nestanovitna, in k nezavuplivosti nagnjena čednost naprot prišla.

Torej je bedasta hvala perjaznosti, ako jo kdo z ajfranjem povikšati hoče. Zakaj ajfranje je sicer spričevanje velike, ne pa poštene ino popolnoma prijaznosti, ker se popolnamost perjaznosti na terdnost čednosti per ljubljnim človeku zanaša, ajfranje pa nad njo dvomi.

Ako želite, o možje! de bi vam vaše žene zvesto bile, tak jih učite to čednost z lastnim zgledam, „S kakšnim čelam“ pravi sveti Gregor iz Nacijanca, „zamorete sramožljivost od svojih žen tirjati, ako sami nesramno živite? Kako tirjate od njih, kar jim ne podelite? Hočete, de bodo čiste? Zaderžite se sami čisti proti njim, in vsak naj obrani po besedah svetiga Petra svojo posoduv k posvečenju. Ako jih pa vi sami gnusobo učite, tak ni čuda, de vam njihovo razvujzdanje šramoto naredi. Vi pa, o žene! katerih čast je z vašo čistostjo in lepim zaderžanjem na tenko sklenjena, ohranite svojo veličast in se perzadevajte za njo, in ne perpustite nikdar, de bi razvujzdanje liš vašiga dobrega imena otemnelo.“

Boj se vsakiga zalezovanja, naj se ti še tak majhino zdi, in ne terpi nikdar krivičniga perlizovanja blizo tebe. Kdor kolj tvojo lepoto in lepo postavo hvali, tega se varji. Zakaj, kdor blago hvali, in ga kupiti ne more, je v veliki nevarnosti, ga ropati. Ako pa kdo razen tvoje hvale še slabo od tvojiga moža govori, ta te hudo razžali; zakaj očitno je, de tak nima kar misli, te zapeljati, ampak te že tudi za napol premagano derži, ker je kupcija z drugim barantavcam že napol sklenjena, ako pervigá več nočemo. Že v starih

časih, kakor še zdaj nosijo žene veliko število bisarjev v svojih ušesih, in sicer, kakor Plini meni, zavoljo veselja, jih rožlata slišati, kedar se zadevajo. Jaz pa, ki vem, de je veliki služabnik božji Izak deviški Rebeki za prvo zastavo svoje ljubezni, bisarjev poslal, mislim, de ta skrivni lišp prvo pravico pomeni, katero mož čez ženo imeti, žena pa svesto ohraniti imà, namreč uho; de se nikdar v njega ne bo druga beseda alj drugi glas spréjél, kakor le prijetni ino perjazni glas čistih besedi, ki so prav za prav evangeljski pisarji juterne dežele. Zakaj nikdar se ne smé pozabiti, de se duša skoz uhro strupi, kakor telo skoz usta.

Ljubezen ino zvestoba, med sebó sklenjene, storite vselej nasprotno zavupanje. Zatoraj so sveti možje ino svete žene nasprotno ljubovanje v svojim zakonu zmeraj visoko čislali. Tako je bilo viditi Izaka ino Rebeko iz okna v takim perserčnim ljubovanji zapopadene, ako ravno nič nespodobniga v mes ni bilo, je vender Abimeleh kmalo sklenil, de morata zakonska biti. Veliki sveti Ludovik, ravno tako ojster proti svojimu télesu, kakor perserčen v ljubezni do svoje žene, je bil skoraj zavoljo tega grajan, de se je silno zlo takšnimu ljubovanju prepustil, de si je v resnici še le zaslužil hvaljen biti, ki je svojiga vojaškiga ino serčniga duha v take majhine dolžnosti nagniti vedel, ki so za ohranjenje zakonske ljubezni toljko potrebne. Zakaj, de si ravno takšno spricevanje čiste ino odkritoserčne perjaznosti serc ne zveže, vender eniga drugimu bližje spravi, ino je prijetna vaba k nasprotnim ljubeznjivim pogovarjanju.

Ko je sveta Monika z velikim svetim Avguštinam noseča hodila, ga je velikokrat keršanski veri ino službi božje časti posvetila, kakor tudi sam priča, „de je že pred rojstvam sol božjo okusil.“ Lep nauk za keržanske žene, de sad svetiga zakona naj božji svetlosti darujejo še poprej, ko ga svetloba sonca obsije; zakaj Bog, ki daritve ponižniga ino voljniga serca

dopadljivo sprejema, ob takim časi sploh pobožne misli matere obglagodari.

Priče tega so Zamuel, sveti Tomaž Akvin, sveti André, Fiježolski škof, ino veliko drugih. Mati svetiga Bernarda, vredna mati takšniga sina, je vzela vsako svojih otrok v' naročje, in ga je Jezusu Kristusu v' dar pernesla: in od tih malov je vsakiga ljubila s pobožnim spoštovanjem kakor sveto, od Boga ji izročeno zastavo, in je tudi tako srečna bila, de so vsih sedmer njenih otrok svetniki postali. Ker pa te preljube stvarice počasi k' pameti perhajajo, si morajo stariši perzadevati, de njihove serca s strahom božjim navdajo. Pač je to dolžnost sveta Blanka z gorečim ajfram dopolnila, in večkrat je djala k' svojimu sinu, svetimu kralju Ludoviku: „Rajši bi vidila, preljubi sin, de bi mi per pričel vmerl, kakor, de bi kdaj kak smerten greh storil.“ In tako globoko so se te besede v' dušo tiga svetiga sina vtisnile, de ni, kakor sam pravi, noben dan celiga svojiga življenja na nje pozabil, in si je vedno perzadeval, ta božji nauk si v' prid oberniti.

Rodu naših predstarišev iz kteriga izhajamo, tudi pravimo, de je hiša, in tak tudi pravi sveto pismo, de je Bog porodnim pomočnicam v' Egipti hiše zazidal; iz kterih besed se naj učimo, de dobra hiša ne obstoji v' tim, de se mnogo časniga blaga zbira, ampak de se otroci v' straho božjim ino v' čednosti odredijo. In torej naj ne bo nobena skerb, nobeno perzadevanje preveliko, ker so otroci častitliva krona starišev:

Tak je vganjala tudi sveta Monika hudobno nagnjenje svojiga sina, svetiga Augustina s tako veliko gorečnostjo in s tako močno stanovitnostjo, de je čez dežele ino morje za njm hodila, in vse bolj srečna bila, ko mu je s svojimi solzami spreobrnjenje sprosila, in mu tak duhovna mati postala, kakor tačas, ko ga je, kakor mati pervokrat povila.

Sveti Pavel prepusti skerb hiše ženam, in torej marskter misli, in to ne brez vzroka, de njihova pobožnost domačim veliko več nese, ko pobožnost

možev, ki jih, ker so sploh od doma, ne morejo tako lahko k' čednosti napelevati. Torej tudi Salomon v' svojih prigovorih srečo cele hiše pervlastuje skerbnosti ino pridnosti močne žene, ki jo v' tih prigovorih popisuje.

Beremo v' bukvah stvarjenja, de je Izak, ker je njega ino njegovo ženo Rebeko Bog brez otrok pustil, k' Bogu za nje molil, alj prav po hebrejskih besedah svetiga pisma, de je v' stric nje k' Gospodu molil, de sta tako v' molitevski hiši oba, eden proti drugimu obrnjena molila. Tudi je tako opravljena molitva moža bila vslišana. To je pa tudi narviši in narrodovitniši združenje moža ino žene, ako se oba k' sveti pobožnosti skleneta, v' kateri eden drugiga serčiti zamoreta.

Je nektero sadje, kakor postavim kutine, ki je zavoljo svojiga gorupiga slaja le dobro, ako je kuhano. Še drugo je, ki se zavoljo svoje rahlobe ino mehkode ne da shraniti, ako se v' sladkorji alj medu ne povrê. Takšne so slive ino črešnje. Tak morajo tudi žene želêti, de bi njihovi možje čez in čez s sladkorjem pobožnosti prevlečeni bili, zakaj mož brez pobožnosti je pikra gorjupa in divja zvér. Ravno tako bi mogli možje želêti, de bi njihove žene brumne bile, zakaj brez brumnosti je ženska vsa preslaba nestanovitna in v' vedni nevarnosti, od poštenosti odstopiti, alj tajisto prelomiti.

Sveti Pavel pravi: „nevérn mož bo skoz verno ženo, in neverna žena skoz verniga moža posvečena,“ ker v' ti terdni sklenitvi sakona eden drugiga lahko k' čednosti serčiti zamore. Pa kak velik bo blagoslov zakona, ako vérn mož in vérna žena eden drugiga v' božjim strahu posvečujeta!

Po verh tiga morata eden drugimu toljko pregledati, de se nikdar oba na enkrat ne jezita, de ne bo nikdar krega in prepira med njima. Čebele ne bodo nikdar rade tam, kjér se manjk razlega, alj drugi vreš sliši; tako tudi sveti dah hišo popusti, kjer se sovraštvo, kreg, vreš in besedovanje sliši.

Sveti Gregor iz Nacijanca spričuje, de so v njegovim času zakonski vsako leto obletnico poroke obhajali. Kak zlo želim, de bi ta šega tudi dan današen povsod bila! ne de bi se posvetni kratkočasi in le sa počutik zraven znašli, ampak, de bi mož in žena po sveti spovedi ino obhajilo Gospod-Boga še bolji goreče ko sploh srečo svojiga zakona v' pomoč klicala, in svoje sklepe ponovila, svoj stan skos nasprotno perjaznost ino svestobo čedalje bolj posvečevati, in de bi si kakor v' Gospodu odahnila, in si tak butaro ino težave svojiga poklica polajšala:

DEVETINTRIDESETA POSTAVA.

Od zakonske spodobnosti.

Zakonska postel mora po nauku svetiga Pavla brez madeža, to se pravi, brez vsaki nečistosti ino vsakiga drugiga pregrešniga omadežanja biti. Torej je bil sveti zakon tudi v' paradizu narnapervo vpovstavljen, kamor še do tistokrat obeno razvujzdanje poželjenja, in tud nič drugiga nespodobniga ni peršlo.

Med telesnoj hotivnostjo ino poželenjem do vživanja jedi se najde marskej enakiga, zakaj oboje zavdeva telo, desi se ravno pervo zavoljo svoje silnosti, sploh reče, meseno. Razložil bom torej po enim, kar od drugiga tak lahko ne povém.

1. Jesti je zapovedano, de človeka redi ino ohrani. Kakor je tedaj dobro, potrebno ino od Boga zapovedano, le za to jesti, de živimo ino obder-

žimo, tak je tudi, kar je v' zanoku potrebniga otroke roditi, in človeški rod ohraniti, dobro ino sveto djanje, ker je to na prvi namen zakonske sklenitve.

2. Jestí ne samo zato, de bi se življenje ohranilo, ampak de bi se nasprotna perjaznost ktiro smo eden drugimu dolžni ohranila, je čisto spodobno ino vse hvale vredno; in tak tudi sveti Pavel nasprotno pravično dopolajenje v' svetim zakonu dolžnost imenuje. In tak velika je ta dolžnost, de apostel ne perпусти, de bi se ji eden iz med njih clo ne zavoljo vadb pobožnosti, brez postovaljniga ino nepersileniga pervolnjenja drugiga odreči smel; kar me je tudi nagnilo, v' postavi od svetiga obhajila nekaj od tega reči. Koliko manj je še perpušeno zavoljo domišlenih čednost, alj iz jeze ino nevolje se tajisti odtegniti.

3. Kakor tisti, ki zavoljo dolžne nasprotne perjaznosti jedó, radovoljno in ne kakor persileno jestí, in še radojednost razodevati imajo, tak se je tudi v' zakonsko dolžnost vseláj z' vso zvestobo ino radovoljnostjo, in sicer ravno tako vdati, kakor de bi zavupanje bilo, otroke spodrediti, de bi se ravno zavoljo okolišin kaj takiga vupati ne zamoglo.

4. Ne iz tih dveh prvih vzrokov ampak le zato jestí, de se radojednost vtolaži, je še sicer perzanesti, pa ne hvaliti. Zakaj zgol veselje telesne hotivnosti (občutniga pogona) še ni zadosti, de bi eno djanje zavoljo njé hvalo zaslužilo, pa dosti, de se saj perzanese.

5. Ne kar iz radojednosti, ampak z nezmernostjo ino iz samogoltnosti jestí, je več alj manj hudobno po tim, ko je razvujsdanje večí alj manjši.

6. Razvujsdanje (goltnost) v' jedi pa ní samo v' tim, de se preveč jedi živa, ampak lahko tudi v' tim, kako se vživajo. Ni spregledati, de med, čebelam tako lasten in toľjko koristen, tajistim vender škodovati zamore, tako, de od nja zbolijo kakor se zgodi, ako ga v' spomladi preveč zavžijejo; in ta nezmernost napravi, de naglico dobijo ali celo po-

merjó, sosebno ako si spredno stran glave alj pa perutnice preveč z-medam-napolnijo. Tak tudi zakonsko združenje, tako sveto pravično, perporočljivo, in tako koristno ko je za deželo, vender v' enih ino drugih okoljšinah zakonskim zlo nevarno postane; zakaj večkrat njihove duše zavoljo odpustljivih grehov slo zbolijo in ta bolezen pride iz zgol nezmernosti; včasi jih pa tudi popolnoma vmori skoz smertni gréh; in to se zgodí, ako se postava, spodrediti otrok oskruni alj spreoberne; in vsi taki grehi nakoplejo večno pogubljenje, ker so sami smertni in večí alj manjši, potim, ko se od te postave več ali manj zogne. Zakaj ker je reja otrok prvi in narimentniši namen svetiga zakona, tak nikdar ni perpušeno, od postave k' timu potrebne odstopiti, de se ravno ta namen večkrat doseči ne da, kak se pa le zgodí kedar gotova nerodovitnost alj pa noseči stan jo nemogoče stori. Zakaj tudi v' takih okolišinah je še mogoče, združenje sveto ino pravično, ako se le naturna postava ne preslopi, ker nobena reč tiste postave ovreči ne more, ktero je prvi namen zakona naložil. Gausoba pred Bogam je bilo tisto nesramno ino pogubljivo djanje, kar je Onan v' svojim zakonu storil, kakor besede svetiga pisma v' 38. postavi bukev stvarjenja same pričajo. In de si ravno nekteri krivoverci našiga časa, stokrat hudobniši, kakor nekdanji Ciniki, od kterik sveti Hironim (v' razlaganji lista do Eležanov) govori, terdijo, de je le gerdi namén tistiga hudobneža bil Bogu zopern, tak vender sveto pismo vse drugačí govori, in na ravnost pravi, de je djanje samo na sebi nesramno, ino gausoba pred Bogam bilo.

Pred obedam le na jed misliti, je snanje slabiga, gerdiga ino nesramniga serca; še nesramniši je, po kosilu na veselje misliti, ktero se je per jedi vživalo, in svoje misli ino besede s spominam na sladnost ogerdití, s kterim se je vsak grizlejš požerl, kakor tisti delajo, ki pred jedjo svoje serce na vreteno pečenke po jedi pa na sklele obesijo. Res so taki

ljudje pravi kuhinski vučenci, ki kakor sveti Pavel pravi, Boga iz svojiga trebuha naredé. Čedni ljudje ne mislijo na mizo, dokler se k' nji ne vsedejo, in si izmijejo po jedi roke ino usta, de bi ne obderžali ne slaja ne duha zavžite jedi.

Trapasta žival ja slôn, pa po svoji zastopnosti mar imenitniši, kar jih je na sveti. Le eno reč ti od njegove čednosti povém. On ostane, brez de bi si spremenjal, zmeraj per eni slojki, in ji je, kedar si jo je izvelil, persečno dober; vender se le vsako tretje leto z' njo združi, in le v' petih dneh, in še tačas tako naskrivši, de ga ni nikdar v' tim zapaziti; vidijo ga pa šesti dan, ob katerim kar na ravnost v' kako vodo hiti, kjér se ves iskoplje, ker bi, de bi se poprej vsiga ne očedil se nikak več k' svoji čredi nazaj ne povernil. A'j niso to lepe ino čedne lastnosti na taki živali, ki s tim zakonske opomína, de ne smejo svojiga serca na sladnost obesiti, kateri se poklicu svojiga stanu vdajó, ampak de po njej kmalo svéje serce ino svoje misli očediti ino oprati imajo, de bodo potim druge, čistejši ino viši čednosti s prostim duham izpolnevati zamogli. V' tim opominanji obstoji prelepi nauk, kteriga sveti Pavel Korinčanam podeli: „Čas je kratek, tisti torej, ki žene imajo, naj bodo, kakor de bi jih ne iméli.“ Zakaj po razlaganji svetiga Gregorja, imà tisti „ženo, kakor de bi jo ne imél,“ ki se ž' njo sladnostam zakona tako vda, de se zavoljo njih ne mudi po veselju duha hrepeneti. Kur je tukaj od moža rečeno, zadeva nasproti tudi ženo, kakor ravno tisti Apostel pravi: Tisti ki se s tim svetam pečajo, naj bodo, kakor bi se z njim ne pečali.“ Vsak se zna torej, po tim, de je njegov poklic, s tim svetam pečati vender pa le tako, de svojiga serca na-nj ne perveže, de tako z naglim ino prostim duham Bogu služiti zamore, kakor bi se s svetam ne pečal.

Prava nesreča cloveka, govori sveti Avguštin opstoji v' tim de reči vživati hoče, ktire bi si le v' prid obračati moral, in si tiste v' prid obrača, ktire

bi uživati imel. Duhovne reči so, de jih uživamo, telesne le zato, de si jih v' prid ohračamo; ako pa, poslednje v' uživanje spreobrnemo, tak tudi svojo umno dušo poživimo. In tak mislim, de sim vse rekel, kar sim reči hotel, in nič tiga, kar nisim hotel.

ŠTIRDESETA POSTAVA.

Opombe za vdove.

Sveti Pavel opominá vse duhovne pastirje v' osebi svojiga Timoteja s tim le besedami: „Spoštuj vdove, ki so v' resnici vdove.“ Prava vdova biti, so pa nasledne lastnosti potrebne:

1. Da vdova ni kar po telesu ampak tudi po duhu vdova, to se pravi, de je nepremaklivi sklep storila v' stanu čistiga vdovstva živeti. Zakaj vdove, ki so le tak dolge vdove, dokler perložnosti ne najdejo, se spet omožiti, so od možkih le po telesu ločene, po volji ino duhu pa ž njimi sklenjene. Ako še poverh tiga, se v' stani vdovstva v' dobrim vterditi, vdova Gospod-Bogu svoje telo ino svojo čistost skoz moč óbljube v' dar pernesti hoče, bo svoje vdovstvo z lepim lišpam povzdignila, in svoj sklep še vse bolj okovarila; zakaj, ako vidi, de po njeni óbljubi ni več v' njeni oblasti, se čistosti odreči, ako se noče tudi nebesam odpovedati, tak bo svoje naprejvzvetja tak okovarila, de še narmanjši misli na novo možitvo ne bo v' svojim serci ne za en trenlej dolgo prostora pustila. Ta óbljuba bo po tim takim za močen grad med njeno dušo, ino vsimi mislimi, ki bi se nasproti vzdignile. To óbljubo tudi

sveti Avguštin kersanskim vdovam zlo perporoča. Še dalej gré stari ino učeni Originez; on svetuje kersanskim ženam kersansko vdovstvo še v' zakonu obljuditi, ko bi njihovi možje propréj ko one same vmerli, de bodo še med veseljem zakona po časno storjeni obljudi zaslužnja čistiga vdovstva deležne. Obljuba stori skoz svojo moč, de vse djanja, ki iz nje izhajajo, Bogu bolj dopadejo; povikša moč, tajiste izpolniti, in ne daruje Bogu le kar vsiga sadja naše dobre volje, ampak mu daruje tudi dobro voljo samo, ki je kakor drevo vsiga našiga djanja. Skoz priprosto čistost ga pa kakor popolni dar prinesemo, brez, de bi si kako oblast zaderžali, to obljudo nazaj vzeti, in postanemo tako srečni sužni storjene obljudbe.

In zares častlivši je ta sužnost kakor vsako kraljestvo. Zavsím poterdim opominanja tega velikiga cerkveniga učenika; vender tudi zraven želim, de bi se srečne duše, ki se jih prijeti hočejo, zraven modro, sveto ino resno védele, svoje serčnost dobro poskusile, Boga za razsvetlenje prosile, in se z modrim ino brunnim spovednikam posvetovale, zakaj z' večim pridam se bo potim vse to zgodilo.

2. Potim mora pa tudi odrečenje druge možitve čisto ino priprosto biti, de vdova svoje serce ino vse svoje želje z vikšo čistostjo k Bogu obrniti, ino svoje serce z vsimi njegovimi nagnjenji ino občutleji božji svetlosti darovati zamore. Zakaj, ako jo želja, svoje otroke bolj oskerbeti alj kak drugi posvetni namen, od drugiga omoženja nazaj derži tak ji zna sicer to čast pernesti, alj per Bogu resnično ne, ker pred Bogam ničesar prave časti zaslužiti ne more, kar se zavoljo Boga ne zgodi.

3. K' timu še mora vdova, ki hoče prava vdova biti, prostovoljno se vsiga posvetniga ino nečimerniga veselja ločiti ino zderžati. „Vdova, ki v' nečimernosti živi, je živa mertva,“ pravi sveti Pavel. Ki vdova hoče biti, per vsim tem pa vender, dopasti želi, perlizovavne ino saljubljene besede poslušati, se

po plesih ino pojedinah potika, lišpa ino kinči, ino zala biti hoče, je vdova, ki sicer po telesi živi, po duši je pa mrtva. Kakšen razloček je, jeli je škit Adona alj grešne ljubezni na kôpu (pušlecu) iz beliga čapliniga perja kakor na kolu izobešen, alj de iz tenkiga pajčolana, mreži enako obraz zagrinja; zakaj večkrat se dene k' povikšanju nečimernosti černo na belo, de se bolj pozna, kar je beliga. Vdova, ki je že zvučena, kako se narložje možkim dopasti da, vse bolj nevarno svoje pšice v' njihove serca méče. Vdova torej, ki v' neumni nečimernosti živi, je živa mrtva, in je prav za prav le prazna podoba vdovstva.

„Nastopil je čas, drevje obrezovati, zakaj gerlični glas se je v' našim kraji zaslišal,“ poje visoka pesem. Obreza posvetne preobilnosti je vsakimu potrebna, ki pobožno živeti želi, posebno pa pravi vdovi, ki kakor čista gerlica še solze pretaka, in po svojim možu zdihuje ino žaluje. Ko je Noema is Moaba spet v' Bethlehem nazaj peršla, so se žene, ki so jo v' začetku zakona poznale, med seboj popraševale: „Bli ni, to Noema, (kar se pravi, za a ino lepa)?“ Ona je pa djala: Prosim vas, nikar mi več ne recite Noema, ampak imenujte me Mara (bridko), zakaj Gospod me je z bridkostjo napolnil.“ To jo rekla, ker ji je njenin mož vmerl. Tako tudi prava vdova nikdar noče lepa imenovana ino povzdigovana biti, zakaj dosti ji je, de je to, kar Bog hoče, de bi namreč ponižna ino majhina bila, pred njegovim obličjem.

Lampe, ki so z dušičim oljem napolnjene, silno prijetno zadišijo, kedar plamen vgasne, tako razširijo tudi vdove, katerih ljubezen je bila čista v' zakonu, še bolji prijetno dišavo čednosti ino čistosti, ako njihova ljuč namreč njihov mož, skoz smert vgasne. Moža ljubiti, dokler dolgo je per življenji, ni nič redkiga per ženah, pa ga tako ljubiti, de po njegovi smerti obeniga drugiga noče, to je stopnja ljubezni, ki je le pravim vdovam lastna. Na Boga savupati,

dokler je mož hišna podpera, to ni nič kaj posebniga, pa na Boga vupati, kedar ji je ta podpera odsveta, to je zares velike hvale vredno. Zatorej se na vdovi popolnost šednosti vse ložej spozna, ktiro je v zakonu imela.

Vdova, ki otroke imá, kateri še pomoči, vodstva, in vižanja posebno potrebujejo kar njihovo zveličanje ino časno oskerblenje zadene, ne smétajistih pod obenim izgovoram zapustiti; zakaj na ravnost pravi sveti Pavel; de je k' tej skerbi zavezana, de tako svojim otrokam dobrote poverne, ktire je od svojih starišev prejela, in ker je „tajisti, ki za svoje domače, sosebno pa sa svojo rodino (familjo) ne skerbi, še hujši ko ajd.“ Kedar pa enkrat otroci njene vóje več ne potrebujejo, potim naj vdova vse svoje misli ino želje zbere, de jih bo z višjo čistoto k' dobri rasti v' ljubezni božji obračala.

Ako ne bo posebno velike potrebe, se v' zunajne opravila postavim, vpravde podajati de bi jo, (pravo vdovo) vest na nje vezala, tak jí svetujem, de se jim popolnoma odreče, in de si naj izvolji, koljkor bo mogoče mirno, svoje dela peljati, ko bi se jí ravno zdélo, de si tako narveč né pomaga. Zakaj prid hrumečiga življenja bi moral v resnici silno velik biti, de bi prid presegel, ki iz velikiga ino svetiga miru izhaja, pa saj pravde ino posvetni prepri serce raztrosijo, in večkrat sovražnikam čistosti duri odprejo, ker se tistim vstreči, katerih perjaznosti se potrebuje, marskaj stori, kar je nespo-dobniga, pobožnosti nasproti ino Bogu zoperniga.

Molitev naj bo vedno opravilo vdove. Zakaj, ker druge ljubezni več imeti ne smé, ko le za Boga, tako tudi skorej drugih besed imeti ne sme razen za Boga. In kakor se železo ne pusti tako zlo od magneta na se potegniti, ako je demant blizo, kakor hitro se pa demant v' stran देने, hitro k' magnetu izleti, tako tudi naj serce vdove, ki se ob življenji moža ni zamoglo zavisin k' Bogu vzdigniti, po njegoví smerti hitro dišavi nebeških reči naprot hiti, in s' nvesto v' vi-

soki pesmi reče: O Gospod! zdaj ko sim sama svoja, mo vzemi zavisim v' svojo last; „vleci me k' sebi, dišavi tvojih mazilj naproti tečemo.“

Cednosti, sveti vdovi lastne, so: de je popolno spodobniga zadržanja, de se vsi časti, družinam ino vsaki nečimernosti odpové, vbogim ino bolanim streže, žalostne tolaži, dekliče v' brumnosti vu'i, ino mlajšim ženam kakor popoln zgled vsih čednosti svéti. Potreba ino priprostost naj bo lišp njene obleke, ponižnost in perjaznost kinč (cir) njeniga govorjenja, čistost ino sramožlivost lepotija njenih oči, in križan Jezus edina ljubezen njeniga serca.

Ob kratkim: prava vdova mora v' cerkvi med ženami in dekliči biti, kaj je spomladanska violica med rožami. Ta rožica prav lepo prijetno dišavo od sebe daja; se pod široko perje skriva; njena boja (farba) je temna, in le v hladnih senčnatih in samotnih krajih rada cveti. Lepa podoba vdovi, ki jo uči, de bi tudi ona dišave krotke pobožnosti, ponižnosti, niskôte, pokorjenja, samotne in pokojne sramožlivosti od sebe dajala; ne pa, de bi s posvetnim veseljem ino poželjenjam bogastva časti, ali še clo ljubezni svojo serce oskrunila. „In srečna bo,“ pravi sveti apostelj, „ako tako ostane.“

Bi še imel marskej od tiga povedati, vender pa mislim, de bo dosti, ako vdovo, ki zlo skerbi, čast svojiga stanu ohraniti na pridno in pazno branje lepih tistov opomnim, ktire je veliki sveti Hironim Furii Zalvii ino vsim tistim ženam pisal, ki so to srečo imele, duhovne hčere eniga tako velikiga očeta biti. Ničesar ni njegovim opominjanjem dodjati, razen to, de prava vdova ne smé tistih zaničevati, ki se v' drugič, alj celó v' tretjič možijo; zakaj v' nekterih okolišinah Bog v' svojo večo čast tako ravne. Tudi ne smemo nikdar tistiga nauka starih učenikov cerkve izpred oči zgubiti, de nima ne vdovstvo ne divišvo druge časti v' nebesih, ko tisto, ktero jim ponižnost podeli.

ENIŠTIRDESETA POSTAVA.

Beseda devicam.

Vam čiste duše! imam le dve besedi povedati; drugo pa kjé drugde najdete. Ake gré vaša miselpo časnim zakonu, tak ohranite z' vso skerbjo svojo prvo ljubezen za svojiga moža. Zakaj, za veliko goljufijo to deržim, ako se na mesto celiga ino odkritiga serca takšno serce poda, ki je od pregrešne ljubezni vse sprideno (znucano), spačeno, ino vsahnjeno. Vas pa kliče vaša sreča k' čisti ino deviški duhovni poroki, in želite svoje devišstvo na vselaj ohraniti: o tak ohranite z' narvečo skerbjo svojo ljubezen za čistiga božjiga ženina, ki sam narvikši čistost, ničesar toliko ne ljubi, kakor čistost, ino pervino vsih reči, ktera se mu spodobi, sosebnó pa pervino ljubezni.

Listi svetiga Hieronima vam vse potrebne nauke od tega podelijo. In ker vas vaš stan k' pokoršnosti veže, tak si izvolite vodnika, pod kteriga vodbo bote v' višji svetosti, svoje serce ino svoje teló za vsim bošji svetlosti darovati zamogle.

ŠTERTE BUKVE.

Potrebni nauki zoper navadne
skušnjave.

PERVA POSTAVA.

De se nimamo meniti za besede posvetnjakov.

Kakor hitro otroci tiga sveta zagledajo, de si sklenila pobožno živeti, bodo jezero pšic narstrupnišiga govorjenja ino opravljanja na te spustili. Narhudobniši bodo tvoje spremenjeno življenje za hinavšino, svetoblinstvo ino spakarijo razklicali; rekli bodo, de je svét svoje obličje od tebe odvernil, torej si zavoljo njegoviga zaničevanja, k' Bogu potegnila; tvoji perjатели si bodo pak perzadevali, čes več veliko, po njih misli, modrih ino dobrih svetov tebi podeliti. Rekli bodo, de boš vsa otožna postala, svojo srečo per ljudeh zapadla, de boš sitna in ne za prestati, in de boš pred časam stara, in de bodo tudi tvoji hišni opravki zavoljo tiga zaostajali. Poreko, de na sveti se mora s svetam živeji, in de je tudi mogoče zveličanim biti, de se ravno takih čudnih ino majbinih reči ne deržim, i. t. d.

Moja Filoteja! vse to je nečimerno, nespametno ino neumno govorjenje. Tim ljudem ni skérb ne za tvoje zdravje ne za tvojo srečo. „Ko bi vi od tiga sveta bili,“ pravi Izveličar, tak bi svet ljubil, kar je njegoviga; ker pa niste od tiga sveta, zatorej vas svet sovraži. Smo vidili imenitne ljudi, gospode ino gozpe, ki so celo noc pa še tudi več noči, eno za drugo per kvartah alj kaki drugi jigri prebedeli. Ali se pa najde kako žalostniši, otožniši ino sitniši opravilo, kakor so ravno take igre? Ali čez kaj tiga posvetni besedice ne zinejo; obeden perjatelj ni zavoljo tiga nepokojin; če pa kako uro v premišljevanji dopernesemo, alj, če nekoliko poprej vstanemo, kakor po navadi, de bi se k' svetimu obhajilo perpravili, vsak v' zdravnika pertiska, naj nas od otožnosti ino zlatenice ozdravi. Trideset noči se naj per plesu prebedi, in nihčér se čez to ne potoži; zavoljo prebedenja na sveti večer pa drugi dan vsak kašlja ino toži, de ga grize! Kdo ne spozna iz tiga, de je svet krivičen sodnik, mehék ino dober proti svojim otrokam, ojster pa proti božjim otrokam?

Nikdar ne moremo v' lepi zastopnosti s svetam stati, drugači, de se ž njim vred v' pogubljenje vdéremo. Nikak in nikolj ni mogoče, de bi mu prav storili; zakaj svet se sam sebo ne zastopi.

„Janez je peršel,“ pravi Izveličar, „in ni jedel ne pil, in pravite, de imá hudiča, po tim je peršel človekov Sin, in je jedel ino pil, in vi pravite, de je Samaritan.“ Gotovo, moja Filoteja! se bo svet, ako ž njim krahočemo, ž njim igramo, plešemo, nad nami pohujšal, in nas, ako ne storimo, hinavšine alj pa otožnosti dolžil. Ako se zalo oblačimo, tak bo ven spraval, de kak slab namén imamo; ako se pa bolj poredno nosimo, tak bo berbral, de smo revnih možgán.

Ako se pošteno vselimo; bo djal, de smo razvujzdani, ako se zavoljo pokorjenja veselja zderžimo,

bo sklenil, de smo otožni; in ker nas zmeraj le po strani gleda, ni mogoče, de bi mu kdaj vstreči zamogli. Naše nepopolnosti povikšuje, in jih izkliče za grehe, smertne pregehe dela iz naših odpustljivih grehov, in pogrške, ki se nam iz slabosti pergodijo v pregehe, ktire bi bili iz hudobije storili. Namesto de je ljubezen po besedah aposteljna, dobrotljiva, je svet hudoben; namesto de ljubezen nič hudiga ne misli, misli svét le na hudo, in ako ne more našiga djanja obsoditi, tak sodi saj naše namene. Naj imajo ovce rogle alj ne, naj bojo bele ali černe, davil jih bo volk, de le do njih more.

Póčnimo si, kar si hočemo, svét bo zoper nas. Smo dolgo v' spovednici, tak bo vprašal, kaj se nek toljko spovedovati imamo; smo pa le malo časa, tak bo spletel, de nismo vse povedali. Vsako naše djanjice bo izpazil, in zavoljo ene same serdite besede se bo pordušil, de nas ni prestati.

Skerb za časno srečo bo imenoval lakomnost, našo krotkost pa abotnost; nasprot pa poreče pravi jezi posvetnjakov, de je serčnost, lakomnosti, de je skernost, pregrešnemu pajdaštvu, de so spodobni pogovori; — Zmeraj zatirajo pajki, kar čebele napravijo.

Pusti ga slepca, naj bóli, dokler se mu ljubi, moja Filoteja! naj se dere, ko ponočna sova, ki podnevne ptice straši. Bodimo stanovitni v' svojim napréjvzetji, nespremenljivi v' svojih sklepih; naša stanovitnost bo spríjala, jeli nam je bilo resnica, de smo se Bogu darovali, in k' banderí pobožnosti persegli. Slepimu ognju na nebi se vidi, de bi imel enako svetlobo, kakor prave zvezde, pa le hitro zgine, med tim, de zvezdam enaka svetloba ostane. Tak ste si tudi hinavšina ino resnična pobožnost navzunaj slo podobne, vender se daste v' kratkim razločiti, ker hinavčina obene stanovitnosti nima, in se kakor dim razkadi, kedar se kvísko vzdigne, med tim, de je prava čednost vedno terdna ino stanovitna. K' velikimu pridu služi, ako se začetek pobožnosti s tim

okovari, de se zasramovanje ino opravlivosť čez nas vzdigneta; zakaj tako se homo obvarvali zoper nečimernosti ino prevzetnosti, ki pobožnost večkrat že v korenini zadužite; enako tistim egipčanským babičkam kterim je prehudoben Farao zepovedal, vse Israelske fantiče hitro po porodu pomoriti. Mi smo svetú križani, ino svet mora nam križan býti; za nespametne nas svét derži, deržimo mí njega za neumniga

DRUGA POSTAVA.

De nam je serčnim býti potrebno.

Ljuč, tak blaga ino ljuba, ko je našim očém, jih vender bleši, ako so dolgo na temnim bile, in popréj, ko se s prebivaci ptujiga kraja sprijaznimo se nekaj časa le nekako boječi nosimo, naj bodo še tak prijazni ino perljudni z nami. Zgoditi se zna, moja Filoteja! de se bo per tim spremenjenji tvojiga življenja marskak vihar v tvojim serci vzdignil, in de bo to veliko ino splošno slovó kteriga si svetú dala, nek občutik žalosti ino otožnosti v tebi zapustilo. Ako bi se to zgodilo, tak te prosim, poterpi le nekoljko, zakaj to ničesar ne poméni; je le majhino zanzétje, kteriga nova reč s' sebo pernese, kmalo bo po nje, in obilna tolažba ti bo serce napolnila. Žalostna boš mende od kraja, de čast ino hvalo pogrešáš, ktero so neumci, perlizovavci ino zasmehovavci tvoji nečimernosti dajali; ali bi pa hotla večno čast pogrešati, ktiro ti bo Bog gotovo podénil? Zna býti; de se bodo tisti minulivi kratkočasi ino veselja, v kterih si poprejšne leta preživela, k' tvojimu sercu uvernile, de bi ga spet vneli ino zaovernili; ali bi pa mogla skleniti, de bi se tisti srečni večnosti odpovedala, in se toljko golufnimu veselju vdala? Verja-

mi mi, ako si stanovitna, bo tvoje serce skoraj s tako neizrečeno sladkim veseljem napolnjeno, de boš sama spoznala, de je vsa sladkost sveta le pelin proti tиму nebeškemu medu, in de en sam dan v' pobožnosti dopernešen jezero let posvetniga veselja preséze.

Vender, ti vidiš, kako neskončno visok je hrib keržanske popolnosti. O Bog! kličeš, kako mi bo móči, no ta hrib priti? Potolaži se moja Filoteja! Ako tiste majhine mušice, iz katerih bodo čebele, začno neko podobo dobivljati, jih imenujemo červiše, in te de j še ne mogo na cvetlice, še manj na griče ino hribe se vzdigniti, de bi si med same brale, ampak se od tistiga medu živijo, kteriga so jim stare čebele napravile, in med tim jim zrastó peruta, tako, de po tim celó okoljco lahko obletijo. Tak smo še tudi mi mušice v' pobožnosti, in še ne moremo, se vzdigniti kakor je naša želja, ki nič bližje ne seže, kakor se v' verh keržanske popolnosti pognati; de pa le sčasama kako podobo dobimo skoz naše želje ino naše sklepe, potim nam bodo tudi peruta izrasle; in torej smemo upati, de bomo še tudi enkrat duovne čebele, in de se bomo zamogli višje vzdigniti; tačas pa živimo od medu toljkanih naukov, ktire so nam pobožni stari zapustili, in prosimo Boga, de bi nam peruta golobov podelil, de nam ne bo samo mogoče v' sedajnim življenji letati, ampak tudi v' srečni večnosti prihodniga življenja počivati.

TRETJA POSTAVA.

Od lastnost skušnjav, ino od razločka med občutenjem
ino pervolenjem v' tajiste.

Misli si moja Filoteja! mlado, žlahno knezinjo (gospo), katero njeni mož perserčno ljubi, in katero zapeljati, ino bisar zakonske zvestobe ji vzeli, kakšen hudobnež nesramniga človeka pošle, ki bi ji njegovo nemarno misel odkril. Narprej gerdež gospej namen svojiga gospodarjã razodene. Potim ji to razodenje dopade ali merzi, in posledniã v' nja davoli, alj se mu odreče. Tako pošiljajo túdi satan, svét ino meso duši, katero božjimu Sínu zaročeno vidijo, svoje skušnjave ino hude misli, s kterimi se ji 1. greh ponuja; 2. jí dopade, ali jí je zopern; 3. v' nje-ga pervolji, alj se mu odreče. Zakaj to so tri stopnje, ktere v' hudobijo pelajo: skušnjava, dopadnje ino nad njo, ino pervoljenje. In, de si se ravno v' vsakim grehu razločno ne spoznajo, so pa vender čisto razločne v' velikih ino gnusnih grehih.

Ko bi skušnjava do kakiga greha celo naše življenje kar napréj terpela, bi se vender, de bi nam le zoperna bila, in bi v' njo ne pervolili, božji svetlosti ne zamerili. In to zato ne, ker v' skušnjavi nismo toljko delavni kakor terpeči; in nikakiga pervolj-nja v' tajisto nimamo, torej tudi nikakiga dolga ne moramo zavoljo njé imeti. Sveti Pavel je bil grozno dolgo od mesa skušan, zavoljo tiga pa ni le kar Bogu čisto nič zopern bil, ampak Bog je še bil skoz to poveličan. Blažena Angela Folinjska je občutila tako strašne skušnjave života, de nas ko nam jih perpoveduje, k'

pomiljevanju nagne. Nič manjši niso bile skušnjave svetiga Franciška (Zerafškiga) ino svetiga Benedikta, in tako zlo so nad nja pertiskale, de se je eden po ternji, drugi po snegi valjal, de bi si jih odgnal, in skoz to nista le kar ničesar od gnade božje zgubila, ampak tajista se je le nasprot veliko v njima pomnožila.

Nikar torej v skušnjavah serca ne zgubi, moja Filoteja! in ne misli, de si premagana, dokler so ti zoperne. Imaš tukaj nauk razločka, ki med občutnostjo skušnjave ino med pervoljenjam v skušnjavo obstoji. Občutiti jo namreč zamoremo, če nam je še toliko zoperna; pervoliti v njo pa ne moremo, drugači, de nam je popréj dopadla, ker je dopadjenje nad njo sploh stopnja v pervoljenje. Naj nam torej sovražniki našiga zveličanja še toliko ponudb ino obljub delajo, ko hočejo, naj še tako dolgo na podvojah našiga serca čakajo, de bi se jim odperlo; vse te nič ne dé: dokler dolgo je naše naprej-vzetje terdno, in obeniga dopadenja nad tim nimamo, je nemogoce, de bi Boga razžalili, tak malo, kakor zamore mož tajisti gospéj, od ktire sim poprej govoril, zameriti, de je bila v nesramno djanje vabljená, ako ni obeniga dopadenja nad njim občutila. Vender je še pa med dušo ino tajisto gospo ta razloček, de gospa zamore potim, ko je nesramen namén slišala, človeka, ki ji je poslan, zagnati in nič več poslušati; ni pa vselaj v oblasti duše, de bi skušnjave ne občutila, to moč pač ima, de ne pervolji, ako noče. Torej nam skušnjava nikdar škodovati ne more, naj še tako dolgo in tako situo pertiska, ako nam je le zoperna.

Kar pošelenje zadene, ki zamore za skušnjavo nastopiti, je vediti, de naša duša tako rekoč iz dvéh delov obstoji, namreč iz zgorniga ino iz spodniga, in de spodni ni vselaj pokorn sgornimu, ampak večkrat sam za se ravna. In tako pride, de spodni del brez pervoljenja zgorniga poželenje do greha ima, in to je tišto prepiranje ino vojskovanje, kteriga apo-

stelj popisuje, ker pravi, de meso zoper duha poželjuje; de je dvojna postava, ena, postava udov, ino ena duha i. t. d.

Ali si kdaj vidila kup žarjavke s pepelam pokrite, moja Filoteja? Ako deset alj dvanajst ur poznej pridemo, ogenj iskat, ga homo le neko malo betvice v' sredi najdlji, in še tiga po velikim iskanji. Vender je pa noter bil, zato, ker se je najšel, ino s tim se da vse drugo ogelje, ki je že vgasnilo, spet oživeti. Ravno taka je z ljubeznjo, ki je med velikimi ino groznimi skušnjavami naše duhovno življenje. Zakaj skušnjava razširi poželenje po spodnim deli duše, pokrije, kakor se nam zdi, celo dušo s' pepelam, in ljubezen božjo zlo pomanjša; zakaj nikjer je že ni najti, ko v' sredi serea, ino v' zadnim kotecu volje, in celo se že dozdeva, kakor, de bi je še ondi ne bilo, in treba je veliko iskanja, prej, de se osledi. Vender je v' reznici ondi; ker, de si je ravno vse križam po naši duši ino po našim telesi; vender terden sklep imamo, ne v' greh, ne v' skušnjava pervoliti, in ker je poželenje, ki našimu zunanjimu človeku dopade, našimu znotranjimu zoperno. In kakor že našo voljo obdaja, vender ni v' njé; In tako se vidi, de tako poželenje ni prostovoljno, in torej tudi nikolj greh biti ne more.

ŠTERTA POSTAVA.

Dve prav imenitne pergodbe od tiga.

Ker je toljko na tim ležeče, de vse to prav zapopadeš, ne morem drugači, de ti še bolj razložim. Ali ni moral tisti mladenč, od kteriga sveti Hironim piše, pregrozno mikanje mesa občutiti, ki je bil na

silno mehko postel djan, s sviljnimi trakami (židanimi pantelci) na njo pervezan, in potim s premnogimo nesramnimi vabili, otipanjem ino poverh tiga s lepoto nesramniga ženstva, ki je nalaš zato per njem ležalo, de bi njegovo stanovitnost poderlo, h' grehu dražen? Ali je moglo drugači biti, kakor de so vsi njegovi počutki bili od poželjenja presunjeni in de je bilo njegovo dozdevanje od pričejnosti samih sladnih reči vse vneto? Gotovo de. Vender je pa skazal med tako velikimi napadkimi, v' grozai burji skušnjav, in v' toljko perlizovavni sladi, ki ga je od vsih strani obdala, de njegovo serce ni bilo premagano, in de njegova volja kar nič ni pervolila; zakaj ko je vidil, de se je vse zoper njega spuntalo, in de mu obeden ud telesa ni bil več v' oblasti, razen jezika, si je svoj jezik ogriznil, in ga je izplunil gerdi zapelivki v' obraz, ki je njegovo dušo s sladnostjo huje natezovala, kakor bi kadaj bili zamogli rabeljni njegovo teló z narhujsimi mukami natezovati. In ravno zato ga je tinog, ki je obupal, de bi ga s telesnimi mukami premagati zamogel, skoz meseno slad premagati hotel.

Prečudno je tudi popisovanje vojske, ktiro je sveta Katarina iz Siene v' okolišini, poprejšni enaki, prestala. Hudi duh je dobil perpušenje od Boga, čistost te svete device z' vso grozovitnostjo, ktiro znajli zamore, perjeti, razen tiga, de bi se je dotakniti smél. Zbudil je torej v' njenim serci nečistih ob'utlejev brez števila, in de bi jo huje skušal, je vzel druge duhove teme v' pomoč, ki so se v' možkih ino šenskih podobah perkazali, in pred njenimi očmi vsako nesramnost, ino djanja mesene sladnosti počenjali, ki se le misliti da, in ki so tím nesramnim delam tudi narnesramniši besede, pogovore ino vabe perdružili. In so bile tudi te nesramnosti od zunaj, so vender skoz počutke segle globoko v' serce device, ki je bilo, kakor sama spozná, zavsím od njih vneto, de ji drujiga ni ostalo, ko edina zgorna volja, ki od burje pregnusniga poželjenja ni bila vnéta. In zlo dolgo je ta vojska terpela, dokler se ji je poslednič

Kristus perkazal, kterimu je djala: O kjé si bil, moj preljubeznivi Gospód! ko je moje serce bilo vse polno teme ino nesnage? na kar ji je božji Izveličar odgovoril: V' tvojim serci sim bil, moja hči!“ In kako si zamogel, je odgovorila, v' serci prebivati, ki je bilo tako polno nar gerši gnusobe; ali je tvoje prebivanje v' takih nesnažnih krajih? „Pové mi, je djal na to Gospod, jeli so te nesnažne misli tvojiga serca, veselje alj žalost, bridkost alj dopadljivost v' tebi napravite?“ Oh, pregrozno bridkost ino žalost, je odgovorila. „In kdo, ji na to Gospod pravi, je razširil to preveliko bridkost ino žalost, v' tvojim serci, ko jaz, ki sim v' sredi tvoje duše prebival? Verjami mi moja hči! ko bi ne bil jaz zraven bil, bi bile te misli, ki so okrog tvoje volje bile, in jo niso premagati zamogle, jo gotovo premagale; vsilile bi te bile, in s poželjenjem bi jih bila tvoja prostovolja sprejela, in bi ti bile dušo vmorile. Ker sim pa jaz v' tvojim znotrajnim prebival, sim obudil to zopernost ino premaganje v' tebi, po kterih se je tvoje serce vstavljalo skušnjavi, kar se je zamoglo, in ker ni toljko zamoglo, koljkor je hotlo, je občutilo veči sovraštvo do njé, in do samiga sebe. Torej so ti te vojske došle k' velikimu zasluženju, obilnimu dobičku, ino mnogi rasti tvoje čednosti ino moči.“

Vidiš, Filoteja! kako je ta ogenj bil s pepelam pokrit, kako sta skušnjava ino poželjenje že celó v' serce pertisnila, ino voljo obdala, ki je s samo pomočjo Odrešenika skoz bridkost, žalost ino zaničevanje hudiga, svojo pervolenje vedno grehu odrekovala, ki jo je od vsih strani obstopil. O Bog, koljka je bridkost duše, ki Boga ljubi, pa še tiga ne vé, ali je on v' njé alj ne, ino ali je božja ljubezen, za katero se vojskuje zavsím v' nji vgasnila, ali ne! Ali to je ravno narlepši cvet popolnosti, nebeške ljubežni, do ljubečiga nagiba, za ljubezen terpeti ino se vojskovati, brez de on ve, ali ljubezen imá, za katero in zkoz katero se vojskuje.

PETA POSTAVA.

Potolaženje duše, ki v' hudih skušnjavah teči.

Moja Filoteja! tiste silne napadke ino tako močne skušnjave Bog le nad tajiste duše perпусти, ktire hoče k' svoji čisti ino visoki ljubezni povzdigniti; vender pa iz tiga ni skleniti, de bi se po tim smele zanesti, do tajiste ljubezni prit; zakaj ni se pergodilo po redkim, de duše, ki so v' tako hudih skušnjavah bilé stanovitne, potim niso tako zveste bile, kakor bi bile dolžne za take velike gnade biti, in so bile potim od majhnih skušnjav premagane. To ti povem zato, de boš vedila, de ako velika skušnjava nad te pertiska, ti Bog kako posebno gnado podeliti hoče, s ktero ti razodeva, de te hoče pred svojim obličjem veliko storiti, in de ne směš ob takim času biti manj ponižna ino boječa, in se tudi ne zaneses, de bi, ako si tudi narhujsi skušnjave premagale, brez vedne zvestobe proti božji svetlosti narmanjše premagati zamogla.

Kakor velike so tudi skušnjave, ki te nadlegjejo, in kakor veliko je tudi poželenje, ki za njini pertisne, ne hodi skerbna za to; dokler tvoja volja ne le skušnjavi, ampak tudi poželenju svoje prvojenje odrěka, Bog ni skoz to razalen. Ako človek v' omedleveci leži, in obeniga znamuja življenja ve ne razodeva, se mu na serce roka položi; in ako se le kako majhino gibanje v' tujstim obuti, tak se sklene, de je še živ, in de bi se še s' kako zlo duše o vodo, alj s kakim pokrep'anjem serca spet k' sebi ino k' moči spraviti zamogel. Tak se tudi včasi pergodí, de se naša dusa zavoljo prevelikih skušnjav

kakor v' omedlevci znajde, in de je ob vso moč per-
šla, in de nima ebeniga duhovniga življenja ino obe-
niga gibanja več.

Hočemo pa vedeti, kako ž' njo stoji, položimo
le roko na serce; prejšimo, alj še serce ino volja
svoje dolžnosti izpolnjujeta, ino se vstavljata, v skuš-
njavo ino v' poželjuje pervoljiti, in se za njuna poda-
ti. Zakaj dokler je še gibanje vstavljanja v' našim ser-
ci, tak dolgo smo si gotovi, de je ljubezen, življenje
naše duše v' nas, in de je Jezus, naš Odrešenik,
de si ravno skrit ino zagernj-n, v' našim serci; torej
zamoramno skoz stanovitno molituv, skoz svete Za-
kramente ino skoz zavupnje na Boga nove moč za-
dobiti, ino spet k' popolnima ino veselima življenju
priti.

SESTA POSTAVA.

Kako zamoreta skušnjava ino poželjenje greh biti.

Mlada gospa, od ktere je bilo spredi govornjeno,
ni nikak kriva nespodobne ponudbe, ktera se ji je
delala, ker je bila, kakor postavimo, zoper njeno
voljo. Bi bila pa ona sama s kakim draženjem člo-
veka k' timu naklepu nagnila, ino bi nemarneža, ki
jo hoče k' ljubzni vneti, rada imela, potem bi bila
brez dvojbe tudi samiga hotenja kriva; in ko bi tudi
bila razžalena zavoljo tige, bi zaslužila vender graje
ino kazni (trafinge). In tak si večsi mi tudi pregre-
šimo zavoljo samo - edine skušnjave, zato, ker smo
je sami krivi. Ako postavim, vem, de med igroj rad
serdit postanem, in potim razsajam ino kolnem, in
de me sama igra k' timu napelja, potim gresim, kolj-
korkrati igram, in sim si sam kriv vsih skušnjáv,

ki se mi per igri pergodijo. Ravno tako, ako vém, de mi je kak shód (tovaršija) k' skušnjavi ino padcu, in se vender prostovoljno kjé podam, sim si gotovo vsih skušnjáv sam kriv, ki me tam primejo.

Se je mogoče poželjenju, ki iz skušnjave nastopi, vbrantiti, tak je vselej greh, se ji vdati, in ta greh je večí; ali manjši, po tim, ko je bilo veselje, ki se je zavoljo njega občutilo ino pervoljenje ki se je dalo, večí alj manjši, daljši alj krajši. Gotovo bi poprej imenovana gospa ne bila za izgovoriti, ako bi bila nesramni naklep, ki ji je bil odkrit ne le poslušala, ampak še tudi, potim, ko ga je slišala, dopadenje nad njim imela, ino svoje serce ž njim pasla; zakaj de si ravno v' djanje pervoliti ne misli, tak vender pervoli s poželjenjem, kteriga nad ponudbo občuti, v' znotrajno podelenje svojiga serca; to je pa vselej grešno, svoje serce alj svoje telo v' kaj nespodobniga obrniti, in nespodobnost obstoji tako zlo v' prostovoljnim poželenji serca, de brez tajstiga obrnjenja telesa oben greh biti ne more.

Ako si torej v' kak greh skušana, tak premisli, ali si nisi te skušnjave sama prostovoljno dopeljala. In če je tako, tedaj je zavoljo nevarnosti, v' katero si se prostovoljno sama postavila že skušnjava sama na sébi gréh. To se pa vender tako zastopi, ako bi se namreč lahko bila perložnosti izognila, ino ako si že poprej skušnjava previdila, ali bi jo saj bila previditi morla. Ako pa obene perložnosti nisi k' skušnjavi dala; ti tudi ne more nikdar v' greh zarajtana biti.

Ako bi se bilo mogoče veselju ali poželenju, ki po skušnjavi nastopi, vstaviti, in se vender ne vstavi, ostane to zmerej kak greh, in večí alj manjši po tim ko smo se kratko alj dolgo v' njem zadržali, in po veselju, kteriga smo nad njim imeli. Če tudi kaka ženska ni obene perložnosti k' vesovanju dala, pa vender dopadenje nad njim najde, tak ni brez greha, ako to dopadenje nima kakiga drugiga vzroka, kakor samo vesovanje. Ako bi pa postavim, vesova-

vec, ki jo hoče k' ljubezni nagniti, prav lépo piskal, in bi ona sicer nobeniga dopadenja nad njegovim snutjem ne imela, ampak le nad prijetnim piskanjem, tak bi ona sicer ne imela obeniga greha, vender bi pa tudi dopadenja nad piskanjem ne sméla dolgo obderžati, de se ji kje v' dopadenje nad snubstvam ne preverže. Ravno tako malo grešim, ako mi kdo kak zvito izmišlen naklep odkrije, kako bi se nad svojim sovražnikom maševati zamogel, in bi jaz sicer nad ponujenim mašovanjam obeniga dopadenja ne občutil, in bi tudi v' nja ne pervolil, ampak bi mi kar zvijača izmišljenja dobro djala; vender bi bilo pa tudi nevarno, si kaj takiga dolgo v' mislih zaderžati, zakaj lahko bi me k' dopadjenju do maševanja pripeljalo.

Včasi smo od kakiga napadka k' poželenju prenagleni, ki natvegama po skušnjavi nastopi, préj kakor se prav zavémo. To je lé kak majhen, odpustljivi greh, ki pa veči postane, če v' hudimu, ki nas skuša, kakor hitro se zavemo, še iz lenobe en čas ostanemo, in se s' poželenjem tako rekoč pogajamo, jeli bi se mu vdali, alj odrekli; še veči zraste gréh, ako se ga spomnimo, in nekaj časa iz resnične lenobe v' tajistim zaostanemo, brez vsiga naprej - vzetja, ga odpoditi; ako pa celó prostovoljno ino z' naprjé - vzetjem dopadenje nad takim poželenjem najdemo, tak je to naprej - vzetje že samo na sebi prav veliki greh, ako je reč h' kateri poželenje imamo, zlo huda. Velika pregreha je za žensko, ako neperpušeno vesovanje deržati hoče; ako ravno nima misli, de bi se vlačugarju vdala.

SEDMA POSTAVA.

Perpomočki zoper velike skušnjave.

Kakor hitro kako skušnjavo v' svojim serci občutiš, stori, kakor mali otroci, ki volka alj medveda na polji zagledajo. Kar na enkrat zbežijo v' naročje svojiga očeta, alj v' krilu svoje matere, ali saj na ves glas vpijejo za njihovo pomoč. Bèži ti ravno tako k' Bogu, in zdihuj po njegovim vsmiljenji ino njegovi pomoči. To je perpomočnik, kteriga nas je Gospod učil: „Molite, de v' skušnjavo ne padete.“

Ako pa zagledaš, de skušnjava še le naprej terpi, alj celó močnej perhaja, polim teci v' duhu križ objet, kakor bi vidila Jezusa križaniga pred sebo. Poterduj, de nikdar nočeš v' skušnjavo pervoliti, in prosi za pomoč zoper njo; in dokler skušnjava terpi, tudi tvoje terdenje naj terpi, de ne boš v' tajisto dovolila.

Vender pa med tim terdenjam ino vstavlenjem nikdar v' obraz ne poglej skušnjavi. Zakaj, ko bi ti skušnjavo pogledala, sosebno ako je močna, bi ona lahko tvojo moč vklonila.

Raztresi si svojiga duha s kakim dobrim in poštenim opravilam; zakaj, ako takšne opravila pridejo v' tvoje serce, in se tamkej vsedejo, tak bodo skušnjave ino slabe misli kmalo razgnale.

Poglavitna vračba (arcenija) zoper vsako skušnjavo, naj si že bo velika alj majhina, je, svoje serce odkriti, in njegove misli, občutke ino nagnjenja svojimu duhovnemu voditelu razodeti. Zakaj; vtisni si to v' spomin: prva pogôdba, katero hudi sovraž-

nik z dušo sklene, ktero zapeljati hoče, je, da naj molči, tak tudi tisti, ki ženo alj deklico zapeljati hoto, tajistim pred vsim prepovejo, da tiga naklepa nimajo očetu alj možu razodeti. Bog pa želi per svojih razsvetlenjih pred vsim, da naj tajiste svojim predpostavljenim ino vodnikam odkrijemo.

Ako nam še po vsim tim skušnjava naganja, de nas plaši ino preganja, tak nam ni drugiga storiti, ko terduo stati, in serčno in stanovitno se vstavljati, de v hudobo ne privolimo; zakaj kakor nihčer ne zamore dekliča za ženo dobiti, dokler sama noče, tako tudi duša ne more poškodovana biti, naj bo še toliko plašena, dokler ne pervoli.

Ne podaj se v' nikak prepir s' svojim sovražnikam; ne odgovori mu nikdar besede, razen tiste, s ktero mu je Kristus odgovoril, in ga ž' njo osramotil. „Poberi se proč Satan! le Boga svojiga Gospoda samiga moli, in njemu samimu služi.“ In kakor ista žena ne smé nesramnimu perlizovavcu, ki jo zalezuje, ne s samo besedo odgovoriti, alj v' oči pogledati tistima, ki ji kaj nesodobniga domišljaje, ampak ga le naglo zapustiti, svoje sercé k' svojimu možu nazaj obrniti ino mu zvestobo ponoviti mora, brez de bi se z unim v' narmanjši pogovor spustila, tak se tudi pobožna duša, nad ktero skušnjava pertiska, ne smé v' obeden prepir alj pogovor podati, ampak se k' Jezusu, svojimu ženinu obrniti, ujemu v' novič zvestobo poterditi, ino se mu zaperseči, de hoče vedno in večno njegova biti.

OSMA POSTAVA.

De se majhnim skušnjavam vstavljati moramo.

De si ravno velike skušnjave z nepremagljivo serčnostjo premagati moramo, in nam je njih prevojskovanje zelo koristno, tak imamo vendar včasih še večji dobiček, ako majhine dobro premagamo. Zakaj, kakor so velike skušnjave huje, ko majhine, kar moč zadene, tak pa tudi majhine huje ko velike, kar število zadene, tako, de se jim vbrani, ni nič kaj ložje, ko unim, ki so nar večji. Volki ino medvedi so zares bolj nevarni, ko komarji, vendar nam storijo vse manj sitnobe in tudi naše poterpežljivosti ne dražijo toljko. Lehko se je zderžati vboja, težko se je pa izogniti marsktere majhine jeze, h' kateri smo vse skoz napeljavani. Lehko se zderži mož alj žena prešestvanja, ne pa tako lahko kakiga nepraviga pogleda, besedice od lubezni, alj kake male prijaznosti. Lehko je možu alj ženi, obene slabe tovaršije po telesi terpeti, pa ne tako lahko, obenimu drugimu prostora v' serci ne pustiti; lahko, zakonske zvestobe ne prelomiti, ne tako lahko, zakonske ljubezni kar nič raniti. Lehko je, ptujiga blaga ne krasti, težko, ne po strani po njem gledati, in ga ne poželjéti. Lehko je, ne krivo pričati pred gosposko, pa ne tak lahko, v' družni nič govoriti, kar bi res ne bilo; lahko je, se ne vpijaniti, pa ne tako lahko, zmernim biti. Lehko je, smert drugiga ne željéti, pa ne tako lahko, mu kake nepriježnosti ne želéti; lahko, ga ne opravljati, težji, ga ne zaničevati. S kratkoma: vse te male skušnjave, k' jezi, natolcovanju, nevošljivosti, vesovanju, praznim šalám, nečimernosti, lišpanju, zvijači ino k' nespodobnim mislam so vedne vojske tudi za narpobožniši ino

stanovitniši duše; torej se moramo, moja Filoteja! z narvečo skerbno in pridno k' t'imu vojskovanju pripraviti. In terduo mi verjami, koljkor prenrag mi zoper lete male sovražnike dobimo, s' toljkanj zalimi žlahnimi kameni bo krona časti okinčana, ktero nam Bog v' nebesih perpravlja. Moramo se torej, dokler se perložnost ne naključí, se junaško z velikimi skušnjavi bojovati, skerbno ino pridno tim malim ino slabim vstavljati.

DEVETA POSTAVA.

Kako male skušnjave premagati moramo.

Zoper tiste male skušnjave k nečimernosti, natočovanju, nevolji, zaljubljenosti, in drugim takim rečém, ki nas vedno nadlegvajo, enako komarjem ino muham, in nas tako rekoč, zdaj v' lice zdaj v' nos piknejo, ker je nemogoče, se zavsím pred njimi okovariti, ni nič boljšiga, kakor de se preveč za nje ne zmenimo, zakaj ako nam ravno vse to veliko nadležnosti lahko napravi, tak nam vender nikdar škodovati ne more, če smo le drugači terdniga sklěpa, Bogu zvesto služiti.

Zančij torej take skušnjave, in še ne misli na nje; pusti jih, naj berčijo okolj tvojih ušes kakor komari, kakor dolgo hočejo, ino naj letajo okoli tebe, kako pustimo muham okolj sebe letati, ako te pa piknejo, n občutiš, de se na nekaj časa hočejo v' tvoje serce vesti, tak jih vse priprosto poženi, in se ne prepiraj z njimi, tudi njim ničesar ne odgovori, ampak stori njim kaj nasprotniga, sosebno kako delo ljubez-

ni. Zakaj ako hočeš mojim besedam verjeti, se ne boš nikdar z veliko močjo guala, de bi vsaki skušnjavi, kakor jo občutiš, nasprotno čednost vpreti hotla, zakaj to bi se reklo, se s takim porednim zijakam prepirati, ampak, kedar si djanje nasprotne čednosti storila, če namreč dobiš toliko časa, de zamoreš skušnjavo spoznati, kakša de je, obrni svoje serce vse priprosto k' Jezusu križanemu, in kušni s pobošno ljubeznjo njegove svete noge. To je narboljša per-pomoč, sovražnika v' malih, kakor velikih skušnjavah premagati. Zakaj, ker ljubezen božja popolnosti vsih čednost v' sebi zapopade, in sicer še bolj, kakor čednosti same, tak je tudi gotova vračba alj arenija zoper vsako hudobijo! in ako se tvoja duša navadi, v' vsaki skušnjavi, v' to splošno zavetje hejžati, tak ji ne bo več potreba, vsako posamezno skušnjavo pre-jiskati, kakšna de je, ampak bo, kedar se obdana občuti, se le k' temu poglavitnemu per-pomo' ku obrnila, kter je še poverh hudimu sovražniku tako strašen, de nas bo rad nehal skušati, ko vidi, de nas skušnjave vselej k' ti božji ljubezni peljajo.

DESETA POSTAVA.

Kako moramo svoje serce zoper skušnjave okrepčati.

Pomisli večkrat, ktero nagnje v' tvoji duši pred vsim drugim gospodari, in kedar si ga spazila, začni tako živeti, de bo tistimu nagnjenju v' misli, besedah ino djanjih nasprotovalo. Ako postaviš čutiš, de ne'imernost tvoje serce na se vleče, tak premisli večkrat človeško revšino, kak nadležne bodo a smertni posteli te nečimernosti tvoji vesti; kak nevrede

so žlahniga serca; de se, kakor neumnosti ino igrače k' večinu le otrokam perležejo i. t. d. Govori večkrat zoper nečimernost, in ko bi se ti tudi zdelo, de ti ne gré od serca, tak jo venler le zaničuj, ino govori čez njo; in tak te bo saj tvoj: postenje zavezalo, potim vselaj zoper nečimernost ravnati.*)

Ako mi večkrat zoper kako reč govorimo, sami sebe spodbadamo, jo sovražiti, de smo ravno od kraja k' nji nagnjeni bili. Stori takih opravil, ki te prav ponižajo, koljkor jih moreš, ko bi se ti tudi zdelo, de jih le z nevoljo opravljaš, zakaj tak se navadiš ponižnosti, in oslabiš pravzetnost. In če potim skušnjava v' resnici pertisne, tak se ji tvoje nagnjenje ne bo ravno zlo perklanjalo, in ti si si večo moč perdobila, jo premagati.

Si k' lakomnosti nagnjena, premisli velikokrat nespanet tiga greha, ki nis stori sužne tistih reči, ki so stvarjene, de bi nam služile. Premisli, de se bo moralo ob smerti vse zapustiti, in sicer v' roke takiga, ki bo potim kmalo vse zapravitil, alj pa, kterimu bo večno pogubljenje perneslo, i. t. d. Govori večkrat zoper lakomnost; hvali zaničevanje tiga sveta; posili se, de boš obilno milošno dajala, in tam pa tam kako perložnost zamudila, kaj perdobiti, in svoje blago pomnožiti.

Si sama k' ljubezni nagnjena, alj pa nagnjena, druge k' ljubezni nagibati; tak premisli dostikrat, kako nevarno je to veselje za tebe ino za druge, premisli kako nevredno je to, naržlahtniši ob'utik našiga serca oskruniti, in ga v' kratkočas zapravititi, in kako po pravici to, ker je gotovo znamnje duha, ki malo kaj premisli, zaničevanje zasluži. Hvali večkrat čistost ino priprostost serca, in ravnaj tudi po tim, karkolj premoreš; razen tiga se pa tudi zderži vsake lišparije ino znanovanja.

*) Ker bi bila nestanovitnosti obdolžena, ko bi po tim spet po nečimernosti začela ravnati, ktero si z' ravnimi besedi zaničevala.

Z' eno besedo: vadi se ob času miru, to se pravi, kedar ti obena skušnjava k' tajistinu grehu, h' katerimu si narbolj nagnjena, ne klubje, v' mnogih djanjih nasprotne čednosti; in ako se obena perložnost k' timu ne permeri tak jo sama jiši, ino ji idi naproti. Tako si boš serce zoper vsako prihodno skušnjavo vterdila.

EDNAJSTA POSTAVA.

O d n e p o k o j a.

Nepokoj ni le kar skušnjava, je tudi izvir, iz kteriga in skoz kteriga veliko skušnjav izvira. Torej hočem od tuga nekaj razložniši govoriti. Žalost ni drugiga, ko bolečina naše duše, ki je zoper našo voljo v' nas, naj ta zleg, kakar vbožtvo, bolezen, zaničevanje od zunaj pride, alj naj bo, kakor nevednost, suhota, zopernost ino skušnjava, v' našim znotrajnim. Se občuti torej duša de se je kak zleg loti, tak ji težko pride, ga prenesti, od tod je bolečina; in torej imá željo, se ga rešiti: in v' vsim tim stori vse prav; zakaj po naturnim nagibu le vsaki dobro želi, in se ogiblje tuga, kar se mu hudo vidi.

Iše duša pomoči, se zlega rešiti, le zavoljo Boga, tak jo boš s poterplenjem, krotkostjo, ponižnostjo ino s pokojem iskala, in svoje rešenje več od dobrote in previdnosti božje, kakor od lastniga persadevanja, gnanja alj pridnosti perčakala; ako pa to rešenje iše iz lastne ljubezni, tak bo z velikim hropenjem ino veliko naglostjo tajiste iskala, kakor de bi tajiste bolj od njeniga persadevanja kaker od bož-

je dobrote izhajali. Ne rečem, de v' resnici to misli, rečem pa, da tako ravna, kakor bi to mislila.

In če potim ne najlé hitro, kar želi, postane zlo zlo nepokojna ino nepoterpežliva, in s' tim pri'e-jo iga zlega ne le kar nič ne pomaujša, ampak si ga še le pomnoži. Torej pa le duša v' tak neznerui strah ino žalost; in tako ji serčnost zavsim opade, de misli, zdaj bi bilo vso zastonj. Glej torej, kako žalost, ki je bila v' začetki pravična, nepokoj, nepokoj pa nezmerno žalost rodi, kar je silno nevarno.

Nepokoj je razen greha, narve'i zleg, ki zamore dušo zadeti. Zakaj, kakor znotranjo razdertje in punt deželo čisto vganobita, ino jo neznožno storiti, se zovražnikom braniti: ravno tak tudi naše serce skoz znotrajni nemir ino prepir ob vso moč pride, si perdobljene čednosti perhraniti; ino časama pride tudi ob potrebne perpomočke se skušnjavam sovražnika vstaviti, ki si potim iz vse moči perzadeva, po besedah prigovora, v' kalni vodi ribiti.

Nepokoj postane iz napčniga poželenja, se kakiga zlega znebiti, alj si kaj dobriga perdobiti, kar se greša. Torej ničesarja ni, kar bi zleg toljko z-hujšalo, ino to kar je dobro, toljko odganjalo, kakor nepokoj ino prenaqlenje. Tice ravno zato v' mreži zamotane ostanejo, ker se, de so vjete, zagledavše, preveč poganjajo, ino s' silo izvozljati išejo, z' im se pa še le huje zamrežijo. Najdeš torej veliko željo v' sebi, se kakiga zlega rešiti, alj kaj dobriga si perdobiti, tak si vkroti in vtolaži pred vsim drugim svoje serce, vrvnaj svoje misli ino svojo voljo h' krotkosti, in prepusti potim svoji želji s krotkostjo ino pokojem njenin ték, in obračaj k' timu potrebne perpomočke eniga za drugim lepo po versti. Jaz pravim, skrotkostjo ino pokojem; vender pa ne z zanemarnjenjem, ampak brez prenaqljenja, zmotenja ino nepokoja, drugači bi, namesto doseči, kar išeš, vse popa'ila, in bolj zmotena postala, kakor kdaj poprěj.

„Moja duša,“ govori David, „je vedno v' mojih rokah, in nisim tvojih zapoved pozabil.“ Prejisi se

večkrat čez dan, saj vsako jutro ino vsak večer jeli je tvoja duša v' tvojih rokah, ali sta ti jo napčnost ino nepokoj prevzela. Glelaj, jeli je še tvoje serce v' tvoji oblasti, ali se je tvojim rokam izmuznilo, de bi se kakimu napčnu gnanju po ljubezni, sovraštvu, nevoljivosti, poželjivosti, strahu, nevolji ali veselju vdalo. Ako si je v' resnici zajšlo, tak ga narpoprej pojisi, peljaj ga v' pričejočnost božjo nazaj, ino podverži vse svoje občutlje ino žeja pokorsini ino vodbi božje volje. Zakaj kakor ta, ki se boji kaj dragiga zgubiti, tajisto skerbno v' rokah zatisujeno derži, ravno tako moramo tudi mi s tistim velikim kraljem vedno govoriti: O moj Bog! moja duša je v' nevarnosti, torej jo nosim vedno v' svojim naručji, in potem fakim nisim tvoje postave pozabila.

Ne perпусти svojim željem celó nikdar, ko bi še bile tak majhine ino malo pomenlive, te nepokojiti, zakaj za majhinim bi več in več pomenlive tvoje serce k' nepokoj ino zmotujavi bolj pripravno najšle. Čutiš torej, de se ti nepokoj hoče v' serce vseliti, perporoči se Gospod-Bogu, in terdno skleni, kar ničesarca početi, kar bo tvoja želja ob tebe hotla, dokler nepokoj zavsím ne mine, če le ne zadeue kaj takiga, kar se odložiti ne smé. Ko bi pa kaj takiga bila, tak derži s krotko ino mirno silo svoje serce na se, in zadržavaj tek svojiga poželjenja, koljkor se da, in še tedaj ne izpolni svojiga opravila po svoji želji, ampak po zdravi pameti.

Ako ti bo mogoče, svoj nepokoj timu, ki tvojo dušo vlada (viša) alj saj kakimu zaneslivimu perjatelju odkriti, verjami mi, de te bo to kmalo potolažilo. Zakaj težave serca odkriti, dojde duši ravno tako k' polajsanju, kakor telesu tiga, ki ga stanovitna vročnica trudi, ako se žili puša. Je zdravilo čez vse zdravila. Torej je tudi sveti Ludovik svojimu sinu ta le opominik dal: „Občutiš kak nepokoj v' svojim sercu, tak povéjito hitro svojimu spovedniku alj kakimu drugimu pobožnimu človeku, in tako boš potolažen svoje terpljenje ložej prenesel.“

DVANAJSTA POSTAVA.

Od žalosti.

„Žalost, ki je od Boga,“ pravi sveti Pavel, rodi pokoro v' zveličanje, posvetna žalost pa rodi smert,, Žalost zamore torej dobra alj hudobna biti, po sadu, kteriga v' nas rodi; ako ravno, de po pravici rečcm, več hudiga ko dobriga sadu pernese. Zakaj, dober sad, kteriga žalost rodi, je samuč dvojju; namreč vsmiljenje ino pokorjenje, hudoben je pa šestir, namreč: boječnost, lenoba, nevolja, ajfranje, nevošljivost ino nepoterpežljivost; zatorej tudi modri pravi: „žalost jih veliko vmori, in nič prida v' njej ni,“ ker za dvé dobre vódice, ki iz izvinka žalosti tečete, šest drugih silno škodljivih rek iz njé dere.

Za orodje ima sovražnik žalost izveličanja, de dobre ž njim v' skušnjavo napeljava. Zakaj, kakor zlo si perzadéva, de hudobne v' pregrehah vse vesele obderži, ravno tak se žene, pobožne zmotiti, de bi v' svojih dobrih delih žalostni bili, in kakor zamore timu, kar je hudo, le s tim rast podeliti, ako tajisto kaže, kakor bi bilo vse prijazno ino prijetno, tak tudi ne zamore od dobriga drugači odtegniti, kakor de tajisto kaže, kakor bi bilo težko ino otožno. Prav do živiga veseli njega stariga sleparja, žalost ino otožnost, zakaj, ker je sam ves žalosten ino otožen, in vekomaj zmerej takšen, pa želi, de bi mu vsak bil enák.

Hudobna žalost dušo vso omoti, jo nepokojí, zbudi nezmeren strah v' njej, ji oskuti molituv, stiska ino trudi možgane, ji odvsame svetovanje, sklenituv, sodik, in serčnost, oslabi moči, in je s kratkimi be-

sedi zimi enaka, ki zemlji vsako lepoto vzame, ino v' kateri vse živali od zime oterpnejo; zakaj ona odvzame duši vso prijetnost, skerči ino vstavi skorej vse njene moči.

Ko bi se ti kdaj naključilo, moja Filoteja, de bi te ta huda žalost popadla, tak pa tale perpomoček zoper njo obrni: „Je kdo žalosten, naj moli;“ pravi sveti Jakob. Čisto soseben perpomoček je molituv; zakaj ona vzdigne serce k' Bogu, ki je naša edina tolažba, in naše edino veselje. V molitvi pa se takšnih občutlejev ino takšnih znotrajnih ino zunanjih besed v to posluži, ki zavupanje ino ljubezen božjo zbuditi zamorejo. Postavim: „O Bog milosti! o pre-dobrotlivi Bog! o vsmiljeni Odrešenik, Bog mojiga, serca, moje veselje, moje zavupanje, moj ženin, preljubljeni moje duše! in druge takošne besede.

Vstavljaljaj se z vso silo nagnjenju k' žalosti, in ako se ti tudi zdi, de je vse, kar ta čas začneš, merzlo, žalostno ino dreveno, tak vender ne opusti, de bi ne storila. Zakaj, če vrag, ki nas z žalostjo od dobrih del odverniti iše, zapazi, de jih le kolj opravljamo, in, de z posiljenim duham še več zasluženja imamo, nas bo rad nehal k' žalosti skušati.

Póji duhovne pésme; zakaj velikokrat je že iz med njih hudi sovražnik izbegnil. V' spričo je tisti hudi duh, ki je Savlu naganjal, kteriga grozovitnost je pa (Davidov) psalter odgnal.

Koristno je tudi, se zunajnih opravil prijeti, ino s tajistimi koljkor je mogoče, premenjati, de se tako duša od reči, ki jo teži, odtégne, kri izčisti ino vgreje, ker je žalost bolezen serca, ki večkrat od merzle ino suhe nature izhaja.

Opravljaj tudi zunajne dela pobožnosti, ako ti tudi na njimi merzeti hoče; objami podobo križaniga Jezusa; kušni njegove svete roke ino noge, povzdigni oči ino roke proti nebesam, in vzdigni se s svojim glasam skoz besede ljubezni ino zavupanja k' Bogu. Takošne so postavim: „Moj ljubik je moj, in jaz sim njegov-a; moj ljubik mi je snopek mire,

počival mi bo na serci.“ — „Moje oči se po tebi ozirajo, o Gospod! kdaj me boš potolažil?“ — O Jezus! bodi mi Izveličar, — Naj živi Jezus, in moja duša bo živela. — „Kdo me bo ločil od ljubezni mojiga Boga?“ in druge takošne.

Bičati se z mero, je prav koristno zoper žalost; ker zunajna težava, katero si sami naložimo, znotrajno tažbo perdobi, in ker se duša, od zunaj bolečine občutivši, od unih odverne, ki jo znotraj uadlegvajo. Se pogosti per svetim obhajili znajti, pa čez vse pomaga; zakaj leta nebeški kruh podživi serce, in razveseli duha.

Razodevaj vse nagnenja, omote, ino vdihnjenja; ki od tvoje žalosti izhajajo, svojimu duhovnimu vodniku ino spovedniku v' ponižnosti ino svestobi, jiši tovaršije ino pogovarjanje s takimi, kterim so pota duha znane, in se pogovarjaj tačas še več ž njimi, kakor sicer.

Zadnič in zadnič se pa vdaj v' božje roke, in se perpravi, nadlego svoje žalosti, kakor pravično strafnigo za svoje neumno veselje s poterpežljivostjo prenesti, in ne dvomi, de te bo po zveličavni skušnji Bog od tiga rešil.

TRINAJSTA POSTAVA.

Od duhovne ino občutne tolažbe, in kak se je v' njej nositi.

Bog obderži obstajo tega velikiga sveta v' vedni spremembi, po kateri se dan vselej v' noč, v'igred v' poletje; poletje v' jesen, jesen v' zimo, in zima v' v'igred spreverže; tudi ni nikdar en dan takšen ko drugi. So sončni, megleni, deževni, suhi ino vetrovni dnevi, in veliko lepoto podeli ta spremenljivost zemlji. Ravno taka je z' človekam, ki po starim prigorovi sam za se majhin svet stori. Zakaj nikdar ni v' enakim stanu, in njegovo življenje preteče na ti zemlji valovam reke enako, ki se v' vedni razločnosti mézijo ino ziblejo, ter ga zdaj k' vupanju vzdignejo, zdaj skoz strah v' globočino spustijo, ga zdaj z' tolažbami na desno, zdaj s' težavami na levo obrnejo, in nikdar ni dan dnevu popolnoma enak, saj še ura ne uri.

Veliko imá v' sebi ta nauk; gledajmo torej, de med toljakajnimi spremembami življenja vselej enako ino nespremenljivo serce obderžimo. In naj se tudi vse reči še toljko spremenjajo, in zdaj takšne, zdaj drugačne okolj nas sukajo ino vertijo: stanovitni ino nepremaklivi moramo per vsim tim vedno na Boga gledati, in le po njem samim hrepeneti ino se ozirati. Naj plava barka na katero stran hoče, proti jutru alj večeru, proti poldnevu alj polnoči, in naj hlidi veter, kateri hoče, nikdar ne bo magnetova igla *) drugam

*) Magnet sé železo imenuje, ki ima posebno lastnost, de njegova igla z' enim krajem vedno na polnočno

kazala, kakor proti svetli zvezdi na polnočni okrajni (polnočnim nebi). Naj toraj tudi, jaz ne rečem samo, okoli nas, ampak celó v' našim znotrajnim vse križam in semtertje gré, to se pravi, naj si bo naša duša žalostna alj vesela, naj se znajde v' sladkosti alj žalosti ino bridkosti, v' miru alj prepiru, v' božtvi, zopernosti, suhoti, alj v' blagi tolažbi, naj jo sonce prepeka alj rosa oživlja, vedno mora zdaj in vselj znotrajnost našiga serca, ki jo naša magnetica stanovitno ino neprenehavno proti ljubezni Boga, svojiga stvarnika, svojiga odrešenika, svoje edine ino vikši dobrote hrepejoče gledati. „Naj si živimo, naj si vmerjemo“, velí apostelj, „vedno smo Bóžji. Kdo nas bo ločil od božje ljubezni?“ Ne, ne zdaj in nikdar nas ne bo nikaka stvar ločila od božje ljubezni; ne revšinosť ne plašnosť, ne smert, ne življenje, ne pričujoče težave, ne strah pred prihodnim terpljenjem, ne zvijača hudobniga sovražnika ne blagri tolažbe, ne tudi brezen samih revšin, ne duhovna sladkost, ne dušna suhota, nič nič nas nima ločiti od svete ljubezni, ki je v' Jezusu Kristusu vterjena.

Ta terdni sklep, zdaj in nikdar, ne od Boga odstopiti, ne njegove svete ljubezni zapustiti je naši duši kakor nasprotna tehta pod stiskoj premnogih nagibov, ki nastopijo eden drugimo nasprot, kakor jih človeške okoljšine perpeljajo. Zakaj, kakor čbelice, ako na tratah naglo veter na nje pertisne, hitro kak kamčič objamejo, de se hlipu nekoljko vstavijo, in de jih piš ne odnese, tak tudi duša, ki preblago ljubezen božjo s terdnim sklepam objame, stanovitna pod nestanovitnostjo ino spremembo tolažb in težav ostane, naj si bodo duhovne alj posvetue, zunajne alj znotrajne.

stran kaže, ako na kaki niti vesi, alj pa na ojstrimí leži. Oberni jo kamor hočeš, hitro ti bo zopet svoj polnočni kraj pokazala.

Pa poverh tiga splošniĝa nauka nam je nekterih posebnih opomemb potreba: Rečem tedaj:

1. Pobožnost ne obstoji v' prijetnih občutlejih, v' sadkosti, v' tolažbi ino v' tajisti občatni rahlobi serca, ki nas k' solzam ino zdihovanju gane, ino nas z' nekim vseljem per kakim duhovnim opravku navdà. Ne moja ljuba Filoteja! to prijetno navdanje se zlo zlo loči od pobožnosti. Zakaj zlo veliko duš je, v' kterih se to rahlo občutenje večkrat zbudi, in ki to tolažbo občutijo, de si so ravno per vsim tim zlo hudobne in torej celo nobene ljubezni božje nimajo, veliko manj imajo potim takim prave pobožnosti. Ko je Savel vbogiga Davida na smert preganjal, in je leta pred njim v' pušavo, Engadi imenovano, izbèzal, je peršel Savel čisto sam v' skalovino, v' kteri se je David s svojimi ljudmi skrit deržal. David, ki bi ga bil per ti perložnosti čisto lahko vmoril, ga še strašiti ni hotel, ampak ga je pustil mirno iz berloga iti, in je še le potim za njim klical, de bi ga od svoje nedolžnosti prepričal, ino mu pokazal, de je njegovo življenje v' svoji oblasti imel. Kaj ni Savel potim vse počel skazati, kako krotko de je njegovo serce proti Davidu? Ga je imenoval svojiga sina, se je na glas jokal, ino zdihoval, ga je hvalil ino spoznal njegovo visokoserčnost; še molil je za-nj, mu je napovedal čast, h' kteri bo enkrat povzdignjen, in mu je k zadnim še perporočil nastopnike svoje hise. Ali je bilo mogoče, se bolj prijazniga ino vkroteniga izkazati? Vender per vsim tim njegovo serce ni spreobrnjeno bilo; in ravno tako grozovitno je Davida preganjal kakor poprej. Ravno tako je z ljudmi, ki božjo dobrotu ino terplenje Gospoda, premišlevàje, globoko ganjenje v' svojim serci občutijo, ki jih k' zdihlejem, solzam, k' molitvi ino gorečim zahvalam spodbada, tako, de bi bilo v' resnici misliti, njihovo serče bi bilo od prevelike pobožnosti presunjeno; naj pa skusimo, kaj je v' njih, se bo pa najdlo, de kakor v' prav vročim poletji nagli curki sicer v' debelih kaplah na zemljo padajo, pa nje vender ne premočijo,

ampak le gobe na kviško iz-ženejo, ravno tak tudi ti mehki občuteleji ino te solze, ki na hudobno serce padejo, pa ga ne presunejo, tajistimu celó v' noben prid niso; zakaj po vsim tim bi ne dali takšni zmoteni ljudje samiga peneza krivičniga blaga nazaj, in bi se ne odpovedali enimu samimu spačenimu nagnjenju *), tudi bi ne prenesli narmanjše nepriležnosti iz ljubezni do Odrešenika, kteriga so ravno le objokovali. Po pravici smemo torej brumno ganjenje njihoviga serca duhovne gobe imenovati, ker ni le obena práva pobožnost, ampak večkrat le golufna zmotnjava sovražnika, ki duše s' takšnimi tolažbicami pase ino v' to napeljá, de so tiga vesele ino zadovoljne, ter prave pobožnosti ne išejo več, ki v' sanovitni, serčni, hitri ino delavni volji obstoji, izpeljati, kar smo za prijetno ino dopadljivo v' božnjih očeh spoznali.

Tak se bo otrok milo ino bridko jokal, ako vidi kako se materi s kopjicam **) žila predere ino kri izpusti, pa ravno ti materi, za katero tako bridko joče bi ne pa dal jubeke alj posodvice z sladkarijami, ki jo ravno v' roki imá, ko bi je poželela. Takšni so veči del naši perserčni občuteleji pobožnosti. Ako vidimi kako se križanimu Jezusu sulca vtisne, ki njegovo sveto serce prebóde, tak se bridko jočemo. O moja Filoteja! pač prav storimo, de solze čez smert ino grozevitno terplenje našiga smilenigá Odrešenika tečimo; pa zakaj mu ne podamo z dobrim sercam jabeke, katero tako terdno v' rokah deržimo, in katero on tako zlo poželi, namreč svojiga serca edine jabeke ljubezni, katero prelubeznivi Odrešenik od nas hoče. Zakaj mu ne darajemo eniga ino drugiga nagnjenja, kratkočasa, dopadenja, ktere bi nam rad iz rok izmeknil, pa nam jih ne more, ker so naša sadkarija, ktere smo bolj lakotni, ko njegove nebeške gnade? Oh, to so le prijateljstva majhnih otrok,

*) Ali ne delajo vstarani pijanci večkrat ravno tako?

**) Kopjice, kopicka, mala sulica alj jigla, s katiro likarji ali paderji pušajo,

serčne, pa le slabe, dozdevane, pa prazne sadu. Ne v' tih mehkih občutljivih, ne v' tih telesnih občutkih obstoji prava pobožnost: večkrat izhajajo taki občuteli od same nature, ki je vsa mehka ino pripravna za vsak občutik, kteriga ji vtisniti, hočemo; dostikrat pridejo tudi od zvižace sovražnika, ki našimu dozdevanju take podobe vtisne, de bi nas le per njih zaderžaval.

2. Vender so ti prijetni občutki in ti rahli občuteli dostikrat prav dobri ino zlo koristni; zakaj zbudijo željo ino lakoto v' duši, oživijo serce, in rasprostrijjo čez naše pobožne dela neko radost ino veselje, ktero našo ravnanje še odzunaj lepo ino prijetno stori. To je slaja, ktero nad božjimi rečmi občutimo, in zavoljo ktere je David zavpil: O Gospod! kak sladke so tvoje besede mojemu gerlu, slaje ko med so v' mojih ustah. In res je narmajši tolažba ki nam jo pobožnost podeli, boljši, ko narpijetniši kratkočasi svetá. Persi ino mleko gnad božjiga ženina storijo duši vse bolje, kakor naržlahniši vino posvetniga veselja; kdor je une kdaj okusil, derži vsako drugo veselje za žolč ino pèlen. Ju kakor tisti, ki skiško *) zelše v' ustah imajo, takšno sladkost nad njim občutijo, de niso lačni ne žejni, tak je tudi nemogoče, de bi duše, kterim je Bog to nebeško mano znotrajne tolažbe ino nebeške sladkosti podelil, kdaj posvetniga veselja poželele, alj tajiste s pravim nasitenjem vživati zamogle. So nekoljki prejokusik tistih neumirjočih sladkost, ktere Bog tistim dušam podeli, ki ga išejo, so poslajene zernica, ktere majhnim otrokam daja, de bi jih k' sebi navadil, so vode, ki serce krepčajo, in ktere jim da, de bi jih podživel; in pa tudi are večnih plačil. Perpovedujejo de je Aleksander, ko se je še po sredi morja vozil, blago Arabije narpoprej po prelepim duhu prijetnih dišav

*) Skitje so bili zvoje dni divji, pa imenitni ljudje od katerih se je govorilo: de so lahko 12 dni brez živeža. Po njih se ono zeljše imenuje.

iznašel, ktere mu je veter nasproti pihal, in de je stin sebe ino svoje spremljavce vserečil. Tako dobimo tudi mi velikokrat sladkost in dišave nebeške prijetnosti na tim morji vmirjočiga življenja, ki nam gotovo prejokusik tistih radost presrečne nebeške domovine podelijo, po kateri zdihujemo ino kopernimo.

3. Morde pa vprašaš: ker so nebeške tolažbe, ki so zveličavne ino od Boga pridejo, nektore pa tudi take, ki nič ne veržejo, ki so nevarne ino celò zlo škodlive, ki od nature alj samiga sovražnika izhajajo, kako zamorem ene od drugih, dobre od hudobnih alj praznih razločiti ino razpoznati? - Kar občutke ino nagibe naše duše zadene, tak je splošni nauk, de jih iz njihoviga sadja moramo spoznati. Naše serca so enake drevju; njih nagnenja so veje, ino njih djanja so sad. Tisto serce je dobro, ki dobre nagibe ima, in tisti nagibi so dobri, ki dobre nastopke ino svete dela v' nas storijo. Nas tisti rahli občutleji, tisti prijetni in tolažlivi občutki storijo ponižniše, poterpežliviše, krotkejše, ljubezniviše ino milostliviše proti bližnim; skerbnejše, svojo poželivost ino svoje slabe nagnjenja moriti, stanovitniše v' pobožnih opravilih, pokorniše ino hitrejše proti naprépostavljenim in priprostiše v' našim živlienji, potim so moja Filoteja! brez dvojja (cvibla) od Boga; so pa te prijetnosti le samo za nas prijetne, nas storijo radovedne, pikre, razžalive, nepoterpežlive, svojoglavne, napihnjene, bahačaste ino terde proti bližnim; mislimo zavolj njih, de smo že sveti, in se nočemo več nobeni vodbi ino nobenimu opominanju podvreči, tak so tisti tolažlivi občutleji brez vsiga dvojja golufni ino pogubni. Dobro drevo nosi le dober sad.

4. Ako je naše serce od te sladke tolažbe razveseljeno, se moramo globoko pred Bogam ponižati. Varujmo se, de zavoljo tih sladkih občutkov kje ne rečemo: Oj, kak sim vender pobožen! Ne moja Filoteja! ti darovi nas ne storijo bolj pobožne; zakaj, kakor sim ti že rekel, pobožnost ne obstoji v' tim; recimo raj: O kak dobrotliv je Bog proti ti-

stim, ki na - nj zavupajo, proti duši, ki njega išče. Kdor ima kerhelj sladkorja (eukra) v' ustah, ne more za to reči, de so njegove usta sladke, ampak de je sladkor sladek; ravno tak de si je tudi duhovna sladkost presladka, ino Bog, ki jo podeli, predobrotliv, vender iz tiga ne iz - haja, de bi listi pobožen bil, ki jo prejme.

5. Se moramo še za majhine otroke deržati, katerim je mleka potreba, in pomisliti, de se nam ta sladkarija zato da, ker je naše serce, še rahlo ino slabo, vabila potrebuje, de se pusti k' Bogu vzdigniti.

6. Sploh pa in navadno govoriti, imamo te gnade ino blagre s' ponižnostjo sprejeti, in jih zelo visoko čislati, ne toljko, ker so sami na sebi veliko vredni, kakor zato, ker nam jih božja roka, materi enako, v' serce polaga, ki svoje otročke vtolažiti, tajistim z' lastno roko eno zernice sladkorija za drugim v' usta položi; zakaj, ko bi otrok per pravi pameti bil, več bi potim perserčno ljubezen ino ljubkovanje matere, kakor sladkost sladkarij čislal. Imá res to nekaj v' sebi, moja Filoteja! stakimi sladkostmi oblogodarjenimu biti; pa sladkost vsih sladkost je, ljubezni polno in materni roko božjo premišlevati, ki nam jih v' usta, serce, dušo ino pamet polaga.

7. Smo po tim takim tajiste z' vso ponižnostjo prejeli, potim jih obernimo po volji tajistiga, ki nam jih je podelil. Zakaj pa, mislimo, nam Bog, takšne sladkosti podeli? -- Zato, de nam več krotkosti do bližniga ino več ljubezni, do njega samiga v' nas obudi. Mati da otročku sladkarij, de jo poljublja (kuška); poljublamo tudi mi tega dobrotliviga Odrešenika ki nam toljko sladkost podeli. Obrešenika pa poljubkavamo (kušujemo) če mu pokoršnost skazujemo, njegove zapovedi deržimo, njegovo voljo izpolnujemo, se po njegovih željah ravnamo, z' eno besedo, ga v' pokoršini ino zvestobi perserčno objemavamo. Smo po tim takim kak duhovni tolažik prejeli, tak moramo tisti dan z več skerbjo dobro izpolnovati ino sami sebe poniževati.

8. Verh vsiga tega se moramo včasih ino včasih takšnim sladkostam, rahlim ino tolažljivim občutlejam odreči, svoje serce od njih odtegniti, ino terditi, de, ako jih ravno, v' ponižnosti sprejmemo ino ljubimo, ker nam Bog jih pošlje, in ker nas k' njegovi ljubezni spodbadajo, mi vender prav za prav ne išemo njih, ampak le Boga ino njegovo sveto ljubezen; de ne išemo tolažka, ampak tolažnika, ne sladkosti, ampak sladkiga Odrešenika, ne prijetnosti, ampak tistiga, ki je prijetnost nebes in zemlje: in v' takih mislih se moramo pripravljene deržati, če hočemo terdni v' ljubezni božji ostati, tudi tedaj, ko bi v' celim življenji obene tolažbe več ne dodili. Pripravljene moramo biti tudi na griču Golgate ravno tako, kakor na gori Tabor k' Bogu reči: O „Gospod! per tebi je dobro biti, jeli si na križi alj v' svojim veličastvi.

9. Poslednič te opominam, de, ko bi ti velika obilnost takšnih tolažb, rahlih občutil, solz in sladkost, alj kaj sosebna v' njih podeleno bilo, se s svojim spovednikom zvesto od tiga pomeniš, de se boš navučila v' taki okoljni modro ravnati ino prav vesti; zakaj zapisano stoji: „Si med najšel, tak jej od njega koljkor ti je potreba.

STIRNAJSTA POSTAVA.

Od duhovne zapušenosti ino suhote.

Stori tedaj, kakor sim ti ravno govoril, moja Filoteja! ako si z' znotrajnim tolaženjem razveseljena. Pa ne bo zmeraj terpel ta lep in prijetni čas, ampak tako se boš včasih vsiga občutka pobožnosti prazno občutila, de ti bo per serci, kakor de bi bila tvoja duša pusta, nerodovitna ino suha zemlja, brez pota ino steze, Boga najti, in brez vode gnade, jo poškropiti, v' njeni suhoti; ki jo stori kakor prežgano zemljo. O kak reven je vender tak stan duše, sosebno, če je bridkost silno velika; zakaj kakor svoje dni pobožnemu Davidu, tako so tudi noč in dan solze njena hrana, med tim, de jo sovražnik, s' premnogimi sleparijami v' obupanje spraviti, zasmehuje, ter ji pravi: Kje je tvoj Bog? na katerim poti ga zamoreš najti? kdo ti bo posihmal veselje njegove svete gnade delil?

Kaj boš storila, tisti čas moja Filoteja? Dobro spreglej, od kod je zleg peršel. Zakaj dostikrat smo si sami krivi svoje zapušenosti.

1. Kakor mati svojimu detetu ne poda sladkorja ako ima gliste, tako nam odvzame tudi Bog tisti tolažljivi občutek, ako se gliste napuha v' nas redijo. „Dobro mi je o moj Bog“ reci za Davidam. „de si me ponižal, zakaj razžalila sim te, popre ko si me ponižal.“

2. Ako zanemarimo, prijetnosti ino radosti božje ljubezni o pravim času zbirati, jih Bog iz pravične

kazni (štrafe) naše lenobe od nas odegne. Izraele, ki je zamudil, si mane na sve zgodaj nabrati, si je po sončnim izhodu ni več zamogel, zakaj vza raztajena je že bila ti čas.

3. Premnogokrat ležimo tudi, kakor nevesta v' visoki pesmi v' posteli telesniga veselja ino minliviga tolaženja; ženin naših duš terka med tim na vrata našiga serca, nas od znotraj nagovarja, de bi se po-božnih vadb prav resno prijeli, mi mu pa ne odpremo, ker nam je žal, to neumno veselje zapustiti, in se od tiga golufniga veselja ločiti. Jezus Kristus pa, ker ga ne poslušamo, gre memo, in nas pusti ležati. Ga hočemo potim pojiskati, si moramo veliko prizadjati, prej ko ga najdemo; in prav po pravici nas je ta nesreča zadela, ker smo njegovi ljubezni tako nezvesti bili, de smo od njé odstopili, de bi za necimernimi rečmi tiga svetá lajnali (derjahali). O reva egipske moke, še imas in torej nebeske rose božje mane ne dobiš. Čebele sovražijo vsako od ljudi nalaš storjeno dišavo; tako se tudi prijetnost svetiga duha ne sklepa z' golufnim veseljam sveta.

4. Dvojnoustnost ino zvijačnost serca v' spovedi ino v' duhovnim ravnanji s svojim spovednikom, tudi suhoto ino zapušenost perpelja. Ker si svetiga Duha oblegala, tak ni čuda, de ti svoje tolažbe odtégne. Ti nočeš, kakor mali otroci priprosto ino brez zvijače ravnati, torej pa tudi ne boš nikdar sladkarij dobila, ki so malim otrokam namenjene;

5. Napolniš se do sitiga s posvetnim veseljem, kako se zamoreš čuditi, de se ti duhovno veselje potim perskuti? Star prigovor pravi: golobam so črešnje grenke, ako so že siti. „Lačne napolni z blagam,“ pôje preblažena Devica, „in prazne pusti bogatine.“ Kdor ima posvetniga veselja v' obilno, ni priličen za duhovno.

6. Si si sadje poprejšnih tolažb dobro ovarvala, po tim ti bode še novo nateklo, zakaj tistimu, ki ima, se bo še dodalo, kdor pa nima, kar se mu je podelilo, ampak je skos svojo nemarnost zgubil, se

mu bo še to odvzelo, kar nima, to se reče: vzele se mu bodo gnade, ktere so mu bile namenjene. Dež oživlja le tisto zeliše, ki je svoje zelenje obderžalo, timu pa, ki zelenja več nima odvzame življenje, kteriga nima; zakaj celó vsahne v' deževji. Iz marskterih takšnih vzrokov zgubimo tolažbo pobožnosti, in pademo v' pušobo ino suhoto luha. Prejšimo si tore vest, jeli nismo kjé v' enakih pogreških znajdenid Zastopi me pa, moja Filoteja! de per tim prejiskanji ne smemo preojstro ino preboječe ravnati, ampak ako smo per tim opravili svoje življenje po vsi zvestobi prečnili, in korenino zlega zapazili, se imamo božji dobroti zahvaliti; zakaj napol je že zleg proč, ako nam je njegov izvirik znan. Ako pa nasproti ničesar ne najde; kar bi bilo posebno to suhoto naključiti zamoglo, pa ne prejiskuj dalej, ampak stori, brez de bi se pó posebnih' okoljšinah ozirila, kar ti bom zdajle povedal:

1. Ponižaj se globoko pred Bogam v' spoznavi svoje revšine ino nevrednosti. Oh! kaj sim, ako sim, sama sebi prepušena! Res drujiga me ni, kakor osušena zemlja, od vsih strani razpokana, ki po svojih razpokinah svojo žejo po nebeškim deži znani, in je med tim od vetra raznešena in v' prah razdjana.

2. Kliči k' Bogu, in prosi ga za njegovo tolaženje. Daj mi, o Gospod! veselje tvojiga zveličanja nazaj; moj Oče! ako je mogoče, odvzemi mi te kelih. Odstopi; o nerodovitni séver, in perhlidi mi, o prijetni jug tolaženja! prehlidi moj vértec, tak bode to pobožno veselje serca disave širalo.

3. Podaj se k' svojimu spovedniku, in ves stan svojiga serca mu odkrij, odgerni mu narskrivniši zagrinke (skrivne kote) svoje duše, in poslušaj svetovanje, ki ga boš dobila, z' otročjo priprostostjo ino ponižnostjo. Zakaj, Bog, ki pokoršino čez vse ljubi, velikokrat svetovauju, kteriga per drugih, sosebno per voditelih svoje duše išemo, preobilne blagre popeli, de si se ravno vidi, de bi v' tim obeden sosesebni prid skrit ne ležal. Tak je bila vóda Jordan

Naamanu neizrečeno zdrava, ktero v' zdravje ober-niti, mu je prerok Elizej brez posvetovanja človeške modrosti v'kazal.

4. Ničesar pa ni, kar bi po vsim tim, v' takih ino enakih subotih sercu tako koristno bilo ino k' do-brimu služilo, kakor de se želja zmanjša, od takih težav rešenim biti. Ne, kakor bi bilo prepovedano, priprosto želo po rešenji imeti, le preveč ne smemo po njem hrepeneti, ampak moramo se božji previd-nosti zavsím podvreči, de se bo celó med tim tern-jem, ino med tim željem božja volja nad nami zgo-dila. Kličimo torej o' takih dobah: „Oh Oče! ako je mogoče, vzemi ta kelih od mene,“ pa tudi z' ve-liko serčnostjo perstavimo: „pa ne kakor jaz hočem, ampak kakor ti hočeš.“ In po tih besedah ostanimo v' narvečim pokoji, ko je mogoče. Zakaj, ako nas Bog v' takim svetim podverženji zagleda, tak nas bo z' marskako gnado, in z' marskakim darom oveselil. Taka je bila nekđaj z' Abrahamom. Ko ga je Bog vidil perpravljeniga, svojiga lastniga otroka Izaka se obropati, je bil zadovoljen s tim podverženjem, kteriga je nad njim videl, ga je oveselil s pretolažlivim perkaznam in s' premnogimi blagri. Torej recimo v' vsakošni težavi, bodi si telesna, bodi si dušna, ino v' vsakim odvzetji občutne pobožnosti, iz celiga serca ino z' celim podverženjem: „Gospod mi je te tolažik dal, Gospod mi ga je odvzel, njegovo sveto ime naj bo češeno.“ Zakaj če v' ti ponižnosti ostanemo, nam bo svojo zladko milost spet podelil, kakor je z' Jo-ham storil, ki je v' vsih težavah ravno te besede v' ustih imel.

5. Poslednič, moja Filoteja! ne smemo v' obeni znotrajni suhoti serca zgubiti, in moramo, med tim, de na povernjenje znotrajne tolažbe poterpežljivo ča-kamo, lepo mirno po svojim navadnim potu naprej iti. Obeniga djanja pobožnosti ne smemo zavoljo tiga opusti, ampak moramo veliko več svoje dobre dela pomnožiti, in ker svojimu božjemu ženinu nimamo po-mokrenih sladkarij (pobožniga veselja) podati, tak

mu podajmo take, ko jih imamo, namreč suhe ino terde; njemu je vse eno, če je le drugači serce, ki mu jih ponudi, terdniga sklepa, ga ljubiti. V' lepi ino prijetni spomladi spravijo čebele več medu vkup, per tim pa tudi manj mladih čebelic zaplodijo; ker se zavoljo prijetniga vremena take zlo per zbiranju medene rose na rožicah mudijo, de izrejenje mladih červičev zamudijo. Je pa vigred ojstra ino meglena, tedaj si pa več čebelj podredijo, po manj medu napravijo. Zakaj ker v' oblačnim vremeni ne mogo okolj letati, de bi si med nabérale, se pa s tim pečajo, de svoj pleh obderžijo ino množijo. Ravno tak se večkrat naključí, moja Filoteja! de per nastopu sončnate spomladi duhovnih tolažilj, duša toljko opravi imá, si nebeške rose nabérati ino jo zezlati, de zavoljo preobilnosti tih sladkih radost veliko manj dobrih del opravi; med tim, de nasproti v' sredi duhovne suhote ino zapušenosti, potim ko je sladkiga občutka pobožnosti obropana, prave dela pobožnosti opravlja, ino v' svojim serci pleh pravih čednosti, kakor poteržljivosti, ponižnosti, radovoljniga ponižanja, vdajanja, ino zatajevanja lastne ljubezni v' veliki preobilnosti zaredí.

Torej se marskdo zlo zlo moti, sosebno iz ženskiga spola, ker misli, de služba, katero Bogu brez vsiga slaja, brez rahliga občutenja in skoraj neobčutno skažemo, božji svetlosti manj dopade; ker so nasproti naše djanja rožam enake, ktire so sicer lepše ino prijetniše, dokler so žive, pa bolj dišeče ino močnejše, kadar so suhe. Zakaj, de so si tudi naše dela, v' tisti rahlo - občutnosti opravljene, nam samim prijetniši, ker le na naše vesele občutleje gledamo, tak imajo vender, v' suhoti ino zapušenosti storjene, večo dišobo ino moč pred Bogam. In naša volja, moja Filoteja! nas ob času suhote celó kakor s' silo k' božji službi perganja, in tak se ve, de mora močnejši ino stanovitniši biti, kakor ob času sladkosti. Ni ravno več posebniga, oblastniku ob časih miru ino med vsimi prijetnostmi veselja služiti, pa

stiski vojske, med prepiram ino^o preganjanjem mu služiti, to je znamenje prave zvestobe ino stanovitosti. Blažena Angéla iz Folína je rekla, de je tista molituv Bogu narprijetniši, ki se s posilenjem opravi, in h' kateri se ne podamo iz veselja ino nagnjenja, ampak le zato, de bi Bogu dopadli, in h' kateri nas naša volja kakor zoper našo voljo pelja, ino vse nagnjenje ino suhoto, naj se nam še tako stavlja, posili ino premaga. Ravno to veljá od vsakiga dobri-ga dela sploh; zakaj več znotrajne al zunajne zopernosti ko per njegovim opravljanji občutimo, več vrednosti tako delo v' božjih rečeh imá. Manj ko v' perzadevanji po čednostih na svoj lastni prid gledamo, bolj se sveti v' njem čistota božje lubezni. Rad ino lahko kušne otrok materi roko, ako mu sladkarij podá, pa veliko ljubezen ji spriča, ako ji roko kušne, po tim ko mu je pelina ali kakšniga drugiga grenkiga soka podala.

PETNAJSTA POSTAVA.

Poterdenje ino razločniši razkazanje dozlej rečeniga
z imenitno zgodbo

Tebi ta nauk bolj razložiti, ti hočem nekaj posebno lepiga iz zgodb svetiga Bernarda tusem postaviti, kakor sim v' bukvah nekiga vučeniga ino zbrisaniga moža najšel. On tako govori: Ni nič kaj ne navadniga, de takšni, ki začno Bogu služiti, in ne poznajo ne odtegnjenja občutne gnade, ne drugih sprememb iz lastne skušnje, in tvegama vsak okušik občutne pobožnosti, tisto prijetno ljuč grešajo, ki jih vabi, po božjim poti hitro naprej teči, na enkrat vse serce zgubijo, in v' otožnost ino žalost serca pogreznó. V' znanju duha zvučeni pravijo, de je vzrok tiga letá, de pametna natura ne more dolgo v' lakoti, tudi ne brez kakiga razveseljenja, jeli nebeskiga ali pozemliškiga obstati; in de kakor se tedaj duše, ki po veselim vživanji duhovniga veselja same čez se povzdignjene vsim zunajnim rečem lahko odpovejo, tak se jim nasprot tudi zgodi, ako jim je po božji naravnavi to duhovno veselje odtegnjeno, in se še poverh tiga vsakiga telesniga tolaženja obropane občutijo, in še niso navajene, povernjenja praviga sonca v' poterpežljivosti perčakovati, de se jim zdi, kakor bi ne bile ne v' nebesih ne na zemlji, in kakor bi bile v' večni temnoti pokopane. Torej zdihujejo ino ječijo, kakor mali otroci, ki se od pers odstavijo, in so drugim, sosebnó pa samim sebi v' veliko sitnobo. To se je pergodilo na potovanji, od kteriga govorim, enimu žlahniku iz družine svetiga Bernarda, Gotfridu Peronetu po imenu, ki se je bil malo popreji v' božjo

službo podal. Ta tedaj, kar na enkrat ves suh v' svojim znotrajnim, vsake tolažbe obropan, ino z znotrajnimi temnotami v' vojski, je začel na svoje posvetne prijatele, žlahto ino zalo premoženje misliti, in je bil od takih groznih skušnjav obsut, de jih tudi odzunaj bi zamogel več zakrivati; in ko se je eden njegovih najboljših tovaršev, to zapazivši, mu perbližal, in ga na uho vprašal: Kaj ti je pa Gotfrid? zakaj si, zoper svojo navado, tako zamišljen ino žalosten? mu je Gotfrid z' globokim zdihkam odgovoril ino djal: Oh moj brat! v' svojim celim življenji ne bom več vesel. Letá, nad takimi besedami k' vsmiljenju nagnjen, ino od gorečnosti bratovske ljubezni gnán, se je hitro podal k' očetu cele tovaršije, svetimu Bernardu, ino mu je vse do kraja razodél; na kar se je sveti Bernard, veliko nevarnost poznavši, v' kateri je Gotfrid bil, v' bližno cerkuv podal, de bi za-nj molil; Gotfrid je pa, od žalosti posiljen, glavo na en kamen naslonil, ino zaspal. Ne dolgo potim sta se oba vzdignila, eden od molitve z' izprošeno gnado, drugi od svojiga spanja s takim veselim ino prijetnim obrazom, de ko se je njegov ljubljeni perjatelj nad toljkim ino tak naglim spremenjenjem čudil, in se zderžati ni mogel, mu prijazno odgovor očitati, ki ga je malo popréj dal, mu je Gotfrid odgovoril: Če sim ti popréj djal, de ne bom nikdar več vesel, ti pa zdaj poterdim, de ne bom nikdar več žalosten.

Tako je préšla skušnjavatiga brunniga moža. Učimo se pa, ljuba Filoteja! iz te pergobe:

1. De Bog tajistim, ki se njegovi sveti službi vdajo, prijetni prejukusik nebeških radost podeli, de jih od posvetniga veselja odtegne, ino k' hrepenjenju po svoji ljubezni oserči, kakor mati svoje dete z medam k' persam pervadi.

2. De je ravno tajisti predobrotlivi Bog, ki po svoji modri previdnosti, včasí mleko ino med tolažb odvzame, de se odvajeni, suh pa tečen kruh krepke, pobožnosti, ki je skoz zopernost ino skušjave vterjena, jesti navučimo.

3. De se včasí med to duhovno suhoto silno velike skušnjave vzdignejo, in de se jim moramo s' serčnostjo vstaviti, ker ne izhajajo od Boga; vender pa suhoto poterpežljivo prenesti moramo, ker nam jo Bog k' naši vadbi ino skušnji pošlje.

4. De pod znotrajnimi težavami ne smemo serca zgubiti, tudi ne, kakor Gotfrid reči: „Nikdar ne bom več vesel;“ Zakaj v' sredi noči se moramo ljuči veseliti; nasprot pa tudi per narlepšim duhovnim vremeni ne smemo nikdar reči: „Nikdar ne bom več žalosten. „Ne; ampak, kakor modri pravi: moramo v' dobrim časi na hudiga misliti! Vupati moramo v' težavi, bati se v' sreči, in ponižati se v' vsaki okoljšini.

5. De je ena narboljših pomoči, svoje terpljenje kakimu duhovnimu perjatelju odkriti, ki nas potolažiti zamore.

Zadnič še perdenem k' skončanju te toljko potrebné opomimbe, de kakor v' svih rečeh, tako tudi tukaj Bog ino sovražnik našiga izveličanja vsak svoj, in vsak drugačen namen imata. Zakaj Bog nas hoče s' suhoto k' veliki čistoti serca, k' popolnimu odpovedanju lastne všečnosti v' njegovi službi, ino k' celimu zatajenju samiga sebe, perpeljati; hudi sovražnik gleda pa z svojim delam na to, de bi mi serce zgubili, sebi ino drugim nadležni postali, de bi tako sveto pobožnost v' zaničevanje ino ob drobo ime spravil. Če se pa naukov deržiš, ktere sim ti popréj dal, bodeš z' svetimi vadbami med timi znotrajnimi težavami svojo popolnost zlo pomnožila. Popréj, kakor ta nauk sklenem, še opomnim, de ta nevolja, ta suhota ino pušoba včasí tudi od telesne bolehnosti izhaja, ako smo postavim, od bedenja, od del pokorjenja, od postov, ali tudi od vtrudenja, zaspanosti, težav in drugih takih slabosti oslavljeni, ktere, de si ravno od telesa izhajo, vender tudi duha stiskajo, ker sta duša ino telo tako zlo med seboj sklenjena. V' takšnih okoljšinah je treba na to gledati, več dodrih del s serčnim duham ino z zgorno voljo dopernesti; zakaj se tudi vidi, kakor de bi naša cela duša spala, in

de bi bila odremote ino vtrudenja presiljena, tak so vender dela našiga duha Bogu silno dopadljive. V' takšnih okoljšinah zamoremo z' nevesto v' visoki pesmi reči: „Jaz spim, moje serce pa bedi.“ In če tudi najdemo, kakor sim popréj rekel, mánj veselja v' sebi, v' takih okoljšinah kaj dobriga dopernisti, se vdeležimo pa več čednost ino zasluženja. V' takšnim zlegi si pomagati, je dobro, de truplo s kakim perpušenim kratko časam ino veseljem okrépčamo. Tako je zapovedal sveti Francišk Serafinski vučencam svojiga reda, si v' svojih delih toljko perzanašati, de si svete gorečnosti molitve per njih ne vgonobijo.

Ju, ker imam ravno tiga častilliviga očeta v' misli, tak še opomnim, de je bil on enkrat od tako velike otožnosti duha vnet ino stiskan, de mu jo je hilo v' njegovim zunajnim vedenji viditi. Zakaj s svojimi tovarši govoriti, mu ni bilo mogoče; se je od njih odtegnil, je še večo zopernost občutil; posti ino telesne spokornosti so ga vtrudile, ino clo nobeniga polajšanja mu ni podelila molituv. V' tim stanu je preživel dve cele leti, in zdelo se mu je, de je čisto od Boga zapušen. Pa zadnič, ko je ta strašni vihar v' ponižnosti prestal, mu je Bog v' enim trenki zveličavni mir spet nazaj dal. Ako so torej narveči služabniki v' takšne skušnje bili djani, tak se naj mali ne čudijo, če jih tudi kaj takiga zadene.

PETE BUKVE.

Vadbe no nauki, dušo ponoviti,
ino pobožnost vterditi.

PERVA POSTAVA.

De moramo pobožne sklepe vsako leto enkrat s timi le
vadbi ponoviti.

Pervo, kar je per tih vadbah nar bolj potrebno, obstoji v' tim, de spoznamo, kako potrebne de so. Prav lahko odpade človeška natura od svojih zveličavnih sklepov, ker je slabost života tako velika, de dušo vedno teži in pod se vleče, ako se skoz moč terdnih sklepov na kviško ne vzdigne tako, kakor ptice večkrat na enkrat na tla padejo, ako se vedno kviško ne vzdigujejo, in perut ne mezijo, de bi se v' letanji obderžale. Torej, moja Filoteja! ti je treba, de pobožne sklepe, Bogu služiti, večkrat ponoviš, de kjé, ako bi to opustila, v' svoj prvi, alj še hujši stan nazaj ne padeš; zakaj taka je z duhovnim nazajpadenjem, de na vselej globokeje verže, kakor smo bili doprój,

ko smo se k' pobožnosti povzdignili. Ni nobene ure, naj bo še tako dobra, de bi jo ne bilo treba vsaki dan naviti, in svako leto narmanj enkrat čisto razdžati, ino vsaki kosec posebej od rjovine osnažiti, ktera se ga je znala prijeti, vkrajšane dele izdaljčati; polamane popraviti. Kdor torej pravo skerb za svoje ljubo serce ima, ga naj vsako jutro ino vsaki večer s popréj pokazanimi pobožnimi opravili v' Bogu navije, po verhi tiga še pa tudi večkrat njegov stan razgleda, svoje znotranje poravna ino popravi, in poslednič vsako leto narmanj enkrat, čisto razloži, ino vsaki kosec posebej dobro pogleda, to se pravi, vsako nagnjenje tajistiga posebej spregleda ino prejše, de bo vse pogreške popravil, kateri bi se v' njem znajdli. In kakor vurar kolesa, peresa ino vse omezljive dele svoje vure z žlahnim oljem pomaže, de se cela reč ložej kreva, ino ne zarijovi, tak naj tudi pobožna duša, potim ko je celo serce dobro razložila, tajisto lepo ponovi, in ga z mazilam svetih Zakramentov pokore in Obhajila poživi. To pobožno opravilo bo tvoje od časa oslabiljene moči ponovilo, ti serce ogrelo, zelenje tvojim dobrim sklepam, ino novo cvetje čednostam tvojiga serca podelilo.

Kristijani prvih časov so se v' tim z veliko skerbjo vadili, sosebno tisti dan, na katerim cerkv kerst Odrešenika obhaja, na katerim so, kakor sveti Gregor, Nacjanski škof perpoveduje, spoznanje svoje vere, ino obljube svojiga kersta čatitljivo ponovili. Storimo tudi mi tako, ljuba Filoteja, radi se k' timu perpravljajmo ino opravljajmo to teló z vso skerbjo. Si sebi toraj, po svetovanji svojiga duhovniga očeta priličien čas izvolila, in se nekoljko bolje, kakor sploh, ne le v' duhovno, ampak tudi v' resnično samoto nazaj potegnila, potim opravi, po nauku, kteriga sim ti v drugih bukvalh tiga spisa dal, čez nasledne reči dvoje ali troje premišjevanje.

DRUGA POSTAVA.

Premišlevaje od dobrote, katero nam je Bog s' tim skazal, de nas je v' svojo službo poklical. Sklenjeno s' spredi postavljeno terdno obljubo.

1. Pomisli dele svoje obljube. Pervi del je, de si se smertnimu grehu na vselej odpovedala, ga zapustila, zavergla in zasovražila; drugi, de si svojo dušo, svoje telo, z' vsim, kar zraven sliši, svoje serce, v' ljubezen ino službo božjo posvetila ino darovala, tretji, de, ko bi se ti nesreča pergodila, skoz kakšno grešno djanje pasti, se z' božjo gnado spet vzdigniti hočeš. Ali niso to lepi, pravični, spodbni ino pošteni skepi? pomisli globoko v' svoji duši, kako svete, kako pametne ino kako vesele de so take obljube,

2. Pomisli, komu si to obljubila. Bogu samimu si to obljubo storila. Ako nas že pametna obljuba, ki jo človeku storimo k' izpolnjenju zaveže, koljko bolj še le obljuba, katero smo Bogu storili! „K' tebi, o Gospod!“ je rekel David, „je moje serce govorilo; izgovorilo je moje serce to besedo izveličanja; ne, ne bom je ne nikdar pozabil.“

3. Pomisli, v' pričo koga si to obljubila. Zakaj pred obličjem celiga nebeškiga dvora si to obljubila. Preblašena Devica, sveti Jožef, tvoj angelj čuvaj, sveti Ludovik, vse zvolene trume nebeščanov so te gledali, so zdihovali v' svetim veselji, in so poterdili tvoje besede; in z' očmi neizrečene ljubezni so gledali, kako se je pred nogami tvojiga Odrešenika tvoje serce

njegovi sveti službi darovalo. Čisto posebno veselje je nad tim bilo v' nebeškim Jeruzalemu, ino tajisti spomin se bo spet gori obhajal, ko boš svoje sklepe z resničnim srcem spet ponavljala.

4. Premisli perpomocke, s kterimi si svojo obljubo izpeljala; o kako ljubezni ino milosti polu je Bog tičas proti tebi bil! Povej, če ni res, de si bila s presladkimi spodbadki svetiga Daha k' ti obljubi vabljená! — Ali niso bile iz prerahle, presladke ljubezni vervi spletene, s kterimi je Bog tvoj čolnic v' zavetje zveličanja vlekel? kako te je vender z božjim sladkorjem, to je, skoz svete sakramente, molituv ino pobožno branje k sebi ljubeznjivo silil! O glej, glej! moja Filoteja! spala si, Bog je pa čul nad tebo, in je mislil misli miru ino ljubezni za svoje serce. *)

5. Pomisli, kdaj te je Bog k' tim' svetimu sklepu perpeljal. V' cvetju tvojih let se je to zgodilo. O kako velika je vender ta sreča, tako zgodaj spoznati, kar

*) O grešnik! ko bi v' tvoje roke te bukvice peršle, ko bi vender ti vedil, kaj dušo, se tako v' grehe zakopano čaka, ako nesrečne vervi pregrehe ino hudih navad raztergati hoče, kako zares ni še vidilo na tim sveti oko, in ni še slišalo uho na zemli radosti in veselja, ki čaka dušo na pragi spreobrnjenja, na prvi stopinji k' boljšimu življenju, kakor hitro je terdni sklep resničniga spreobrnjenja storila, pač kar na ravnosti bi se na pot preobrnjenja obrnil, in odpovedal bi se hudobii, ko bi se ti ravno dražji zdela, ko vso blago, ino ljubši ko živo oko; zakaj kar vsi grešniki skupej celo življenje ne vžijejo, ima duša, kakor hitro v' službo večniga kralja stopi. In to je še le ara, pravi naš svetnik, kakšno še le bo plačilo! Naj bo še tudi služba potim včasi koj terda, hujši je še služba za pekel, čez vse hud pa sam pekel, ki vse hudo, terdo, bridko preseže! —

(Prestavljavo c).

zmeraj le prepozno spoznamo! Ko je sveti Avguštín v' svojim tridesetim letu ta poklic v' svojim serci občutil, je ves goreč zavpil: „O vedno stara ino vedno mlado Lepota, kako pozno sim te spoznal! Oh, vidil sim te, in te nisim gledati hotel!“ Pač bi tudi ti zamogla reči: o ti večna sladkost, de te nisim poprej okusila! Pa o nisi še bila vredna tačas; ker tedaj zdaj gnado spoznaš, ktero ti je Bog skazal, de te je v' tvoji mladosti poklical, reci z' Davidam: „Moj Bog! od mladosti si me razsvetlil ino moje serce ganil, hočem torej dela tvojiga vsmiljenja na vékomaj oznanovati.“ Si bila še pa le v' svoji starosti poklicana, tak spoznaj, o moja Filoteja! to preveliko gnado, de te je Bog po zaničevanji, toliko pretečnih let, še pred tvojo smertjo poklical, ino tečaj tvoje revšine v' času vstavil, v' katerim bi ti, ako bi tajisti bil dalej terpel, vekomaj nesrečna bila.

6. Premisli nastopke tiga poklica; zakaj ako se mi prav zdi, boš veliko spremenjenje v' sebi najdla, ako spregledaš, kaj si zdaj, in kaj si enkrat bila. Alj si ne šteješ to za veliko srečo, de zdaj po molitvi lahko z Bogam govoriš, de veliko željo imaš, ga ljubii, de si tako mnoge hudobne nagnjenja vkrotila ino premagala, ki so te tvoje dni motili, in de si se tako mnogim greham ino oskrunjenjem svoje vesti izognila, in zadnič veliko večkrat sveto obhajilo prejela, kakor bi ga drugači bila, in si se z izvirkami večnih gnad sklenila? O kako prencizrečeno velike so te gnade! s tehtnico z svetiša so le za pretehtati; zakaj, roka Narvikšiga je to storila. „Dobrotliva roka božja,“ pravi David, „je s'menó ravnala, njegova desnica me je vzdignila. Blagor mi; ne bom vmerl, živel bom, in bom perpovedoval čude njegove dobrote z' ustmi, z sercam ino z' djanji.

Po vsim tim premišljevanji, ki je, kakor vidiš, obilu studenc zveličavnih misli, skončaj prav priprosto s perserčno zahvalo ino z gorečo molitvijo, kakor tudi s terduim sklepam, si te gnade v' svoj prid ober-

niti; in potim odstopi v' globoki ponižnosti ino z velikim zavupanjem v' Boga, in si naprèj vzemi, svoje dobre sklepe po drugim deli tih vadb serčno ino terdno obuditi.

TRETJA POSTAVA.

Od sprejiskanja naše duše čez njeno rast v. pobožnosti.

Drugi del te vadbe je kolj dolg, pa ni ravno treba, de bi ga na enkrat dodelala; si ga lahko v' več koscov razdeliti, in enkrat svoje zaderžanje proti Bogu, en drugi krat svoje zaderžanje proti sami sebi, in še en drugi krat svoje zaderžanje proti bližniju sprejiskuješ in pazno premišljevanje svojih znotrajnih nagibov za eno šterto krat odložiš.

Ni potreba, de bi se to izpraševanje klečé opraviti moralo, razen, če kjé začetek ino konec, kjé znotrajni občutek v' pomoč vzameš. S pridam zamoreš druge dele tiga izpraševanja po hiši gorj in dolj gredé, in še z večim pridam v' posteli predse vzeti, če drugači bedé ino zbrihtana v' njej ležiš; vender se mora v' takšnih okolšinah poprè prebrati. Potreba je pa, de se letá del nardalej v' treh dneh ino dvéh nočeh izkončá, in de se vsaki dan ino vsako noč kjé ena ura v' to oberne. Zakaj, ko bi se ta vadba prezlo pretergovala, in ko bi čas med njo predeleč vsak sebi bil, tak bi celo svojo moč zgubila, in bi preslabe vtiske v' serci zapustila. Po vsakim deli tiga izpraševanja si v' spomin vtisni, v' čim, de ti tvoj občutik pové, de si grešila, h' katerim pogrešku si bolj nagnjena, in ktire posebne pomanjkanja si občutila, de se tajistih spoveš, zavoljo njih posvetuješ, sklepe delaš, in svoje serce okrepeš.

De si pa ravno ni čez vse potrebno, de bi tiste dni, ko to sprejiskanje narediš, ino dni potim se od svakiga dela odtegnila, ino od ljudi odločila, tak vendar sosebno proti večeru to stori, de si boš poprél čas perdobila, se v' postel podati, ino de boš pokoj, ki je ne le telesu ampak tudi duši k' premišljevanju potreben, vživala. Čez dan pa povzdigni večkrat svoje serce k' Bogu, k' preblaženi Devici, in sicer s takim ob'utkam k' Bogu, ki bo od ljubezni gorel, ino z' veliko željo po popolnosti svoje duše. To sprejiskanje dobro začeti, se misli.

1. V' pričejočnost božjo.

2. Kliči svetiga Duha za njegovo nebeško ljuč ino njegovo raz - svetljenje v' pomoč, de se boš, kakor sveti Avguštin prav spoznala, ki je veliko krat v' duhu ponižnosti pred Bogam savpil: „Gospod! de bi vendar jaz tebe spoznal; de bi vendar sam sebe spoznal! “Tako je vprašal tudi sveti Francišk (Serafski) svojiga Boga: „Kdo si ti, in kdo sim jaz?“ Poterdi, de nočes zato svoje rasti v' dobrim spoznati, de bi se sama v' sebi, ampak de bi se v' Bogu veselila, ampak, de bi samimu Bogu slavo dajala ino se mu iz serca zahvalila.

Ko bi bila kje najšla, de nisi ravno zlo naprej peršla, ampak še celo koj nazaj zderčala, tak terdno skleni, de si, zavoljo tiga ne pustiš celó kar nič serca vzeti, alj skoz kako nevoljo ino obupnost gorešnost ohladiti, ampak še veliko več v' novič in še bolj oserčiti, se ponižati, ino z' božjo pomočjo svoje pogreške poboljšati.

Po tim premišljuj mirno ino tiho, kako si se noter do zadue ure proti Bogu, proti bližnimu ino proti sam^o sebi nosila.

ŠTERTA POSTAVA.

Sprejiskanje zadržanja naše duše proti Bogu.

1. Kako stoji s' tvojim srcem, kar zadene smertne grehe? Ali si terdno sklenila, naj se zgodi, kar se hoče, zdaj in nikdar več grešiti? In alj je ta sklep od tvoje obljube noter do zdaj ob enim naprej terpel? Na tim sklepu stoji terdna podstáva duhovniga življenja.

2. Kako stoji s tvojim srcem, kar zadene zapovedi božje? Ali se ti zdijo dobre, ljubeznjive ino prijetne? O moja hči! kdor ima nespačen slaj, in zdrav želodec, tajisti ljubi zdrave ino zametuje škodlive jedi.

3. Kako stoji s tvojim srcem, kar zadene odpustlive grehe? Sicer ni nikak mogoče, se jih celó ino zavsím varvati, ali pa nisi kjé h' kterimu posameznim posebno nagnjena, in kar bi še huje bilo, ali nimaš do kteriga kakšno posebno ljubezen?

4. Kakšna je s tvojim srcem kar zadene pobožne opravila? — ali jih ljubiš ino čislaš (obrajtaš)? ali se ti ne dozdevajo težavni, ali nimaš obeniga merjenja zoper nje, h' kterimu se občutiš bolj alj manj vlečeno? Ktera reč se vstavlja tvojimu srcu od tih le? ako božjo besedo poslušáš, jo bereš, se od nje pogovarjaš, tajisto premišluješ, k' Bogu zdihuješ, se spoveduješ, duhovni svet sprejemaš, se k' svetimu obhajilu perpravljaš, ali tajistiga prejmeš? Najdeš eno ali drugo, k' čimu se tvoje serce manj nagiba, tak sprejiši, od kod ti to perskutenje pride, in kaj bi tuga krivo bilo.

5. Kako je tvoje serce proti Bogu vneta? Ali se ga spomni z veseljem, in obudi ta spomin prijetne občutke v njem? Ves vesel zavpije David: „Spomnil sem se svojiga Boga, in sim se nad tim razveselil.“ Ali občutiš v' svojim znotrajnim neko urnost, ga ljubiti, in sosebno poželenje, to ljubezen okusiti? Ali ne občuti tvoje serce posebniga veseselja kedar na neskončnost božjo, na njegovo dobrotnost ino njegovo ljubeznivost misli? Ako se med posvetnimi opravili ino nečimernostmi na Boga spomniš, ali ti ne vneme tvojega serca, ali se ti ne zdj, kakor de bi se k' njemu obrnilo, in mu kakor naproti šlo? Veliko takšnih duš je najti.

6. Ako zakonski mož iz daljnih deželj domu pride, in ga žena nastopivšiga zagleda, ino njgov glas zavzame, naj bo še s' tolikimi opravki preobložena ino še v' tako potrebnih mislih zadržana, nič ji ne bo serca zadržalo, vse druge misli popusti in misli le na prihod moža. Ravno tak se védejo duše, ki perserčno Boga ljubijo. Naj imajo še toliko opraviti, kakor hitro se spomin na Bogá v' njih zbudi! skoraj na vse drugo pozabijo, zavoljo veselja, de se jim je ta pre sladki spomin povernil; in to jo silno doró zuamnje.

7. Kako si vneta proti Jezusu Kristusu, Bogu-človeku? Ali občutiš poželenje ino veselje, blizo njega biti? Čebelam je všeče, blizo svojiga medu biti? osam pa blizo kakiga smradu; tak imajo pobožne duše svoje veselje v' tim, blizo Jezusa biti ino občutijo prerahlo ljubezen do njega, hudobne duše se pa le nad nečimernostmi veselijo.

8. Kakšno je tojve serce proti visoko hvaljeni Devici, proti svetnikam ino proti tvojimu angelju čuvaju? Ali jih perserčno ljubiš? Ali imaš posebno zavupanje v' njihovo varstvo? Ali imaš dopadjenje nad zgodbami njihoviga življeuja, nad njihovo hvalo, nad njihovo p*dobó?

9. Kar zadane tvoj jezik: kako govoriš od Boga? ali te veseli, po svojim stanu in po svojim znanji

dobro od njega govoriti? ali rada njegovo hvalo prepevaš?

10. Kar tvoje djanja zadene: premisli, ali ti je zunajna čast božja kaj per serci, ino ako te skerbi, kaj; v' čast božjo storiti. Zakaj kdor Boga ljubi, ljubi z Bogam tudi čir njegove hiše.

11. Ali se zavéš, de bi se bila kdaj zavoljo Boga kakimu nagnjenju odrekla, ali drugači kaj zavoljo njega zapustila? Zakaj gotovo znamenje ljubezni je, ako se iz ljubezni do tiga, kogar ljubimo, kake reči obropamo. Kaj si pa zapustila kdaj zavoljo Boga?

PETA POSTAVA.

Sprejiskanje našiga stana proti samim sebi.

Kako ljubiš samo sebe, Ali se ne ljubiš preveč zavoljo tiga sveta. Če je tako, tak boš gotovo željela, na vselaj tukaj ostati, in zlo skerbela, se na ti zemlji prav okovariti, ako pa nebesa ljubiš, boš pa želela, ali saj mirno prenesla, to življenje, kakor hitro bo Bogu dopadlo, zapustiti.

1. Ali ljubezen do same sebe v' lepi redi deržiš? zakaj le napčno ljubezen do samiga sebe nam pernese pogubo. Zapovedana ljubezen pa hoče od nas, de ljubimo dušo več ko teló; de smo bolj skerbni, si čednost ko drugih reči perpraviti, in de nebeško čast več čislamo, kakor posvetni in minljivi slav. Lepo naravnano serce večkrat reče samo k' sebi: kaj bodo angelji rekli, kakor pa: kaj bodo ljudje rekli?

2. Kakšno ljubezen nosiš do svojiga serca? Ali ti je nadležno, ga v' njegovih slabostah prenesti? Oh, dolžna si, mu pomagati ino pomoč perskerbeli, ako ga njegove nagnjenja atiskajo, in moraš zavoljo tiga vse drugo v stran djati.

3. Za koga se deržiš, ako se Bogu nasprot deržiš? Ni res, za nič? To se tak vé, de to ni nobea sosebna ponižnost, ako se mušica sa nič derži, ako se z goro méri alj pa, ako se kaplica vode z morjem, alj iskrica s soncam meri, in za nič spozna. Prava ponižnost obstoji pa v' tim, de se nič več ne štejemo, kakor blizniga, in de tudi ne želimo od drugih za kaj več deržani biti. Kakšna je s tebo, kar to zadene?

4. Kar tvoj jezik zadene, ali se ne bahaš tako alj tako? Ali se sama sebi ne perlizuješ, kedar sama od sebe govoriš?

5. Kar zadene tvoje djanja: Alj si ne dopustiš kakšniga kratkočasa, ki je tvojimu zdravju v' škodo. To se pravi: obeniga nečimerniga, prazniga veselja? ali ne bediš predolgo brez pravične potrebe? i. t. d.

SESTA POSTAVA.

Sprejiskanje stanu naše duše proti bližnima.

Kar zakonske zadene, se morajo s pohlevno, mirno, terdno ino stanovitno ljubazno, ino sicer pred vsimi drugimi med sebo ljubiti. To zadene tudi stariše ino bližno žlahto, in še perjateljje, vsakiga po njegovim redu.

De pa sploh govorim: Kakšno je tvoje serce proti bližnimu? ali ga ljubiš perserčno ino iz ljubezni do Boga? De to prav umiš, misli neke sitne ino režoče ljudi. Zakaj ravno per takih je perložnost, ljubezen do Boga proti bližnimu skazati, posebno proti tistim, ki nam v' besedi alj djanji kaj žaliga denejo. Sprejiši se dobro, ali jim je tvoje serce z ljubeznujo vdano, in ako ti veliko vojsko dela, jih ljubiti.

Alj nisi nagla, ako je na tim, od bližniga hudo govoriti, sosebno od ljudi, kterih ne ljubiš. Ali nikak ne žališ bližniga jeli sama, alj po kom drugim? Ako si le kolkanj umna, bodeš to lahko nad sebo spoznala.

SEDMA POSTAVA.

Spregledanje nagibov naše duše.

Ta del sim zato bolj razdjaj, ker spoznava naše rasti v' duhovnim žiljenji v' njem obstoji; zakaj spre-

jiskanje grehov sliši prav za prav k' spovedi za tiste, ki si ne perzadevajo, v' dobrim kaj naprej priti.

Vender pa v' spraševanji vsakiga posamezniga člena ne smemo preboječi biti, ampak to delo čisto priprosto opravljati, in pomisliti kakšno je od tih mal, kar smo obljubo storili, naše serce proti vsakimu posebej, in kašne bolj imenitne pogreške smo temu nasprot storili.

De pa sve to bolj skrajšamo, svoje sprejiskanje le kar na spraševanje naših nagibov obrniti, in še smo pretežavni, svako posebej prejiskati, tak lahko, kakor je že bilo rečeno se sprašujemo, kakšni smo bili in kako smo se zadržali:

V' ljubezni proti Bogu, proti bližnim ino proti samim sebi.

V' sovraštvu greha, ki je v' nas, ino tistiga, ki je v' drugih; Zakaj mi moramo pokončanje obojiga želeti;

V' svojih željah po blagu, veselju ino časti;

V' strahu pred nevarnostjo grešiti ino časno blago zgubiti; zakaj eniga se bojimu večkrat premalo, drugiga pa preveč;

V' vupanju, kteriga smo morde preveč na svet ino stvari, in premalo na Boga ino večne reči stavili;

V' žalosti, če je zavoljo nečimernih reči prevelika bila;

V' veselju, če je čezmerno in zavoljo neumnih reči bilo;

Kteri nagibi poslednič naše serce zadržujejo, kteri ga v' oblasti imajo, in kteri mu narveč škode naredé;

Zakaj stan svoje duše narbolj spoznamo iz nagibov serca, ako vsakiga posebej potiplemo, in kakor citrar vse strune sproži, ino slaboglasne tako uravnava, de jih že nategne alj razpusti, tak moramo

tudi mi, ako smo strune svoje duše: ljubezen, so-
vraštvo, poželenje, strah, vupanje, žalost in veselje
poskušali, pa jih k' pesmi, ki jo peti hočemo, nam-
reč k' časti božji nevbrane najdemo, tajiste s' po-
močjo gnade božje ino s svetam svojiga duhovniga
očeta spet lepo vbrati.

OSMA POSTAVA.

Občutleji, ktire gré po izpraševanji obuditi.

Ako po mirnim premišljevanji vsakiga dela tiga
spregledanja posebej vidiš, kakšna de je s tebo, po-
tim obudi občutke v' svoji duši tako le:

Zahvali Boga za majhino poboljšanje, ktero si
sem od voje obljube kjé v' svojim življenji zagledala,
in spoznaj, de je le božje vsmiljenje bilo, ktero ga
je v' tebi, ino za tebe izpeljalo.

Ponižaj se globoko pred Bogam, in spoznaj, de,
ako nisi kar nič v' dobrim dorasla si si sama kriva,
ker nisi razsvetlenju, oserčenju ino snotrjujimu na-
gibanju zvesto serčno ino stanovitno se vdajala,
ktire je Bog v' molitvi in še drugači v' tebi obudil.

Obljubi, de ga za te gnade vekomaj hvaliti ho-
češ, ktire ti je podelil, de bi te od tvojih slabih na-
gibkov k'timu majhnimu poboljšanju perpeljal.

Prosi ga za odpušanje zavoljo nesvestobe, s'
ktero si te gnade k' tako majhnimu pridu obračala.
Daruj mu svoje serce, naj tajisto celó v' svojo vlast
vzame.

Prosi ga za pomoč, mu v' prihodnje popolnoma
zvesta biti.

Zakliči v' pomoč preslavljeno Devico, svojiga angelja (uvaji) ino svojiga patrona, svetiga Jožefa ino druge svetnike.

DEVETA POSTAVA.

Premišljevanja, svoje dobre sklepe ponoviti.

Si se tako izprašala, ino se s' kakim znajdenim ino modrim dušnim zdravnikom čez svoje pogrške ino njihove vračbe dobro pogovorila, tak premisli potim tále prevdarjenja, ino oberni vsaki dan eniga, za premišljevanje, ob navadnim času svoje molitve. Kar pa zadene perpravo in znotrajne obudbe, je pa vse tako, kakor per premišljevanjih v' prvih bukvah.

Misli se namreč pred vsimi drugmi rečmi v' pričejo nost božjo, prosi Boga za njegovo gnado, de se v' njegovi sveti ljubezni ino v' njegovi službi dobro ustaviš ino vterdiš.

DESETA POSTAVA.

Pervo prevdarjenje, od imenitosti naše duše.

Premisli žlahnost ino visokost svoje duše, ki je s' tolikajnim zapopalkam obdarovana, de ne spozna le kar vsiga tega vidniga sveta, ampak še poverh tiga, de so angeli, de so nebesa, in de je Bog, in sicer, de je narvikši, nardobrotlivši, ino neizrečeno

popoln; de je večnost, in de je še po vsim tim znano, kako ji je potrebno na tim vidnim svetu živeti, de se bo po smerti v' nebesah z' angeli skleniti ino Boga vékomaj vživati zamogla.

Zraven tiga ima tvoja duša prosto ino žlahno voljo, ki zamore Boga ljubiti, in ga samo v' sebi nikdar ne more sovražiti. Poglédj, kako žlahno je tvoje serce, de kakor nobena gniloba ne more čebelj zadržavati, ki le po cvetji hrepenijo, in se per njem zadržavajo, tak tudi tvoje serce le per samim Bogu počivati, pa od ničesar stvarjeniga nasiteno biti ne zamore. Pokličí si prostoserčno narljubši ino nar-prijetniši veselje nazaj v' spomin, ki ti je kedaj serce vnemalo, in sodi po pravici, ali ni bilo vse polno nartežavniši plašnosti, polno narvečih skerbi ino nepo-koja, pod ktertmi je tvoje revno serce bridko zdihovalo.

Oh, s kako naglico téka naše serce za stvarmi, in si misli per njih svoje goreče želje vgasiti! In vender misli, kakor hitro do njih pride, de mora spet začeti od kraja iskati, in de ničesarja ni kar bi ga vtolažilo; ker Bog ne perpusti, de bi, tako malo ko golobico, ki je iz Noctove barke izletela, kje kak kraj najšjo, kjer bi počivati zamoglo, dokler se k svojimu Bogu ne poverne, od kteriga izhaja. O kakšno vrojeno lepoto imá vender naše serce! Pokaj ga torej silimo zoper njegovo voljo k' službi stvari?

Reci torej; O moja lepa duša! ti zamoreš Boga spoznati in po njem hrepeneti, zakaj bi hotla s po-rednim' rečmi se zadovoljiti? Do večnosti imáš pravico, zakaj bi ti bili ti trenki časa? Pač po pravici je obžaloval med drugimi zgubljeni sin, de je, ker bi se bil lahko z' zbranimi jedmi per mizi svojiga očeta redil, z' nesnažnimi živali jesti moral. O duša! ti zamoreš Boga zapopasti: gorje ti, ako si z' čim drugim, ko ž' njim zadovoljna! Povzdigni si svojo dušo s timi misli, postavi ji naprej, de je večna, ino večnosti vredna, ino obudi novo serčnost v, nji.

EDNAJSTA POSTAVA.

Drugo prevdarjenje, od imenitnosti čednost.

Premisli, de le čednosti ino pobožnost tvojo dušo na tim sveti srečno storiti zamogo! pomisli, kako lepe ino prijetne de so, in permeri jim nasprot pregrehe, ki jim yskriž vhajajo. Kak prijetna je poterpnost proti maševanju, krotkost proti jezi ino divjanju, ponižnost proti prevzetnosti ino častiželjnosti, radodarnost proti lakomnosti, ljubezen proti nevošljivosti, zmérnonst proti razvujzdanosti! Zakaj ta prečudna moč je čednostam lastna, de dušo z' nézrečeno veliko sladkostjo ino ljubeznivostjo napolnijo, ako smo jih izpolnili, ker nasprot pregehe glodajočo bridkost ino žalost v' nji zapustijo, Noj torej! zakaj bi se ne gnali, si duše s to prenezrečeno sladkostjo napolniti!

Kdor imá le nektere pregrehe na sebi, ni vesel, in kdor jih veliko ima, je žalosten, kdor pa nasprot le nekaj čednost imá, že občuti zadovoljnost, in ta raste z' čednostmi čedalje večá. O pobožno življenje, kako lepo, kako sladko, kako prijazno ino ljubeznjivo si ti! ti oslajšaš bridkosti, ino razgernéš prijetnost čez veselje. Brez tebe je dobro zleg, in veselje polno nepokja, omote ino plašnosti. O kdor bi te spoznal, pač bi s' Samarijko se zaglasil: „Gospod, daj mi tote vode!“ Kakšen zdiblej je serafski materi Terezii ino sveti Katarini iz Genué, de si ravno ne iz enakiga vzroka zlo navaden bil.

DVANAJSTA POSTAVA.

Tretje prevdarjenje; od zgledov svetnikov

Premisli izglede svetnikov vsake starosti, obojiga spóla, iz svih stanov: kaj vender niso vse storili, Boga ljubiti ino njegovi pobožni otroci biti? Ozri se kje na častillive ino v' svojih sklepih nepremaklive muřence! Kakšne muke so vender prestali, tajiste vitéžko izpeljati. Premisli tiste jepe ino cveteče device, belši ko lilije na snagi, ino rudečise ko vértnice ná ljubezni. Rajši so hotle ene v' dvanajstim, druge v' trinajstim, petnajstim, dvajstim, ino petnodvajstim leti svoje starosti tavžentere martre prestati, kakor od svojiga sklepa, ne le kar zadene vero, ampak tudi, kar zadene častito pričanje pobožnosti, ostopiti; ker so ene le raji vmerle kakor de bi devišstvo zgubile, druge si pa raji smert izvolile, kakor de bi stiskanim streči, martrane tolažiti ino mertve pokopati nehale. O Bog! koliko moč je skazal ta rahli spól, v' takšnih perložnostih!

Oglej se na toljko svetih spoznovavcov; s koljkšino serčnostjo so zaničevali ta svet? Kako ne premaglivi so bili v' svojih sklepih! Ničesar jih ni zamoglo od njih odtegnit, brez vsakiga zadržka so se jih prijeli, in so jih izpolnovali brez izvzetja noter do konca. Kaj ne piše vse sveti Avguštin od svoje matere, svete Monike? S Kakšno serčnostjo je svojimu zklepu zvesta ostala, v' zakonu ino vdovstvu Bogu služiti? In kaj nam ne perpoveduje sveti Jeronim od svoje ljube duhovne hčire svele Pavle med njenimi toljkajnimi nesrečami ino stiski? Kaj bi pa ne bilo nam vse storiti, potim, ko smo se na takšnih častillivih zgledih razgledovali? Oni so bili, kar smo mi, delali so za ravno tistiga Boga ino

zavoljo ravno tistih čednost; zakaj bi mi v' svojim stanu in v' svojim poklicu ravno tiga ne storili, svoj žlahni sklep ino svojo sveto obljubo izpolniti?

TRINAJSTA POSTAVA.

Šterto predarjenje, od ljubezni Jezusa Kristusa do nas.

Premisli ljubezen, s katero je naš ljubi Odrešenik Jezus Kristus na tim sveti, sosebno na oljski gori, ino na griču Golgate toljko prestal. Tebi je šla ta ljubezen, ino skos vse te bolečine ino težave je perdobil od Boga Očeta zveličavne napréjvzetja ino sklepe za tvoje serce, kakor tudi vse nam potrebne gnade, te zklepe ohraniti, rediti, vterditi ino izpeljati. O ga sklepa, kako žlahten si ti; ti sad takšne matere, sad terplenjenja mojiga Odrešenika! O kak bi te morla moja duša ljubiti, ker si mojimu Jezusu tolko drag bil! O Zveličar moje duše! vmerl si na križi, mi dobre sklepe perdobiti! Oh, tak mi pa tudi to gnado podeli, de raj vmerjem, ko od njih odstopim.

Glej, moja Filoteja, brez vsiga dvoja je to, de je naš visokoljubljen Jezus iz lesa križa doli na tvoje serce gledal, ino ga ljubil in de je s to ljubeznijo mu vse dobro, kar boš le kedaj imela, in med tim tudi dobre sklepe perdobil. V' reznici, ljubljena Filoteja! vsi zamoremo, kakor Jeremija reči: „Gospod, popréj, ko sim bil (a), si me vidil, ino me po imenu poklical,“ zakaj resnično, božja dobrotta nam je naprej oskerbela v' svoji ljubezni ino v' svojim vsmiljenji kakor splošne tako posebne perpomočke našiga izveličanja, in potim takim tudi naše sklepe.

Rés, kakor mati zibeljo, plenice, poveje ino še tudi varučlo otroka naprej omisli: tako je božja dobrota, ko te je za otroka si izvolila, na drevu križa tebi vse naprój omislila, kar ti je bilo potrebniga: tvojo duhovno zibel, tvoje plenice ino poveji, tvojo varučko, in kar ti je bilo k' zveličanju v' prid, namreč, vse perpomóčke, nagib; ino guade, s kterim ona tvojo dušo vodi, in jo k' njeni popolnosti perpeljati ho'e. Zakaj preobila takih guad je visel naš Gospod na stebri svetiga križa.

Oa, moj Bog! kako globoko bi si mi morali vse to v' spomin vtisniti! Ali je mogoče, de sin bila od mojiga božjiga Odrešenika ljubljena in tak perser'na ljubljena, de je na mene posebej mislil, na vse tiste majhine okoljšnice mislil, po kterih me je na se vlekel! O, kako bi vender morali mi vse Látó ljubiti, objeti ino v' svoj prid obrniti. O kako nezrečeno ljubezniva je ta misel: ljubeče serce božje je mislilo na Filotejo, jo je ljubilo, in ji je omislilo toliko tavžent perpomókov zveličanja, kakor, de bi ne bil na obeno drago dašo na zemlji mislil. Kakor souce, ako en dal zemlje obsveti, tajistiga ni' manj ne obsveti, kakor de bi zemlje nikjer druzi ne obsvetilo, in bi svetilo le kar na to mesto, tak je mislil ino skerbel naš Odrešenik za vse svoje ljube otroke; in je za svakiga posebej tako celo mislil, kakor de bi na vse druge ne bil mislil. „Ljubil me je,“ pravi sveti Pavl, „in se je za mene dal,“ ravno, kakor de bi rekel: za mene samiga tako celo, kakor de za vse druge ne bil storil. To, moja Filoteja! bi moralo tvoji duši globoko vtisjeno ostati, de bi ti svoji sklep persereno ljubila, ino ga redila, ker je sercu tvojiga Odrešenika toľko drag bil.

ŠTIRNAJSTA POSTAVA.

Peto prevdarjenje, od večne ljubezni božje proti nam.

Premisli večno ljubezen, s katero te je Bog ljubil; zakaj, še popré, ko je Jezus Kristus ko človek na križi za te terpel, te je božja svetlost v' modrim sklepu svoje milosti si zaznamovala in te neskončno ljubila. Kdaj te je pa Bog začel ljubiti? — Ko je začel — Bog biti! Kdaj je pa začel Bog biti? Nikdar! zakaj vselaj je bil brez začetka ino brez konca, in te je torej ljubil od vekomaj. Potim takim je gnade ino darove, ktere ti je podelil, ti od vekomaj perpravil. Skoz uste preroka govori k' tebi: „Z' večuo ljubeznojo sim te ljubil.“ (ino on govori k' tebi kakor k' vsakimu drugimu) „torej sim te izvsmiljenja na se vlekel.“ Mislil je med drugim tudi na to, sklep, mu služiti, v' tebi obuditi.

O Bog, kakšni sklepi! na ktere je Bog od vekomaj mislil, jih vidil, in premeril! kako dragi ino kako žlahni bi nam vender morali biti! Kaj vse bi vender mi morali perpravljene biti, rajši prenesti, kakor od njih odstopiti: Res, nikdar bi ne imeli več, se od njih odverniti, in ko bi per tim cel svet moral narazen iti; zakaj cel svet ne dotehita vrednosti le ena same duše, in pa nobene vrednosti nima duša brez dobrih sklepov.

PETNAJSTA POSTAVA.

Splošne povzdigovanja duha čezravno do gnane
premišljevanja, in skončanje te vadbe.

O jih, drage sklepe! vi ste lepo drevo življenja, kteriga je Bog s svojo roko v' sredi mojiga serca zasadil, kteriga moj Odrešenik s svojo kervjo zalivati hoče, de bi raslo in sad perneslo. Tavšentkrat hočem raj vmreti, kakor perpusiti, de bi mi ga kdo zopet iz serca izderl. Ne! nikdar mi nima ne nečimernost, ne mesenost, ne bogastvo, tudi ne težava mojiga sklepa iztergati.

Ti, o Gospod! si ga sam zasadil; v' svojim očetnim serci si perbranjeval od vekomaj to lepo drevo za moj vert, de bi takaj Tebe vredin sad rodilo. Oh, pa koliko duš je ki niso bile tako oblagrane. Kako se zamorem torej kedaj zadosti ponižati pod roko tvojiga vsmiljenja!

O prelepi ino sveti sklepi! ako vas jaz ohranim, ohranite tudi vi mene; ako vi v' moji duši živite, potim bo moja duša v' vas živela. O tak živite vekomaj o mojim serci, vi veličastni sklepi, ki vekomaj v' vsmiljenji mojiga Boga živite, mudite se ino živite vekomaj tudi v meni, nikolj in nikdar nočem od vas odstopiti.

Si tako svoje občutke obudila, potim prevdari, kakšni perpomočki bi zamogli drage sklepe ohraniti, ino poterdi častitlivo, de si jih hočeš zvesto v' prid obračati. Ti perpomočki so: pogosta molituv, sveti Zakramenti, dobre dela, skerb za boljšanje pogreškov, ki si jih v' drugim deli premišljevanja spoznala, izogibanje perložnost k' grehu. ino zvesto izpolnovanje opominov ki so ti bili k' timu dani.

Zdáj, ko si vnovič poživiljena is kakor prerोजना za tavžent in tavžent krat poterdi, de hočeš v' svojih sklepih stanovitna ostati, kakor bi svoje serce, svojo dušo, svojo voljo v' rokah držala, jih posveti ino daruj Bogu, ino poterduj, de jih hočeš v' rokah božje svetlosti pustiti, ino v' vsih rečeh ino povsod po njenih poveljah ravnati. Prosi Boga, de te vso prenovi, de ponovljenje tvojiga častito izgovorjeniga poterdovanja blagoslovi ino poterdi. Kliči tudi v' pomoč preblaženo Devico, svojiga svetiga angelja čuvaja, svetiga Ludovika*) ino druge svetnike.

Ino v' tem živim občutenji zvojiga serca se verži k' nogam svojiga duhovniga o'eta, se obtoži svojih bolj večih pogreškov, ktere si od svoje zadne spovedi stôrila, in prejmi odvezo vse tako, kakor prvo krat, izgovori svojo častito poterdenje pred njim, ino ga podpiši. Po vsim tem pa idi kje, ino združi svoje prenovljeno serce s svojim Za'etnikom ino Odrešenikom v' presvetim Zakramentu altarja.

* Sveti Ludovik je bil Francoski kralj, in je torej francoske deželje sosebni patron, zato ga toljko krat sveti Francišk Sal. v' spomin vzame. Patron našiga cesarstva je pa sveti Leopold, negdajni njenia vajvoda; znaš ga torej bolj sosebno častiti, in na mesto svetiga Ludovika v' pomoč klicati.

ŠESTNAJSTA POSTAVA.

Od misli, kakoršnih po ti vadbi biti moramo.

Dan tiga ponovljenja svojiga duha ino dni potém bodi skerbna, tiste od ljubezni žereče besede svetiga Pavla, Avgušlina, svete Katarine Genuanke ino drugih svetnikov, večkrat s sercam ino z ustmi ponoviti: „Ne, nisem več svoja; — ničesar nimam več od sebe, in ničesar ni več mojiga: moj Jaz je Jezus, ki v' meni živi, in vse, kar svoje imenovati zamorem, je, de sim njegova. — O nesveti svet! pač si ti vedno ti sam, tudi jaz sim bila zmeraj jaz sama.“ Na, ne bomo ne več mi — mi sami; zakaj vse spreobrnjeno serce bomo imeli, in svet, ki nas je toliko in toliko krat golafal se naj zdaj sam nad nami golafa, zakaj ker bo naše spreobrnjenje le s'asama zagledal, nas bo še zmeraj za Ezave deržal, de smo si ravno že Jakobi.

Vse te vadbamorajo globoko v' našim serci počivati, ino vse rahlo ino mirno se moramo odpremišj vanja ino misljenja k' svojim opravilam ino v' drusno nazaj podajati, de se nam kje naše dišeče olje ne razlije, zakaj globoko ino dobro mora tajišto, de si ravno brez vsiga telesniga alj dušniga rinjanja, našo dušo premočiti.

SEDEMNAJSTA POSTAVA.

Odgovor na dva overžka (vgovora) ki bi jih lahko kdo zoper to vodbo storil.

Svět, moja Filoteja! ti bo rekel, de je tih naukov in vadb pretoliko stevilo, de bi tajisti, ki bi se ravnati hotel, skoraj ničesar drugjiga početi ne mogel. Oh, moja Filoteja! ko bi že rés drugjiga ne počeli, bi vender le gotovo dosti storili, ker bi drugjiga ne počeli, ko to, kar bi moralo na tim sveti naše opravilo biti. Ali pa ne vidiš, kako je zvit? Rés, ko bi mi vse te vadbe vsak dan od konca do kraja dodelati morali, bi nam zarés svako troho časa odvzele; kdo pa pravi, de bi jih bilo treba drugači, kakor vsako ob njenim času, ino na njenim mesti, kakor perložnost pernese, opraviti? Koljko postáv se znajde v' bukvalh deželskih postav ino pravie, ki vse morajo dopolnjene biti, vender se pa le dopolnijo, kakor se samo od séb' zastopi, le po samim, kakor perložnost s sebó pernese, brez, de bi bilo treba, vsaki dan vsako izpolniti. Razen tiga je opravljal David, kralj, s premnogimi ino pretežavnimi opravki preóbložen vse več pobožnih opravil, kakor s'ia ti jih jaz nakazal. Sveti Ludovik, kralj ravno tak prečuden v' vojski, kakor ob času miru, in ki je prezlo skerbel, de se je v' celim kraljestvi povsod pravica izpolnovala, je slísal vsaki dan dve svete maše, je molil vsaki dan s svojim kapelanam večernice ino skončavnice (Komplete), je opravljal svoje premišljevanja, je obiskal vsak petek bolnišnice, se je spovedaval, bičal (gajžlal), je preveliko krat per pridgah bil, je deržal pregosto krat svete pogovore, in ni per vsim tem ne ene same perlož-

nosti opustil, oskerbeti, kar je bilo celi deželi v' prid, de bi se je ne bil z' celo skerbjo perjel; in per vsim tim je bila vpravava njegoviga kraljeviga dvora vsa lepši ino častitljivši, kakor kedaj eniga njegovih sprednikov. Podaj se torej bres vse skerbi v' to sveto vadenje, kakor sim ti ga v' tih bukvah razkasal, in Bog ti bo dosti moči ino časa podelil, de boš še tudi vse druge opravila lahko doganjala, ko bi tudi moral, kakor ob času Jozveta, zavolj tvoje duhovne pomude sonce v' njegovim teku vstanoviti. Vselaj veliko dosti opravimo, če Bog z' znam dela.

Svét bo še perdjal, de jaz po celih bukvah kažem, kakor bi za gotovo deržal, de ima moja Filoteja (duša, ki se tih bukvu prime) dar znotrajne molitve, in bo nasprot terdil, de nima vsaka duša tiga daru, in de se po tim takim ta vodba svakimu ne perleže. Ne boj se, de bi se jaz ne bil na to spomnil; in gotova resnica je, de nima ne vsak daru znotrajne molitve; pa ravno tako potova resnica je nasproti, de si ta dar kolj skoraj vsak, in še ta, ki ima narmanj raz-sodka, zamore perdobiti, ako le drugači modriga dušniga zdravnika ima, in si za ta dar toljko perzadeva, koljkor je vreden. Ko bi se pa vender le kak človek znajšel (kar pa mislim, de se bo le silno redko narajmalo), ki bi tiga daru celo ino nič ne imel, mu bo pa njegov duhovni oče ta pogrešek s tim lahko zamestil, de ga poduči, s kakšno paznostjo de mora dele tiga preišljevanja brati, alj poslušati.

OSEMNAJSTA POSTAVA.

Troje poslednih ino prepotrebni opominov čez to vodbo.

Ponovi prvi dan vsakiga mesca častljivo obljubo ki se v' prvih bokvah znajde, in sklaži, kakor vsak trink časa, de hočeš po nji živeti. R:ci torej z' Davidam: „Na, ne bom ne vekomaj pozabil tvojih postav, zakaj po njih si me oživel.“ In občutiš kako mlačnost ali drugači kako duhovno vsahovanje v' svoji duši, tak spet ponovi svojo častljivo obljubo, poklekni v' duhu ponižnosti in jo izgovori iz dna srca; in ne bo ti majhina tolažba in poredno polajšanje, ki ga boš po tih občutila.

Spoznaj brez strahu ino očitno, de hočeš pobožna biti; pa dobro me zastopi, ne, de si pobožna, ampak, de taka biti želiš in ne sramuj se navaidnih in potrebnih del, ki k' ljubezni božji vodijo. Tad obstoj serčno, de skušaš, se v' premišljevanji vaditi, de bi raj vmerla, kakor kak smerten greh storila; de imaš terdno voljo, svete Zakramente prav dosti krat prijeti, ino svetovanje svojiga dušniga zbravnika (kteriga pa zavoljo enih ino drugih vzrokov ni treba vselej imenovati) izpolniti. Zakaj to serčno očitno poterdenje, de hočemo Bogu služiti, in de smo se njegovi ljubezni s sosebnim nagejem vdali, je Narvikšimu čez vse dopadljivo, ki noče, de bi se njega, in njegoviga križa sramovali; potim odreže to spoznanje stezo mnogim vabilam, s kterimi bi nas znal svet k' nasprotnim življenju zavoditi, in nas tudi per naši časti zaveže, po ti spoznavi stanovitno ravnati. Modrijani so se očitno za modrijane izdali, de bi jih vsi per njihovim modrovavnim pokoju pustili; tak se moramo tudi mi očitno za ljudi izdati, ki hočejo pobožno življenje peljati, de nas bodo pobožno ši-

veti pustili. Ako ti kdo poreče, de je tudi mogoče pobožno živeti, brez de bilo ravno potreba, se po tih nauk ino vadbah ravnati, tak mu tuga ne odreči, pa prijazno perdeni, de je tvoja slabost tako velika, de ti je vse več pomoči ino podpiranja potreba, kakor drugim.

* * *

Ino zdaj moja preljubeznjiva Filoteja! te za slovo s poslednimi besedami zarotim, per vsim, kar je svetiga v' nebesih ino na zémli, per svetim kersti, ki si ga prejela, per deviških persih, ktere je Jezus Kristus zezal, per ljubezno-gorečim sercu, s katerim te je ljubil, per božjim vsmiljenji, kateriga vupaš, idi naprej ino stanovitna ostani v' tim zveličavnim objetji pobožniga življenja. Naši dnevi se raztekajo, in — smert stoji pred durmi. „Že bučí trobenta za odhodjo,“ pravi sveti Gregor Naejančan, „de se vsak perpravi, zakaj sodba je blizo.“ Ko je mati svetiga Zimfronja vidila, de ga k' smerti peljajo, je klicala za njim: „Sinko, ljubi sinko moj, misli na večno življenje, poglej gori proti nebesam, in premisli tuga, ki gori kraljuje, skoraj bo bližni konec kratki tek tuga življenja sklenil.“ Moja Filoteja! tako tudi jaz tebi kličem, poglej gori proti nebesam, ne zapusti jih nikdar več zavoljo zemlje; premisli pekel, in ne verzi se v' nja zavoljo zémlje; premisli pekel, in ne verzi se v' nja zavoljo nekoliko trinkov časa; spomni se na Jezusa Kristusa, in ne zataji ga zavoljo sveta. In ako te delo pobožniga življenja oteži, poji s svetim Franciškam (Serafškim):

„Sladkost mi je, kar zdaj terpin,

K' se večne sreče veselim.“

V' vsih sercih ino ustih

Jezus naj živi!

Njemu bodi z Očetam ino svetim Duham hvala,
čast in slava zdaj ino vekomaj.

A M E N.

PERSTAVIK.

MOLITVE PER SVETI MAŠI.

K' ZAČETKU.

(Od pobožniga Tomaža Kempčana,)

Prevsmiljeni Oče; poglej dolj iz svojiga svetiša na ta dar, (ki se ti zdaj s koz roke mašnika, tvojiga služabnika pernese) in ki ti je dopadljiv; poglej dolj na to presveto darituv svojiga Eđinorojeniga, ktero ti on sam za nas pred tvojo obličje pernese. On sam je veliki duhoven, ki se položi na altar križa, de bi za življenje sveta darovan bil. Zavoljo tiga zveličavniga darú bodi dones meni grešniku milostliv! Perzanesi meni slabimu ino revnimu, ki zavoljo svojih grehov nisem vreden, proti nebesam pogledati, in ne zaslužim več, de me zemlja nosi.

Oh! veliko krat sim te razžalil, ker sim prederzno ino nepremišljeno zoper tvoje zapovedi ravnal, govoril ino mislil. Zatoraj bi se spodobilo, de bi se ti čez mene serdil, in de bi se vse stvarjene reči zoper mene vzdignile. Zakaj spodobi se, de stvari timu ne služijo, ki je tebe razžalil ino zaničeval. — Pa perzanesi mi, o Gospod! in ne pojdi z' meno v' sodbo. Odpusti zapravlivimu sinu, ki se zdaj od revšine greha nazaj verne, in v' prahu leži, ter pred tvojim tronam po tvoji milosti vpije in bo tak dolgo po nji vpil, dokler ne bota rosa milosti in blagoslov nebeških tolažb v' zemljo njegoviga serca padla, ki je že vse suho ino od teže pregeh v' prah vteptano. Zavoljo svoje brezkončne milosti nagni k' meni svoje uho, in vsliši moje vpitje.

KIRIE ELEISON.

(Iz molit. bukuv J. Rauhenbihlerja.)

Ti, o Bog tolaženja, se vsmili čez mene! poglej, grivenga ino žalost ste pobile moje serce. Vsmili se tiga, ki je, iz nič stvarjen ino v' grehu spočet, ko slab človek spet v' grehe padel. — Poveličaj nad meno svoje vsmiljenje, ki vse zveliča, ki na tebe zavupajo; le zavoljo tvoje dobrote, ne pa zavoljo mojiga zasluženja se boš nad meno poveličal. Zasluženja ti nimam obeniga pokazati, razen zasluženja tvojiga preljubiga Sina, ki je za nas na križi vmerl, de bi grehe vsih s svojim terplenjem izbrisal.

G L O R J A.

(Hvalna molituv cerkve.)

Čast no hvala Bogu na visokosti, in mir ljudem na zemlji, ki so dobre, svete volje. Hvalimo te, častimo te, molimo te, povzdigujemo te, zahvalimo se ti zavoljo tvoje prevelike časti: Gospod Bog, kralj nebeški, Bog Oče vsigamogočni; Gospod edinorojeni Sin, Jezus Kristus, Gospod, Bog, jagne božje, Sin Očeta! Ki odjemlješ grehe sveta, vsmili se čez nas! ki odjemlješ grehe sveta, sprejmi našo prošnjo! Ki sediš na desnici Očeta, vsmili se čez nas. Ker ti sam si Sveti, ti sam Gospod, ti sam Narvikši, Jezus Kristus svetim Dubam v' časti Boga Očeta. Amen.

OREMUS (MOLIMO.)

(Molituv cerkve.)

Stegni o Gospod čez nas svoje služavnike ino služavniče desnico svoje nebeške pomoči, de bi te z' celim seream iskali, in kar pobožno prosimo, veselo prijela. Skoz Gospoda našiga, Jezusa Kristusa, Sina tvojiga, ki s tebo živi ino kraljuje v' edinosti svetiga Duha, od vekomaj do vekomaj. Amen.

MOLITUV ZA VSE POTREBE.

(Iz molituvskih bukuv častitljiviga Petra Kanizija.)

Vsigamogočni Bog, kralj živih ino mertvih, kteriga premogočna roka vse ohrani, oglej se milostlivo na vse tajiste, ktere tvoji dobroti perporočimo, na naše stariše, brate ino sestre, na našo žlahto, perjatele ino vse druge, ki v' kaki zavezi znanja alj ljubezni z' nam stojijo.

Blagoslovi tudi našo hišo, naš kraj ino našo deželo; de bo v' tajisti oboji spol ino vsak stan tvojih vernih mirno živel, ino dolgov pregrehe odvezan, dolžnosti svojiga poklica zvesto dopolnovati in ti s tebi dopadljivim življenjem služiti si perzadeval. Pa ne samo živim, ampak tudi vsim tajistim, ki so se v' katoljški veri iz tiga sveta ločili, milostlivo spreglej vse grehe, de podo med tvojimi svetniki večno ljuč ino pokoj vživali. Skoz Gospoda našiga i. t. d.

EPISTEL.

(Od svetiga Franciška Zalezijana.)

Naj molčijo pred tebo, o Gospod, vse stavari! Ti sam pridi ino govori k' moji duši, zakaj glej, tvoj služavnik posluša! Navdaj me z' gorečnostjo prerokov ino z' ljubeznjo apostolov, in dopolaj v' meni, kar si skoz nje govoril ino obljubil! Razsvéti me, o Gospod, in pasi me milostlivo, dokler v' ječi vmirjočiga življenja ječim; zakaj zlo potrebujem ljuči ino hrane! Tvoja sveta beseda naj bo lampa, de bo pred mojimi stopinjami svétila in tvoje sveto telo naj bo moja hrana, de ne ópešam na potu mojiga popotovanja, ampak srečno k' tebi pridem. Amen.

EVANGELJ.

(Iz molit. buk. M. Hauberja.)

Jezus Kristus! o vse hvale', časti ino ljubezni vreden; dobrotnik človeštva, ti edini dober učeník, kteriga poslušati, ti naršvetejši zgled, kteriga posnemati imamo! Kako ze tebi zamorem dosti goreče, kako dosti perserčno zahvaliti, de si nam svoj sveti evangelj, veselo oznanilo našiga odrešenja ino izveličanja iz nebes pernesel. O daj, de se ne bo samuč po mojih ušesih razlegal, ampak de se bo tudi v' moje serce vtisnil, vreden sad spreobrnjenja ino keršanske pravice obrodil, in se tako tudi v' meni razodel, kakor božja moč, ki vse izveliča, ki na-nj verujejo.

K R E D O.

(Iz molit. buk. Petra Silberta.)

Ti o Gospod, imaš besede večniga življenja, in resnica je tvoja beseda, zakaj ti si sam večna resnica. Zatoraj, o Bog! verjem kar je tvoji božji svetlosti dopadlo, nam razodeti; vse navke, ktire si svoji sveti cerkvi izporočil, katero si na skalo zazidal, in ktere ne podo duri pekla nikdar premagale, naj se še toliko sovražnikov čez njo vzdigne, zakaj ti si per nas do konca vsih časov. Daleč naj bo od mene, de bi kedaj sladkasto in strupno čenčanje zvijačnih hinavcov, nevernih bezedačev ino hudobnih krivovercov poslušal, pred katerimi si kakor pred zgrabljivimi volkami v' ovčjih oblačilih svoje verne svaril. Daleč naj bo od mene, de bi jih vbogal, ako mi poreko: „Tukaj je Kristus, alj tam je!“ zakaj jaz vem, de si ti, ó Jezus le v' svoji sveti katoljški cerkvi, katero si v' svoji kervi postavil; in tudi sim prpravljén, to svojo sveto vero s svojo kervjo zapečatiti. Oh, obderži jo o Gospod, ino pomnoži v' meni to vero, katero si mi svoji milosti podelil. Amen.

P R E D P R I D G O.

(Od M. Hauberja.)

Preljubi Jezus! Očisti usta tvojiga služabnika, ki nam v' tvojim imeni tvojo besedo razlagati hoče, kakor si jih očistil preroku Jzaiu! položi mu svoje besede na njegov jezik, in razsvéti mu serce s svetim

Duham, de bo govoril tvojo besedo k' našimu boljšanju. Odpri pa naše ušesa ino naše serca, de mo dobro sprijeli glas tvojiga evangelja.

Pomagaj, ljubi nebeški Oče! de bi ta oznanovavec, ki je od tebe poslan z' nami vsimi enkrat sveti raj dosegel. Amen.

P O P R I D G I.

(Od ravno tistiga.)

Sin božji, Jezus Kristus! ti imaš besede večniga življenja, in tvoj služavnik nam jih je zdaj z' tvojo pomočjo razlagal. Zahvalim se ti za nje iz celiga serca, ino hvalim tvoje sveto ime.

Pomagaj, vsigamogočni Bog! de ne bom le kar poslušavec, ampak tudi izpolnovavec tvoje besede, de ne bom sam sebe golufal.

Daj, de mi bo to podučenje v' prid k' nauku, boljšanju ino pokorjenju v' vsi pravici, de postanem popolu in dober za svako dobro delo. Daj, de hodim zvesto po tvoji besedi, in de ne oskrunim tvojiga svetiga imena.

Ako še vsiga prav ne umim, razódeni mi, kar mi je še potrebno, de pridem k' popolni spoznavi tvoje svete volje, de bom rodoviten v' dobrih delih, ino okrepčan s' tvojo močjo v' poterpežlivosti; tako de enkrat ob uri moje smerti izvém, de sim zares od tebe prejel besede večniga življenja skoz Jezusa Kristusa, Gospoda našiga. Amen.

K' DAROVANJU.

(Od prečastitiga M. Leonharda.)

Sveti Oče, vsigamogočni, večni Bog! sprejm dopadljivo leto nevmadeževano darituv kruha ino vina iz mašnikovih rok. Z' njo bo ponovljena tajista predraga darituv, ktero je Jezus Kristus na altarju križa k' spravi ino zadostenju za naše grehe dopernesel. Pernesem ti jo za moje brez številne grehe, prelomljenja ino nezvestobe, za vse žive ino mertve kristjane, de bo meni ino njim v' prid za večno življenje.

Darujem ti tudi, o nebeški Oče! svojo zastopnost ino svoj spomin, prosim te, de oboje blagosloviš, de ne bota posihmal kaj drujiga spoznala ino mislila, kakor tebe, o moj Bog! in kar si ti nam razodel. Darujem ti tudi svojo voljo, in jo želim tako terdno s' tvojo voljo skleniti, de bi več ne iskal drujiga ko tebe, nič ne ljubil brez tebe, nič več ne želel, kakor kar, kako ino kedaj ti hočeš. Darujem ti tudi svojo dušo ino svoje telo, in vse kar sim, kar imam, in kar zamorem. O Bog! tvoj hočem biti odslej na vekomaj. Tebi hočem živeti, tebi vmreti; oh ne daj se mi vekomaj pogubiti. Amen.

PREDGLASJE.

„Vere dignum et justum est.“

(Prestavljeno.)

Res se spodobi, in je po pravici prav ino dobro, de ti vedno ino povsod hvalo dajamo, sveti Gospod, vsigamočni Oče, večni Bog, po Kristusu Go-

spodu našim. Po katerim tvojo svetlost hvalijo angeli, molijo gospostiva, pred njo oblasti trepetajo, in jo moči narvikših nebes ino blažena Zerafinstva z' združeno radostjo povelčujejo. S kterimi, prosimo, de podeliš nam naše glase skleniti, te prositi, spoznati, ino klicati: Sveti, sveti, sveti Gospod Bog Sabaoť. Polne so nebesa ino zemlja tvoje slave. Osana po višavah. Blagoslovljen, ki pride v' imeni Gospoda. Osana po višavah!

PO SANKTUSU.

(Iz pisem pobožniga Tomaža Kemp.)

Predobrotlivi Oče! spomni se neskončne ljubezn svojiga Sina, kako je svoje življenje v smert dal de bi svojimu ljudstvu življenje perpravil. Nič si ni perzanesil, de bi grešnikam večno perzanesiti zamogel. — Spomni se njegoviga prebridkiga terpljenja! O kakšno je bilo terpenje, kakšno zasramovsaje, kterimu se je podvergel! kakšne tuge, s kterim se je pokoril za nas od jaslíc noter do smerti na križi! njegova prelita kri je vpila po spravi grešnih otrok s presvetim Očetam. Storil je iz sovražnikov perjatele, in je razžalnike za otroke sprejel.

Presveti Oče! deržim ti torej, dones znamja terpljenja tvojiga Edinorojeniga naprej, in sklenem ž njimi naše prošnje ino priprošnje vsih svetih mučencov, ki so za Jezusam v' njegovim terpljenji hodili, in veselo zavoljo njegoviga imena kri prelili. — Pogledj njegovi smertni strah ino njegovi kervavi pot, žlafernice ino gajžle, ternjovo krono ino škerlatni plajš, žeble in križ, ino sulico, ki je preljubo serce prebôdila. Te znamja terpljenja so bile prežlatni lišp in kraljevi bander, s kterimi je tvoj edinorojeni na-

prej stopil, de bi sovražne moči pekla premagal. To je bilo orodje, s katerim je bila smert pokončana, in s' kterimi je človeški rod spet rešen bil. Zavoljotih častitljivih znamenj premaganja, mi odpusti, Oče! moje grehe, ino se me vsmili. — Bodo mi škit zoper vsaki greh, ino bramba zoper vse skušnjave. Tvoje bridko terpljenje ino smert naj bota, o Jezus! naršvetejša reč moje ljubezni, in naršlajša tolažba moje duše.

MOLITUV SVETIGA MARTINA.

Spomni se o Gospod! vsih svojih vernih, in vsmili se keršanskiga ljudstva; obvarvaj mašniški stan, ino duhovne družbe v' tvoji sveti službi; krepčaj sve, ki delajo, tolaži žalostne, podeli bolnim zdravje trupla ino duše; daj vbogim ino revnim, kar jim je v' tim življenji potreba, perpeli popotnike vsele k' svojim nazaj, ino poverni po svoji milosti, kakor dobrotliv Oče, vsim, ktere smo kje žalili, pohujšali alj poškovali. Pabolšaj te, ki so grešili, spreoberni nevernike k' sveti veri, perpeli krivoverce k' edinosti svete cerkve, ino pokaži jim ljuč resnice. Pomagaj grešnikam k' resnični pokori, in ohrani pravične stanovitne v' dobrih sklepih. Daj našim starišem, žlahti, perjatelam ino sovražnikom, kakor tudi vsim, za ktere molimo, ino so se naši molitvi perporočili, vse dobro; varji jih pred vsim hudim, in jim moč podeli, de bodo v' tvoji službi stanovitni noter do konca, dokler po izteku tiga revniga življenja k' tebi v' svojo pravo domovino, k' večnemu plačilu ino brezkončni časti svih svetnikov pridejo. Amen.

K' POVZDIGOVAJU.

(Od svetiga Tomaža Akvinata.)

„V' pobožnosti te molim, o skriti Bog, o živi kruh, ki svétu življenje daš. O daj, de bo moja duša tebi živela.“ Tebi hočem živeti, tebi hočem vmreti,

„O Gospod Jezus! omij me nesnažniga s svojo kervjo, od ktere sama kaplica cel svet očistiti zamore.“

Jezus, vsmili se mene! skoz svojo prelito kri na križi, bodi milostliv moji duši. Amen.

PO POVZDIGOVANJI.

(Od pobožniga Tomaža Kempčana.)

Presveti Oče! sprejmi darituv svojiga Sina, ki je tebi toljko dopadliva, k' našimu zveličanju. Ti sam si si jo zvolil, de bi bila darituv večne sprave, in de bi bila dosti velika za zbrisanje vsih naših grehov. Sprejmi pa s to daritvo tudi mene nevredniga. Oj ta božja darituv je narsvetejša in naržlahtniši! Vsak dan se ti daruje po mašniških rokah s sveto pobožnostjo za žive ino mertve. Ta darituv naj bo torej studenc blagoslova za me ino vse, ki so moji molitvi perporočeni, in kterih vero in potrebe ti poznaš. Njih prošnje in dišava njihove molitve se naj vzdignejo do tvojiga trona, in njim naj dojdejo k' večnimu zveličanju. Posveti nezrečeno moč lete skrivnosti, ktere človek, ravno zato, ker je od tebe izvoljena, ne sme iskati izgruntati, ampak le s pobožnostjo ča-

stiti, s serčno podložostjo moliti, terdno verovati, in do konca sveta penavljati mora.

O neskončno žlahna, o neskončno dopadljiva darituv! katero je tebi, večni Oče! tvoj edini Sin za nas dopernesel, ker je prava, edina in popolna darituv postal: on ki je sam neomadeževan, sveti ino vsiga greha prost mašnik bil, kterimu ni bilo potreba, poprej za se moliti ino darovati, ampak je le enkrat vmerl kakor srednik za nas smerti vredne, ki nismo ničesar imeli ino na celim svéti ničesar najdlji, kar bi bili za svoje grehe zamestiti zamogli.

Zdaj več ne obupam; in níkdar, naj se še toljkrat moja vest zoper moje, de si ravno resnično naprejvzetje ino serčne perzadevanje spet ohrani, ne bom nehal, ozdrave vupati. Zakaj zapazil sim studenc, per kterim se očistim, de le do njega pridem; našel sim zdravnika, h' kterimu spet perbežim, de ozdravim. Vém, kje je moje vupanje, ino vsa moja tažba; Jezusovo terpljenje ino njegove rane so preobilno izviralo mojiga zveličanja, in vekomaj terdna podloga mojiga zavupanja.

Povelíčuje naj torej duša moja tvoje imé za dobrete prez mere, ktere ji tečejo iz tvoje predobrotlive očetne roke; vselaj imajo te dobrete vžgati mi serce, de hvalo skazujem tebi ino tvojimu Sinu, kar kolj zamorem.

PATER NOSTER.

Oče naš, ki si v' nebesih i. t. d.

MOLITUV.

(Od pobožniga Tomaža Kempč.)

S' tvojim božjim zgledam vserčen, ino od tvojiga duha ganjen ino pokrečan, se ti vnovič vdam, in slovo vzamem od vsiga, kar svet hudiga in nečimurniga na sebi imá. Vse nesramne sladi sovražim iz celiga serca, hudičeve djanja ino vdajanja zaničujem; posvetim se pa z vsim, kar sim ino imam, v' tvojo sveto službo. Dneve svojiga življenja skoz zvesto izpolnovanje mojih dolžnost posvečevati, eno s tebo biti, je moja edina želja, in moja prva skerb, kteri se zdaj vdam.

Tvojo voljo popolnoma izpolniti, sim perpravljén, svojo lastno voljo popolnoma zatajiti skoz resnično pokoršno, ktero sim svoji gosposki ino naprejpostavljenim izkazati dolžen; zakaj nje vbogati, je tebe vbogati. Vklonem se pod njihovo roko, in jim hočem rad pokorn biti, ako se mi bo tudi težavno zdelo, iz ljubezni do tebe. To hočem storiti, kakor preroben v' Kristusu, ki se je, de si ravno Bog in človek, ponižno pod roke svojiga rednika ino deviške matere, svojiga kerstnika, še celo pod roke svojih sovražnikov vklonil. Tudi svetovanju ino volji tajistih, ki niso moji vikši se hočem (koljkorkrat ne bo čez tvojo voljo) s ponižnostjo serca ino sveto ljubeznjo podvodvreči; in zakaj bi tiga ne storil, ker jih rajši za modreše ino boljše deržim, kakor sim sam. ...

AGNUS DEI.

(Od svete Mehtilde.)

O jagnje božje, vsmili se nas, in daruj se za nas svojimu nebeškemu Očetu z vso ponižnostjo ino poterpežljivostjo, v' domestenje vsih čednosti, katerih mi nimamo!

O jagnje božje, vsmili se nas, in daruj se za nas svojimu nebeškemu Očetu z vso bridkostjo svojiga terpljenja v' popolno spravo za naše grehe!

O jagnje božje, vsmili se nas, in daruj se za nas Bogu nebeškemu Očetu, z vso ljubeznjo svojiga božjiga serca, za domestenje vsih dobrih del, ktere grešamo. Amen.

Ti o Gospod, vsmiljeni Bog! poznaš mojo nepopolnamost, in ko otrok se pred tebo pertožim, de je moja duša še polna ran. V' občutenji svoje revšine te prosim za potrebno zdravilo k' popolni ozdravi; sej zamore tvoja dobrotliva roka vsako rano zaceliti, ino slabost okrepčati, o ne odtegni je torej od mene, svoje revne stvari. Amen.

GOREČE POŽELJENJE.

(Od svetiga Franciška Zalezijana.)

Jezus, moj Izveličar! po neskončni ljubezni ki te je nagnila na svét priti, ino vse ljudi od večniga pogubljenja rešiti, katerim so zavoljo greha zapadli; te prosim ponižno, stori, de občutim v' svojim serci močni sad tvoje ljubezni; in de njeni ogenj tako

mojo dušo prežge, de bo, vse, kar je posvetniga, zaničevaje, se vedno proti nebesam povzdigovala, nič premišljevala, ko tebe, de kakor si ti iz ljubezni do mene na stebru križa vmerl, z ravno tisto ljubeznjo tudi jaz v' tebi vmerjem, in tako vekomaj živim v' tvojim posestvi. Amen.

OBHAJILO.

(Od svetiga Franciška Ksaverja)

Duša Kristusova posveti me!
 Telo Kristusovo, odreši me!
 Kri Kristusova, napoji me!
 Voda iz strani Krisusove, operi me!
 Terpljenje Kristusovo, poterdi me!
 O dobrotliv Jesus, vsliši me!
 V' svoje svete rane zakrij me!
 Od tebe se ločiti, ne pusti me!
 Pred hudim sovražnikom varij me!
 V' moji zadni uri pokliči me!
 Potim k' sebi priti perpusti me!
 De bom s' tvojimi svetniki hvalil te
 Na večne čase. Amen.

SVETO RADOVANJE PO DUHOVNIM OBHAJILI.

(Od M. Hauberja.)

O Jezus, moj Bog ino Odrešenik, tvoj sveti Zakrament je zastava tvoje ljubezni, in spomin tvojiga bridkiga terpljenja ino smerti za mene. — Visoko hvalen bodi Jezus, moj Zveličar, v' svetim Zakramentu!

O Jezus! ti nam skazuješ zmeraj svojo neskončno ljubezen skoz vedno pričejočnost v' ti prečudni skrivnosti. — Visoko hvaljen bodi Jezus, moja ljubezen, v' svetim Zakramentu!

O Jezus, moj Bog! v' tebi, kakor začetku vsiga dobriga, ino narvikšnim zapopadku vsih popolnosti, spoznam vso lepote; vso zveličanje. — Visoko hvaljen bodi Jezus, moja narvikši dobrota, v' svetim Zakramentu!

O Jezus! moja ljubezen! v' dar ti dam svoje serce, gospoduj v' tajistim s svojo gnado, s svojo ljubeznjo, in daj, de bom ves tvoj. — Visoko hvaljen bodi Jezus, moje zveličanje, v' svetim Zakramentu!

O Jezus! moj križan Zveličar! kako ti zamorem poverniti tvoje bolečine, tvojo smert, tvojo ljubezen! Gorečnost mojiga serca ti naj večno zahvalo povračuje. — Visoko hvaljen bodi Jezus moje edino veselje, v' svetim Zakramentu!

O Jezus! ti skriti Bog pod toljko majhnih podobah kruha, kako zlo si se iz ljubezni do mene ponižal! moje serce ino moja duša radujeta v' tvoji sveti pričejočnosti.

O Jezus! moje večno dopadenje, s ponižnostjo ino ljubeznjo kušnem v' duhu tvoje rane, iz kterih je tudi za mene kri sprave tekla. — Visoko hvaljen bodi Jezus, moja ranjena ljubezen, v' svetim Zakramentu!

O Jezus, ti ljubezni polu kralj ljubečik serce, potegni me na se! moja duša je ranjena od ljubezni do tebe! in bolan sim od želje te vedno bolj ljubiti. Visoko hvaljen bodi Jezus, pravo življenje moje duše v' svetim Zakramentu!

O Jezus, ti Bog ljubezni! de si ravno polu narcistejšiga spoštovanja, vender nisim vreden, te prijeti! Torej se veržem z ljubečo Magdaleno pred tvoje noge. Oh, de bi solze grivenge iz ljubezni ven-

der ogenj tvoje ljubezni v' meni pomnožile. — Visoko hvaljen bodi Jezus moja čistejša radost, v' svetim Zakramentu!

O Jezus! ti narladkejši pokoj mojiga serca! v' tebi najdem svoje svetejše veselje, svojo narladkejšo tolažbo in svojo popolnoma veselje, dokler bom zamogel tvoje sveto obličje v' nebesih gledati. — Visoko hvaljen bodi Jezus moja večna ljubezen, v' svetim Zakramentu!

Hvaljen, ljubljen ino molen bodi brez sviga prenehanja, Jezus v' presvetim Zakramantu altarja!

O Gospod Jezus Kristus ki si na altarju križa v' svoji bridki smerti kervavo darituv za grešni svet dopernesel, ino k' spominu na njo per zadni večerji presveto, nekervavo darituv svojiga telesa ino kervi v' svetim Zakramentu altarja vpostavil, in mašnikam oblast dal ino v'kazal, tajisto nebeškemu Očetu dopernašati ino vernim deliti: podeli nam nargorečiši pobožnost do te visoko hvaljene skrivnosti, de bomo v' spominu na tvoje terpljenje ino smert sad našiga odrešenja in moč tiga neskončno zaslužavniga ofra v' življenji in smerti vživali. Amen.

Skoz zasluženje našiga Gospoda Jezusa Kristusa, ino moč daritve svete maše nas blagoslovi vsigamogočni Bog, Oče, Sin ino sveti Duh. Ino duše vernih naj počivajo skoz milost božjo v' miru. Amen

ZAHVALNA MOLITUV PO SVETI MAŠI.

(Od pobožniga Tomaža Kempčana.)

O ljubi Oče, poln ljúbezni ino milosti! zahvalim se ti z otroškim sercam, de si me večerje ljubezni ino obhajanja svoje smerti milostljivo vdeležil.

Odpusti mi vse pogrške, kterih sim se zraven zkoz mlačnost in raztresenost kriviga storil. — Terdno sklenem pred tvojim presvetim obličjem, zgled tvojiga Edinorojeniga vedno posnemati, in se mu, kóljikor bodo moje moči perпустиle, z - enačiti, de se tako vdeležim tudi sadu tiga velikiga ino svetiga ofra. Podeli mi gnado, to naprejvzetje izpeljati skoz ravno tiga našiga Gospoda Jezusa Kristusa, tvojiga Sina. Amen.

POČEŠENJE

Jezusa po skrivnostih njegoviga križeviga pota.

I. O Jezus, in moj sodnik, za mene k' smerti obsojen, de bi moja sodba milostliva bila, — daj iz ljubezni do tebe krive sodbe mirno poslušati, nikogar ne soditi, enkrat pa milostlivo sojenim biti.

II. O Jezus, moj zgled! ki radvoljno križ objameš, de bi ga za mene nesel, — pomagaj mi, iz ljubezni do tebe svoj križ voljno nositi, proti bližnimu zaneslivim, proti sebi ojtrimu biti, in po smerti plačilo resničnih spokornikov zadobiti.

III. O Jezus moja podpera! ki slab postaneš, de pod križam padeš, meni moč v' skušnjavah perdobiti, — derži me, de ne padem; daj mi vsmiljenje do slabih bratov, naj de jih vzdigujem; povzdiguj moje misli k' nebeškim željem, in govzdigni enkrat mojo dušo k' nebeškim sladkostam.

IV. O Jezus ino Marija, moja zvesta spremljovavca! zavoljo žalosti ktero sta občutila, kedar sta se srečala, me spremljajta po vsih mojih potih, de steze v' objubljeno deželo ne zgrešim.

V. O prevbogi Jezus! ki hvaležno pomoč Šimona sprejmeš, — ne daj mi v' božtvi godernjati, v' bogastvi se prevzeti, vbogih zaničevati, in nebeške bogastva iz misli zgubiti.

VI. O Jezus, ženin čistih duš! ki ti je dar čiste Veronike toljko dopadljiv, — podperaj me, de vse nečiste želje v' sebi poterem, in tako vreden postanem, tvoje lepo obličje v' družbi čistih angeljev vekomaj gledati.

VII. O poterpežlivi Jezus! ki ne zapustiš križa, de si te ravno na tle meče, — daj, de ne obupam zavoljo premnogih grehov, v' ktere toljkrat nazaj padem, ampak de poterpežljivo per tebi zdravila išem, dokler vsim nevarnostam odidem.

VIII. O milostlivi Jezus! ki sam poln težav, žalostne žene tolažiš, — potolaži mojo dušo, kedar si svetovati ne vé, in perpeli me v' presrečni kraj, v' katerim solze več ne tekó.

IX. O Jezus, stanovitni vojšak, ki še križ za me objemaš, ker ga nesti več ne moreš, — daj se mi tako dolgo sereno vojskovati, dokler vsih sovražnikov svojiga zveličanja ne premagam.

X. O Jezus, ti zaničevan kralj, ki se sleči ino z žolčem pojiti pustiš, — naj mirno poslušam, ako me bližni z žolčem zaničevanja pojí, ino krotko prenesem, ako oblačilo dobriga imena iz mene izterga, de plačilo krotkih zadobim.

XI. O Jezus, z pridkostjo napolnjen! ker ti vse ude grozovitno razpenjajo, ino roke ino noge nevsmiljeno na križ perbijajo, — naj iz ljubezni do tebe vse težave vmirjočiga života voljno prenesem, de mi ga boš na sodni dan povelical.

XII. O Jezus, ti krotko jagnje božje! ki se radovoljno v' našo spravo vmoriti daš, — naj sebi ino svetu odmerjem, in le tebi živim — zdaj ino vekomaj.

XIII. O Jezus, moje življenje, ki v' naročji Marije mertev ležiš, de bi jaz vekomaj živel; — naj bom z Marijo rad per tebi, ne le v' veselji, ampak

tudi v' težavah, ker je to gotova zaznamva zvestiga vučenstava.

XIV. O Jezus, moja hrana! ki iz ljubezni do mene v' grobi ležiš, v' tabernakelni prebivaš, in do prebivanji v' mojim serei hrepeniš, — daj, de bo moja duša nebeške hrane tvojiga presvetiga telesa ino prežlahrne kervi vedno lačna; daj de bo to moja narslajši hrana, moja radost, moja popotnica, de obilni sad pernesem za večno življenje. Amen.

(Te molitve se lahko tudi per sveti maši molijo; zdaljšajo, ako se po vsaki en Oče naš ino Češena Marija izmoli, ino za obhajo križeviga pota obernejo, ako se pred vsako perstavite navadne verstice: Molimo to, o Kristus, ino te hvalimo. — Ker si skos svoj križ svet odrešil; na konci pa perdene: Vmislil se nas, o Gospod, vsmilil se nas.)

POČEŠENJE

Jezusa v' presvetim rešnim Te lesi.

(Iz pisem razsvetleniga Ludovika iz Granade.)

Jezus Kristus! ljubiti te hočem, — ti moj Bog ino moje vse! — ljubiti te hočem, ti moja moč! ljubiti te hočem, ti krepkost moje duše! veselje mojiga serca! ne sebi, ampak tebi hočem živeti cel čas svojiga življenja, kteriga si mi, ker je bilo skoz mojo veliko revšino zgubljeno, po svoji milosti spet ponovil. Moj ponovljevavec si ti, zakaj ponovil si človeško naturo, ktera je skoz greh čisto oslabela ino se skazila. Ti si moj rešnik, zakaj skoz verji, s kterim si samiga sebe vezati pustil, si me rešil iz tiranstva greha, smerti, pekla in hudiča, nar-grozovitnišiga trinoga. Ti si moj Odrešenik, zakaj, za ceno svoje, presvete kervi, ki vse zaklade preseže, si me odrešil iz sužnosti, v' ktero sim skoz greh zašel. Ti si moj kralj, zakaj skoz svojiga Duha ti mene poznaš, za mene si se vojskoval, in me iz rok mojih sovražnikov rešil. Ti si moj mašnik, zakaj prosil si, in še prosiš pred obličjem svojiga večniga Očeta brez prenehanja za me. Ti si moja darituv, zakaj, ti sam si se daroval za mene na altari križa, de bi poln ljubezni moje pregrehe spravil. Ti si moj srednik, zakaj Bog in človek si, ko prav človek si perjatelj ljudi, ko edinorojen Sin božji zamoreš vse per Bogu, in torej tudi sam ti zamoreš, ko srednik med Boga ino ljudi stopiti. Ti si moja glava, ino glava cele cerkve, zakaj ko prava glava

podeliš njéj ino vsim njenim udam moč, življenje ino duhovne želje. Ti si moja slava ino moja čast; zakaj, za mene si človek postal, in me sebi brata storil, ker si me za tovarša svoje nature povzdignil.

Hvalen ino molen bodi brez sviga prenehanja, — Jezus v' presvetim Zakramentu altarja. Amen.

POČEŠENJE MARIJE.

(Od zv. Cirila, Aleksandrijskiga patriarha pred 1400 leti.)

Bodi počešena od mene, Marija, Mati božja, prečastita varhinja celiga sveta, luč, ki ne vgasne; svetla krona devištva, scepter prave vere! — Bodi počešena Marija, ki si v' svojim deviškim naročji Neskončniga ino Nezapopadliviga nosila, ti, skoz katero se presveta Trojica časti ino moli, skoz katero je žlahten križ Izveličarja po celim svetu povzdignjen: skoz katero se nebesa veselijo, angelci v' veselji topé, hudi duhovi v' beg poganjajo, skušnavec premaga, grešna stvar v' nebesa povzdigne, skoz katero je znanje resnice na razdertja malikovanja zasajeno, skoz katero verni kersta deležni postanejo, ino se z' oljem veselja pomažejo, skoz katero so sve cerkve sveta vpostavljene, ino ljudstva k' pokori nazaj perpeljane bile; bodi češena, Marija, skoz katero je edini Sin božji, ki je ljuč sveta, tiste razsvétil, ki so v' temi smerti sedeli! — Pa kdo zamore tebe, čez svo čast visoka! po vrednosti častiti? —

MOLITUV K' MARIJ DEVICI.

(Od Marije Egiptovske, spokornice, pred 1400 leti.)

O sveta Devica ino kralica! ki si praviga Boga v' mesi rodila, oh! predobro vém, de se spodobi ino tvoji časti ne perleže, de bi jaz, nesramna ino nečista svoje vmadežane oči k' tebi povzdignila, in te s svojimi nesnažnimi ustmi v' pomoč klicala, ktero vselaj čisto devico, in brez madeža na duši ino telesi spoznam! Po vsi pravici je, de bi jaz, ki sim polna hudobij, od snage tvoje čistosti, ki je bela ko lilija, zaničevana ino zaveržena bila. Ker je pa vender Bog, kteriga si toljko čudno rodila, le za to človek postal; de bi grešnike k' pokori poklical, tak vpijem k' tebi, o prevsmiljena Gospa, stoj mi v' pomoč v' mojim zdihovanji, ker celo nobene druge pomoči nimam. Vzemi, o Kraljica, vzemi me v' svoje varstvo, in spravi me s svojim Sinam! Ne perпусти, de bi jaz tajisti Milosti ptuja ostala, ktero si kakor, devica spočela ino rodila, in ki je v' človeški podobni svojo lastno kri za moje odrešenje prečila. O mogočna Devica ino oblastnica, ne zaverži me, in ne zapusti me, ampak obvari me; peli me, kamor kolj ti dopade, pokaži mi pot zveličanja ino pokore, ino obdej me z ljučjo tvoje svetlobe, de vekomaj več ne odstopim od pota izveličanja, po katerim te prosim, de bi me vodila.

K' tebi, o deviška porodnica božja! zdihujem v' solzah, ktero si za besednico ino srednico izvoljim, O ne zaničuj me, ti moja Gospa; ne zaverži mojih prošinj, ti brezmadežna! ampak pridi mi v' pomoč, de pred tvojim obličjem vsi sovražniki v' beg zbežijo, ki me preganjajo. Bodi mi vedno hitra pomčnica, in čuj nad meno od vsih strani, de kje spet v' skuš-

njavo in greh ne pervolim, in rop večniga pogubljenja ne postanem; ampak de vedno pod zavetjem tvojiga materniga varstva okovarjena hodim, brez madeža na poti zveličanja svoj pot dostojim, in skoz tvojo materno tolaženje prevarvana, vsim zanjkam hudiča ino vsim nevarnostam na duši ino telesu srečno odidem. Vslíši me, mati mojiga Gospoda! in prosi brez preneha za mene grešnico per svojim presladkim Sinu; saj si naša mati ino pripošnica, polna ljubezni, milosti ino dobrote, de ne zapustiš tistih, ki v' te zavupajo. Amen.

Serčno pozdravljenje božje

MATERE IZVELIČARJA.

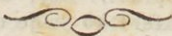
(Od zveličaniga Ludovika Blozja, apata, pred 300 leti.)

Pozdravljena bodi, o Marija, ti zavupanje žalostnih, ti pomoč zapušenih! Tebi daja Sin tako čast, de vse prejmeš, kar prosiš, de se ti vse zgodi, kar želiš. Tebi so zakladi nebeškiga kraljestva sporočeni. Stori, o Gospa! de bodeta moja duša ino moje serce v' vsaki burji tiga življenja vedno na te obernjena. Tvoji presladki dobroti izporočim dašo in telo. Vodi ino varji me vse ure ino trenke življenja, o moj škit in moja bramba!

Bodi pozdravljena, o preblažena mati božja, moja presladka Gospa, ktere spomin moje serce v' sveti radosti obhaja! Prosim te, o Marija, skoz presveto očlovečenje, skoz rojstvo, življenje, terplenje ino smert tvojiga neskončno ljubljeniga Sina, vsmili se

svojiga revniga služabnika, zakaj s tvojim rojstvom se je perkazalo vsmiljenje, in je s' tebo raslo. Naj se velika revšina mene, velikiga grešnika skoz tvoje veliko vsmiljenje popravi. Daj, o premila mati, de bom tistim perštet, ktere ko svoje otroke ljubiš, učiš, vodiš, rediš ino varješ. Zakaj ti si, ino vedno boš, za Bogam, moje zavupanje in presladka tolažba moje duše! o moja preslajša bramba! pridi naprot timu, ki te iše, in stoj mu na strani, ki na te zavupa! Odloči mojiga duha od sviga, kar je pod nebam, in podeli preokusek tiste nebeške sladke prijetnosti večniga veselja, ki bo moje serce toljko gorečeše k' časti mojiga Boga podžgalo, in vse nečimerno veselje na vsikdar oskutilo, de bom v' sladkim miru svoje življenje sklenil, ino od tebe vójen, v' večno življenje peršel. Amen.

KAZALO.

	Stran.
<i>Beseda Slovincam</i>	III
<i>Uvod</i>	VII

PERVE BUKVE.

Potrebne opominbe ino vadbe, ktere dušo od njeniga perviga poželjenja po pobožnim življenji noter do terdniga sklepa, prav bogaboječe živeti vodijo.

P O S T A V E.

<i>I. Popis prave pobožnosti</i>	15
<i>II. Od lastnosti in imenitosti prave pobožnosti</i>	18
<i>III. De se pobožnost z vsakim stanam in poklicam da skleniti</i>	20
<i>IV. Od potrebniga vodnika na pot in po poti pobožnosti</i>	21
<i>V. De se z' čišenjem duše začeti mora</i>	24
<i>VI. Od perviga čišenja duše, ali od čišenja smertnih grehov</i>	26
<i>VII. Od drugiga čišenja, namreč čišenja nag-njenja k' grehu</i>	27
<i>VIII. Od pripomočkov k' timu čišenju</i>	29
<i>IX. Pervo premišljevanje. Od stvarjenja</i>	30
<i>X. Drugo premišljevanje. Od namena, k' katerimu smo stvarjeni</i>	32
<i>XI. Tretjo premišljevanje. Od dobrot božjih</i>	35

XII. Šerto premissljevanje. Od greha	37
XIII. Peto premissljevanje. Od smerti	39
XIV. Sesto premissljevanje. Od sodbe	42
XV. Sedmo premissljevanje. Od pekla	44
XVI. Osmopremissljevanje. Od svetiga raja	46
XVII. Deveto premissljevanje. V' kterim si duša nebesa izvoli	48
XVIII. Deseto premissljevanje. V' kterim duša pobožno življenje izvoli	50
XIX. Kako se spoved čez celo življenje opravi	53
XX. Visoko poterjenje, s kterim se sklep: Bogu služiti duši vtisne in pokoro storiti sklene	54
XXI. Končava tega perviga čišenja	56
XXII. De se je tudi od nagnjenja do odpustljivih grehov čistiti potreba	57
XXIII. De se je od nagnjenja nepridnih in nevarnih reči čistiti potreba	60
XXIV. De se je od slabosti čistiti potreba	61

DRUGE BUKVE.

Nekteri nauki, skoz molituv ino svete
Zakramente dušo k' Bogu vzdigiti.

P O S T A V E.

I. Od potrebnosti molitve	63
II. Kratko napeljevanje k' premissljevanju, in pervič od pričejočnosti božje, kar je k' pri- pravi prvič potrebno	67
III. Od klicanja v' pomoč, kar je k' pripravi drugič potrebno	69
IV. Od izvolitve skrivnosti, kar je k' pri- pravi tretjič dotrebno	70
V. Od prevdarjenja, kar je drugi del premiss- ljevanja	72
VI. Od občutlejev ino sklepov, kar je tretji del premissljevanja	73

VII. Od premišljevanjega skončanja in snopka duhovnih cvetic	74
VIII. Še nektire zveličavne opombe od premišljevanja	75
IX. Od suhote serca med premišljevanjem	77
X. Juterna vadba	79
XI. Od večerne vadbe in spraševanja vesti	81
XII. Od duhovne samote	82
XIII. Od svetih zdihlejev, kratkih gorečih molitvic in pobožnih misli	84
XIV. Od svete maše, in kako se imá slišati	89
XV. Od očitnih ino splošnih vadb pobožnosti	92
XVI. De imamo svetnike častiti ino v' pomoč klicati	93
XVII. Kako se ima božja beseda poslušati ino brati	95
XVIII. Kako se božje vdihnjenja sprijeti morajo	96
XIX. Od svete spovedi	99
XX. Od pogostiga svetiga obhajila	103
XXI. Kako se je obhajati	106

TRETJE BUKVE.

Mnogoteri nauki za vadbo v' čednostih.

P O S T A V E.

I. Od zverstenja čednost	109
II. Dalje ravno tiga nauka od zbiranja cednost	114
III. Od poterpežljivosti	118
IV. Od ponižnosti v' zunajnim	122
V. Od znotrajne ponižnosti	126
VI. Ponižnost stori, de svojo lastno niskost ljubimo	131
VII. Kako se v' poniževanji dobro imé ohraniti imá	135

VIII. Od krotkosti broti bližnimu ino od vražb zoper jezo	139
IX. Od krotkosti do samiga sebe	143
X. De svoje dela s skerbnošjo, vender brez prenagljivosti ino boječnosti opravljati mo- ramo	146
XI. Od pokoršine	148
XII. De je čistost potrebna	151
XIII. Nauki, čistost ohraniti	154
XIV. Kako se vbožstvo v' duhu v' sredi bogastva ohraniti da	157
XV. Kako se v' pravim bogastvi resnično vbo- žno živi	160
XVI. Od duha bogastva v' resničnim vbožtvi	164
XVII. Od prijateljstev, in prvič od hudobnih	166
XVIII. Od nečimerniga ljubovanja	168
XIX. Od praviga perjateljstva	172
XX. Od razločka med pravimi ino krivimi per- jateljstvi	175
XXI. Svarila in vračila zoper hudo perjateljstvo	178
XXII. Še nekteri nauki od perjateljstva	181
XXIII. Od del zunajnega pokorjenja	184
XXIV. Od drušne ino samote	189
XXV. Od spodobnosti v' oblačilih	192
XXVI. Od pogovarjanja, in sicer prvič, kako od Boga govoriti moramo	194
XXVII. Od spodobnosti v' besedi, ino od spo- štovanja, kteriga smo ljudem dolžni	196
XXVIII. Od krivičniga sojenja	198
XXIX. Od opravljanja	203
XXX. Še nekaj naukov od pogovarjanja	208
XXXI. Od kratkočasa ino sprelajšanja, in prvič, kar je perpušeniga ino pošteniga	210
XXXII. Od prepovedanigi igranja	212
XXXIII. Od plesov in drugih perpušenih ven- der nevarnih kratkočasov	213
XXXIV. V' kterih okoljšinah se igrati ali ple- sati smé	216
XXXV. De moramo v' velikih, kakor v' majhi- nih rečeh zvesti biti	217

XXXVI. De moramo pravičnik ino pametnik misliti biti	220
XXXVII. Od poželjenja	222
XXXVIII. Podvucenje za poročene	225
IXL. Od zakonske spodobnosti	232
XL. Opombe za dvoje	236
XLI. Beseda devicam	241

STERTE BUKVE,

Potrebni nauki zoper navadne skušnjave.

P O S T A V E.

I. De se nimamo meniti za besede posvetnjakov	242
II. De nam je serčnim biti potrebno	245
III. Od lastnosti skušnjav, in od razločka med občutenjem ino pervolenjem v' tajiste	247
IV. Dve prav imenitne pergodbe od tiga	249
V. Potolaženje duše, ki v' hudih skušnjavah teči	252
VI. Kako zamoreta skušnjava ino poželnjenje greh biti	253
VII. Perpomočki zoper velike skušnjave	256
VIII. De se majhinim skušnjavam vstavljati moramo	258
IX. Kako male skušnjave premagati moramo	
X. Kako moramo svoje serce zoper skušnjave okrepčati	259
XI. Od nepokoja	261
XII. Od žalosti	265
XIII. Od duhovne ino občutne tolažbe, in kak se je v' nji nositi	268
XIV. Od duhovne zapušenosti ino suhote	276
XV. Poterdenje ino razločniši razkazanje došlej rečeniga z imenitno zgodbo	282

PETE BUKVE.

Vadbe ino nauki, dušo ponoviti, ino pobožnost vterditi.

P O S T A V E.

Stran.

I. De moramo pobožne sklepe vsako leto enkrat s' timi le vadbi ponoviti	286
II. Premišljevanje od dobrote, katero nam je Bog s' tim skazal, de nas je v' svojo službo poklical. Sklenjeno s spredi postavljeno terdno obljubo	288
III. Od sprejiskanja naše duše čez njeno rast v' pobožnosti	291
IV. Sprejiskanje zaderžanja naše duše proti Bogu	293
V. Sprejiskanje našiga stanu proti samim sebi	295
VI. Sprejiskanje stanu naše duše proti bližnimu	297
VII. Spregledanje nagibov naše duše	297
VIII. Občutleji, ktire gré po izpraševanji obuditi	299
IX. Premišljevanje, svoje dobre sklepe ponoviti	300
X. Prvo prevdarjenje, od imenitnosti naše duše	300
XI. Drugo prevdarjenje, od imenitnosti čednost	302
XII. Tretje prevdarjenje, od zgledov svetnikov	303
XIII. Šterto prevdarjenje, od ljubezni Jezusa Kristusa do nas	304
XIV. Peto prevdarjenje, od večne ljubezni božje proti nam	306
XV. Splošne povzdigovanja duha čez ravno dognane premišljevanja, in skončanje te vadbe	307

XVI. Od misli, kakoršnih po ti vadbi biti moramo	309
XVII. Odgovor na dva overžka (ogovora), ki bi jih lahko kdo zoper to vadbo storil	310
XVIII. Troje poslednih ino prepotrebni opominov čez to vadbo	312

PERSTAVIK.

Molitve per sveti maši	314
Počeseenje Jezusa po skrivnostih njegoviga križeviga pola	330
Počeseenje Jezusa v presvetim rešnim Telesi	333
Počeseenje Marije (od sv. Cirila Aleksandriskiga.)	334
Molituv k Marii Devici (od Marije Egiptovske).	335
Serčno pozdravljenje božje Matere Izveličarja (od Lud. Blozja).	336

V CELOVCI

NATISNIL INO ZALOŽIL JANEZ LEON.

1851.

